

КОНСОЛІДОВАНІ ВЕРСІЇ

ДОГОВОРУ ПРО ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ

ТА

ДОГОВОРУ ПРО ФУНКЦІОНУВАННЯ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

(2010/C 83/01)

ЗМІСТ

КОНСОЛІДОВАНА ВЕРСІЯ ДОГОВОРУ ПРО ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ	13
ПРЕАМБУЛА	15
РОЗДІЛ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	16
РОЗДІЛ II ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ДЕМОКРАТИЧНИХ ПРИНЦИПІВ.....	20
РОЗДІЛ III ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО УСТАНОВ	22
РОЗДІЛ IV ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ПОСИЛЕНОЇ СПІВПРАЦІ.....	27
РОЗДІЛ V ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ЗОВНІШНІХ ДІЙ СОЮЗУ ТА ОСОБЛИВІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО СПІЛЬНОЇ ЗОВНІШНЬОЇ ТА БЕЗПЕКОВОЇ ПОЛІТИКИ	28
Глава 1 Загальні положення щодо зовнішніх дій Союзу	28
Глава 2 Спеціальні положення про спільну зовнішню та безпекову політику.....	30
Секція 1 Загальні положення	30
Секція 2 Положення щодо спільної безпекової та оборонної політики	38
РОЗДІЛ VI ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ	41
КОНСОЛІДОВАНА ВЕРСІЯ ДОГОВОРУ ПРО ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	47
ПРЕАМБУЛА	49
ЧАСТИНА ОДИН ПРИНЦИПИ.....	50
РОЗДІЛ I КАТЕГОРІЇ ТА СФЕРИ ПОВНОВАЖЕНЬ СОЮЗУ.....	50
РОЗДІЛ II ПОЛОЖЕННЯ ЗАГАЛЬНОГО ЗАСТОСУВАННЯ.....	53
ЧАСТИНА ДВА ГРОМАДЯНСТВО СОЮЗУ ТА НЕДИСКРИМІНАЦІЯ.....	56
ЧАСТИНА ТРИ ПОЛІТИКИ СОЮЗУ ТА ВНУТРІШНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ	59
РОЗДІЛ I ВНУТРІШНІЙ РИНОК	59
РОЗДІЛ II ВІЛЬНИЙ РУХ ТОВАРІВ.....	59
Глава 1 Митний союз	60

Глава 2	Митне співробітництво.....	61
Глава 3	Заборона кількісних обмежень між державами-членами	61
РОЗДІЛ III	СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО ТА РИБАЛЬСТВО	62
РОЗДІЛ IV	ВІЛЬНИЙ РУХ ОСІБ, ПОСЛУГ ТА КАПІТАЛУ	65
Глава 1	Працівники.....	65
Глава 2	Право на заснування	67
Глава 3	Послуги	70
Глава 4	Капітал та платежі.....	71
РОЗДІЛ V	ПРОСТІР СВОБОДИ, БЕЗПЕКИ ТА ПРАВОСУДДЯ.....	73
Глава 1	Загальні положення.....	73
Глава 2	Політика щодо прикордонних перевірок, притулку та імміграції.....	75
Глава 3	Судове співробітництво в цивільних справах.....	78
Глава 4	Судове співробітництво в кримінальних справах.....	79
Глава 5	Поліцейське співробітництво.....	83
РОЗДІЛ VI	ТРАНСПОРТ	85
РОЗДІЛ VII	СПІЛЬНІ ПРАВИЛА КОНКУРЕНЦІЇ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА НАБЛИЖЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА	88
Глава 1	Правила конкуренції	88
Секція 1	Правила, що застосовуються до суб'єктів господарювання ...	88
Секція 2	Допомога, що надається державами.....	91
Глава 2	Податкові положення.....	93
Глава 3	Наближення законодавства	94
РОЗДІЛ VIII	ЕКОНОМІЧНА ТА МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА	96
Глава 1	Економічна політика	97
Глава 2	Монетарна політика	102
Глава 3	Інституційні положення	105

Глава 4	Особливі положення для держав-членів, валютою яких є євро	106
Глава 5	Перехідні положення	107
РОЗДІЛ ІХ	ЗАЙНЯТІСТЬ	112
РОЗДІЛ Х	СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА	114
РОЗДІЛ ХІ	ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЦІАЛЬНИЙ ФОНД	119
РОЗДІЛ ХІІ	ОСВІТА, ПРОФЕСІЙНЕ НАВЧАННЯ, МОЛОДЬ ТА СПОРТ	120
РОЗДІЛ ХІІІ	КУЛЬТУРА	121
РОЗДІЛ ХІV	ОХОРОНА ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я	122
РОЗДІЛ ХV	ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ	124
РОЗДІЛ ХVІ	ТРАНС'ЄВРОПЕЙСЬКІ МЕРЕЖІ	124
РОЗДІЛ ХVІІ	ПРОМИСЛОВІСТЬ	126
РОЗДІЛ ХVІІІ	ЕКОНОМІЧНА, СОЦІАЛЬНА ТА ТЕРИТОРІАЛЬНА ЗГУРТОВАНІСТЬ	127
РОЗДІЛ ХІХ	ДОСЛІДЖЕННЯ, ТЕХНІЧНИЙ РОЗВИТОК І КОСМОС	128
РОЗДІЛ ХХ	ДОВКІЛЛЯ	132
РОЗДІЛ ХХІ	ЕНЕРГЕТИКА	134
РОЗДІЛ ХХІІ	ТУРИЗМ	135
РОЗДІЛ ХХІІІ	ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ	135
РОЗДІЛ ХХІV	АДМІНІСТРАТИВНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО	136
ЧАСТИНА ЧОТИРИ	АСОЦІЮВАННЯ ЗАМОРСЬКИХ КРАЇН ТА ТЕРИТОРІЙ	137
ЧАСТИНА П'ЯТЬ	ЗОВНІШНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ СОЮЗУ	139
РОЗДІЛ І	ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ЗОВНІШНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СОЮЗУ	139
РОЗДІЛ ІІ	СПІЛЬНА ТОРГІВЕЛЬНА ПОЛІТИКА	139
РОЗДІЛ ІІІ	СПІВРОБІТНИЦТВО З ТРЕТІМИ КРАЇНАМИ ТА ГУМАНІТАРНА ДОПОМОГА	141
Глава 1	Співробітництво з питань розвитку	141
Глава 2	Економічне фінансове та технічне співробітництво з третіми країнами	142
Глава 3	Гуманітарна допомога	143

РОЗДІЛ IV	ОБМЕЖУВАЛЬНІ ЗАХОДИ.....	144
РОЗДІЛ V	МІЖНАРОДНІ УГОДИ.....	144
РОЗДІЛ VI	ВІДНОСИНИ СОЮЗУ З МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ І ТРЕТІМИ КРАЇНАМИ ТА МІСІЇ СОЮЗУ..	147
РОЗДІЛ VII	ЗАСТЕРЕЖЕННЯ ЩОДО СОЛІДАРНОСТІ.....	148
ЧАСТИНА ШІСТЬ	ІНСТИТУЦІЙНІ ТА ФІНАНСОВІ ПОЛОЖЕННЯ.....	149
РОЗДІЛ I	ІНСТИТУЦІЙНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	149
Глава 1	Установи	149
Секція 1	Європейський Парламент	149
Секція 2	Європейська Рада	152
Секція 3	Рада	153
Секція 4	Комісія	155
Секція 5	Суд Європейського Союзу	157
Секція 6	Європейський центральний банк.....	167
Секція 7	Рахункова палата	169
Глава 2	Правові акти Союзу, процедури ухвалення та інші положення	171
Секція 1	Правові акти Союзу.....	171
Секція 2	Процедури ухвалення актів та інші положення	173
Глава 3	Дорадчі органи Союзу	177
Секція 1	Економічно-соціальний комітет.....	177
Секція 2	Комітет регіонів.....	178
Глава 4	Європейський інвестиційний банк	180
РОЗДІЛ II	ФІНАНСОВІ ПОЛОЖЕННЯ.....	181
Глава 1	Власні ресурси Союзу.....	181
Глава 2	Багаторічна фінансова програма.....	182
Глава 3	Річний бюджет Союзу.....	183
Глава 4	Виконання бюджету та звільнення від зобов'язань	186

Глава 5	Спільні положення	187
Глава 6	Боротьба проти шахрайства	188
РОЗДІЛ III	ПОСИЛЕНА СПІВПРАЦЯ	189
ЧАСТИНА СІМ	ЗАГАЛЬНІ ТА ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ.....	192
ПРОТОКОЛИ		201
Протокол (№ 1)	Про роль національних парламентів у Європейському Союзі.....	203
Протокол (№ 2)	Про застосування принципів субсидіарності та пропорційності.....	206
Протокол (№3)	Про Статут Суду Європейського Союзу	210
Протокол (№4)	Про Статут Європейської системи центральних банків та Європейського центрального банку.....	230
Протокол (№5)	Про Статут Європейського інвестиційного банку	251
Протокол (№ 6)	Про місце розташування установ та деяких органів, служб, агенцій та підрозділів Європейського Союзу	265
Протокол (№7)	Про привілеї та імунітети Європейського Союзу	266
Протокол (№ 8)	Стосовно частини 2 статті 6 Договору про Європейський Союз щодо приєднання до Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод	273
Протокол (№ 9)	Щодо рішення Ради стосовно виконання частини 4 статті 16 Договору про Європейський Союз та частини 2 статті 238 Договору про функціонування Європейського Союзу з 1 листопада 2014 року до 31 березня 2017 року з одного боку, та з 1 квітня 2017 року з іншого боку	274
Протокол (№ 10)	Щодо постійної структурної співпраці, встановленої статтею 42 Договору про Європейський Союз	275
Протокол (№ 11)	Щодо статті 42 Договору про Європейський Союз	278
Протокол (№ 12)	Про процедуру щодо надмірного дефіциту	279
Протокол (№ 13)	Про критерії конвергенції	281
Протокол (№ 14)	Про групу євро	283

Протокол (№ 15)	Про деякі положення щодо Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії.....	284
Протокол (№ 16)	Про деякі положення, що стосуються Данії.....	287
Протокол (№ 17)	Про Данію	288
Протокол (№ 18)	Про Францію	289
Протокол (№ 19)	Про Шенгенське <i>acquis</i> , інтегроване до структури Європейського Союзу.....	290
Протокол (№ 20)	Про застосування деяких аспектів статті 26 Договору про функціонування Європейського Союзу до Сполученого Королівства та до Ірландії.....	293
Протокол (№ 21)	Про позицію Сполученого Королівства та Ірландії стосовно простору свободи, безпеки та правосуддя.....	295
Протокол (№ 22)	Щодо позиції Данії	299
Протокол (№ 23)	Про зовнішні зносини держав-членів щодо перетину зовнішніх кордонів	304
Протокол (№ 24)	Про надання притулку громадянам держав-членів Європейського Союзу.....	305
Протокол (№ 25)	Про здійснення спільних повноважень.....	307
Протокол (№ 26)	Про послуги загального інтересу	308
Протокол (№ 27)	Про внутрішній ринок та конкуренцію	309
Протокол (№ 28)	Про економічну, соціальну та територіальну єдність	310
Протокол (№ 29)	Про систему громадського мовлення в державах-членах	312
Протокол (№ 30)	Про застосування Хартії основоположних прав Європейського Союзу до Польщі та Сполученого Королівства.....	313
Протокол (№ 31)	Про імпорт до Європейського Союзу нафтопродуктів, перероблених на Нідерландських Антильських островах.....	315
Протокол № (32)	Про придбання власності у Данії	318
Протокол (№ 33)	Про статтю 157 Договору про функціонування Європейського Союзу	319

Протокол (№ 34)	Про спеціальні положення щодо Гренландії	320
Протокол (№ 35)	Про статтю 40.3.3 Конституції Ірландії.....	321
Протокол (№ 36)	Про перехідні положення.....	322
Протокол (№ 37)	Про фінансові наслідки закінчення строку дії Договору про заснування Європейського Співтовариства з вугілля та сталі та про Дослідницький фонд з вугілля та сталі	327
ДОДАТКИ		3300
<i>ДОДАТОК I</i>	ПЕРЕЛІК, ЗАЗНАЧЕНИЙ У СТАТТІ 38 ДОГОВОРУ ПРО ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	331
<i>ДОДАТОК II</i>	ЗАМОРСЬКІ КРАЇНИ ТА ТЕРИТОРІЇ, ДО ЯКИХ ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ ПОЛОЖЕННЯ ЧАСТИНИ ЧЕТВЕРТОЇ ДОГОВОРУ ПРО ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	334
ДЕКЛАРАЦІЇ , що додаються до Заключного акту Міжурядової конференції, що ухвалила Лісабонський Договір, підписаний 13 грудня 2007 року.....		335
A. ДЕКЛАРАЦІЇ ЩОДО ПОЛОЖЕНЬ ДОГОВОРІВ		337
1.	Декларація щодо Хартії основоположних прав Європейського Союзу	337
2.	Декларація щодо частини 2 статті 6 Договору про Європейський Союз.....	337
3.	Декларація щодо статті 8 Договору про Європейський Союз.....	337
4.	Декларація щодо складу Європейського Парламенту.....	337
5.	Декларація щодо політичної згоди Європейської Ради щодо проекту Рішення про склад Європейського Парламенту.....	337
6.	Декларація щодо частин 5 та 6 статті 15, частин 6 та 7 статті 17 та статті 18 Договору про Європейський Союз.....	338
7.	Декларація щодо частини 4 статті 16 Договору про Європейський Союз та частини 2 статті 238 Договору про функціонування Європейського Союзу.....	338
8.	Декларація щодо практичних заходів, яких необхідно вжити після набуття чинності Лісабонським договором, стосовно головування в Європейській Раді та Раді з питань закордонних справ.....	340
9.	Декларація щодо частини 9 статті 16 Договору про Європейський Союз стосовно рішення Європейської Ради про головування в Раді	341
10.	Декларація щодо статті 17 Договору про Європейський Союз.....	342
11.	Декларація щодо частин 6 та 7 статті 17 Договору про Європейський Союз	342
12.	Декларація щодо статті 18 Договору про Європейський Союз.....	342

13.	Декларація щодо спільної зовнішньої та безпекової політики.....	343
14.	Декларація щодо спільної зовнішньої та безпекової політики.....	343
15.	Декларація щодо статті 27 Договору про Європейський Союз.....	343
16.	Декларація щодо частини 2 статті 55 Договору про Європейський Союз.....	344
17.	Декларація щодо вищої юридичної сили.....	344
18.	Декларація стосовно розмежування повноважень.....	344
19.	Декларація щодо статті 8 Договору про функціонування Європейського Союзу....	345
20.	Декларація щодо статті 16 Договору про функціонування Європейського Союзу..	345
21.	Декларація щодо захисту персональних даних у сфері судового співробітництва в кримінальних справах та поліцейського співробітництва	345
22.	Декларація щодо статей 48 та 79 Договору про функціонування Європейського Союзу.....	346
23.	Декларація щодо частини 2 статті 48 Договору про функціонування Європейського Союзу.....	346
24.	Декларація щодо правосуб'єктності Європейського Союзу.....	346
25.	Декларація щодо статті 75 та 215 Договору про функціонування Європейського Союзу.....	346
26.	Декларація щодо відмови від участі держави-члена в заході, заснованому на Розділі V Частини Три Договору про функціонування Європейського Союзу.....	346
27.	Декларація щодо другого пункту частини 1 статті 85 Договору про функціонування Європейського Союзу	347
28.	Декларація щодо статті 98 Договору про функціонування Європейського Союзу..	347
29.	Декларація щодо пункту (с) частини 2 статті 107 Договору про функціонування Європейського Союзу.....	347
30.	Декларація щодо статті 126 Договору про функціонування Європейського Союзу.....	347
31.	Декларація щодо статті 156 Договору про функціонування Європейського Союзу.....	348
32.	Декларація щодо пункту (с) частини 4 статті 168 Договору про функціонування Європейського Союзу.....	348
33.	Декларація щодо статті 174 Договору про функціонування Європейського Союзу.....	349
34.	Декларація щодо статті 179 Договору про функціонування Європейського Союзу.....	349
35.	Декларація щодо статті 194 Договору про функціонування Європейського Союзу.....	349

37. Декларація щодо статті 222 Договору про функціонування Європейського Союзу	349
38. Декларація щодо статті 252 Договору про функціонування Європейського Союзу стосовно кількості Генеральних адвокатів у Суді.....	350
39. Декларація щодо статті 290 Договору про функціонування Європейського Союзу	350
40. Декларація щодо статті 329 Договору про функціонування Європейського Союзу	350
41. Декларація щодо статті 352 Договору про функціонування Європейського Союзу	350
42. Декларація щодо статті 352 Договору про функціонування Європейського Союзу	351
43. Декларація щодо частини 6 статті 355 Договору про функціонування Європейського Союзу.....	351
V. ДЕКЛАРАЦІЇ ЩОДО ПРОТОКОЛІВ, ДОДАНИХ ДО ДОГОВОРІВ	352
44. Декларація щодо статті 5 Протоколу про Шенгенське <i>acquis</i> , інтегроване до структури Європейського Союзу	352
45. Декларація щодо частини 2 статті 5 Протоколу про Шенгенське <i>acquis</i> , інтегроване до структури Європейського Союзу	352
46. Декларація щодо частини 3 статті 5 Протоколу про Шенгенське <i>acquis</i> , інтегроване до структури Європейського Союзу	352
47. Декларація щодо частин 3, 4 та 5 статті 5 Протоколу про Шенгенське <i>acquis</i> , інтегроване до структури Європейського Союзу	352
48. Декларація щодо Протоколу про позицію Данії.....	353
49. Декларація щодо Італії	353
50. Декларація щодо статті 10 Протоколу про перехідні положення.....	354
C. ДЕКЛАРАЦІЇ ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ.....	355
51. Декларація Королівства Бельгія щодо національних парламентів	355
52. Декларація Королівства Бельгія, Республіки Болгарія, Федеративної Республіки Німеччина, Грецької Республіки, Королівства Іспанія, Італійської Республіки, Республіки Кіпр, Литовської Республіки, Великого Герцогства Люксембург, Угорської Республіки, Республіки Мальта, Австрійської Республіки, Португальської Республіки, Румунії, Республіки Словенія та Словацької Республіки щодо символіки Європейського Союзу.....	355
53. Декларація Чеської Республіки щодо Хартії основоположних прав Європейського Союзу.....	355

54.	Декларація Федеративної Республіки Німеччина, Ірландії, Угорської Республіки, Республіки Австрії та Королівства Швеції.....	356
55.	Декларація Королівства Іспанія та Сполученого Королівства Великобританії та Північної Ірландії.....	356
56.	Декларація Ірландії щодо статті 3 Протоколу про позицію Сполученого Королівства та Ірландії стосовно простору свободи, безпеки та правосуддя.....	356
57.	Декларація Італійської Республіки щодо складу Європейського Парламенту.....	357
58.	Декларація Латвійської Республіки, Угорської Республіки та Республіки Мальта щодо написання назви єдиної валюти в Договорах.....	357
59.	Декларація Королівства Нідерланди щодо статті 312 Договору про функціонування Європейського Союзу.....	357
60.	Декларація Королівства Нідерланди щодо статті 355 Договору про функціонування Європейського Союзу.....	358
61.	Декларація Республіки Польщі щодо Хартії основоположних прав Європейського Союзу.....	358
62.	Декларація Республіки Польща стосовно Протоколу про застосування Хартії основоположних прав Європейського Союзу щодо Польщі та Сполученого Королівства.....	358
63.	Декларація Сполученого Королівства Великобританії та Північної Ірландії щодо визначення поняття «громадяни».....	358
64.	Декларація Сполученого Королівства Великобританії та Північної Ірландії щодо права участі в голосуванні під час виборів до Європейського Парламенту.....	358
65.	Декларація Сполученого Королівства Великобританії та Північної Ірландії щодо статті 75 Договору про функціонування Європейського Союзу.....	359
ТАБЛИЦІ ВІДПОВІДНОСТІ.....		361
	Договір про Європейський Союз.....	361
	Договір про функціонування Європейського Союзу.....	366
ХАРТІЯ ОСНОВОПОЛОЖНИХ ПРАВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....		389

КОНСОЛІДОВАНА ВЕРСІЯ ДОГОВОРУ ПРО
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ

ПРЕАМБУЛА

ЙОГО ВЕЛИЧНІСТЬ КОРОЛЬ БЕЛЬГІЙЦІВ, ЇЇ ВЕЛИЧНІСТЬ КОРОЛЕВА ДАНІЇ, ПРЕЗИДЕНТ ФЕДЕРАТИВНОЇ РЕСПУБЛІКИ НІМЕЧЧИНА, ПРЕЗИДЕНТ ІРЛАНДІЇ, ПРЕЗИДЕНТ ГРЕЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ, ЙОГО ВЕЛИЧНІСТЬ КОРОЛЬ ІСПАНІЇ, ПРЕЗИДЕНТ ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ, ПРЕЗИДЕНТ ІТАЛІЙСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ, ЙОГО КОРОЛІВСЬКА ВИСОКІСТЬ ВЕЛИКИЙ ГЕРЦОГ ЛЮКСЕМБУРГУ, ЇЇ ВЕЛИЧНІСТЬ КОРОЛЕВА НІДЕРЛАНДІВ, ПРЕЗИДЕНТ ПОРТУГАЛЬСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ, ЇЇ ВЕЛИЧНІСТЬ КОРОЛЕВА СПОЛУЧЕНОГО КОРОЛІВСТВА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА ПІВНІЧНОЇ ІРЛАНДІЇ, ⁽¹⁾

З НЕПОХИТНИМ ПРАГНЕННЯМ позначити новий етап європейської інтеграції, яку започаткувало заснування Європейських Співтовариств,

ОТРИМУЮЧИ НАТХНЕННЯ від культурного, релігійного та гуманістичного спадку Європи, з якого розвинулися загальні цінності непорушності та невідчужуваності прав особистості, свобода, демократія, рівність та верховенство права,

ПАМ'ЯТАЮЧИ про історичну вагу подолання поділу європейського континенту та про потребу створити міцні підвалини для розбудови майбутньої Європи,

ПІДТВЕРДЖУЮЧИ свою відданість принципам свободи, демократії, верховенства права, поваги до прав людини та основоположних свобод,

ПІДТВЕРДЖУЮЧИ свою відданість основоположним соціальним правам, які визначено в Європейській соціальній хартії, підписаній у Туріні 18 жовтня 1961 року, та в Хартії Співтовариства про основні соціальні права працівників 1989 року,

ПРАГНУЧИ поглибити солідарність своїх народів, при цьому поважаючи їхню історію, культуру та традиції,

ПРАГНУЧИ сприяти демократичному та ефективному функціонуванню установ таким чином, щоб надати їм можливість у межах єдиної інституційної структури краще виконувати покладені на них завдання,

З НЕПОХИТНИМ ПРАГНЕННЯМ досягти зміцнення та зближення своїх економік й заснувати економічний і валютний союз, зокрема єдину та стабільну валюту, згідно з положеннями цього Договору та Договору про функціонування Європейського Союзу,

НАТХНЕННІ НАМІРОМ сприяти економічному й соціальному поступові своїх народів з огляду на принцип сталого розвитку та в контексті завершення формування внутрішнього ринку та зміцнення єдності й захисту довкілля, а також реалізовувати стратегії розвитку таким чином, щоб розвиток економічної інтеграції супроводжувався одночасним поступом в інших сферах,

⁽¹⁾ Згодом членами Європейської Союзу стали також Республіка Болгарія, Чеська Республіка, Естонська Республіка, Республіка Кіпр, Латвійська Республіка, Литовська Республіка, Угорська Республіка, Республіка Мальта, Австрійська Республіка, Республіка Польща, Румунія, Республіка Словенія, Словацька Республіка, Фінляндська Республіка та Королівство Швеція

З НЕПОХИТНИМ ПРАГНЕННЯМ запровадити спільне громадянство для громадян своїх країн,

З НЕПОХИТНИМ ПРАГНЕННЯМ реалізовувати спільну зовнішню та безпекову політику, включаючи поступове формування спільної оборонної політики, що, можливо, приведе до спільної оборони згідно з положеннями статті 42, і таким чином зміцнювати європейську самобутність та незалежність заради миру, безпеки та прогресу в Європі та в усьому світі,

З НЕПОХИТНИМ ПРАГНЕННЯМ сприяти вільному рухові осіб і водночас забезпечити свої народи, засновуючи простір свободи, безпеки та правосуддя згідно з положеннями цього Договору та Договору про функціонування Європейського Союзу,

З НЕПОХИТНИМ ПРАГНЕННЯМ продовжувати процес утворення як ніколи тісного союзу народів Європи, де рішення приймають якомога ближче до громадянина згідно з принципом субсидіарності,

З ОГЛЯДУ на подальші кроки, необхідні для розвитку європейської інтеграції,

ВИРІШИЛИ заснувати Європейський Союз і з цією метою призначили своїх повноважних представників:

(перелік осіб, що підписалися, не відтворено)

ЯКІ, обмінявшись повноваженнями, що визнано чинними та виконаними в належній формі, погодилися про таке:

РОЗДІЛ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1

Цим Договором ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ засновують між собою ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ (надалі – «Союз»), якому держави-члени надають повноваження для досягнення їхніх спільних цілей.

Цей Договір позначає новий етап процесу утворення як ніколи тісного союзу народів Європи, де рішення приймають якомога відкритіше та ближче до громадянина.

Союз ґрунтується на цьому Договорі та на Договорі про функціонування Європейського Союзу (надалі – «Договори»). Ці два Договори мають однакову юридичну силу. Союз замінює та стає правонаступником Європейського Співтовариства.

Стаття 2

Союз засновано на цінностях поваги до людської гідності, свободи, демократії, рівності, верховенства права та поваги до прав людини, зокрема осіб, що належать до меншин. Ці цінності є спільними для всіх держав-членів у суспільстві, де панує плюралізм, недискримінація, толерантність, правосуддя, солідарність та рівність жінок і чоловіків.

Стаття 3

1. Мета Союзу – підтримувати мир, свої цінності та добробут своїх народів.
2. Союз надає своїм громадянам простір свободи, безпеки й правосуддя без внутрішніх кордонів, на якому забезпечено вільний рух осіб разом з належними заходами, пов'язаними із контролем на зовнішніх кордонах, притулком, імміграцією та попередженням і боротьбою зі злочинністю.
3. Союз засновує внутрішній ринок. Союз функціонує заради сталого розвитку Європи, що ґрунтується на збалансованому економічному зростанні та ціновій стабільності, конкурентоспроможній соціальній ринковій економіці, спрямованій на цілковиту зайнятість та соціальний прогрес, та високому рівні захисту і дедалі кращому стані довкілля. Союз сприяє науково-технічному прогресові.

Союз бореться проти соціального вилучення та дискримінації, підтримує соціальну справедливість та захист, рівність жінок і чоловіків, зв'язок між поколіннями, захист прав дитини.

Союз підтримує економічну, соціальну та територіальну єдність держав-членів та солідарність між ними.

Союз поважає своє багате культурне та мовне розмаїття й забезпечує захист та подальше збагачення культурної спадщини Європи.

4. Союз засновує економічний та валютний союз, валютою якого є євро.
5. У своїх відносинах зі світом Союз підтримує та поширює свої цінності та інтереси, сприяє захисту своїх громадян. Союз підтримує мир, безпеку та сталий розвиток планети, солідарність та взаємну повагу народів, вільну справедливу торгівлю, викорінення бідності та захист прав людини, зокрема прав дитини, а також суворе дотримання й розвиток міжнародного права, зокрема дотримання принципів Статуту ООН.
6. Союз досягає своїх цілей належними засобами відповідно до повноважень, наданих йому Договорами.

Стаття 4

1. Відповідно до статті 5 повноваження, не надані Союзу Договорами, залишаються за державами-членами.

2. Союз поважає рівність держав-членів перед Договорами та національну самобутність держав-членів, властиву їхнім основним політичним та конституційним структурам, включно з регіональним та місцевим самоврядуванням. Союз поважає головні функції держави, включаючи гарантування територіальної цілісності держави, підтримання правопорядку та забезпечення національної безпеки. Так, зокрема, національна безпека залишається виключною відповідальністю кожної держави-члена.

3. Згідно з принципом відкритої співпраці Союз та держави-члени з цілковитою взаємною повагою допомагають одне одному виконувати завдання, що впливають з Договорів.

Держави-члени вживають усіх належних заходів, загальних або спеціальних, щоб забезпечити виконання зобов'язань, що постають з Договорів або впливають з актів установ Союзу.

Держави-члени сприяють виконанню завдань Союзу й утримуються від будь-яких дій, що можуть загрожувати досягненню цілей Союзу.

Стаття 5

1. Межі повноважень Союзу визначаються принципом надання повноважень. Союз здійснює свої повноваження згідно з принципами субсидіарності та пропорційності.

2. Відповідно до принципу надання повноважень Союз діє в межах повноважень, наданих йому державами-членами згідно з Договорами заради досягнення визначених в них цілей. Повноваження, яких не надано Союзові згідно з Договорами, залишаються за державами-членами.

3. Відповідно до принципу субсидіарності у сферах, що не належать до його виключної компетенції, Союз діє лише якщо та у такому обсязі, в якому держави-члени не можуть належним чином досягти цілей запропонованого заходу на центральному, регіональному або місцевому рівнях, а натомість це краще здійснити на рівні Союзу з огляду на масштаби або результати запропонованих заходів.

Установи Союзу застосовують принцип субсидіарності, як встановлено Протоколом про застосування принципів субсидіарності та пропорційності. Національні парламенти забезпечують дотримання принципу субсидіарності згідно з процедурою, визначеною в цьому Протоколі.

4. Відповідно до принципу пропорційності заходи Союзу за змістом та формою не виходять за межі того, що є необхідним для досягнення цілей Договорів.

Установи Союзу застосовують принцип пропорційності, як встановлено Протоколом про застосування принципів субсидіарності та пропорційності.

Стаття 6

1. Союз визнає права, свободи та принципи, закладені в Хартії основоположних прав Європейського Союзу від 7 грудня 2000 року зі змінами, внесеними у Страсбурзі 12 грудня 2007 року, що має однакову з Договорами юридичну силу.

Положення Хартії жодним чином не розширюють визначених Договорами повноважень Союзу.

Права, свободи та принципи Хартії тлумачаться відповідно до загальних положень у Розділі VII Хартії, що визначають її тлумачення та застосування, а також з належним врахуванням пояснень, зазначених у Хартії, які встановлюють джерела цих положень.

2. Союз приєднується до Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Це приєднання не впливає на повноваження Союзу, визначені Договорами.

3. Основоположні права, що гарантуються Європейською Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод і які впливають з конституційних традицій, спільних для держав-членів, є загальними принципами права Союзу.

Стаття 7

1. За обґрунтованою пропозицією однієї третини держав-членів Європейського Парламенту або Європейської Комісії Рада, діючи більшістю у чотири п'ятих її членів, після отримання згоди Європейського Парламенту може встановити, що існує явний ризик тяжкого порушення державою-членом цінностей, зазначених у статті 2. Перш ніж прийняти таке рішення, Рада заслуховує відповідну державу-члена та може направити їй рекомендації, діючи відповідно до тієї ж процедури.

Рада постійно перевіряє, чи продовжують існувати підстави для такого рішення.

2. Європейська Рада, діючи одностайно на пропозицію однієї третини держав-членів або Комісії та після отримання згоди Європейського Парламенту, може встановити існування постійного та істотного порушення однією з держав-членів цінностей, зазначених у статті 2, запропонувавши відповідній державі-члену подати свої пояснення.

3. У разі прийняття рішення відповідно до частини 2 Рада може кваліфікованою більшістю вирішити призупинити певні права відповідної держави-члена, що впливають із застосування Договорів, включаючи право голосу представника уряду держави-члена у Раді. Вживаючи таких заходів, Рада враховує можливі наслідки такого призупинення для прав та обов'язків фізичних і юридичних осіб.

У будь-якому разі ця держава-член повинна і надалі виконувати свої зобов'язання за цим Договором.

4. Рада, діючи кваліфікованою більшістю, може в подальшому вирішити змінити або скасувати заходи, вжиті відповідно до частини 3, у відповідь на зміну ситуації, що спричинила вжиття таких заходів.

5. Положення щодо права голосу у Європейському Парламенті, Європейській Раді та Раді для цілей цієї статті встановлені в статті 354 Договору про функціонування Європейського Союзу.

Стаття 8

1. Союз розвиває особливі відносини з сусідніми країнами для створення на основі цінностей Союзу простору добробуту та добросусідства, якому притаманні близькі та мирні стосунки на засадах співпраці.

2. Для цілей частини 1 Союз може укласти окремі угоди з відповідними країнами. Ці угоди можуть містити взаємні права та зобов'язання, а також можливість спільних дій. Виконання таких угод є предметом періодичних консультацій.

РОЗДІЛ II

ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ДЕМОКРАТИЧНИХ ПРИНЦИПІВ

Стаття 9

У всіх своїх діях Союз дотримується принципу рівності своїх громадян, що отримують однакову увагу від установ, органів, служб та агенцій Союзу. Кожен громадянин будь-якої держави-члена є громадянином Союзу. Громадянство Союзу є додатковим до національного громадянства, не замінюючи його.

Стаття 10

1. Функціонування Союзу засновано на принципі представницької демократії.

2. Громадяни безпосередньо представлені на рівні Союзу в Європейському Парламенті.

Держави-члени представлені в Європейській Раді головами держав або урядів, а в Раді – їхніми урядами, демократично підзвітними національним парламентам або їхнім громадянам.

3. Кожен громадянин має право брати участь у демократичному житті Союзу. Рішення приймаються якомога відкритіше та ближче до громадян.

4. Політичні партії на європейському рівні сприяють формуванню європейської політичної свідомості та висловлюванню волі громадян Союзу.

Стаття 11

1. Установи належними засобами надають громадянам та представницьким об'єднанням змогу висловлювати свої погляди в усіх сферах діяльності Союзу та прилюдно обмінюватися думками.
2. Установи підтримують відкритий, прозорий та регулярний діалог з представницькими об'єднаннями та громадянським суспільством.
3. Європейська Комісія провадить широкі консультації із зацікавленими сторонами, щоб забезпечити узгодженість та прозорість діяльності Союзу.
4. Щонайменше один мільйон громадян, що є громадянами значної кількості держав-членів, можуть запропонувати Європейській Комісії в межах її повноважень висунути будь-яку належну пропозицію з питань, щодо яких, на їхню думку, треба ухвалити правовий акт Союзу на виконання Договорів.

Процедури та умови, необхідні для такої пропозиції громадян, визначаються відповідно до частини 1 статті 24 Договору про функціонування Європейського Союзу.

Стаття 12

Національні парламенти сприяють належному функціонуванню Союзу:

- a) шляхом отримання інформації від установ Союзу та отримання від них проектів законодавчих актів Союзу, направлених відповідно до Протоколу щодо ролі національних Парламентів в Європейському Союзі;
- b) забезпечуючи належне дотримання принципу субсидіарності згідно з процедурами, сформульованими в Протоколі про застосування принципів субсидіарності та пропорційності;
- c) беручи участь в межах простору свободи, безпеки та правосуддя в оцінюванні механізмів впровадження політик Союзу у цій сфері відповідно до статті 70 Договору про функціонування Європейського Союзу; та будучи залученими до політичного моніторингу за Європолем та до оцінювання діяльності Євроюсту відповідно до статей 88 та 85 зазначеного Договору;
- d) беручи участь у процедурах перегляду Договорів відповідно до статті 48 цього Договору;
- e) шляхом отримання повідомлень про подання заявок на приєднання до Союзу відповідно до статті 49 цього Договору;
- f) беручи участь у міжпарламентській співпраці між національними парламентами та з Європейським Парламентом згідно з Протоколом щодо ролі національних парламентів в Європейському Союзі;

РОЗДІЛ III

ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО УСТАНОВ*Стаття 13*

1. Союз має інституційну структуру, спрямовану на те, щоб поширювати цінності Союзу, реалізовувати цілі Союзу, служити інтересам Союзу, його громадян та держав-членів та гарантувати узгодженість, ефективність та послідовність політик та дій Союзу.

Установами Союзу є:

- Європейський Парламент;
- Європейська Рада;
- Рада;
- Європейська Комісія (надалі – “Комісія”);
- Суд Європейського Союзу;
- Європейський центральний банк;
- Рахункова палата.

2. Кожна установа діє в межах повноважень, покладених на неї Договорами, та згідно зі встановленими в них процедурами, умовами та цілями. Установи взаємодіють на засадах відкритої співпраці.

3. Положення щодо Європейського центрального банку та Рахункової палати, а також детальні положення щодо інших установ визначені в Договорі про функціонування Європейського Союзу.

4. Європейському Парламенту, Раді та Комісії допомагає Економічно-соціальний комітет і Комітет регіонів, що діють як дорадчі органи.

Стаття 14

1. Європейський Парламент разом з Радою виконує законодавчу та бюджетну функції. Він здійснює функції політичного контролю та консультативну, як встановлено Договорами. Європейський Парламент обирає Голову Комісії.

2. До складу Європейського Парламенту входять представники громадян Союзу. Їх кількість не може перевищувати сімсот п'ятдесяти плюс Голова. Представництво громадян є дегресивно-пропорційним з мінімальним порогом з шести представників від держави-члена. Жодна держава-член не може отримати більше ніж дев'яносто шість місць.

Європейська Рада, дотримуючись принципів, зазначених у першому абзаці, одностайно ухвалює рішення про склад Європейського Парламенту за ініціативою Європейського Парламенту і за його згодою.

3. Членів Європейського Парламенту обирають строком на п'ять років на засадах прямого загального виборчого права шляхом вільного таємного голосування.
4. Європейський Парламент обирає з-поміж своїх членів Голову та посадових осіб.

Стаття 15

1. Європейська Рада надає Союзові необхідні для його розвитку імпульси і визначає його загальні політичні орієнтири та пріоритети. Вона не виконує законодавчих функцій.
2. До складу Європейської Ради входять голови держав або урядів держав-членів, Голова Європейської Ради та Голова Комісії. Верховний представник Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки бере участь в її роботі.
3. Європейська Рада збирається двічі кожні шість місяців; її скликає Голова. Якщо того вимагає порядок денний, члени Європейської Ради можуть вирішити, що кожному з них мають допомагати в роботі міністри, а Голові Європейської Комісії – член Комісії. У разі потреби Голова скликає спеціальне засідання Європейської Ради.
4. Якщо в Договорах не обумовлено інакше, Європейська Рада ухвалює рішення консенсусом.
5. Європейська Рада обирає свого Голову кваліфікованою більшістю строком на два з половиною роки з правом переобрання на один строк. У разі виникнення перешкод або вчинення серйозного проступку Європейська Рада може припинити повноваження Голови згідно з тією самою процедурою.
6. Голова Європейської Ради:
 - (a) очолює Раду та керує її роботою;
 - (b) забезпечує підготовку й послідовність роботи Європейської Ради у співпраці з Головою Комісії та на основі роботи Ради з загальних питань;
 - (c) докладає зусиль, що сприяють єднанню та консенсусу в Європейській Раді;
 - (d) звітує Європейському Парламентові після кожного засідання Європейської Ради.

Голова Європейської Ради як такий забезпечує на своєму рівні зовнішнє представництво Союзу в питаннях спільної зовнішньої та безпекової політики без шкоди повноваженням Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки.

Голова Європейської Ради не може обіймати національну посаду

Стаття 16

1. Рада спільно з Європейським Парламентом виконує законодавчу та бюджетну функції. Вона здійснює функцію з розробки політики та координаційну функцію, як встановлено Договорами.

2. До складу Ради входить один представник від кожної держави-члена на рівні міністра, що може брати зобов'язання та голосувати від імені уряду держави-члена, яку представляє.

3. Рада діє кваліфікованою більшістю, окрім випадків, коли інше передбачено Договорами.

4. З 1 листопада 2014 року кваліфікованою більшістю буде вважатись щонайменше 55 % членів Ради, що має у своєму складі принаймні п'ятнадцять осіб і в якій представлені держави-члени, що охоплюють принаймні 65 % населення Союзу.

Блокувальну меншість мають складати принаймні чотири члени Ради, інакше слід вважати, що кваліфікованої більшості досягнуто.

Інші положення, що регулюють питання кваліфікованої більшості, встановлені в частині 2 статті 238 Договору про функціонування Європейського Союзу.

5. Перехідні положення щодо визначення кваліфікованої більшості, які застосовуються до 31 жовтня 2014 року, а також ті, що будуть застосовуватись з 1 листопада 2014 року до 31 березня 2017 року, встановлені Протоколом про перехідні положення.

6. Рада засідає в різних конфігураціях, перелік яких ухвалюється відповідно до статті 236 Договору про функціонування Європейського Союзу.

Рада з загальних питань забезпечує послідовність роботи різних конфігурацій Ради. Вона готує та забезпечує виконання рішень засідань Європейської Ради, підтримуючи зв'язок з Головою Європейської Ради та Комісією.

Рада з закордонних справ на підставі стратегічних напрямків, визначених Європейською Радою, розробляє зовнішню політику Союзу й забезпечує послідовність його дій.

7. Комітет постійних представників урядів держав-членів відповідає за підготовку роботи Ради.

8. У разі, коли Рада розглядає та проводить голосування щодо законодавчих актів, її засідання проводяться відкрито. З цією метою кожне засідання Ради ділиться на дві частини, що присвячені, відповідно, розгляду законодавчих актів Союзу та діяльності, що не пов'язана із законодавчою.

9. Головування в усіх конфігураціях Ради, крім Ради з закордонних справ, здійснюють представники держав-членів на засадах рівномірної ротації згідно з умовами, встановленими статтею 236 Договору про функціонування Європейського Союзу.

Стаття 17

1. Комісія обстоює загальний інтерес Союзу та висуває належні ініціативи в цьому напрямку. Вона забезпечує виконання Договорів та заходів, які ухвалюються установами на їх підставі. Комісія під контролем Суду Європейського Союзу наглядає за застосуванням права Союзу. Вона виконує бюджет та керує програмами. Вона здійснює координаційну, виконавчу та управлінську функції, як встановлено Договорами. Вона забезпечує представництво Союзу в зовнішніх відносинах, за винятком сфери спільної зовнішньої та безпекової політики та інших випадків, обумовлених Договорами. Вона ініціює щорічне та багаторічне планування діяльності Союзу з метою досягнення міжінституційних домовленостей.

2. Ухвалення законодавчих актів Союзу можливе лише на підставі пропозиції Комісії, якщо інше не передбачено Договорами. Ухвалення інших актів відбувається на підставі пропозицій Комісії у випадках, передбачених Договорами.

3. Період повноважень Комісії становить п'ять років.

Члени Комісії обираються на підставі їхньої загальної компетенції та відданості європейській справі з-поміж осіб, чия незалежність є поза сумнівом.

Під час виконання своїх обов'язків Комісія є абсолютно незалежною. Без шкоди частині 2 статті 18 члени Комісії не звертаються та не звертаються за вказівками та не приймають їх від будь-якого уряду або іншої установи, органу, служби чи юридичної особи. Вони утримуються від будь-яких дій, несумісних із їхніми обов'язками або із виконанням їхніх завдань.

4. Комісія, призначена між датою набуття чинності Лісабонським договором та 31 жовтнем 2014 року, складається із одного громадянина кожної держави-члена, включаючи її Голову та Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки, який виконує функції одного із заступників Голови.

5. Починаючи з 1 листопада 2014 року, Комісія буде складатись із такої кількості членів, включаючи її Голову та Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки, що відповідає двом третинам кількості держав-членів, якщо Європейська Рада одноставно не вирішить змінити цю кількість.

Члени Комісії обираються з-поміж громадян держав-членів на основі системи суто рівномірної ротації між державами-членами, що відображає демографічний та географічний масштаб усіх держав-членів Європейського Союзу. Така система встановлюється Європейською Радою одноставно відповідно до статті 244 Договору про функціонування Європейського Союзу.

6. Голова Комісії:

(a) встановлює керівні положення щодо роботи Комісії;

(b) визначає структуру Комісії, забезпечуючи послідовність, ефективність та колегіальність її роботи;

(с) призначає з-поміж членів Комісії заступників Голови, інших ніж Верховний представник Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки.

Член Комісії іде у відставку, якщо цього вимагає Голова. Верховний представник Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки іде у відставку згідно з процедурою, встановленою частиною 1 статті 18, якщо цього вимагає Голова.

7. Беручи до уваги результати виборів до Європейського Парламенту та після проведення належних консультацій, Європейська Рада кваліфікованою більшістю подає Європейському Парламентові кандидатуру Голови Комісії. Цього кандидата обирає Європейський Парламент більшістю членів свого складу. Якщо кандидат не отримує необхідної більшості, Європейська Рада, діючи кваліфікованою більшістю, протягом одного місяця подає на розгляд Європейському Парламенту нову кандидатуру, яка проходить ту саму процедуру обрання.

Рада за спільною згодою з обраним Головою ухвалює перелік інших осіб, яких вона пропонує призначити членами Комісії. Вони добираються на підставі пропозицій держав-членів згідно з критеріями, встановленими в другому абзаці частини 3 та другому абзаці частини 5.

Голова, Верховний представник Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки та інші члени Комісії, як орган, підлягають схваленню Європейським Парламентом. На підставі цього схвалення Європейська Рада, діючи кваліфікованою більшістю, призначає Комісію.

8. Комісія, як орган, відповідальна перед Європейським Парламентом. Відповідно до статті 234 Договору про функціонування Європейського Союзу Європейський Парламент може висловити Комісії вотум недовіри. Якщо такий вотум висловлено, Комісія, як орган, йде у відставку, а Верховний представник Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки складає повноваження, які він здійснює в Комісії.

Стаття 18

1. Європейська Рада за згодою Голови Комісії кваліфікованою більшістю призначає Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки. Європейська Рада може припинити його повноваження згідно з тією самою процедурою.

2. Верховний представник провадить спільну зовнішню та безпекову політику Союзу. Він своїми пропозиціями сприяє розвитку спільної зовнішньої політики Союзу та здійснює її згідно з мандатом Ради. Те саме стосується спільної безпекової та оборонної політики.

3. Верховний представник головує в Раді з закордонних справ.

4. Верховний представник є одним з заступників Голови Комісії. Він забезпечує послідовність зовнішніх дій Союзу. Він відповідає в Комісії за обов'язки, покладені на неї

у зовнішніх відносинах, та координацію інших аспектів зовнішніх дій Союзу. Виконуючи ці обов'язки в Комісії, і лише стосовно цих обов'язків, Верховний представник дотримується процедур Комісії у тому обсязі, в якому це відповідає частинам 2 та 3.

Стаття 19

1. Суд Європейського Союзу складається з Суду, Суду загальної юрисдикції та спеціалізованих судів. Суд Європейського Суду забезпечує дотримання законодавства у тлумаченні та застосуванні Договорів.

Держави-члени надають засоби судового захисту, достатні для того, щоб забезпечити ефективний правовий захист у сферах, охоплених законодавством Союзу.

2. До складу Суду входить один суддя від кожної держави-члена. Судові допомагають Генеральні адвокати.

До складу Суду загальної юрисдикції входить щонайменше один суддя від кожної держави-члена.

Суддів та Генеральних адвокатів Суду та суддів Суду загальної юрисдикції добирають з осіб, чия незалежність є поза сумнівом, та які задовольняють вимоги, встановлені в статтях 253 та 254 Договору про функціонування Європейського Союзу. Їх призначають за спільною згодою урядів держав-членів строком на шість років. Судді та Генеральні адвокати, у яких завершується термін перебування на посаді, можуть бути призначені повторно.

3. Суд Європейського Союзу згідно з Договорами:

- (a) приймає рішення у справах за позовами, які подають держава-член, установа, фізична або юридична особа;
- (b) на звернення судів або трибуналів держав-членів виносить попередні рішення щодо тлумачення законодавства Союзу або чинності актів, ухвалених установами;
- (c) приймає рішення в інших справах, як встановлено в Договорах.

РОЗДІЛ IV

ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ПОСИЛЕНОЇ СПІВПРАЦІ

Стаття 20

1. Держави-члени, що прагнуть запровадити посилену співпрацю між собою у сферах, що не належать до виключних повноважень Союзу, можуть використовувати його установи та здійснювати ці повноваження, застосовуючи відповідні положення Договорів з урахуванням меж та відповідно до детальних положень, викладених у цій статті та статтях 326-334 Договору про функціонування Європейського Союзу.

Посилена співпраця спрямована на те, щоб досягти цілей Союзу, захистити його інтереси та посилити процес його інтеграції. Ця співпраця відповідно до статті 328 Договору про функціонування Європейського Союзу відкрита всім державам-членам у будь-який час.

2. Рада ухвалює рішення, що дозволяє посилену співпрацю як крайній засіб у разі, якщо вона встановлює, що Союз, як ціле, не може досягти цілей такої співпраці протягом розумного строку, і за умови, що у такій співпраці візьмуть участь щонайменше дев'ять держав-членів. Рада діє згідно з процедурою, встановленою в статті 329 Договору про функціонування Європейського Союзу.

3. Всі члени Ради можуть брати участь в обговореннях, але в ухваленні рішень беруть участь лише члени Ради, що представляють держави, які беруть участь у посиленій співпраці. Правила голосування встановлені у статті 330 Договору про функціонування Європейського Союзу.

4. Акти, ухвалені в рамках посиленої співпраці, зобов'язують лише держави-члени, що беруть участь у цій співпраці. Вони не вважаються частиною *acquis*, що має бути прийняте державами-кандидатами на приєднання до Союзу.

РОЗДІЛ V

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ЗОВНІШНІХ ДІЙ СОЮЗУ ТА ОСОБЛИВІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО СПІЛЬНОЇ ЗОВНІШНЬОЇ ТА БЕЗПЕКОВОЇ ПОЛІТИКИ

Глава 1

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ЗОВНІШНІХ ДІЙ СОЮЗУ

Стаття 21

1. У своїх діях на міжнародній арені Союз керується принципами, які надихнули на його створення, розвиток та розширення та які він має намір поширювати у світі, а саме такими: демократія, верховенство права, універсальність та неподільність прав людини та основоположних свобод, повага до людської гідності, принципи рівності та солідарності, а також дотримання принципів Статуту ООН та міжнародного права.

Союз прагне розвивати відносини та встановлювати партнерство з третіми країнами та міжнародними, регіональними або світовими організаціями, що поділяють принципи, зазначені в абзаці першому. Він сприяє пошукові багатосторонніх рішень спільних проблем, зокрема в рамках Організації Об'єднаних Націй.

2. Союз визначає та здійснює спільну політику та заходи й працює заради досягнення високого рівня співпраці в усіх сферах міжнародних відносин для того, щоб:

(а) гарантувати свої цінності, основоположні інтереси, безпеку, незалежність та цілісність Союзу;

- (b) зміцнювати й підтримувати демократію, верховенство права, права людини та принципи міжнародного права;
- (c) оберігати мир, запобігати конфліктам і зміцнювати міжнародну безпеку згідно з цілями та принципами Статуту Організації Об'єднаних Націй, з принципами Гельсінського Заключного Акту та цілями Паризької Хартії, включаючи такі, що стосуються зовнішніх кордонів;
- (d) заохочувати сталий розвиток економіки, суспільства й довкілля країн, що розвиваються, з головною метою – викоренити бідність;
- (e) сприяти інтеграції всіх країн у світову економіку, включаючи шляхом поступового скасування обмежень міжнародної торгівлі;
- (f) сприяти розвиткові міжнародних заходів з метою збереження та поліпшення стану довкілля й зваженому управлінню світовими природними ресурсами, щоб забезпечити сталий розвиток;
- (g) допомагати населенню, країнам та регіонам, що постраждали від природних або антропогенних стихійних лих; та
- (h) сприяти розвитку міжнародної системи, що ґрунтується на тіснішій багатосторонній співпраці та належному світовому врядуванні.

3. Союз дотримується принципів й невідступно слідує цілям, визначеним в частинах 1 та 2, в розробці та реалізації різноманітних напрямків своєї зовнішньої діяльності, охопленої у цьому Розділі та в Частині П'ятій Договору про функціонування Європейського Союзу, а також зовнішніх аспектів інших політик Союзу.

Союз забезпечує узгодженість різних напрямків своєї зовнішньої діяльності та її узгодженість з іншими політиками. Рада та Комісія за допомогою Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки забезпечують таку узгодженість і співпрацюють заради досягнення цієї мети.

Стаття 22

1. На підставі принципів та цілей, встановлених у статті 21, Європейська Рада визначає стратегічні інтереси та цілі Союзу.

Рішення Європейської Ради щодо стратегічних інтересів та цілей Союзу стосуються спільної зовнішньої та безпекової політики та інших сфер зовнішніх дій Союзу. Ці рішення можуть стосуватися відносин Союзу з окремою країною чи регіоном або стосуватися певної теми. Рішення визначають їхню тривалість і засоби, що надаються Союзом та державами-членами.

Європейська Рада діє одностайно за рекомендацією Ради, яку ухвалює Рада згідно з умовами, встановленими для кожної сфери. Рішення Європейської Ради виконуються згідно з передбаченою в Договорах процедурою.

2. У сфері спільної зовнішньої та безпекової політики спільні пропозиції Раді може подавати Верховний представник Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки, а в інших сферах зовнішніх дій Союзу – Комісія.

ГЛАВА 2

СПЕЦІАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО СПІЛЬНУ ЗОВНІШНЮ ТА БЕЗПЕКОВУ ПОЛІТИКУ

СЕКЦІЯ 1

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 23

Союз у своїх діях на міжнародній арені відповідно до цієї Глави керується принципами, переслідує цілі та здійснює їх відповідно до загальних положень, встановлених у Главі 1.

Стаття 24

1. Компетенція Союзу в сфері спільної зовнішньої та безпекової політики охоплює всі сфери зовнішньої політики та всі питання безпеки Союзу, включно з поступовим формуванням спільної оборонної політики, що, можливо, приведе до спільної оборони.

До спільної зовнішньої та безпекової політики застосовуються спеціальні правила та процедури. Спільна зовнішня та безпекова політика визначається та реалізується Європейською Радою та Радою, що діють одночасно, крім випадків, якщо Договори передбачають інше. Прийняття законодавчих актів виключається. Спільну зовнішню та безпекову політику здійснює Верховний представник Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки та держави-члени відповідно до Договорів. Особлива роль Європейського Парламенту та Комісії у цій сфері визначається Договорами. Суд Європейського Союзу не має юрисдикції стосовно цих положень, за винятком його юрисдикції щодо моніторингу дотримання статті 40 цього Договору, а також щодо розгляду законності певних рішень, як це встановлено у частині 2 статті 275 Договору про функціонування Європейського Союзу.

2. У рамках принципів та цілей зовнішньої діяльності Союзу він провадить, визначає та реалізує спільну зовнішню та безпекову політику, засновану на розвитку взаємної політичної солідарності серед держав-членів, на визначенні питань загального інтересу та на досягненні дедалі зростаючого ступеню зближення дій держав-членів.

3. Держави-члени активно та беззастережно підтримують спільну зовнішню та безпекову політику в дусі лояльності та взаємної солідарності та дотримуються дій Союзу у цій сфері.

Держави-члени співпрацюють, щоб посилювати й розвивати взаємну політичну солідарність. Вони утримуються від будь-яких дій, що суперечать інтересам Союзу або можуть зашкодити його ефективності як об'єднаної сили в міжнародних відносинах.

Рада та Верховний представник забезпечують дотримання цих принципів.

Стаття 25

Союз провадить спільну зовнішню та безпекову політику через:

- (a) визначення загальних принципів;
 - (b) ухвалення рішень про:
 - (i) дії, яких має вжити Союз,
 - (ii) позиції, які має займати Союз,
 - (iii) положення про виконання рішень, зазначених в пунктах (i) та (ii);
- а також
- (c) зміцнення систематичної співпраці держав-членів у провадженні політики.

Стаття 26

1. Європейська Рада окреслює стратегічні інтереси Союзу та визначає цілі та загальні настанови щодо спільної зовнішньої та безпекової політики, включаючи питання, пов'язані з обороною. Європейська Рада ухвалює необхідні рішення.

Якщо цього вимагає міжнародна ситуація, Голова Європейської Ради скликає позачергове засідання Європейської Ради для того, щоб визначити стратегічні напрямки політики Союзу у контексті такої ситуації.

2. Рада формує спільну зовнішню та безпекову політику та приймає рішення, необхідні для її визначення й реалізації, на основі загальних настанов та стратегічних напрямків, визначених Європейською Радою.

Рада та Верховний представник Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки забезпечують єдність, послідовність та ефективність дій Союзу.

3. Спільну зовнішню та безпекову політику реалізує Верховний представник та держави-члени, застосовуючи національні засоби та засоби Союзу.

Стаття 27

1. Верховний представник Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки, який очолює Раду закордонних справ, сприяє своїми пропозиціями в підготовці спільної зовнішньої та безпекової політики та забезпечує виконання рішень, схвалених Європейською Радою та Радою.
2. Верховний представник Союзу представляє Союз у питаннях, пов'язаних зі спільною зовнішньою та безпековою політикою. Він провадить політичний діалог з третіми сторонами від імені Союзу та висловлює позицію Союзу в міжнародних організаціях та на міжнародних конференціях.
3. Європейська служба з питань зовнішньої діяльності допомагає Верховному представнику здійснювати повноваження відповідно до його мандату. Ця служба співпрацює з дипломатичними службами держав-членів. До її складу входять посадові особи відповідних департаментів Генерального секретаріату Ради та Комісії, а також посадовці, делеговані з національних дипломатичних служб держав-членів. Структура та функції Європейської служби з питань зовнішньої діяльності встановлюються рішенням Ради. Рада діє за пропозицією Верховного представника після проведення консультацій з Європейським Парламентом та після отримання згоди Комісії.

Стаття 28

1. Якщо міжнародна ситуація вимагає оперативних дій Союзу, Рада ухвалює необхідні рішення. Ці рішення закладають цілі, обсяг та засоби, які мають надаватися Союзом, а також, у разі потреби, тривалість та умови їх виконання.

У разі зміни умов, що мають суттєвий вплив на питання, що є предметом регулювання такого рішення, Рада переглядає принципи та цілі цього рішення та ухвалює необхідні рішення.

2. Рішення, зазначені в частині 1, носять зобов'язальний характер для держав-членів щодо ухвалення позицій та провадження їхньої діяльності.

3. Якщо згідно з рішенням, зазначеним у частині 1, існує намір ухвалити національну позицію або вчинити національну дію, відповідній державі-члену належить повідомити про це заздалегідь, щоб у разі потреби можна було провести попередні консультації в Раді. Зобов'язання надавати попередню інформацію не стосується положень, якими лише транспоновано рішення Ради на національний рівень.

4. У разі нагальної потреби, що постає через зміни ситуації та неможливість перегляду рішення Ради, про яке йдеться в частині 1, держави-члени можуть терміново вжити необхідних заходів, беручи до уваги загальні цілі зазначеного рішення. Зацікавлені держави-члени невідкладно інформують Раду про будь-які такі заходи.

5. Якщо виконання рішення, зазначеного в цій статті, пов'язане з будь-якими істотними труднощами, держава-член передає їх на розгляд Ради, яка обговорює їх та шукає належне вирішення. Таке вирішення не повинно суперечити цілям рішення, зазначеного у частині 1, або ж шкодити його ефективності.

Стаття 29

Рада ухвалює рішення, що визначають підхід Союзу до окремого питання географічного або тематичного характеру. Держави-члени забезпечують узгодженість своїх національних політик із позиціями Союзу.

Стаття 30

1. Будь-яка держава-член, Верховний представник Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки за підтримки Комісії можуть звертатися до Ради із будь-якими питаннями, пов'язаними зі спільною зовнішньою та безпековою політикою, й подавати їй, за необхідності, свої ініціативи або пропозиції.

2. У випадках, що потребують швидкого рішення, Верховний представник з власної ініціативи або на вимогу держави-члена скликає позачергове засідання Ради протягом сорока восьми годин чи, в разі нагальної потреби, протягом коротшого строку.

Стаття 31

1. Європейська Рада та Рада ухвалює рішення, зазначені в цій Главі, одностайно, за винятком випадків, якщо ця Глава передбачає інше. Прийняття законодавчих актів виключається.

Утримуючись від голосування, будь-який член Ради може обґрунтувати своє утримання формальною декларацією відповідно до цього абзацу. У такому разі він не зобов'язаний застосовувати це рішення, проте він має визнати, що останнє є обов'язковим для Союзу. У дусі взаємної солідарності відповідна держава-член утримується від будь-яких дій, що можуть суперечити або шкодити діям Союзу, що ґрунтуються на цьому рішенні, а інші держави-члени поважають її позицію. Якщо члени Ради, які таким чином обґрунтовують своє утримання від голосування, представляють принаймні третину держав-членів, що охоплюють щонайменше третину населення Союзу, рішення не ухвалюється.

2. Шляхом відступу від положень частини 1 Рада діє кваліфікованою більшістю, коли вона:

- ухвалює рішення про дію або позицію Союзу на підставі рішення Європейської Ради, пов'язаного зі стратегічними інтересами та цілями Союзу, зазначеними в частині 1 статті 22;
- ухвалює рішення про дію або позицію Союзу на пропозицію Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки, яку він подає на окремий запит Європейської Ради, зроблений за її власною ініціативою або за ініціативою Верховного представника;

- ухвалює будь-яке рішення, що визначає дію або позицію Союзу;
- ухвалює рішення про призначення спеціального представника згідно зі статтею 33.

Голосування не проводиться, якщо член Ради заявляє, що має намір виступити проти ухвалення рішення, що приймається кваліфікованою більшістю на підставі життєво важливих і визначених для національної політики міркувань. Верховний представник, провадячи інтенсивні консультації з відповідною державою-членом, шукає прийнятне для неї рішення. Якщо він не може знайти таке рішення, Рада може кваліфікованою більшістю вимагати, щоб справу передали Європейській Раді для одностайного ухвалення рішення.

3. Європейська Рада може одностайно ухвалити рішення про те, що Рада діє кваліфікованою більшістю в інших випадках, крім зазначених у частині 2.

4. Частини 2 та 3 не застосовуються до рішень військового або оборонного значення.

5. У частині, що стосується процедурних питань, Рада діє більшістю своїх членів.

Стаття 32

Держави-члени, щоб визначити спільний підхід, проводять між собою в рамках Європейської Ради та Ради консультації з усіх питань зовнішньої та безпекової політики, що становлять загальний інтерес. Перш ніж чинити будь-які дії на міжнародній арені або брати на себе будь-які зобов'язання, що можуть вплинути на інтереси Союзу, кожна держава-член проводить консультації з іншими державами-членами в рамках Європейської Ради або Ради. Держави-члени через зближення своїх дій забезпечують спроможність Союзу відстоювати свої інтереси та цінності на міжнародній арені. Держави-члени виявляють взаємну солідарність.

Якщо Європейська Рада або Рада визначила спільний підхід Союзу у значенні частини 1, Верховний представник Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки та міністри закордонних справ держав-членів координують свою діяльність в рамках Ради.

Дипломатичні представництва держав-членів та місії Союзу у третіх країнах та в міжнародних організаціях співпрацюють та сприяють формулюванню та реалізації спільного підходу.

Стаття 33

Рада може за пропозицією Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки призначити спеціального представника з мандатом щодо окремого політичного аспекту. Спеціальний представник здійснює повноваження відповідно до цього мандату під керівництвом Верховного представника.

Стаття 34

1. Держави-члени узгоджують свої дії в міжнародних організаціях та на міжнародних конференціях. Вони обстоюють на таких форумах позицію Союзу. Верховний представник Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки організовує таке узгодження.

У разі, коли в міжнародних організаціях та міжнародних конференціях беруть участь не всі держави-члени, ті держави-члени, що беруть у них участь, обстоюють позицію Союзу.

2. Відповідно до частини 3 статті 24 ті держави-члени, що представлені у міжнародних організаціях і міжнародних конференціях, де беруть участь не всі держави-члени, інформують решту держав-членів та Верховного представника про будь-які питання спільного інтересу.

Держави-члени, що є також членами Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй, узгоджують свої дії з іншими державами-членами та Верховним представником й інформують їх у повному обсязі. Держави-члени, що є членами Ради Безпеки, у здійсненні їхніх функцій захищають позиції та інтереси Союзу без порушення своїх обов'язків за Статутом Організації Об'єднаних Націй.

Якщо Союз визначив свою позицію з питання, що стоїть на порядку денному Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй, держави-члени, що беруть участь у засіданнях Ради Безпеки, вимагають запросити Верховного представника, щоб він виклав позицію Союзу.

Стаття 35

Дипломатичні та консульські представництва держав-членів та місії Союзу в третіх країнах та на міжнародних конференціях, а також їхні представництва у міжнародних організаціях співпрацюють, щоб забезпечити дотримання й виконання ухвалених на підставі цієї Глави рішень, що визначають позиції та дії Союзу.

Вони зміцнюють співпрацю шляхом обміну інформацією та проведення спільних оцінювань.

Вони сприяють реалізації права громадян Союзу на захист на території третіх країн, як зазначено в пункті (с) частини 2 статті 20 Договору про функціонування Європейського Союзу, та заходів, ухвалених відповідно до статті 23 зазначеного Договору.

Стаття 36

Верховний представник Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки постійно проводить консультації з Європейським Парламентом щодо головних аспектів та пріоритетів спільної зовнішньої та безпекової політики, а також спільної безпекової та

оборонної політики й інформує про їх розвиток. Верховний представник забезпечує належне врахування позицій Європейського Парламенту. Спеціальні представники можуть бути залучені до інформування Європейського Парламенту.

Європейський Парламент може ставити питання або давати рекомендації Раді та Верховному представнику. Двічі на рік він проводить дебати про прогрес у реалізації спільної зовнішньої та безпекової політики, включаючи спільну безпекову та оборонну політику.

Стаття 37

Союз може укласти угоди з однією або кількома державами або міжнародними організаціями у сферах, охоплених в цій Главі.

Стаття 38

1. Без шкоди статті 240 Договору про функціонування Європейського Союзу Комітет з питань політики та безпеки відстежує міжнародну ситуацію у сферах, що охоплюється спільною зовнішньою та безпековою політикою, й сприяє визначенню політик шляхом надання висновків Раді на її вимогу, вимогу Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки або за власною ініціативою. Комітет відстежує також виконання узгоджених політик без шкоди повноваженням Верховного представника.

У рамках сфери застосування цієї Глави Комітет з питань політики та безпеки здійснює політичний контроль і стратегічне керування зазначеними в статті 43 операціями з урегулювання кризових ситуацій під керівництвом Ради та Верховного представника.

Рада може вповноважити Комітет для цілей та на час проведення операції з урегулювання кризової ситуації, як визначено Радою, приймати відповідні рішення щодо політичного контролю та стратегічного керування операцією.

Стаття 39

Відповідно до статті 16 Договору про функціонування Європейського Союзу та шляхом відступу від її частини 2 Рада ухвалює рішення, що встановлює правила, пов'язані із захистом фізичних осіб з огляду на обробку персональних даних державами-членами при виконанні заходів, які підпадають під сферу застосування цієї Глави, а також правила, пов'язані з вільним рухом такої інформації. Дотримання цих правил підлягає контролю незалежних органів.

Стаття 40

Виконання спільної зовнішньої та безпекової політики не впливає на застосування процедур та на обсяг повноважень установ, які встановлені Договорами для здійснення повноважень Союзу, зазначених у статтях 3-6 Договору про функціонування Європейського Союзу.

Так само, виконання політик, перелічених у цих статтях, не впливає на застосування процедур та на обсяг повноважень установ, які встановлені Договорами для здійснення повноважень Союзу згідно з цією Главою.

Стаття 41

1. Адміністративні витрати установ, спричинені виконанням цієї Глави, покриваються за рахунок бюджету Союзу.

2. Оперативні витрати, спричинені виконанням цієї Глави, також покриваються за рахунок бюджету Союзу, крім витрат на операції військового або оборонного характеру та випадків, коли Рада, діючи одностайно, вирішить інакше.

У випадках, коли витрати не покриваються бюджетом Союзу, вони покриваються з бюджетів держав-членів за шкалою валового національного продукту, окрім випадку, коли Рада, діючи одностайно, вирішить інакше. Держави-члени, представники яких зробили у Раді формальну декларацію згідно з другим абзацом частини 1 статті 31, не зобов'язані робити внесок у фінансування витрат на операції військового або оборонного характеру.

3. Рада ухвалює рішення, що встановлює спеціальні процедури гарантованого швидкого доступу до коштів, призначених у бюджеті Союзу на термінове фінансування ініціатив у рамках спільної зовнішньої та безпекової політики, зокрема підготовчої діяльності місій, зазначених у частині 2 статті 42 та статті 43. Рада діє після проведення консультацій з Європейським Парламентом.

Підготовча діяльність місій, зазначених у частині 2 статті 42 та статті 43, яка не покривається бюджетом Союзу, підлягає фінансуванню із стартового фонду, створеного з внесків держав-членів.

Рада на пропозицію Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки кваліфікованою більшістю ухвалює рішення, що встановлюють:

- (a) процедури створення та фінансування стартового фонду, зокрема розмір коштів, виділених фондові;
- (b) процедури управління стартовим фондом;

(с) процедури фінансового контролю.

У разі, коли згідно з частиною 1 статті 42 та статтею 43 заплановано місію, фінансування якої з бюджету Союзу неможливе, Рада уповноважує Верховного представника використовувати цей фонд. Верховний представник звітує Раді про виконання цих повноважень.

СЕКЦІЯ 2

ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО СПІЛЬНОЇ БЕЗПЕКОВОЇ ТА ОБОРОННОЇ ПОЛІТИКИ

Стаття 42

1. Спільна безпекова та оборонна політика є невід'ємною частиною спільної зовнішньої та безпекової політики. Вона забезпечує Союзові оперативну спроможність, що спирається на цивільні та військові засоби. Союз може використовувати їх у місіях поза межами Союзу, щоб підтримувати мир, запобігати конфліктам та зміцнювати міжнародну безпеку згідно з принципами Статуту Організації Об'єднаних Націй. Виконання цих завдань здійснюється із використанням ресурсів, що надаються державами-членами.

2. Спільна безпекова та оборонна політика охоплює поступове формування спільної оборонної політики Союзу. Це приведе до спільної оборони, якщо так одностайно вирішить Європейська Рада. У такому разі Європейська Рада рекомендує державам-членам ухвалити таке рішення згідно з їхніми відповідними конституційними вимогами.

Політика Союзу згідно з цією Секцією не шкодить особливому характеру безпекової та оборонної політики певних держав-членів та поважає зобов'язання певних держав-членів, що вважають свою спільну оборону реалізованою в Організації Північноатлантичного Договору згідно з умовами Північноатлантичного Договору та узгодженою в цих рамках зі спільною безпековою та оборонною політикою.

3. Держави-члени надають у розпорядження Союзу цивільні та військові ресурси для здійснення спільної безпекової та оборонної політики і таким чином сприяють досягненню цілей, визначених Радою. Ті держави-члени, що разом створюють багатонаціональні сили, також можуть надавати їх у розпорядження спільної безпекової та оборонної політики.

Держави-члени беруть зобов'язання поступово підвищувати свій військовий потенціал. Агенція у сфері розвитку оборонного потенціалу, досліджень, закупівель та озброєння (далі – «Європейська оборонна агенція») окреслює оперативні потреби, підтримує заходи із задоволення цих потреб, сприяє визначенню та, в разі потреби, здійсненню будь-яких заходів, що необхідні для зміцнення промислової та технологічної бази оборонного сектору, бере участь у формуванні Європейської політики в сфері військового потенціалу та озброєння та допомагає Раді оцінювати рівень вдосконалення військового потенціалу.

4. Рішення, що стосуються спільної безпекової та оборонної політики, включаючи рішення про започаткування місії відповідно до цієї статті, Рада ухвалює одностайно на підставі пропозиції Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки або за ініціативою держави-члена. Верховний представник разом з Комісією, якщо необхідно, може пропонувати використовувати як національні засоби, так й інструменти Союзу.

5. Рада може довірити групі держав-членів виконання місії в рамках Союзу з метою захисту цінностей Союзу та служіння його інтересам. Виконання таких місій регулює стаття 44.

6. Держави-члени, військовий потенціал яких задовольняє вищі критерії, та які взяли одна щодо одної більш тісні зобов'язання в цій сфері з огляду на найбільш відповідальні місії, запроваджують постійну структурну співпрацю в рамках Союзу. Цю співпрацю регулюють положення статті 46. Це не впливає на положення статті 43.

7. Якщо держава-член зазнає збройної агресії на своїй території, інші держави-члени мають щодо неї обов'язок усіма можливими засобами допомагати їй та підтримувати її згідно зі статтею 51 Статуту Організації Об'єднаних Націй. Це не шкодить особливому характеру безпекової та оборонної політики окремих держав-членів.

Зобов'язання та співпраця у цій сфері повинні відповідати зобов'язанням в межах Організації Північноатлантичного Договору, який лишається фундаментом колективної безпеки та форумом її виконання для тих держав, що є її членами.

Стаття 43

1. Зазначені в частині 1 статті 42 місії, для виконання яких Союз може використовувати цивільні та військові засоби, охоплюють спільні операції з роззброєння, гуманітарні та рятувальні операції, надання консультацій та допомоги у військових справах, місії запобігання конфліктам і миротворчі, місії збройних сил з урегулювання кризових ситуацій, зокрема встановлення миру та пост-конфліктна стабілізація. Усі ці місії можуть сприяти боротьбі проти тероризму, включаючи шляхом підтримки третіх країн у боротьбі проти тероризму на їхніх територіях.

2. Щодо місій, зазначених у частині 1, Рада ухвалює рішення, що визначають цілі та обсяги цих місій, а також загальні умови їхнього виконання. Верховний представник Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки, уповноважений Радою та який діє в тісному й постійному зв'язку з Комітетом з питань політики та безпеки, забезпечує координацію цивільних та військових аспектів таких місій.

Стаття 44

1. У рамках рішень, ухвалених відповідно до статті 43, Рада може довірити виконання місії групі держав-членів, що мають необхідний потенціал та намір взяти на себе таку місію. Такі держави-члени разом із Верховним представником Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки погоджують між собою керівництво місією.

2. Держави-члени, що беруть участь у виконанні місії, постійно інформують Раду про перебіг місії за власною ініціативою або на вимогу іншої держави-члена. Якщо виконання місії спричиняє важливі наслідки або потребу змінити цілі, обсяг та умови виконання, визначені в рішеннях, зазначених в частині 1, держави-члени, що беруть участь у місії, невідкладно інформують Раду. У таких випадках Рада ухвалює необхідні рішення.

Стаття 45

1. Європейська оборонна агенція, зазначена у частині 3 статті 42, за умови уповноваження Радою, має своїм завданням:

- (a) допомагати визначати цілі у сфері військового потенціалу держав-членів та оцінювати дотримання зобов'язань щодо цього потенціалу, взятих державами-членами;
- (b) сприяти гармонізації оперативних потреб та запровадженню ефективних і сумісних методів постачання;
- (c) пропонувати багатосторонні проекти, спрямовані на досягнення цілей у сфері військового потенціалу; забезпечувати координацію програм, які здійснюють держави-члени, та керувати окремими програмами співпраці;
- (d) підтримувати дослідження оборонних технологій, координувати і планувати спільну дослідницьку діяльність та вивчення технічних рішень, що задовольняють майбутні оперативні потреби;
- (e) допомагати визначати і, в разі потреби, виконувати будь-які доцільні заходи, щоб зміцнити промислову та технологічну базу оборонного сектору й підвищити ефективність військових витрат.

2. Європейська оборонна агенція є відкритою для всіх держав-членів, що висловлюють намір взяти участь у її діяльності. Рада, діючи кваліфікованою більшістю, ухвалює рішення, що визначає правовий статус, місце перебування та функціональні обов'язки Агенції. Це рішення має враховувати рівень ефективної участі в діяльності Агенції. У рамках Агенції створюються окремі групи, що об'єднують держави-члени, залучені до спільних проектів. Агенція виконує свої завдання, підтримуючи, в разі потреби, зв'язок з Комісією.

Стаття 46

1. Такі держави-члени, що висловлюють намір брати участь у постійній структурній співпраці, зазначеній у частині 6 статті 42, та що задовольняють критерії та беруть на себе зобов'язання щодо військового потенціалу, сформульовані в Протоколі про постійну структурну співпрацю, повідомляють про свій намір Раді та Верховному представнику Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки.

2. Протягом трьох місяців після повідомлення, зазначеного в частині 1, Рада ухвалює рішення про запровадження постійної структурної співпраці та визначає перелік держав-членів, що беруть участь у такій співпраці. Рада діє кваліфікованою більшістю після проведення консультацій з Верховним представником.

3. Будь-яка держава-член, що висловила намір взяти участь у постійній структурній співпраці пізніше, повідомляє про свій намір Раді та Верховному представнику.

Рада ухвалює рішення, що підтверджує участь відповідної держави-члена, що задовольняє критерії та бере на себе зобов'язання, зазначені в статтях 1 та 2 Протоколу про постійну структурну співпрацю. Рада діє кваліфікованою більшістю після проведення консультацій з Верховним представником. Участь у голосуванні беруть лише ті члени Ради, що представляють держави-члени, які є учасниками такої співпраці.

Кваліфікована більшість визначається відповідно до пункту (а) частини 3 статті 238 Договору про функціонування Європейського Союзу.

4. Якщо держава-член, що бере участь у такій співпраці, вже не відповідає критеріям та не може виконувати зобов'язання, зазначені в статтях 1 та 2 Протоколу про постійну структурну співпрацю, Рада може ухвалити рішення, що зупиняє участь відповідної держави-члена у співпраці.

Рада діє кваліфікованою більшістю. Участь у голосуванні беруть лише ті члени Ради, що представляють держави-члени, які є учасниками такої співпраці, за винятком держави-члена, про яку йдеться.

Кваліфікована більшість визначається відповідно до пункту (а) частини 3 статті 238 Договору про функціонування Європейського Союзу.

5. Будь-яка держава-член, що бере участь у постійній структурній співпраці та бажає відмовитися від такої співпраці, повідомляє про свій намір Раді, яка бере до уваги те, що відповідна держава-член припинила свою участь у співпраці.

6. Рішення та рекомендації Ради в рамках постійної структурної співпраці, інші, ніж передбачені частинами 2-5, ухвалюються одностайно. Для цілей цієї частини одностайність складають лише голоси представників держав-членів, що беруть участь у співпраці.

РОЗДІЛ VI

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 47

Союз є суб'єктом права.

Стаття 48

1. До Договорів можуть бути внесені зміни відповідно до звичайної процедури перегляду. До них також можуть вноситись зміни відповідно до спрощених процедур перегляду.

Звичайна процедура перегляду

2. Уряд будь-якої держави-члена, Європейський Парламент або Комісія можуть подати до Ради пропозиції про внесення змін до Договорів. Ці пропозиції можуть, *inter alia*, передбачати розширення або звуження повноважень, покладених на Союз Договорами. Рада подає ці пропозиції до Європейської Ради та повідомляє про ці пропозиції національні парламенти.

3. Якщо Європейська Рада після проведення консультацій з Європейським Парламентом та Комісією простою більшістю ухвалює рішення про вивчення запропонованих змін, Голова Європейської Ради скликає Конвент із представників національних парламентів, голів держав або урядів держав-членів, Європейського Парламенту та Комісії. З Європейським центральним банком також проводяться консультації в разі інституційних змін у монетарній сфері. Конвент вивчає пропозиції про внесення змін та ухвалює консенсусом рекомендацію до конференції представників урядів держав-членів, визначених в частині 4.

Європейська Рада після отримання згоди Європейського Парламенту може простою більшістю вирішити не скликати Конвент з огляду на обсяг пропонованих змін. У такому випадку Європейська Рада визначає обсяг повноважень конференції представників урядів держав-членів.

4. Конференцію представників урядів держав-членів скликає Голова Ради, щоб спільною згодою визначити зміни, які мають бути внесені до Договорів.

Зміни набувають чинності після їх затвердження усіма державами-членами згідно з їхніми відповідними конституційними вимогами.

5. Якщо протягом двох років після підписання договору про внесення змін до Договорів чотири п'ятих держав-членів затвердять його, тоді як одна або кілька держав-членів матимуть труднощі із затвердженням договору, справа передається Європейській Раді.

Спрощені процедури перегляду

6. Уряд будь-якої держави-члена, Європейський Парламент або Комісія можуть подати до Європейської Ради пропозиції щодо перегляду всіх або частини положень Частини Три Договору про функціонування Європейського Союзу, що стосується внутрішніх політик або дій Союзу.

Європейська Рада може ухвалити рішення про внесення змін до усіх або частини положень Частини Три Договору про функціонування Європейського Союзу. Європейська Рада діє одностайно після проведення консультацій з Європейським Парламентом та Комісією, а також Європейським центральним банком у випадку інституційних змін у монетарній сфері. Таке рішення не набуває чинності, доки його не затвердять усі держави-члени згідно з їхніми відповідними конституційними вимогами.

Рішення, зазначене у другому абзаці, не розширює повноважень, покладених на Союз Договорами.

7. Якщо Договір про функціонування Європейського Союзу або Розділ V цього Договору передбачає те, щоб Рада діяла одностайно у певній сфері або у певному випадку, Європейська Рада може ухвалити рішення про уповноваження Ради діяти кваліфікованою більшістю у такій сфері або у такому випадку. Цей абзац не застосовується до рішень у військовій сфері або у сфері оборони.

Якщо Договір про функціонування Європейського Союзу передбачає, що законодавчі акти мають ухвалюватися Радою згідно зі спеціальною законодавчою процедурою, Європейська Рада може ухвалити рішення, яке дозволяє ухвалення таких актів згідно зі звичайною законодавчою процедурою.

Будь-яка ініціатива Європейської Ради, висунута на основі першого або другого абзацу, повідомляється національним парламентам. Якщо національний парламент протягом шести місяців від дати такого повідомлення висловить своє заперечення, рішення, зазначене в першому або другому абзаці, не ухвалюється. За відсутності такого заперечення Європейська Рада може ухвалити рішення.

Для ухвалення рішень, зазначених в першому і другому абзацах, Європейська Рада діє одностайно після отримання згоди Європейського Парламенту, яка надається більшістю складу членів Парламенту.

Стаття 49

Будь-яка європейська держава, яка поважає цінності, зазначені в статті 2, та віддана їх поширенню, може подати заявку на набуття членства у Союзі. Європейському Парламенту та національним парламентам повідомляється про таку заявку. Держава, що подає заявку, надсилає її до Ради, що діє одностайно після проведення консультацій з Комісією та після отримання згоди Європейського Парламенту, який діє більшістю складу своїх членів. Умови прийнятності, що погоджені Європейською Радою, мають бути враховані.

Умови приєднання та зумовлені ним зміни до Договорів, на яких заснований Європейський Союз, є предметом угоди між державами-членами та державою, що подає заявку. Угода надсилається для затвердження до усіх держав, що є договірними сторонами, згідно з їхніми відповідними конституційними вимогами.

Стаття 50

1. Будь-яка держава-член може вирішити вийти з Союзу згідно зі своїми конституційними вимогами.

2. Держава-член, що вирішила вийти з Союзу, повідомляє про свій намір Європейську Раду. З огляду на настанови Європейської Ради Союз провадить переговори з цією державою та укладає угоду, в якій формулюються положення про її вихід з урахуванням рамок майбутніх відносин з Союзом. Переговори щодо цієї угоди проводяться відповідно до частини 3 статті 218 Договору про функціонування Європейського Союзу. Цю угоду укладає Рада від імені Союзу, діючи кваліфікованою більшістю, після отримання згоди Європейського Парламенту.

3. Застосування Договорів до держави припиняється від дати набуття чинності угодою про вихід або, в разі відсутності такої, через два роки після повідомлення, зазначеного в частині 2, якщо Європейська Рада за згодою з цією державою-членом не вирішить одностайно продовжити цей термін.

4. Для цілей частин 2 і 3 член Європейської Ради або Ради, що представляє державу-члена, що виходить із Союзу, не бере участі у дискусіях Європейської Ради або Ради або в прийнятті рішень стосовно неї.

Кваліфікована більшість визначається відповідно до пункту (b) частини 3 статті 238 Договору про функціонування Європейського Союзу.

5. Якщо держава, яка вийшла із Союзу, звертається з проханням про повторне приєднання, її запит розглядається згідно з процедурою, зазначеною у статті 49.

Стаття 51

Протоколи та Додатки до Договорів є невід'ємною частиною Договорів.

Стаття 52

1. Договори є чинними для Королівства Бельгія, Республіки Болгарія, Чеської Республіки, Королівства Данія, Федеративної Республіки Німеччина, Естонської Республіки, Ірландії, Грецької Республіки, Королівства Іспанія, Французької Республіки, Італійської Республіки, Республіки Кіпр, Латвійської Республіки, Литовської Республіки, Великого Герцогства Люксембург, Угорської Республіки, Республіки Мальта, Королівства Нідерланди, Австрійської Республіки, Республіки Польща, Португальської Республіки, Румунії, Республіки Словенія, Словацької Республіки, Фінляндської Республіки, Королівства Швеція, Сполученого Королівство Великої Британії та Північної Ірландії.

2. Територіальне застосування Договорів визначається статтею 355 Договору про функціонування Європейського Союзу.

Стаття 53

Цей Договір укладено на невизначений строк.

Стаття 54

1. Цей Договір затверджується Високими Договірними Сторонами згідно з їхніми відповідними конституційними вимогами. Інструменти ратифікації передаються на зберігання Уряду Італійської Республіки.

2. Цей Договір набуває чинності 1 січня 1993 року за умови, що усі інструменти ратифікації були передані на зберігання, а якщо це не зроблено, – в перший день місяця, наступного після того, коли остання держава, що підписала Договір, передає на зберігання інструмент ратифікації.

Стаття 55

1. Цей Договір складено в єдиному оригінальному примірнику болгарською, чеською, данською, голландською, англійською, естонською, фінської, французькою, німецькою, грецькою, угорською, ірландською, італійською, латвійською, литовською, мальтійською, польською, португальською, румунською, словацькою, словенською, іспанською та шведською мовами. Тексти кожною з цих мов є однаково автентичними; вони передаються на зберігання в архівах Уряду Італійської Республіки, який передає засвідчену копію кожному урядові решті держав, що підписали Договір.

2. Цей Договір може також бути перекладений будь-якою іншою мовою, яку визначили держави-члени з-поміж тих, що мають статус офіційної на усій або частині їхньої території згідно з їхнім конституційним ладом. Відповідна держава-член передає засвідчену копію такого перекладу на зберігання у архівах Ради.

На засвідчення чого належним чином уповноважені представники, що підписалися нижче, поставили свої підписи під цим Договором.

Вчинено в Маастрихті сьомого дня лютого тисяча дев'ятсот дев'яносто другого року.

(перелік осіб, що підписалися, не відтворено)

**КОНСОЛІДОВАНА ВЕРСІЯ ДОГОВОРУ ПРО
ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

ПРЕАМБУЛА

ЙОГО ВЕЛИЧНІСТЬ КОРОЛЬ БЕЛЬГІЙЦІВ, ПРЕЗИДЕНТ ФЕДЕРАТИВНОЇ РЕСПУБЛІКИ НІМЕЧЧИНИ, ПРЕЗИДЕНТ ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ, ПРЕЗИДЕНТ ІТАЛІЙСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ, ЇЇ КОРОЛІВСЬКА ВИСОКІСТЬ ВЕЛИКА ГЕРЦОГІНЯ ЛЮКСЕМБУРГУ, ЇЇ ВЕЛИЧНІСТЬ КОРОЛЕВА НІДЕРЛАНДІВ⁽¹⁾,

НАТХНЕННІ НАМІРОМ закласти підвалини дедалі ближчого союзу народів Європи,

З НЕПОХИТНИМ ПРАГНЕННЯМ спільними діями забезпечити економічний й соціальний поступ своїх держав для усунення бар'єрів що розділяють Європу,

ВИЗНАЧАЮЧИ, що головною метою своїх зусиль є стале поліпшення умов життя та праці своїх народів,

ВИЗНАЮЧИ, що усунення існуючих перешкод потребує узгоджених дій для того, щоб гарантувати постійний розвиток, збалансовану торгівлю та чесну конкуренцію,

ПКЛЮЮЧИСЬ про зміцнення єдності своїх економік та забезпечення їхнього гармонійного розвитку шляхом зменшення існуючих відмінностей між різними регіонами та долаючи відсталість регіонів, що перебувають у менш сприятливих умовах,

БАЖАЮЧИ сприяти через спільну торговельну політику поступовому скасовуванню обмежень міжнародної торгівлі,

З НАМІРОМ підтвердити солідарність, що єднає Європу та заморські країни, та бажаючи забезпечити розвиток їхнього добробуту згідно з принципами Статуту Організації Об'єднаних Націй,

З НЕПОХИТНИМ ПРАГНЕННЯМ зберігати й зміцнювати мир та свободу, об'єднуючи свої ресурси та закликаючи інші народи Європи, що поділяють їхні ідеали, об'єднувати свої зусилля,

НАТХНЕННІ НАМІРОМ сприяти розвиткові якнайвищого рівня знань своїх народів через широкий доступ до освіти та її постійне оновлення,

і з цією метою призначили своїх повноважних представників:

(Перелік повноважних представників не відтворено)

ЯКІ, обмінявшись повноваженнями, що визнано чинними та виконаними в належній формі, погодилися про таке.

⁽¹⁾ Згодом членами Європейського Союзу стали також Республіка Болгарія, Чеська Республіка, Королівство Данія, Естонська Республіка, Ірландія, Грецька Республіка, Королівство Іспанія, Республіка Кіпр, Латвійська Республіка, Литовська Республіка, Угорська Республіка, Мальта, Австрійська Республіка, Республіка Польща, Португальська Республіка, Румунія, Республіка Словенія, Словацька Республіка, Фінляндська Республіка, Королівство Швеція та Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії.

ЧАСТИНА ОДИН**ПРИНЦИПИ***Стаття 1*

1. Цей Договір визначає порядок функціонування Союзу та встановлює сфери, межі та механізми реалізації його повноважень.
2. Цей Договір і Договір про Європейський Союз є Договорами, на яких засновано Союз. Ці два Договори, що мають однакову юридичну силу, надалі йменуються «Договори».

РОЗДІЛ I**КАТЕГОРІЇ ТА СФЕРИ ПОВНОВАЖЕНЬ СОЮЗУ***Стаття 2*

1. Коли Договори надають Союзові виключні повноваження в певній сфері, лише Союз може здійснювати законодавчу діяльність й ухвалювати юридично обов'язкові акти; держави-члени мають право діяти в цій сфері самостійно, лише якщо вони отримали від Союзу належні повноваження або для впровадження правових актів Союзу.
 2. Коли Договори надають Союзові спільні з державами-членами повноваження в певній сфері, то і Союз, і держави-члени можуть здійснювати законодавчу діяльність і ухвалювати юридично обов'язкові акти в цій сфері. Держави-члени здійснюють свої повноваження в обсязі, в якому Союз не застосовує свої повноваження. Держави-члени також здійснюють свої повноваження в обсязі, в якому Союз вирішив припинити здійснення своїх повноважень.
 3. Держави-члени координують свою економічну політику та політику зайнятості на передбачених у цьому Договорі засадах, які має право визначати Союз.
 4. Союз має повноваження відповідно до положень Договору про Європейський Союз визначати та реалізовувати спільну зовнішню та безпекову політику, включаючи поступове формування спільної оборонної політики.
 5. У певних сферах і згідно з умовами, встановленими в Договорах, Союз має повноваження вживати заходів, що підтримують, координують та доповнюють дії держав-членів, не заступаючи їхніх повноважень в цих сферах.
- Юридично обов'язкові правові акти Союзу, ухвалені на підставі положень Договорів стосовно цих сфер, не тягнуть за собою гармонізацію законів або підзаконних актів держав-членів.
6. Обсяг та механізми здійснення повноважень Союзу в кожній сфері визначаються окремими положеннями Договорів щодо кожної сфери.

Стаття 3

1. Союз має виключні повноваження в таких сферах:
 - (a) митний союз;
 - (b) встановлення правил конкуренції, необхідних для функціонування внутрішнього ринку;
 - (c) монетарна політика – для держав-членів, валютою яких є євро;
 - (d) збереження морських біологічних ресурсів у рамках спільної політики в сфері рибальства;
 - (e) спільна торгівельна політика.
2. Союз також має виключні повноваження укладати міжнародні угоди, якщо укладання таких угод передбачене законодавчим актом Союзу або є необхідним для надання Союзу можливості здійснювати свої внутрішні повноваження, або тією мірою, якою їх укладання може вплинути на спільні правила або змінити їхній обсяг.

Стаття 4

1. Союз поділяє повноваження з державами-членами, коли Договори надають йому повноваження, що не стосується сфер, зазначених у статтях 3 та 6.
2. Спільні для Союзу та держав-членів повноваження стосуються таких головних сфер:
 - (a) внутрішній ринок;
 - (b) соціальна політика в аспектах, визначених у цьому Договорі;
 - (c) економічна, соціальна та територіальна єдність;
 - (d) сільське господарство та рибальство, за винятком збереження морських біологічних ресурсів;
 - (e) довкілля;
 - (f) захист прав споживачів;
 - (g) транспорт;
 - (h) транс'європейські мережі;
 - (i) енергетика;

- (j) простір свободи, безпеки та справедливості;
 - (k) спільні проблеми безпеки у сфері охорони здоров'я в аспектах, визначених у цьому Договорі.
3. Союз має повноваження провадити діяльність у сферах досліджень, технічного розвитку та космосу, зокрема визначати та реалізовувати програми; проте здійснення цих повноважень не повинне перешкоджати державам-членам здійснювати їхні повноваження.
4. Союз має повноваження здійснювати діяльність та провадити спільну політику у сферах співпраці з питань розвитку та гуманітарної допомоги; проте здійснення цих повноважень не повинне перешкоджати державам-членам здійснювати їхні повноваження.

Стаття 5

1. Держави-члени координують свою економічну політику в межах Союзу. З цією метою Рада ухвалює заходи, зокрема загальні керівні принципи щодо такої політики.

До держав-членів, валютою яких є євро, застосовуються спеціальні положення.

2. Союз вживає заходів, що забезпечують координацію політики зайнятості держав-членів, зокрема шляхом визначення керівних принципів для такої політики.
3. Союз може висувати ініціативи для забезпечення координації соціальної політики держав-членів.

Стаття 6

Союз має повноваження вживати дій для підтримки, координації та доповнення дій держав-членів. Сферами таких дій на європейському рівні є:

- (a) охорона та зміцнення здоров'я людини;
- (b) промисловість;
- (c) культура;
- (d) туризм;
- (e) освіта, професійне навчання, молодь та спорт;

- (f) цивільний захист;
- (g) адміністративне співробітництво.

РОЗДІЛ II

ПОЛОЖЕННЯ ЗАГАЛЬНОГО ЗАСТОСУВАННЯ

Стаття 7

Союз забезпечує узгодженість між своїми політиками та діями з урахуванням усіх цілей Союзу та згідно з принципом надання повноважень.

Стаття 8

В своїй діяльності Союз спрямовується усунення нерівностей та сприяння рівності жінок та чоловіків.

Стаття 9

Визначаючи та реалізуючи політики та дії, Союз бере до уваги вимоги, пов'язані з сприянням високому рівню зайнятості, гарантіями належного соціального захисту, боротьбою проти соціального виключання та високим рівнем освіти, навчання та захисту здоров'я людей.

Стаття 10

Визначаючи та реалізуючи політики та дії, Союз спрямовується на боротьбу проти дискримінації на підставі статі, расового або етнічного походження, релігії або віри, [фізичної або психічної] недієздатності, віку або сексуальної орієнтації.

Стаття 11

Вимоги щодо охорони довкілля повинні бути невід'ємною частиною визначення та реалізації політик та дій Союзу, зокрема з огляду на сприяння сталому розвитку.

Стаття 12

Вимоги щодо захисту прав споживачів враховуються у визначенні та реалізації інших політик та дій Союзу.

Стаття 13

Визначаючи та реалізуючи політику Союзу в сферах сільського господарства, рибальства, транспорту, внутрішнього ринку, досліджень та технологічного розвитку і космосу, Союз та держави-члени зважають на вимоги добробуту тварин, як істот, здатних відчувати, поважаючи законодавчі або адміністративні положення, а також звичаї держав-членів, зокрема щодо релігійних обрядів, культурних традицій та регіональної спадщини.

Стаття 14

Без шкоди статті 4 Договору про Європейський Союз або статтям 93, 106 та 107 цього Договору та зважаючи на місце послуг загального економічного інтересу серед спільних цінностей Союзу, а також на їхню роль у сприянні соціальній та територіальній єдності, Союз та держави-члени, кожен у межах своїх відповідних повноважень та в межах застосування Договорів, дбають про те, щоб такі послуги надавались на принципах та умовах, зокрема економічних та фінансових, що уможливають виконання їхньої місії. Європейський Парламент та Рада, діючи за допомогою регламентів згідно зі звичайною законодавчою процедурою, встановлюють ці принципи та вимоги без шкоди повноваженням держав-членів, як це передбачено Договорами, щодо надання, доручення виконання та фінансування таких послуг.

Стаття 15

1. З метою сприяння належному врядуванню та забезпечення участі громадянського суспільства установи, органи, служби та агенції Союзу працюють у найвідкритіший спосіб.
2. Розглядаючи та голосуючи щодо проектів законодавчих актів, Європейський Парламент, а також Рада проводять свої засідання публічно.
3. З дотриманням принципів та умов, що будуть встановлені відповідно до цієї частини, кожен громадянин Союзу, кожна фізична або юридична особа, яка проживає або має юридичну адресу на території держави-члена, має право доступу до документів установ, органів, служб та агенцій Союзу, відтворених на будь-якому носіїві.

Загальні принципи та обмеження з міркувань суспільних або приватних інтересів, що регулюють таке право доступу до документів, визначається Європейським Парламентом та Радою за допомогою регламентів згідно зі звичайною законодавчою процедурою.

Кожна установа, орган, служба та агенція Союзу забезпечує прозорість своїх процедур та встановлює у своєму Регламенті спеціальні положення стосовно доступу до їхніх документів відповідно до регламентів, зазначених у другому абзаці.

Положення цієї частини застосовуються до Суду Європейського Союзу, Європейського центрального банку та Європейського інвестиційного банку виключно під час виконання їхніх адміністративних завдань.

Європейський Парламент та Рада забезпечують опублікування документів, що стосуються законодавчих процедур згідно з вимогами, встановленими регламентами, зазначеними в другому абзаці.

Стаття 16

1. Кожен має право на захист своїх персональних даних.
2. Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, встановлюють правила захисту фізичних осіб під час обробки їхніх персональних даних установами, органами, службами та агенціями Союзу та державами-членами у ході провадження діяльності в межах, охоплених законодавством Союзу, а також правила щодо вільного руху таких даних. Дотримання цих правил контролюється незалежними органами влади.

Правила, встановлені на основі цієї статті, не шкодять спеціальним правилам, встановленим у статті 39 Договору про Європейський Союз.

Стаття 17

1. Союз поважає та не порушує національний правовий статус церков, релігійних об'єднань та громад у державах-членах.
2. Союз такою ж мірою поважає визнаний відповідно до національного права статус всіх світоглядних та неконфесійних організацій.
3. Визнаючи за цими церквами та організаціями їхню особливу сутність та їхній особливий внесок, Союз підтримує відкритий, прозорий та регулярний діалог з ними.

ЧАСТИНА ДВА

ГРОМАДЯНСТВО СОЮЗУ ТА НЕДИСКРИМІНАЦІЯ

Стаття 18

У сфері застосування Договорів та без шкоди їхнім будь-яким спеціальним положенням заборонено будь-яку дискримінацію на підставі національної належності.

Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, можуть затвердити правила, спрямовані на заборону такої дискримінації.

Стаття 19

1. Без шкоди іншим положенням Договорів та в межах повноважень, наданих ними Союзу, Рада, діючи одностайно згідно з особливою законодавчою процедурою та після отримання згоди Європейського Парламенту, може вжити заходів, необхідних для боротьби проти дискримінації на підставі статі, расового та етнічного походження, релігії або віри, [фізичної або психічної] недієздатності, віку або сексуальної орієнтації.

2. Шляхом відступу від частини 1 Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, можуть ухвалити основні принципи щодо заохочувальних заходів Союзу, за винятком будь-якої гармонізації законів та підзаконних актів держав-членів, для підтримки дій, що вживаються державами-членами з метою сприяння досягненню цілей, зазначених в частині 1.

Стаття 20

1. Цим запроваджується громадянство Союзу. Кожен, хто має громадянство однієї з держав-членів, є громадянином Союзу. Громадянство Союзу є додатковим до національного громадянства, не замінюючи його.

2. Громадяни Союзу мають права й обов'язки, передбачені у Договорах. Вони мають, серед іншого:

- (a) право на вільний рух та проживання в межах території держав-членів;
- (b) право обирати та бути обраними на виборах до Європейського Парламенту та на місцевих виборах в своїй державі-члені проживання на таких самих умовах, як і громадяни цієї держави;

- (c) право користуватися на території третьої країни, де не представлена держава-член, громадянами якої вони є, захистом дипломатичних представництв і консульств будь-якої держави-члена на тих самих умовах, що й громадяни цієї держави;
- (d) право на звернення до Європейського Парламенту, Європейського Омбудсмена та установ і дорадчих органів Союзу будь-якою мовою Договору та отримання відповіді цією ж мовою.

Ці права реалізуються відповідно до умов та обмежень, визначених Договорами та заходами, ухваленими відповідно до Договорів.

Стаття 21

1. Кожен громадянин Союзу має право на вільний рух та проживання на території держав-членів з урахуванням обмежень та умов, встановлених Договорами та заходами, ухваленими на їх виконання.

2. Якщо діяльність Союзу визнано необхідною для досягнення цієї цілі та якщо в Договорах не передбачено необхідних повноважень, Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, можуть ухвалити положення, що сприяють реалізації прав, зазначених у частині 1.

3. З тією самою метою, що зазначена у частині 1, та якщо Договори не передбачають необхідних повноважень, Рада, діючи згідно зі спеціальною законодавчою процедурою, може ухвалити заходи щодо соціального забезпечення або соціального захисту. Рада діє одностайно після проведення консультацій з Європейським Парламентом.

Стаття 22

1. Кожен громадянин Союзу, що проживає в державі-члені, громадянином якої він не є, має право обирати та бути обраним на місцевих виборах у державі-члені проживання на таких самих умовах, як і громадяни цієї держави. Це право реалізується з урахуванням детальних положень, які ухвалюються Радою, що діє одностайно згідно зі спеціальною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Європейським Парламентом; ці положення можуть передбачати відступи, коли це виправдано особливими для держави-члена проблемами.

2. Без шкоди частині 1 статті 223 та положенням, ухваленим на її виконання, кожен громадянин Союзу, що проживає в державі-члені, громадянином якої він не є, має право обирати та бути обраним до Європейського Парламенту в державі-члені проживання на таких самих умовах, як і громадяни цієї держави. Це право реалізується з урахуванням детальних положень, які ухвалюються Радою, що діє одностайно згідно зі спеціальною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Європейським Парламентом; ці положення можуть передбачати відступи, коли це виправдано особливими для держави-члена проблемами.

Стаття 23

Кожен громадянин Союзу на території третьої країни, де не представлена держава-член, громадянином якої він є, має право на захист дипломатичних представництв і консульств будь-якої держави-члена на таких самих умовах, що і громадяни цієї держави. Держави-члени ухвалюють необхідні положення і розпочинають міжнародні переговори, необхідні для забезпечення такого захисту.

Рада, діючи згідно зі спеціальною законодавчою процедурою та після проведення консультацій із Європейським Парламентом, може ухвалити директиви, що встановлюють заходи щодо координації та взаємодії, необхідні для сприяння такому захисту.

Стаття 24

Європейський Парламент та Рада, діючи за допомогою регламентів згідно зі звичайною законодавчою процедурою, ухвалюють положення щодо процедур та умов, необхідних для ініціативи громадян у значенні статті 11 Договору про Європейський Союз, включаючи положення щодо мінімальної кількості держав-членів, із яких мають походити такі громадяни.

Кожен громадянин Союзу має право звернутися до Європейського Парламенту відповідно до статті 227.

Кожен громадянин Союзу може звертатися до Омбудсмана, посада якого створена відповідно до статті 228.

Кожен громадянин Союзу може письмово звернутися до будь-якої установи, органу, служби або агенції, зазначених у цій статті або в статті 13 Договору про Європейський Союз, однією з мов, зазначених у частині 1 статті 55 Договору про Європейський Союз, та отримати відповідь цією ж мовою.

Стаття 25

Комісія кожні три роки звітує Європейському Парламенту, Раді та Економічно-соціальному комітету про застосування положень цієї Частини. Цей звіт враховує розвиток Союзу.

На цій підставі та без шкоди іншим положенням Договорів Рада, діючи одностайно згідно зі спеціальною законодавчою процедурою та після отримання згоди Європейського Парламенту, може ухвалити положення, що посилюють або доповнюють права, зазначені у частині 2 статті 20. Такі положення набувають чинності після затвердження їх державами-членами згідно з їхніми відповідними конституційними вимогами.

ЧАСТИНА ТРИ

ПОЛІТИКИ СОЮЗУ ТА ВНУТРІШНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ

РОЗДІЛ I

ВНУТРІШНІЙ РИНОК*Стаття 26*

1. Союз ухвалює заходи з метою заснування або забезпечення функціонування внутрішнього ринку згідно з відповідними положеннями Договорів.
2. Внутрішній ринок охоплює простір без внутрішніх кордонів, де згідно з положеннями Договорів забезпечено вільний рух товарів, осіб, послуг та капіталу.
3. Рада за пропозицією Комісії визначає керівні принципи та умови, необхідні для забезпечення збалансованого прогресу всіх причетних секторів.

Стаття 27

Розробляючи пропозиції, спрямовані на досягнення цілей, визначених у статті 26, Комісія враховує обсяг зусиль, яких необхідно докласти деяким економікам з відмінним рівнем розвитку, щоб заснувати внутрішній ринок, а також може запропонувати належні заходи.

Якщо ці заходи оформлюються як відступи, вони повинні бути тимчасовими та якнайменше шкодити функціонуванню внутрішнього ринку.

РОЗДІЛ II

ВІЛЬНИЙ РУХ ТОВАРІВ*Стаття 28*

1. Союз включає в себе митний союз, що охоплює всю торгівлю товарами, передбачає заборону на ввізне й вивізне мито та всі збори еквівалентної дії між державами-членами та ухвалення спільного митного тарифу у відносинах із третіми країнами.

2. Положення статті 25 та Глави 2 цього Розділу застосовуються до продукції, яка походить з держав-членів, та продукції, яка надходить з третіх країн і перебуває у вільному обігу в державах-членах.

Стаття 29

Продукція, що надходить із третіх країн, вважається такою, що перебуває у вільному обігу в державі-члені, якщо стосовно неї дотримано всіх ввізних формальностей та стягнуто мито або збори еквівалентної дії, що підлягають сплаті у такій державі-члені, та щодо неї не відбулося повного або часткового повернення такого мита або зборів.

ГЛАВА 1

МИТНИЙ СОЮЗ

Стаття 30

Заборонено ввізне та вивізне мито та збори еквівалентної дії між державами-членами. Ця заборона застосовується також до мита фіскального характеру.

Стаття 31

Рада за пропозицією Комісії встановлює ставки Спільного митного тарифу.

Стаття 32

Виконуючи завдання, покладені на неї цією Главою, Комісія керується:

- (a) потребою сприяти торгівлі між державами-членами та третіми країнами;
- (b) змінами умов конкуренції в межах Союзу тією мірою, якою вони ведуть до поліпшення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання;
- (c) потребами Союзу в постачанні сировини та напівфабрикатів; у зв'язку з цим Комісія дбає про те, щоб не спотворювати умов конкуренції між державами-членами щодо готових виробів;
- (d) потребою уникати суттєвої шкоди функціонуванню економік держав-членів і забезпечувати раціональний розвиток виробництва та зростання споживання в межах Союзу.

ГЛАВА 2

МИТНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Стаття 33

У межах сфери застосування Договорів Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, вживають заходів, спрямованих на зміцнення митного співробітництва між державами-членами, а також між державами-членами та Комісією.

ГЛАВА 3

ЗАБОРОНА КІЛЬКІСНИХ ОБМЕЖЕНЬ МІЖ ДЕРЖАВАМИ-ЧЛЕНАМИ

Стаття 34

Заборонено кількісні обмеження на імпорт та на всі заходи еквівалентної дії між державами-членами.

Стаття 35

Заборонено кількісні обмеження на експорт та на всі заходи еквівалентної дії між державами-членами.

Стаття 36

Положення статей 34 і 35 не виключають заборон або обмежень на імпорт, експорт або транзит товарів на підставі суспільної моралі, порядку або безпеки; захисту здоров'я та життя людей, тварин або рослин; захисту національних скарбів, що мають мистецьку, історичну або археологічну цінність; захисту промислової та комерційної власності. Проте такі заборони або обмеження не повинні бути засобами свавільної дискримінації або прихованого обмеження торгівлі між державами-членами.

Стаття 37

1. Держави-члени пристосовують будь-які державні торговельні монополії таким чином, щоб запобігти будь-якій дискримінації стосовно умов, на яких громадяни держав-членів постачають та реалізують товари.

Положення цієї статті застосовуються до будь-якого органу, через який держава-член, *de jure* або *de facto*, прямо або опосередковано наглядає за імпортом або експортом між державами-членами, визначає його або істотно на нього впливає. Це положення також застосовується до монополій, які держава делегувала іншим.

2. Держави-члени утримуються від будь-яких нових кроків, що суперечать принципам, встановленим у частині 1 або які обмежують сферу дії статей про заборону мита та кількісних обмежень між державами-членами.

3. Якщо державна торговельна монополія має правила, що полегшують реалізацію сільськогосподарської продукції або сприяють отриманню від неї більшого доходу, необхідно вжити заходів для застосування правил, що містяться у цій статті, з метою забезпечення зацікавленим виробникам однакових гарантій щодо зайнятості та рівня життя.

РОЗДІЛ III

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО ТА РИБАЛЬСТВО

Стаття 38

1. Союз визначає та впроваджує спільну сільськогосподарську політику та політику в сфері рибальства.

Внутрішній ринок охоплює сільське господарство, рибальство та торгівлю сільськогосподарською продукцією. Сільськогосподарська продукція – це продукція, вирощена на землі, продукти тваринництва та рибальства, а також продукти первинної обробки, безпосередньо пов'язані з цією продукцією. Посилання на спільну сільськогосподарську політику або на сільське господарство, а також вживання терміну «сільськогосподарський» необхідно розуміти як таке, що також стосується рибальства, беручи до уваги особливості цього сектору.

2. Якщо в статтях 39-44 не обумовлено інакше, правила, встановлені щодо заснування та функціонування внутрішнього ринку, застосовуються до сільськогосподарської продукції.

3. Продукція, що підпадає під дію статей 39-44, зазначена в Додатку I.

4. Функціонування та розвиток внутрішнього ринку сільськогосподарської продукції має супроводжуватися заснуванням спільної сільськогосподарської політики.

Стаття 39

1. Цілями спільної сільськогосподарської політики є:

(а) підвищення продуктивності сільського господарства через сприяння технічному прогресові, забезпечення раціонального розвитку сільськогосподарського виробництва та оптимального використання виробничих чинників, зокрема робочої сили;

- (b) забезпечення належного рівня життя сільськогосподарської спільноти, зокрема збільшуючи особистий заробіток людей, що працюють у сільському господарстві;
- (c) стабілізація ринків;
- (d) забезпечення доступності постачання;
- (e) забезпечення надходження товарів до споживача за прийнятними цінами.

2. Під час розроблення спільної сільськогосподарської політики та окремих методів її застосування необхідно враховувати:

- (a) особливу природу сільськогосподарської діяльності, що впливає з соціальної структури сільського господарства та зі структурних та природних відмінностей між різними сільськогосподарськими регіонами;
- (b) потребу поступового запровадження належного пристосування;
- (c) той факт, що в державах-членах сільське господарство є сектором, тісно пов'язаним з усією економікою.

Стаття 40

1. З метою досягнення цілей, визначених статтею 39, має бути створена спільна організація сільськогосподарських ринків.

Залежно від того, про яку продукцію йдеться, ця організація набирає однієї з таких форм:

- (a) спільні правила конкуренції;
- (b) обов'язкова координація різноманітних організацій національних ринків;
- (c) організація європейського ринку.

2. Спільна організація, створена відповідно до частини 1, може включати всі заходи, необхідні для досягнення цілей, визначених статтею 39, зокрема регулювання цін, допомогу виробництву та збут різноманітної продукції, заходи щодо зберігання та транспортування, а також спільний механізм стабілізації імпорту або експорту.

Спільна організація обмежується досягненням цілей, визначених статтею 39, та усуває будь-яку дискримінацію між виробниками та споживачами всередині Союзу.

Будь-яка спільна цінова політика ґрунтується на спільних критеріях та уніфікованих методах підрахунку.

3. Для того, щоб уможливити досягнення цілей спільної організації, зазначеної в частині 1, можна створити один або кілька сільськогосподарських фондів управління та гарантій.

Стаття 41

Для того, щоб уможливити досягнення цілей, визначених в статті 39, в рамках спільної сільськогосподарської політики можна запровадити положення про такі заходи:

- (a) ефективна координація зусиль у сферах професійного навчання, досліджень та поширення сільськогосподарських знань; це може охоплювати спільне фінансування проектів або установ;
- (b) спільні заходи, що сприяють споживанню певних продуктів.

Стаття 42

1. Положення Глави про правила конкуренції застосовуються до виробництва сільськогосподарської продукції та торгівлі нею лише в обсязі, визначеному Європейським Парламентом та Радою в рамках частини 2 статті 43 та згідно з процедурою, передбаченою в ній, з урахуванням цілей, визначених в статті 39.

2. Рада за пропозицією Комісії може дозволити надання допомоги:

- (a) для захисту господарств, що зазнали шкоди, спричиненої структурними або природними умовами;
- (b) в рамках програм економічного розвитку.

Стаття 43

1. Комісія подає пропозиції щодо розроблення та реалізації спільної сільськогосподарської політики, зокрема заміни національних організацій однією з форм спільної організації, передбачених в частині 1 статті 40, та для виконання заходів, зазначених в цьому Розділі.

Ці пропозиції враховують взаємозалежність сільськогосподарських питань, зазначених у цьому Розділі.

2. Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Економічно-соціальним комітетом, засновують спільну організацію сільськогосподарських ринків, передбачену в частині 1 статті 40, та встановлюють інші положення, необхідні для досягнення цілей спільної сільськогосподарської політики та спільної політики у сфері рибальства.

3. Рада за пропозицією Комісії ухвалює заходи щодо встановлення цін, зборів, допомоги та кількісних обмежень, а також про встановлення й розподіл обсягів можливого вилову риби.

4. Відповідно до частини 1 національні організації ринку можуть бути замінені спільною організацією, що передбачена в частині 1 статті 40, якщо:

- (a) спільна організація пропонує державам-членам, що заперечують цей захід і мають власну організацію виробництва, про яке йдеться, рівноцінні гарантії зайнятості та рівня життя зацікавлених виробників з урахуванням можливого пристосування та спеціалізації, які можуть знадобитися з плином часу;
- (b) така організація забезпечує в Союзі умови торгівлі, подібні до тих, що існують на національному ринку.

5. Якщо спільну організацію, пов'язану з певною сировиною, створено раніше ніж спільну організацію, пов'язану з відповідною переробленою продукцією, то таку сировину, що використовується для переробленої продукції, призначеної на експорт до третіх країн, можна імпортувати з поза меж Союзу.

Стаття 44

Якщо в державі-члені продукція є предметом регулювання національної організації ринку або внутрішніми правилами еквівалентної дії, що впливають на конкурентне становище виробництва подібної продукції в іншій державі-члені, то держави-члени накладають компенсаційний збір на імпорт цієї продукції з держави-члена, в якій існують така організація або правила, якщо ця держава не накладає компенсаційний збір на експорт.

Комісія встановлює обсяг цих зборів на рівні, необхідному для відновлення рівноваги; Комісія може також дозволити інші заходи, умови та детальні положення яких визначаються нею.

РОЗДІЛ IV

ВІЛЬНИЙ РУХ ОСІБ, ПОСЛУГ ТА КАПІТАЛУ

ГЛАВА 1

ПРАЦІВНИКИ

Стаття 45

1. У межах Союзу гарантується свобода руху працівників.

2. Така свобода руху передбачає скасування будь-якої дискримінації на підставі державної належності працівників держав-членів у питаннях зайнятості, оплати праці та інших умов праці й працевлаштування.
3. Враховуючи обмеження, обумовлені міркуваннями суспільного порядку, суспільної безпеки та суспільного здоров'я, свобода руху передбачає право:
- (a) приймати фактично зроблені пропозиції про працевлаштування;
 - (b) вільно рухатися в межах території держав-членів з цією метою;
 - (c) перебувати в державі-члені з метою працевлаштування згідно з положеннями, що регулюють працевлаштування громадян цієї держави, визначених законами, підзаконними та адміністративними актами;
 - (d) залишатися на території держави-члена після завершення трудової діяльності згідно з умовами, визначеними в регламентах, що мають бути розроблені Комісією.
4. Положення цієї статті не застосовуються до працевлаштування на державну службу.

Стаття 46

Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою та після проведення консультації з Економічно-соціальним комітетом, видає директиви або розробляє регламенти, що встановлюють заходи, необхідні для втілення в життя свободи руху працівників, як визначено в статті 45, зокрема:

- (a) забезпечуючи тісну співпрацю між національними службами зайнятості;
- (b) скасовуючи ті адміністративні процедури та практику, а також ті кваліфікаційні строки щодо права доступу до існуючих робочих місць, що впливають з національного законодавства або з угод між державами-членами, укладених раніше та збереження яких може бути перешкодою лібералізації руху працівників;
- (c) скасовуючи всі такі кваліфікаційні строки та інші обмеження, передбачені або національним законодавством, або угодами між державами-членами, укладеними раніше, що запроваджують для працівників інших держав-членів умови вільного вибору місця праці, відмінні від умов для працівників відповідної держави;
- (d) створюючи належні механізми, що узгоджують пропозиції та запити щодо працевлаштування та сприяють досягненню балансу пропозицій та попиту на ринку зайнятості таким чином, щоб уникнути серйозної загрози рівневі життя та рівневі зайнятості в різних регіонах та галузях промисловості.

Стаття 47

Держави-члени в рамках спільної програми заохочують обмін молодими працівниками.

Стаття 48

У сфері соціального забезпечення Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, ухвалює заходи, необхідні для забезпечення свободи руху працівників; з цією метою Європейський Парламент та Рада створюють систему, що гарантує працівникам-мігрантам, які працюють за наймом або самостійно, та особам, що від них залежать, таке:

- (a) складання всіх періодів, що враховуються відповідно до законодавств кількох країн, з метою набуття та збереження права на соціальні виплати та обрахування обсягу цих виплат;
- (b) здійснення соціальних виплат особам, що проживають на території держав-членів.

Якщо член Ради заявляє, що проект законодавчого акту, зазначеного в першому абзаці, може вплинути на важливі аспекти його системи соціального забезпечення, включаючи її обсяг, кошти або фінансову структуру, або може вплинути на фінансову рівновагу цієї системи, він може вимагати, щоб питання було передано на розгляд Європейської Ради. У такому випадку звичайна законодавча процедура призупиняється. Після обговорення Європейська Рада протягом чотирьох місяців від призупинення:

- (a) повертає проект Раді, що скасовує призупинення звичайної законодавчої процедури; або
- (b) не вживає жодних заходів або звертається до Комісії з вимогою подати новий проект; у цьому випадку попередньо запропонований акт вважається таким, що не є ухваленим.

ГЛАВА 2

ПРАВО НА ЗАСНУВАННЯ¹*Стаття 49*

У рамках нижченаведених положень заборонено обмеження щодо свободи заснування громадян однієї держави-члена на території іншої держави-члена. Така заборона також стосується обмежень щодо створення представництв, філій або дочірніх підприємств громадянами будь-якої держави-члена, заснованими на території будь-якої держави-члена.

Свобода заснування включає право започатковувати та вести діяльність, таку як самозайнятість осіб, а також створення й управління суб'єктами господарювання, зокрема товариствами в значенні частини 2 статті 54, згідно з умовами, передбаченими для власних громадян законодавством країни, де здійснюється таке заснування, з урахуванням положень Глави, що стосується капіталу.

¹ У цій Главі та в аналогічних контекстах термін «заснування» вживається для позначення самостійної господарської (включаючи підприємницьку) діяльності та її результатів – заснування (започаткування) власної справи на території інших держав-членів (зі створенням юридичної особи або як самозайнятої особи).

Відповідно, «право на заснування» (або «свобода заснування») означає право громадян або юридичних осіб (господарських товариств) з однієї держави-члена розпочинати власну справу і здійснювати самостійну господарську діяльність на постійній основі в інших державах-членах Європейського Союзу.

Стаття 50

1. З метою досягнення свободи заснування щодо певної діяльності Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Економічно-соціальним комітетом, ухвалюють директиви.

2. Європейський Парламент, Рада та Комісія виконують обов'язки, що покладають на них вищезазначені положення, зокрема шляхом:

- (a) надання, як загальне правило, пріоритетного режиму тим видам діяльності, у яких свобода заснування особливо вагомо сприяє розвиткові виробництва та торгівлі;
- (b) забезпечення тісної співпраці компетентних органів держав-членів для з'ясування конкретного стану різних видів діяльності в межах Союзу;
- (c) скасування тих адміністративних процедур та практики, що впливають з національного законодавства або укладених раніше угод між державами-членами, збереження яких створює перешкоду свободі заснування;
- (d) забезпечення того, щоб працівники однієї держави-члена, які працюють на території іншої держави-члена, могли залишатися там з метою започаткування діяльності як самозайняті особи, якщо вони відповідають умовам, яким вони мали б відповідати, якби прибули до цієї держави на момент, коли виявили намір започаткувати цю діяльність;
- (e) надання громадянам однієї держави-члена змоги придбати та користуватися землею та нерухомим майном, розташованим на території іншої держави-члена, тією мірою, якою це не суперечить принципам, передбаченим в частині 2 статті 39;
- (f) поступового скасування обмежень щодо свободи заснування в усіх видах діяльності, що розглядаються, як стосовно умов створення представництв, філій або дочірніх підприємств на території держави-члена, так і стосовно умов, що регулюють обіймання персоналом головного підприємства керівних або наглядових посад в цих представництвах, філіях та дочірніх підприємствах;
- (g) узгодження в необхідному обсязі гарантій, яких вимагають держави-члени від товариств у значенні частини 2 статті 54 для захисту інтересів членів та третіх осіб з метою забезпечення еквівалентності цих гарантій в усьому Союзі;
- (h) пересвідчення в тому, що допомога, яку надають держави-члени, не спотворює умови заснування.

Стаття 51

Положення цієї Глави не застосовуються до діяльності, яка в державі-члені пов'язана, навіть епізодично, зі здійсненням державної влади в тій мірі, в якій відповідна держава має зацікавленість.

Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, можуть ухвалити рішення про те, що положення цієї Глави не застосовуються до певної діяльності.

Стаття 52

1. Положення цієї Глави та заходи, ухвалені на її підставі, не порушують застосування положень, встановлених у законах, підзаконних або адміністративних актах, що передбачають спеціальний режим для іноземних громадян з міркувань суспільного порядку, суспільної безпеки та суспільного здоров'я.

2. Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, видають директиви для узгодження вищезазначених положень.

Стаття 53

1. З метою спрощення започаткування та ведення діяльності самозайнятими особами Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, видають директиви щодо взаємного визнання дипломів, сертифікатів та інших документів, що засвідчують кваліфікацію, а також щодо узгодження положень, встановлених в законах, підзаконних або адміністративних актах держав-членів про започаткування та ведення діяльності самозайнятими особами.

2. Щодо медичних і споріднених та фармацевтичних професій поступове скасування обмежень залежить від узгодженості умов їх впровадження у різних державах-членах.

Стаття 54

Для цілей цієї Глави товариства, створені відповідно до законодавства держави-члена і які мають юридичну адресу, центральну адміністрацію або основне місце здійснення діяльності в межах Союзу, розглядаються так само, як і фізичні особи, що є громадянами держав-членів.

«Товариства» – це товариства, створені згідно з цивільним або торгівельним правом, включаючи кооперативні спілки та інші юридичні особи, діяльність яких регулюється публічним або приватним правом, окрім неприбуткових.

Стаття 55

Держави-члени надають громадянам інших держав-членів такий самий режим, що й своїм громадянам, щодо участі в капіталі товариств у значенні статті 54 без шкоди застосуванню інших положень Договорів.

ГЛАВА 3

ПОСЛУГИ

Стаття 56

У рамках нижченаведених положень заборонено обмежувати свободу надання послуг в межах Союзу громадянами держав-членів, які засновані у державі-члені, іншій ніж та, громадянам якої призначено послуги.

Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, можуть поширити застосування положень цієї Глави на громадян третіх країн, що надають послуги та засновані в межах Союзу.

Стаття 57

Послугами вважаються «послуги» в межах значення Договорів, якщо їх зазвичай надають за винагороду тією мірою, якою вони не підпадають під дію положень про свободу руху товарів, капіталу та осіб.

«Послугами», зокрема, є:

- (a) діяльність промислового характеру;
- (b) діяльність торгівельного характеру;
- (c) діяльність ремісників;
- (d) діяльність осіб вільних професій.

Без шкоди положенням Глави про право на заснування особа, що надає послуги, може заради цього тимчасово здійснювати свою діяльність в державі-члені, де надаються послуги, на тих самих умовах, як передбачено в цій державі для своїх громадян.

Статті 58

1. Свободу надання послуг в сфері транспорту регулюють положення Розділу, що стосується транспорту.
2. Лібералізація банківських та страхових послуг, пов'язаних з рухом капіталу, здійснюється узгоджено з лібералізацією руху капіталу.

Стаття 59

1. З метою досягнення лібералізації конкретної послуги Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою після проведення консультацій з Економічно-соціальним комітетом, видають директиви.
2. Що стосується директив, зазначених в частині 1, зазвичай надається пріоритет тим послугам, що безпосередньо впливають на витрати виробництва або лібералізація яких сприяє торгівлі товарами.

Стаття 60

Держави-члени прагнуть здійснити лібералізацію послуг ширшу, ніж вимагають директиви, ухвалені на підставі частини 1 статті 59, якщо це дозволяє загальний економічний стан та економічна ситуація у відповідному секторі економіки.

З цією метою Комісія надає рекомендації зацікавленим державам-членам.

Стаття 61

Доки обмеження свободи надання послуг не скасовані, кожна держава-член застосовує такі обмеження без розмежування на підставі державної належності або проживання до всіх осіб, що надають послуги в значенні частини 1 статті 56.

Стаття 62

Положення статей 51-54 застосовуються до питань, охоплених цією Главою.

ГЛАВА 4

КАПІТАЛ ТА ПЛАТЕЖІ

Стаття 63

1. У рамках положень, встановлених в цій Главі, забороняються обмеження щодо руху капіталу між державами-членами та між державами-членами і третіми країнами.
2. У рамках положень, встановлених в цій Главі, забороняються обмеження щодо платежів між державами-членами та між державами-членами і третіми країнами.

Стаття 64

1. Положення статті 63 не шкодять застосування щодо третіх країн будь-яких обмежень, що існували станом на 31 грудня 1993 року згідно з національним законодавством або законодавством Союзу, ухваленим щодо руху капіталу до або з третіх країн із залученням прямих інвестицій, включаючи інвестиції у нерухомість, та щодо заснування, надання фінансових послуг або допуску цінних паперів на ринки капіталу. Щодо обмежень, що існували в національному законодавстві Болгарії, Естонії та Угорщини, відповідною датою є 31 грудня 1999 року.

2. Докладаючи зусиль для досягнення якомога повною мірою цілей вільного руху капіталу між державами-членами та третіми країнами та без шкоди іншим Главам Договорів, Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, ухвалюють заходи щодо руху капіталу до або з третіх країн із залученням прямих інвестицій, включаючи інвестиції у нерухомість, щодо заснування, надання фінансових послуг або допуску цінних паперів на ринки капіталу.

3. Незважаючи на частину 2, лише Рада, діючи згідно зі спеціальною законодавчою процедурою, може одностайно і після проведення консультацій із Європейським Парламентом ухвалити заходи, що є кроком назад в законодавстві Союзу в питаннях лібералізації руху капіталу до або з третіх країн.

Стаття 65

1. Положення статті 63 не шкодять праву держав-членів:

- (a) застосовувати відповідні положення свого податкового законодавства, що вирізняють платників податків з відмінним становищем з огляду на місце їхнього проживання або місце, де інвестовано їхній капітал;
- (b) вживати всіх заходів, необхідних для запобігання порушенню національних законів та підзаконних актів, зокрема в сфері оподаткування та пруденційного нагляду за фінансовими установами, або встановити процедури декларування руху капіталу для адміністративної або статистичної інформації, а також робити кроки з міркувань суспільного порядку або суспільної безпеки.

2. Положення цієї Глави не шкодять застосуванню обмежень на право заснування, якщо вони є сумісними з Договорами.

3. Заходи та процедури, зазначені в частинах 1 та 2, не є засобами свавільної дискримінації або прихованого обмеження вільного руху капіталу та платежів, як визначено в статті 63.

4. За відсутності заходів, передбачених частиною 3 статті 64, Комісія або, за відсутності рішення Комісії протягом трьох місяців від дати запиту зацікавленої держави-члена, Рада може ухвалити рішення, яке стверджує, що обмежувальні податкові заходи, ухвалені зацікавленою державою-членом щодо однієї або кількох третіх країн, є сумісними з Договорами тією мірою, якою вони обґрунтовані однією з цілей Союзу і є сумісними з належним функціонуванням внутрішнього ринку. Рада діє одностайно стосовно звернення держави-члена.

Стаття 66

Якщо за виняткових обставин рух капіталу до або з третіх країн спричиняє або може спричинити серйозні ускладнення у функціонуванні економічного та валютного союзу, Рада за пропозицією Комісії та після проведення консультацій з Європейським центральним банком може вжити захисних заходів щодо третіх країн на період, що не перевищує шести місяців, якщо такі заходи є вкрай необхідними.

РОЗДІЛ V

ПРОСТІР СВОБОДИ, БЕЗПЕКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

ГЛАВА 1

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 67

1. Союз є простором свободи, безпеки та правосуддя, де поважаються основоположні права та різні правові традиції і правові системи держав-членів.
2. Союз забезпечує відсутність контролю осіб на внутрішніх кордонах та формує спільну політику притулку, імміграції та контролю на зовнішніх кордонах на основі солідарності держав-членів та справедливого ставлення до громадян третіх країн. Для цілей цього Розділу особи без громадянства розглядаються як громадяни третіх країн.
3. Союз докладає зусиль для забезпечення високого рівня безпеки за допомогою заходів із запобігання та боротьби проти злочинності, расизму й ксенофобії та заходів з координації та співпраці органів поліції, правосуддя та інших компетентних органів, а також шляхом взаємного визнання судових рішень у кримінальних справах та, в разі потреби, наближення норм кримінального права.
4. Союз полегшує доступ до правосуддя, зокрема за допомогою принципу взаємного визнання судових та позасудових рішень у цивільних справах.

Стаття 68

Європейська Рада визначає стратегічні настанови законодавчого та оперативного планування в межах простору свободи, безпеки та правосуддя.

Стаття 69

Національні парламенти держав-членів забезпечують відповідність законодавчих пропозицій та ініціатив, поданих на підставі положень Глав 4 та 5 цього Розділу, принципу субсидіарності згідно з положеннями, встановленими в Протоколі про застосування принципів субсидіарності та пропорційності.

Стаття 70

Без шкоди статтям 258, 259 та 260 Рада за пропозицією Комісії може ухвалити заходи, що встановлюють положення, за допомогою яких держави-члени у співпраці з Комісією об'єктивно та неупереджено оцінюють виконання органами влади держав-членів політик Союзу, зазначених в цьому Розділі, зокрема з метою сприяння повному застосуванню принципу взаємного визнання. Європейський Парламент та національні парламенти інформуються про зміст та результати такого оцінювання.

Стаття 71

У рамках Ради створюється Постійний комітет з метою забезпечення в межах Союзу сприяння та зміцнення оперативної співпраці у сфері внутрішньої безпеки. Без шкоди статті 240 Комітет допомагає координувати діяльність компетентних органів влади держав-членів. До участі в засіданнях Комітету можна залучати представників зацікавлених органів, служб та агенцій Союзу. Європейський Парламент та національні парламенти інформуються про засідання Комітету.

Стаття 72

Цей Розділ не впливає на виконання обов'язків держав-членів стосовно підтримання правопорядку та гарантування внутрішньої безпеки.

Стаття 73

Держави-члени на свій власний розсуд організують між собою та під свою відповідальність такі форми співробітництва та координації, що вони вважають доречними, між компетентними підрозділами адміністрацій, відповідальних за гарантування внутрішньої безпеки.

Стаття 74

Рада ухвалює заходи для забезпечення адміністративного співробітництва між відповідними підрозділами держав-членів у сферах, охоплених цим Розділом, а також між цими підрозділами та Комісією. Рада діє за пропозицією Комісії з врахуванням статті 76 та після проведення консультацій з Європейським Парламентом.

Стаття 75

Коли це необхідно для досягнення цілей, встановлених у статті 67, щодо запобігання та боротьби проти тероризму та пов'язаної із ним діяльності, Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою за допомогою прийняття регламентів, визначає рамки адміністративних заходів щодо руху капіталу та платежів, зокрема заморожування рахунків, фінансових активів або економічних прибутків, що належать або власниками чи утримувачами яких є фізичні або юридичні особи, групи або недержавні утворення.

Рада за пропозицією Комісії ухвалює заходи для застосування рамок, зазначених у частині 1.

Акти, зазначені в цій статті, містять необхідні положення про правові гарантії.

Стаття 76

Акти, зазначені у Главах 4 та 5, разом із заходами, зазначеними у статті 74, що забезпечують адміністративне співробітництво у сферах, що охоплюються цими Главами, ухвалюються:

- (a) за пропозицією Комісії або
- (b) за ініціативою чверті держав-членів.

ГЛАВА 2

ПОЛІТИКА ЩОДО ПРИКОРДОННИХ ПЕРЕВІРОК, ПРИТУЛКУ ТА ІММІГРАЦІЇ

Стаття 77

1. Союз розробляє політику з метою:
 - (a) забезпечення відсутності будь-якого контролю осіб незалежно від їх громадянства під час перетину внутрішніх кордонів;

- (b) проведення перевірок осіб та ефективного моніторингу перетину зовнішніх кордонів;
 - (c) поступового впровадження інтегрованої системи управління зовнішніми кордонами.
2. Для цілей частини 1 Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, ухвалюють заходи щодо:
- (a) спільної візової політики та політики щодо інших короткострокових дозволів на перебування;
 - (b) контролю, якому підлягають особи, які перетинають зовнішні кордони;
 - (c) умов, за яких громадяни третіх країн можуть вільно подорожувати в межах Союзу протягом короткого періоду;
 - (d) будь-яких заходів, необхідних для поступового створення інтегрованої системи управління зовнішніми кордонами;
 - (e) відсутності будь-якого контролю осіб незалежно від їх громадянства, які перетинають внутрішні кордони.
3. Якщо дії Союзу підтвердять необхідність сприяння реалізації права, зазначеного в пункті (a) частини 2 статті 20, та якщо Договори не передбачають необхідних повноважень, Рада, діючи згідно зі спеціальною законодавчою процедурою, може ухвалити положення стосовно паспортів, документів, що засвідчують особу, дозволів на проживання або будь-яких інших подібних документів. Рада діє одностайно після проведення консультацій із Європейським Парламентом.
4. Ця стаття не впливає на компетенцію держав-членів щодо географічної демаркації їхніх кордонів згідно з міжнародним правом.

Стаття 78

1. Союз розвиває спільну політику притулку, допоміжного та тимчасового захисту з метою надання належного статусу будь-якому громадянину третьої країни, що потребує міжнародного захисту, і забезпечення дотримання принципу невидворення. Ця політика повинна відповідати Женевській конвенції від 28 липня 1951 року та Протоколу від 31 січня 1967 року про статус біженців, а також іншим договорам у цій сфері.
2. Для цілей частини 1 Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, ухвалюють заходи щодо спільної європейської системи притулку, що охоплює:
- (a) уніфікований статус притулку для громадян третіх країн, чинний на території всього Союзу;
 - (b) однаковий статус допоміжного захисту для громадян третіх країн, які, не отримуючи європейського притулку, потребують міжнародного захисту;

- (c) спільну систему тимчасового захисту переміщених осіб у випадку масового напливу;
 - (d) спільні процедури надання й позбавлення уніфікованого статусу притулку або допоміжного захисту;
 - (e) критерії та механізми визначання держави-члена, відповідальної за розгляд звернень щодо притулку або допоміжного захисту;
 - (f) стандарти умов прийому осіб, які звернулися з проханням надати притулок або допоміжний захист;
 - (g) партнерство та співробітництво з третіми країнами з метою контролю напливів осіб, що звертаються з проханням надати притулок або допоміжний чи тимчасовий захист.
3. Якщо в одній або кількох державах-членах виникає надзвичайна ситуація, пов'язана з раптовим напливом громадян третіх країн, Рада за пропозицією Комісії може ухвалити тимчасові заходи на користь зацікавлених(-ої) держав(и)-членів(-а). Рада діє після проведення консультацій з Європейським Парламентом.

Стаття 79

1. Союз розвиває спільну імміграційну політику, спрямовану на те, щоб на всіх етапах забезпечити ефективне регулювання міграційних потоків, справедливе поводження з громадянами третіх країн, які на законних підставах перебувають на території держав-членів, запобігати та вживати посилені заходи з боротьби проти нелегальної імміграції й торгівлі людьми.
2. Для цілей частини 1 Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, ухвалюють заходи у таких сферах:
- (a) умови в'їзду та проживання, а також стандарти, за якими держави-члени надають довгострокові візи та дозволи на проживання, включаючи такі, що мають на меті об'єднання сімей;
 - (b) визначення прав громадян третіх країн, що на законних підставах проживають на території держави-члена, включаючи умови, що регулюють свободу руху й проживання в інших державах-членах;
 - (c) нелегальна імміграція та недозволене проживання, зокрема висилання й репатріація осіб, які проживають на території держави-члена без дозволу;
 - (d) боротьба проти торгівлі людьми, зокрема жінками та дітьми.
3. Союз може укласти з третіми країнами угоди про реадмісію до країн походження або країн прибуття громадян третіх країн, що не відповідають або перестали відповідати вимогам щодо в'їзду, перебування або проживання на території однієї з держав-членів.

4. Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, можуть встановлювати заходи, що забезпечують сприяння та підтримку дій держав-членів, спрямованих на інтеграцію громадян третіх країн, що законно проживають на їхній території, за винятком будь-якої гармонізації законів та підзаконних актів держав-членів.

5. Ця стаття не впливає на право держав-членів визначати обсяги прийому громадян третіх країн, що прибувають на їхню територію з третіх країн у пошуках самостійної роботи або роботи за наймом.

Стаття 80

Політика Союзу, визначена в цій Главі, та її реалізація регулюється принципом солідарності та справедливого розподілу відповідальності, зокрема фінансових наслідків, між державами-членами. У разі необхідності акти Союзу, ухвалені згідно з цією Главою, містять належні заходи для впровадження цього принципу.

ГЛАВА 3

СУДОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ

Стаття 81

1. Союз розвиває судове співробітництво в цивільних справах транскордонного змісту на підставі принципу взаємного визнання судових рішень та рішень у позасудових справах. Таке співробітництво може охоплювати ухвалення заходів щодо наближення законів та підзаконних актів держав-членів.

2. Для цілей частини 1 Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, ухвалюють заходи, особливо коли це необхідно для належного функціонування внутрішнього ринку, спрямовані на те, щоб забезпечити:

- (a) взаємне визнання та забезпечення виконання у державах-членах судових рішень та рішень у позасудових справах;
- (b) транскордонне вручення судових та позасудових документів;
- (c) сумісність норм щодо колізії права та юрисдикції, що застосовуються у державах-членах;
- (d) співробітництво у збиранні доказів;
- (e) ефективний доступ до правосуддя;
- (f) усунення перешкод для належного функціонування цивільного провадження, в разі потреби – через сприяння узгодженості правил цивільного процесу, чинних у державах-членах;

- (g) розвиток альтернативних методів розв'язання спорів;
- (h) підтримку навчання суддів та судового персоналу.

3. Незважаючи на частину 2, заходи, що стосуються сімейного права транскордонного змісту, встановлюються Радою, що діє згідно зі спеціальною законодавчою процедурою. Рада діє одностайно після проведення консультацій з Європейським Парламентом.

Рада за пропозицією Комісії може ухвалювати рішення, що визначає ті аспекти сімейного права транскордонного змісту, що можуть бути предметом актів, ухвалених згідно зі звичайною законодавчою процедурою. Рада діє одностайно після проведення консультацій з Європейським Парламентом.

Про пропозицію, зазначену у другому абзаці, повідомляються національні парламенти. Якщо національний парламент протягом шести місяців від дати такого повідомлення висловить своє заперечення, рішення не ухвалюється. За відсутності такого заперечення Рада може ухвалити рішення.

ГЛАВА 4

СУДОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ

Стаття 82

1. Судове співробітництво в кримінальних справах у Союзі ґрунтується на принципі взаємного визнання вироків та судових рішень, зокрема на наблизенні законів та підзаконних актів держав-членів у сферах, зазначених у частині 2 та у статті 83.

Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, ухвалюють заходи:

- (a) для встановлення правил та процедури, що забезпечують визнання в усьому Союзі всіх форм вироків та судових рішень;
- (b) для запобігання та розв'язання конфліктів юрисдикцій держав-членів;
- (c) для підтримання навчання суддів та судового персоналу;
- (d) для сприяння співробітництву судових або аналогічних їм органів держав-членів стосовно проваджень в кримінальних справах та у забезпеченні виконання рішень.

2. Європейський Парламент та Рада за допомогою директив, ухвалених згідно зі звичайною законодавчою процедурою, можуть встановити мінімальні правила, наскільки це необхідно для спрощення взаємного визнання вироків та судових рішень, а також сприяння поліцейському та судовому співробітництву в кримінальних справах транскордонного змісту. Такі правила враховують відмінності між правовими системами та традиціями держав-членів.

Такі правила охоплюють:

- (a) взаємну прийнятність доказів у державах-членах;
- (b) права осіб у кримінальному процесі;
- (c) права жертв кримінального злочину;
- (d) будь-які інші окремі аспекти кримінального процесу, які Рада заздалегідь визначила рішенням. Для прийняття такого рішення Рада діє одностайно після отримання згоди Європейського Парламенту.

Ухвалення мінімальних правил, зазначених в цій частині, не перешкоджає державам-членам зберігати або запроваджувати вищий рівень захисту осіб.

3. Якщо член Ради вважає, що проект директиви, як зазначено в частині 2, може вплинути на основні аспекти системи кримінального судочинства його держави, він може вимагати передати проект директиви на розгляд Європейської Ради. У такому разі звичайна законодавча процедура призупиняється. Упродовж чотирьох місяців від дати такого призупинення Європейська Рада після обговорення та в разі досягнення консенсусу повертає проект до Ради, яка скасовує призупинення звичайної законодавчої процедури.

Упродовж такого ж проміжку часу у разі незгоди та якщо принаймні дев'ять держав-членів висловили намір запровадити посилену співпрацю на основі зазначеного проекту директиви, вони повідомляють про це Європейський Парламент, Раду та Комісію. У такому випадку дозвіл на запровадження посиленої співпраці, зазначеної в частині 2 статті 20 Договору про Європейський Союз та у частині 1 статті 329 цього Договору, вважається наданим, та застосовуються положення щодо посиленої співпраці.

Стаття 83

1. Європейський Парламент та Рада за допомогою директив, ухвалених згідно зі звичайною законодавчою процедурою, можуть встановити мінімальні правила щодо визначення кримінальних злочинів та санкцій у сфері особливо тяжкої злочинності транскордонного змісту, що впливає з природи або наслідків таких злочинів або з особливої необхідності спільно боротися проти них.

До сфери такої злочинності належать: тероризм, торгівля людьми та сексуальна експлуатація жінок і дітей, незаконна торгівля наркотиками, незаконна торгівля зброєю, відмивання грошей, корупція, підробка платіжних засобів, комп'ютерні злочини та організована злочинність.

Залежно від тенденцій розвитку злочинності Рада може ухвалити рішення, що визначає інші сфери злочинності згідно з критеріями, визначеними в цій частині. Рада діє одноставно після отримання згоди Європейського Парламенту.

2. Якщо наближення кримінального законодавства доводить істотну важливість забезпечення ефективного виконання політики Союзу у сфері, де вжито заходів із гармонізації, директиви можуть запровадити мінімальні правила, що визначають кримінальні злочини та санкції у відповідній сфері. Без шкоди статті 76 такі директиви ухвалюються такою самою звичайною або спеціальною законодавчою процедурою, якої дотримувались для ухвалення відповідних заходів із гармонізації.

3. Якщо член Ради вважає, що проект директиви, як зазначено в частинах 1 або 2, може вплинути на основні аспекти системи кримінального судочинства його держави, він може вимагати передати проект директиви на розгляд Європейської Ради. У такому разі звичайна законодавча процедура призупиняється. Упродовж чотирьох місяців від дати такого призупинення Європейська Рада після обговорення та в разі досягнення консенсусу повертає проект до Ради, яка скасовує призупинення звичайної законодавчої процедури.

Упродовж такого ж проміжку часу у разі незгоди та якщо принаймні дев'ять держав-членів висловили намір запровадити посилену співпрацю на основі зазначеного проекту директиви, вони повідомляють про це Європейський Парламент, Раду та Комісію. У такому випадку дозвіл на запровадження посиленої співпраці, зазначеної в частині 2 статті 20 Договору про Європейський Союз та у частині 1 статті 329 цього Договору, вважається наданим, та застосовуються положення щодо посиленої співпраці.

Стаття 84

Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, можуть встановлювати заходи, що забезпечують сприяння та підтримку дій держав-членів у сфері запобігання злочинності, за винятком будь-якої гармонізації законів та підзаконних актів держав-членів.

Стаття 85

1. Завданням Євроюсту є підтримання й зміцнення координації та співробітництва між національними органами слідства та обвинувачення у сфері тяжких злочинів, що впливають на дві або більше держави-члена або потребують спільного обвинувачення, що ґрунтується на проведених операціях та інформації, наданій органами держав-членів та Європоллом.

У цьому контексті Європейський Парламент та Рада за допомогою регламентів, ухвалених згідно зі звичайною законодавчою процедурою, визначають структуру, функціонування, сферу діяльності та завдання Євроюсту. Завдання можуть включати:

- (a) ініціювання кримінальних розслідувань, а також подання пропозицій щодо ініціювання переслідувань, які проводять компетентні національні органи, зокрема щодо злочинів проти фінансових інтересів Союзу;
- (b) координацію розслідувань та переслідувань, зазначених в пункті (a);
- (c) зміцнення судового співробітництва, зокрема шляхом урегулювання конфліктів юрисдикцій та шляхом тісної співпраці з Європейською судовою мережею.

Ці регламенти також визначають умови залучення Європейського Парламенту та національних парламентів держав-членів до оцінки діяльності Євроюсту.

2. У переслідуваннях, зазначених у частині 1, та без порушення статті 86 формальні дії судового процесу виконуються компетентними національними посадовими особами.

Стаття 86

1. З метою боротьби проти злочинів, що завдають шкоди фінансовим інтересам Союзу, Рада за допомогою регламентів, що ухвалюються згідно зі спеціальною законодавчою процедурою, може заснувати Європейську прокуратуру при Євроюсті. Рада діє одностайно після отримання згоди Європейського Парламенту.

За відсутності одностайності в Раді група, що складається принаймні з дев'яти членів, може вимагати передати проект регламенту на розгляд Європейської Ради. У такому разі процедура в Раді призупиняється. Упродовж чотирьох місяців від дати такого призупинення Європейська Рада після обговорення та в разі досягнення консенсусу повертає проект до Ради для ухвалення.

Упродовж такого ж проміжку часу у разі незгоди та якщо принаймні дев'ять держав-членів висловили намір запровадити посилену співпрацю на основі зазначеного проекту регламенту, вони повідомляють про це Європейський Парламент, Раду та Комісію. У такому випадку дозвіл на запровадження посиленої співпраці, зазначеної в частині 2 статті 20 Договору про Європейський Союз та у частині 1 статті 329 цього Договору, вважається наданим, та застосовуються положення щодо посиленої співпраці.

2. Європейська Прокуратура, у належних випадках підтримуючи зв'язок з Європоллом, відповідальна за розслідування злочинів проти фінансових інтересів Союзу, а також за звинувачення та притягнення до суду їх виконавців та співників, як це визначено регламентом, зазначеним у частині 1. Європейська прокуратура виконує щодо таких злочинів функції обвинувачення в компетентних судах держав-членів.

3. Регламенти, зазначені у частині 1, визначають загальні положення про Європейську прокуратуру, умови виконання її функцій, процесуальні правила стосовно її діяльності, а також правила щодо прийнятності доказів та правила судового контролю процесуальних заходів, вжитих під час виконання її функцій.

4. Європейська Рада може у той же час або в подальшому ухвалити рішення про внесення змін до частини 1 з метою розширення повноважень Європейської прокуратури на сферу тяжких злочинів транскордонного змісту та про внесення змін до частини 2 щодо виконавців та спілників тяжких злочинів, що впливають на більш ніж одну державу-члена. Європейська Рада діє одностайно після отримання згоди Європейського Парламенту та після проведення консультацій з Комісією.

ГЛАВА 5

ПОЛІЦЕЙСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Стаття 87

1. Союз запроваджує поліцейське співробітництво із залученням усіх компетентних органів держав-членів, включаючи поліцію, митницю та інші спеціалізовані правоохоронні служби, що мають відношення до запобігання, виявлення та розслідування кримінальних злочинів.

2. Для цілей частини 1 Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, можуть запроваджувати заходи щодо:

- (a) збирання, зберігання, обробки, аналізу та обміну відповідною інформацією;
- (b) співробітництва, допомоги в навчанні персоналу, обміні персоналом, обладнанням дослідженнями щодо виявлення злочинів;
- (c) спільних методик розслідування, спрямованих на виявлення серйозних форм організованої злочинності.

3. Рада, діючи згідно зі спеціальною законодавчою процедурою, може запровадити заходи, пов'язані з оперативною співпрацею органів, зазначених у цій статті. Рада діє одностайно після проведення консультацій з Європейським Парламентом.

За відсутності одностайності в Раді група, що складається принаймні з дев'яти членів, може вимагати передати проект заходів на розгляд Європейської Ради. У такому разі, процедура в Раді призупиняється. Упродовж чотирьох місяців від дати такого призупинення Європейська Рада після обговорення та в разі досягнення консенсусу повертає проект до Ради для ухвалення.

Упродовж такого ж проміжку часу у разі незгоди та якщо принаймні дев'ять держав-членів висловили намір запровадити посилену співпрацю на основі зазначеного проекту заходів, вони повідомляють про це Європейський Парламент, Раду та Комісію. У такому випадку дозвіл на запровадження посиленої співпраці, зазначеної в частині 2 статті 20 Договору про Європейський Союз та у частині 1 статті 329 цього Договору, вважається наданим, та застосовуються положення щодо посиленої співпраці.

Спеціальна процедура, передбачена у другому та третьому абзацах, не застосовується до актів, які є продовженням Шенгенського *acquis*.

Стаття 88

1. Завданням Європолу є підтримка та зміцнення діяльності поліцейських органів та інших правоохоронних служб держав-членів, їхньої взаємної співпраці щодо запобігання та боротьби проти тяжких злочинів, що впливають на дві або більше держав-членів, тероризму та тих форм злочинів, що впливають на спільні інтереси, охоплені політикою Союзу.

2. Європейський Парламент та Рада за допомогою регламентів, ухвалених згідно зі звичайною законодавчою процедурою, визначає структуру Європолу, його функціонування, сферу діяльності та завдання. Завдання можуть включати:

- (a) збір, зберігання, обробку, аналіз та обмін інформацією, зокрема тією, що передається органами влади держав-членів або третіми країнами чи їхніми органами;
- (b) координацію, організацію та виконання слідчих та оперативних дій, що проводяться спільно з компетентними органами влади держав-членів або у складі спільних слідчих груп, а за потреби – у зв'язку з Євроюстом.

Ці регламенти також встановлюють порядок перевірки діяльності Європолу Європейським Парламентом разом із національними парламентами.

3. Будь-які оперативні дії Європолу повинні здійснюватися у зв'язку з та за згодою органів влади держави-члена або держав-членів, території яких вони стосуються. Застосування примусових заходів є виключним обов'язком компетентних національних органів.

Стаття 89

Рада, діючи згідно зі спеціальною законодавчою процедурою, встановлює умови та обмеження, за яких компетентні органи держав-членів, зазначені у статтях 82 та 87, можуть діяти на території іншої держави-члена, підтримуючи зв'язок з органами влади цієї держави та за їхньою згодою. Рада діє одностайно після проведення консультацій з Європейським Парламентом.

РОЗДІЛ VI

ТРАНСПОРТ

Стаття 90

1. Цілі Договорів у сфері, що регулюється цим Розділом, досягаються в рамках спільної транспортної політики.

Стаття 91

1. Для цілей реалізації статті 90 та враховуючи особливості сфери транспорту, Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Економічно-соціальним комітетом та Комітетом Регіонів, встановлюють:

- (a) спільні правила для міжнародних перевезень, що прямують на територію або з території держави-члена або перетинають територію однієї або кількох держав-членів;
- (b) умови, згідно з якими перевізники-нерезиденти можуть надавати транспортні послуги в межах держави-члена;
- (c) заходи з удосконалення транспортної безпеки;
- (d) будь-які інші доречні заходи.

2. Під час ухвалення заходів, зазначених в частині 1, слід враховувати випадки, коли їх застосування може серйозно вплинути на стандарти життя та рівень зайнятості в певних регіонах і функціонування транспортних систем.

Стаття 92

Доки не будуть ухвалені положення, зазначені в частині 1 статті 91, жодна держава-член не може, прямо або опосередковано, ухвалювати положення, що регулюють відповідну сферу станом на 1 січня 1958 року, менш сприятливими для перевізників інших держав-членів, ніж для перевізників цієї держави-члена, а у випадку держав, що приєднуються до Союзу, – на дату їх приєднання, окрім випадків, коли Рада одностайно ухвалює рішення, що передбачає відступ.

Стаття 93

Допомога є сумісною з Договорами, якщо вона задовольняє потреби координації транспорту або вона є відшкодуванням за виконання певних зобов'язань, притаманних концепції громадської послуги.

Стаття 94

Будь-які заходи, вжиті в рамках Договорів стосовно транспортних тарифів та умов, враховують економічний стан перевізників.

Стаття 95

1. Стосовно транспорту в межах Союзу заборонено дискримінацію, що набирає такої форми, коли перевізники встановлюють різні тарифи та різні умови перевезення тих самих товарів тими самими транспортними шляхами залежно від того, до або з якої країни походять або призначено товари.

2. Частина 1 не перешкоджає Європейському Парламенту та Раді ухвалювати інші заходи відповідно до частини 1 статті 91.

3. Рада за пропозицією Комісії та після проведення консультацій з Європейським Парламентом та Економічно-соціальним комітетом встановлює правила з метою виконання положень частини 1.

Рада може, зокрема, встановити положення, необхідні для надання установам Союзу можливості забезпечувати дотримання правил, встановлених в частині 1, а користувачам транспорту – отримувати від цього вигоди повною мірою.

4. Комісія за власною ініціативою або за поданням держави-члена розслідує будь-які випадки дискримінації, визначені частиною 1, та після проведення консультацій з відповідною державою-членом ухвалює необхідні рішення в рамках правил, встановлених відповідно до положень частини 3.

Стаття 96

1. Стосовно транспортних операцій, що здійснюються у межах Союзу, державам-членам заборонено встановлювати тарифи та умови, що передбачають будь-який елемент підтримки або захисту інтересів одного або кількох конкретних суб'єктів господарювання або галузей виробництва, доки не отримано дозволу Комісії.

2. Комісія за власною ініціативою або за поданням держави-члена вивчає тарифи та умови, зазначені в частині 1, зокрема враховуючи, з одного боку, вимоги відповідної регіональної економічної політики, потреби слаборозвинених територій та проблеми територій, що зазнали серйозного впливу політичних обставин, а з іншого – вплив таких тарифів та умов на конкуренцію різних видів транспорту.

Комісія ухвалює необхідні рішення після проведення консультацій з кожною відповідною державою-членом.

3. Заборона, передбачена частиною 1, не застосовується до тарифів, встановлених для забезпечення конкуренції.

Стаття 97

Збори або обов'язкові платежі за перетин кордонів, що стягують перевізники додатково до транспортних тарифів, не повинні перевищувати розумного рівня з урахуванням реальних витрат.

Держави-члени прагнуть поступово зменшити ці витрати.

Комісія може надавати державам-членам рекомендації щодо застосування цієї статті.

Стаття 98

Положення цього Розділу не перешкоджають застосуванню заходів, вжитих у Федеративній Республіці Німеччина, тією мірою, якою ці заходи необхідні для компенсації економічних втрат, спричинених поділом Німеччини, економікам деяких регіонів Федеративної Республіки, що зазнали впливу від такого поділу. Через п'ять років після набуття чинності Лісабонським Договором Рада, діючи за пропозицією Комісії, може ухвалити рішення, що скасовує цю статтю.

Стаття 99

При Комісії створюється Дорадчий комітет, до складу якого входять експерти, яких призначають уряди держав-членів. Комісія проводить консультації з Комітетом з транспортних питань, коли вважає це за необхідне.

Стаття 100

1. Положення цього Розділу застосовуються до залізничного, автодорожнього та внутрішнього водного транспорту.

2. Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, може запровадити необхідні положення щодо морського та повітряного транспорту. Європейський Парламент та Рада діють після проведення консультацій з Комітетом регіонів та Економічно-соціальним комітетом.

РОЗДІЛ VII

СПІЛЬНІ ПРАВИЛА КОНКУРЕНЦІЇ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА НАБЛИЖЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА

ГЛАВА 1

ПРАВИЛА КОНКУРЕНЦІЇ

СЕКЦІЯ 1

ПРАВИЛА, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ДО СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Стаття 101

1. Як несумісні з внутрішнім ринком забороняються всі угоди між суб'єктами господарювання, рішення об'єднань суб'єктів господарювання та узгоджені практики, що можуть вплинути на торгівлю між державами-членами і метою або наслідком яких є перешкоджання, обмеження або спотворення конкуренції на внутрішньому ринку, зокрема ті, що:

- (a) прямо або опосередковано встановлюють ціни на купівлю або продаж чи будь-які інші торгівельні умови;
- (b) обмежують або контролюють виробництво, ринки, технічний розвиток або інвестиції;
- (c) ділять ринки або джерела постачання;
- (d) застосовують неоднакові умови в еквівалентних правочинах з іншими торговими сторонами, створюючи цим невігідні для них умови конкуренції;
- (e) обумовлюють укладання договорів прийняттям іншими сторонами додаткових зобов'язань, які за своєю суттю або згідно з торгівельними звичаями не пов'язані з предметом цих договорів.

2. Будь-які угоди або рішення, що заборонені на підставі цієї статті, автоматично вважаються нікчемними.

3. Проте положення частини 1 можна оголосити такими, що не застосовуються до:

- будь-якої угоди або категорії угод між суб'єктами господарювання;
- будь-якого рішення або категорії рішень об'єднань суб'єктів господарювання;

– будь-якої узгодженої практики або категорії узгоджених практик,

що сприяють удосконаленню виробництва або розповсюдженню продукції, технічному або економічному прогресові, водночас надаючи споживачам змогу отримати належну частку здобутої вигоди, та які:

- (a) не накладають на зацікавлені суб'єкти господарювання обмежень, що не є обов'язковими для досягнення цієї мети;
- (b) не дають таким суб'єктам господарювання змоги усунути конкуренцію стосовно істотної частини відповідної продукції.

Стаття 102

Як несумісні з внутрішнім ринком забороняються будь-які зловживання одного або кількох суб'єктів господарювання своїм домінуючим становищем на внутрішньому ринку або на істотній його частині тією мірою, якою воно може вплинути на торгівлю між державами-членами.

Такі зловживання можуть полягати, зокрема, в:

- (a) прямому або опосередкованому встановленні не виправданих цін на купівлю або продаж або інших не виправданих торгівельних умов;
- (b) обмеженні виробництва, ринків або технічного розвитку на шкоду споживачам;
- (c) застосуванні неоднакових умов у еквівалентних правочинах з іншими торговими сторонами, що створює не вигідні для них умови конкуренції;
- (d) обумовленні укладання договорів прийняттям іншими сторонами додаткових зобов'язань, які за своєю суттю або згідно з торгівельними звичаями не пов'язані з предметом цих договорів.

Стаття 103

1. Рада за пропозицією Комісії та після проведення консультацій з Європейським Парламентом ухвалює необхідні регламенти або директиви, спрямовані на втілення принципів, встановлених у статтях 101 та 102.

2. Регламенти або директиви, зазначені у частині 1, призначені, зокрема:

- (a) для забезпечення дотримання заборони, встановленої в частині 1 статті 101 та в статті 102, запроваджуючи положення про сплату штрафів та пені;

- (b) для встановлення детальних правил застосування частини 3 статті 101 з урахуванням необхідності, з одного боку, забезпечити ефективний нагляд, а з іншого боку, зробити адміністрування якомога простішим;
- (c) для визначення в разі необхідності сфери застосування статей 101 та 102 в різних галузях економіки;
- (d) для визначення відповідних функцій Комісії та Суду Європейського Союзу в застосуванні положень, встановлених у цій частині;
- (e) для встановлення зв'язку між національними законодавствами та положеннями цієї секції або положеннями, що ухвалені відповідно до цієї статті.

Стаття 104

До набуття чинності положеннями, ухваленими відповідно до статті 103, органи влади держав-членів ухвалюють рішення про прийнятність угод, рішень та узгоджених практик, а також про зловживання домінуючим становищем на внутрішньому ринку згідно з їхнім національним законодавством та статтею 101, зокрема її частиною 3, та статтею 102.

Стаття 105

1. Без шкоди статті 104 Комісія забезпечує застосування принципів, встановлених у статтях 101 та 102. За заявою держави-члена або за власною ініціативою та у співпраці з компетентними органами влади держав-членів, що надають їй допомогу, Комісія розслідує випадки ймовірного порушення цих принципів. Якщо встановлено, що порушення мало місце, Комісія пропонує належні заходи для його припинення.
2. Якщо порушення, зазначене в частині 1, не усунуто, Комісія ухвалює обґрунтоване рішення, що констатує порушення принципів. Комісія може оприлюднити своє рішення й уповноважити держави-члени вжити заходів, необхідних для виправлення ситуації, визначивши їхні умови та деталі.
3. Комісія може ухвалити регламенти щодо категорій угод, стосовно яких Радою ухвалено регламент або директиву відповідно до пункту (b) частини 2 статті 103.

Стаття 106

1. Щодо державних суб'єктів господарювання та суб'єктів господарювання, яким держави-члени надають особливі або виключні права, держави-члени не вводять в дію та не зберігають чинність жодного заходу, що суперечить правилам, зазначеним у Договорах, зокрема таким, що визначені у статті 18 та статтях 101-109.

2. Суб'єкти господарювання, яким довірено бути операторами послуг загального економічного інтересу або які мають характер прибуткової монополії, підпадають під дію правил, що містяться в Договорах, зокрема правил конкуренції, тією мірою, якою застосування таких правил не заважає, *de jure* або *de facto*, виконанню окремих завдань, які їм доручено. Розвиток торгівлі не повинен зазнавати впливу у такій мірі, в якій це суперечить інтересам Союзу.

3. Комісія забезпечує застосування положень цієї статті і за необхідності направляє державам-членам належні директиви або рішення.

СЕКЦІЯ 2

ДОПОМОГА, ЩО НАДАЄТЬСЯ ДЕРЖАВАМИ

Стаття 107

1. Якщо в Договорах не обумовлено інакше, допомога, яку в будь-якій формі надає держава-член або яку надано за рахунок державних ресурсів, що спотворює або загрожує спотворити конкуренцію, надаючи переваги певним суб'єктам господарювання або виробництву певних товарів, є несумісною з внутрішнім ринком тією мірою, якою вона впливає на торгівлю між державами-членами.

2. Сумісною з внутрішнім ринком є:

- (a) допомога соціального характеру, надана окремим споживачам, за умови, що вона надається без дискримінації на підставі походження відповідних товарів;
- (b) допомога для ліквідації наслідків стихійного лиха або надзвичайних ситуацій;
- (c) допомога, надана економіці певних регіонів Федеративної Республіки Німеччини, що зазнали впливу поділу Німеччини, тією мірою, якою така допомога необхідна для компенсації економічних втрат, спричинених таким поділом. Через п'ять років після набуття чинності Лісабонським Договором Рада, діючи за пропозицією Комісії, може ухвалити рішення, що скасовує цей пункт.

3. Сумісною з внутрішнім ринком можна вважати:

- (a) допомогу, що сприяє економічному розвитку регіонів з надзвичайно низьким рівнем життя або високим рівнем безробіття та регіонів, зазначених в статті 349, з огляду на їх структурну, економічну та соціальну ситуацію;
- (b) допомогу, що сприяє здійсненню важливого проекту спільного європейського інтересу або усуває суттєву шкоду функціонуванню економіки держави-члена;

- (с) допомогу, що сприяє розвитку певних видів економічної діяльності або певних сфер економіки, якщо така допомога не впливає негативно на умови торгівлі такою мірою, що це суперечить спільному інтересові;
- (d) допомогу, що сприяє культурному розвитку та збереженню культурної спадщини, якщо така допомога не впливає на умови торгівлі та конкуренцію в Союзі такою мірою, що це суперечить спільному інтересові;
- (e) інші категорії допомоги, що можуть бути визначені рішенням Ради за пропозицією Комісії.

Стаття 108

1. Комісія у співпраці з державами-членами постійно наглядає за всіма системами допомоги, що існують в цих державах. Комісія пропонує державам будь-які належні заходи, необхідні для поступового розвитку або для функціонування внутрішнього ринку.

2. Якщо після повідомлення зацікавлених сторін з пропозицією подати свої коментарі Комісія встановлює, що допомога, яку надала держава-член або яку отримано з державних ресурсів, є несумісною з внутрішнім ринком з огляду на статтю 107 або що таку допомогу використовують неналежним чином, вона приймає рішення, що вимагає від зацікавленої держави-члена скасувати або змінити таку допомогу протягом строку, який встановлює Комісія.

Якщо зацікавлена держава-член не виконує рішення протягом установленого строку, Комісія або будь-яка інша зацікавлена держава-член може як відступ від положень статей 258 та 259 передати питання безпосередньо до Суду Європейського Союзу.

Як відступ від статті 107 або регламентів, передбачених у статті 109, Рада за зверненням держави-члена може одностайно ухвалити рішення, якщо воно виправдане винятковими обставинами, про те, що допомогу, яку ця держава надає або має намір надати, визнано сумісною з внутрішнім ринком. Якщо Комісія вже почала стосовно зазначеної допомоги процедуру, передбачену в абзаці першому цієї частини, факт звернення зацікавленої держави-члена до Ради призводить до призупинення цієї процедури, доки Рада не повідомить свою позицію.

Проте, якщо Рада не повідомить свою позицію протягом трьох місяців від моменту подання зазначеного звернення, Комісія надає своє рішення у цій справі.

3. Держави-члени інформують Комісію про будь-які плани щодо надання або зміни допомоги завчасно, щоб вона мала змогу подати свої коментарі. Якщо Комісія вважає, що будь-який такий план є несумісний з внутрішнім ринком з огляду на статтю 107, вона невідкладно розпочинає процедуру, передбачену в частині 2. Зацікавлена держава-член не вживає запланованих заходів до завершення цієї процедури остаточним рішенням.

4. Комісія може ухвалити регламенти стосовно категорій державної допомоги, які відповідно до статті 109 Рада визначила такими, які можуть бути звільнені від процедури, передбаченої частиною 3 цієї статті.

Стаття 109

Рада за пропозицією Комісії та після проведення консультації з Європейським Парламентом може ухвалити необхідні регламенти для застосування статей 107 та 108 та, зокрема, визначити умови застосування частини 3 статті 108 та категорії допомоги, які звільняються від такої процедури.

ГЛАВА 2

ПОДАТКОВІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 110

Жодна держава-член прямо або опосередковано не накладає на продукцію інших держав-членів будь-які внутрішні податки будь-якого типу, що перевищують податки, прямо або опосередковано накладені на подібну продукцію національного виробництва.

Окрім того, жодна держава-член не накладає на продукцію інших держав-членів жодних внутрішніх податків, що за своєю суттю надають непрямий захист іншій продукції.

Стаття 111

Якщо держава-член експортує продукцію на територію іншої держави-члена, будь-яке відшкодування внутрішнього податку не може перевищувати внутрішнього податку, прямо або опосередковано накладеного на цю продукцію.

Стаття 112

Звільнення від сплати та відшкодування платежів, що не є податком з обороту, акцизними зборами та іншими формами непрямого оподаткування стосовно експорту до інших держав-членів, не надаються, а компенсаційні податки стосовно імпорту з держав-членів не накладаються, якщо зазначені вище заходи обмеженого строку дії не були попередньо затверджені Радою за пропозицією Комісії.

Стаття 113

Рада, діючи одностайно згідно зі спеціальною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Європейським Парламентом та Економічно-соціальним комітетом, ухвалює положення щодо гармонізації законодавства стосовно податків з обороту, акцизних зборів та інших форм непрямого оподаткування тією мірою, якою така гармонізація необхідна для забезпечення створення і функціонування внутрішнього ринку та для уникнення спотворення конкуренції.

ГЛАВА 3

НАБЛИЖЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА

Стаття 114

1. Якщо в Договорах не обумовлено інакше, нижчезазначені положення застосовуються для досягнення цілей, встановлених у статті 26. Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Економічно-соціальним комітетом, ухвалюють заходи щодо наближення положень законів, підзаконних або адміністративних актів держав-членів, спрямованих на створення та функціонування внутрішнього ринку.

2. Частина 1 не застосовується до фінансових положень, положень про вільний рух осіб або положень, що стосуються прав та інтересів найманих працівників.

3. У своїх пропозиціях щодо здоров'я, безпеки, охорони довкілля та захисту прав споживачів, передбачених частиною 1, Комісія бере за основу високий рівень захисту з урахуванням, зокрема, будь-яких нових досягнень, що ґрунтуються на наукових фактах. У межах своїх відповідних повноважень Європейський Парламент та Рада також прагнуть досягти цієї мети.

4. Якщо держава-член, після того як Європейський Парламент та Рада, Рада або Комісія ухвалила захід із гармонізації, вважає за необхідне зберегти національні положення на підставі важливих потреб, зазначених у статті 36 або пов'язаних із захистом довкілля або умов праці, вона інформує Комісію про ці положення та підстави для їх збереження.

5. Окрім того, без шкоди частині 4, якщо, після того як Європейський Парламент та Рада, Рада або Комісія ухвалила захід із гармонізації, держава-член, виходячи з проблеми, характерної для цієї держави-члена та що постала після запровадження заходу з гармонізації, вважає за необхідне впровадити національні положення на підставі нового наукового доказу щодо захисту довкілля або умов праці, вона повідомляє Комісії про заплановані положення та причини їх впровадження.

6. Комісія упродовж шести місяців після повідомлень, зазначених у частинах 4 та 5, схвалює або відхиляє відповідні національні положення, попередньо перевіривши, чи не є такі положення проявом свавільної дискримінації або прихованим обмеженням торгівлі між державами-членами та чи не становлять вони перешкоди функціонуванню внутрішнього ринку.

За відсутності рішення Комісії протягом цього строку національні положення, зазначені в частинах 4 та 5, вважаються затвердженими.

Якщо складність питання є достатньою причиною і за відсутності загрози здоров'ю людей, Комісія може сповістити зацікавлену державу-члена про те, що строк, зазначений в цій частині, може бути продовжено ще на період до шести місяців.

7. Якщо на підставі частини 6 державі-члену надано дозвіл залишити або впровадити національні положення, що є відступом від заходів щодо гармонізації, Комісія невідкладно перевіряє, чи необхідно запропонувати внесення змін до цього заходу.

8. Якщо держава-член порушує окрему проблему щодо охорони суспільного здоров'я у сфері, де проведено заходи з попередньої гармонізації, вона звертає на це увагу Комісії, яка невідкладно перевіряє те, чи необхідно запропонувати Раді належні заходи.

9. Як виняток з процедури, встановленої в статтях 258 та 259, Комісія та будь-яка держава-член можуть передати справу безпосередньо до Суду Європейського Союзу, якщо вона вважає, що інша держава-член неналежним чином використовує повноваження, передбачені цією статтею.

10. Заходи з гармонізації, зазначені в цій статті, в належних випадках містять захисне застереження, що вповноважує держави-члени вживати з огляду на одну або більше неекономічних причин, зазначених у статті 36, тимчасових заходів, що підлягають процедурі контролю Союзу.

Стаття 115

Без шкоди статті 114 Рада, діючи одностайно згідно зі спеціальною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Європейським Парламентом та Економічно-соціальним комітетом, видає директиви щодо наближення таких законів, підзаконних або адміністративних актів держав-членів, що безпосередньо впливають на створення або функціонування внутрішнього ринку.

Стаття 116

Якщо Комісія виявляє, що розбіжності між положеннями, встановленими в законах, підзаконних або адміністративних актах держав-членів, спотворюють умови конкуренції на внутрішньому ринку і що таке спотворення необхідно усунути, Комісія проводить консультації з зацікавленими державами-членами.

Якщо після консультацій сторони не дійшли згоди щодо усунення зазначеного спотворення, Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, видають відповідні директиви. Можуть бути ухвалені будь-які інші необхідні заходи, передбачені Договорами.

Стаття 117

1. Якщо є підстави побоюватися, що ухвалення або зміна національних положень, встановлених у законах, підзаконних або адміністративних актах, може спричинити спотворення у значенні статті 116, то держава-член, що має такий намір, проводить консультації з Комісією. Після проведення консультацій з державами-членами Комісія рекомендує зацікавленим державам-членам такі заходи, які можуть бути доцільними для уникнення такого спотворення.

2. Якщо держава-член, що має намір запровадити або внести зміни у свої власні акти, не дотримується рекомендації Комісії, інші держави-члени не зобов'язані на підставі статті 116 змінювати свої національні положення, щоб усунути такі спотворення. Положення статті 116 не застосовуються, якщо держава-член, що проігнорувала рекомендацію Комісії, спричиняє спотворення, що завдає шкоди лише їй.

Стаття 118

У контексті створення і функціонування внутрішнього ринку Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, встановлюють заходи щодо започаткування Європейського права інтелектуальної власності з метою запровадження уніфікованого захисту прав інтелектуальної власності в усьому Союзі та з метою встановлення централізованого механізму надання дозволів, узгодження та нагляду в межах усього Союзу.

Рада, діючи згідно зі спеціальною законодавчою процедурою, за допомогою регламентів встановлює положення щодо мови Європейського права інтелектуальної власності. Рада діє одностайно після проведення консультацій з Європейським Парламентом.

РОЗДІЛ VIII

ЕКОНОМІЧНА ТА МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА

Стаття 119

1. Для цілей, встановлених у статті 3 Договору про Європейський Союз, діяльність держав-членів та Союзу, як передбачено у Договорах, включає затвердження економічної політики, що ґрунтується на тісній координації економічних політик держав-членів на внутрішньому ринку і на визначенні спільних цілей та яка здійснюється на принципі відкритої ринкової економіки з вільною конкуренцією.

2. Одночасно із зазначеним вище та як передбачено в Договорах та згідно з визначеними в ньому процедурами, така діяльність включає єдину валюту – євро, а також визначення й здійснення єдиної монетарної політики та політики обмінного курсу з головною ціллю – підтримувати цінову стабільність та без шкоди цій цілі підтримувати загальні економічні політики в рамках Союзу згідно з принципом відкритої ринкової економіки з вільною конкуренцією.

3. Ця діяльність держав-членів та Союзу обумовлює дотримання таких керівних принципів: стабільні ціни, здорові державні фінанси та монетарні умови, стабільний баланс платежів.

ГЛАВА 1

ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА

Стаття 120

Держави-члени провадять свої економічні політики з метою сприяння досягненню цілей Союзу, як це визначено у статті 3 Договору про Європейський Союз, та в контексті загальних керівних принципів, зазначених в частині 2 статті 121. Держави-члени та Союз діють згідно з принципом відкритої ринкової економіки з вільною конкуренцією, сприяючи ефективному розподілу ресурсів та відповідно до принципів, встановлених у статті 119.

Стаття 121

1. Держави-члени вважають свої економічні політики предметом спільного інтересу та координують їх у рамках Ради відповідно до положень статті 120.

2. Рада за рекомендацією Комісії формулює проект загальних керівних принципів щодо економічних політик держав-членів та Союзу й звітує про свої висновки Європейській Раді.

Європейська Рада на підставі звіту Ради обговорює висновки щодо загальних керівних принципів економічних політик держав-членів та Союзу. На підставі зазначених висновків Рада ухвалює рекомендацію, встановлюючи ці загальні керівні принципи. Рада повідомляє Європейському Парламенту про свою рекомендацію.

3. З метою забезпечення тіснішої координації економічних політик та сталої конвергенції економічних досягнень держав-членів Рада на підставі поданих звітів Комісії стежить за економічним розвитком кожної держави-члена та Союзу та за відповідністю економічних політик загальним керівним принципам, зазначеним в частині 2, а також регулярно проводить загальну оцінку.

Для цілей такого багатостороннього нагляду держави-члени надають Комісії інформацію про свої важливі заходи у сфері їхньої економічної політики та іншу інформацію, яку вони вважають необхідною.

4. Якщо згідно з процедурою, зазначеною в частині 3, встановлено, що економічну політику держави-члена не узгоджено з загальними керівними принципами, зазначеними в частині 2, або якщо вона загрожує належному функціонуванню економічного та валютного союзу, Комісія може надіслати попередження відповідній державі-членові. Рада за рекомендацією Комісії може надіслати необхідні рекомендації відповідній державі-членові. Рада за пропозицією Комісії може прийняти рішення про оприлюднення своїх рекомендацій.

У рамках сфери застосування цієї частини Рада діє без урахування голосу члена Ради, що представляє відповідну державу-члена.

Кваліфікована більшість інших членів Ради визначається відповідно до пункту (а) частини 3 статті 238.

5. Голова Ради та Комісія звітують Європейському Парламентові про результати багатостороннього нагляду. Голову Ради може бути запрошено до участі у засіданні компетентного комітету Європейського Парламенту, якщо Рада оприлюднила свої рекомендації.

6. Європейський Парламент та Рада, діючи за допомогою регламентів та згідно зі звичайною законодавчою процедурою, можуть ухвалити детальні правила процедури багатостороннього нагляду, зазначеної в частинах 3 та 4.

Стаття 122

1. Без шкоди будь-яким іншим процедурам, передбаченим в Договорах, Рада за пропозицією Комісії може, в дусі солідарності між державами-членами, прийняти рішення щодо заходів, доречних в економічній ситуації, зокрема у випадку серйозних ускладнень у постачанні деяких товарів, особливо у сфері енергетики.

2. Якщо держава-член перебуває у складному становищі або їй загрожують серйозні ускладнення, спричинені природним стихійним лихом або надзвичайними обставинами поза її контролем, Рада за пропозицією Комісії може за певних умов надати відповідній державі-члену фінансову допомогу Союзу. Голова Ради повідомляє Європейському Парламенту про прийняте рішення.

Стаття 123

1. Європейському центральному банку та центральним банкам держав-членів (далі – “національні центральні банки”) заборонено надавати овердрафти або будь-які інші кредитні ресурси установам, органам, службам або агенціям Союзу, центральним урядам, регіональним, місцевим або іншим органам державної влади та іншим органам, діяльність яких регулюється публічним правом, або державним підприємствам держав-членів. Європейському центральному банку та національним центральним банкам також заборонено безпосередньо купувати у зазначених вище органів та установ боргові зобов’язання.

2. Частина 1 не застосовується до кредитних установ, що є державною власністю та яким національні центральні банки та Європейський центральний банк надають у контексті надання грошових резервів центральних банків такий самий режим, що й приватним кредитним установам.

Стаття 124

Заборонено будь-які заходи, що не ґрунтуються на розсудливих міркуваннях та які встановлюють привілейований доступ до фінансових установ для установ, органів, служб або агенцій Союзу, центральних урядів, регіональних, місцевих або інших органів державної влади та інших органів, діяльність яких регулюється публічним правом, або для державних підприємств держав-членів.

Стаття 125

1. Союз не несе відповідальності та не бере на себе зобов’язань центральних урядів, регіональних, місцевих або інших органів державної влади та інших органів, діяльність яких регулюється публічним правом, або державних підприємств будь-якої держави-члена без шкоди взаємним фінансовим гарантіям щодо спільного виконання окремого проекту. Держава-член не несе відповідальності та не бере на себе зобов’язань центральних урядів, регіональних, місцевих або інших органів державної влади та інших органів, діяльність яких регулюється публічним правом, або державних підприємств іншої держави-члена без шкоди взаємним фінансовим гарантіям щодо спільного виконання окремого проекту.

2. Рада за пропозицією Комісії та після проведення консультацій із Європейським Парламентом може в разі потреби встановити визначення для застосування заборон, зазначених в статтях 123, 124, а також в цій статті.

Стаття 126

1. Держави-члени уникають надмірного державного дефіциту.

2. Комісія стежить за розвитком бюджетної ситуації та розміром державного боргу в державах-членах, щоб виявити значні помилки. Зокрема, Комісія перевіряє дотримання бюджетної дисципліни на підставі таких двох критеріїв:

- (a) чи співвідношення запланованого або фактичного державного дефіциту до валового внутрішнього продукту перевищує контрольне значення, окрім випадків коли:
 - це співвідношення істотним чином та безперервно зменшувалось й досягло рівня, близького до контрольного значення;
 - або ж, навпаки, перевищення контрольного значення є винятковим і тимчасовим, а співвідношення лишається близьким до контрольного значення;
- (b) чи співвідношення державного боргу до валового внутрішнього продукту перевищує контрольне значення, окрім випадків, коли таке співвідношення достатньою мірою зменшується та в задовільному темпі наближається до контрольного значення.

Контрольне значення визначено в Протоколі про процедуру щодо надмірного дефіциту, що додається до Договорів.

3. Якщо держава-член не виконує вимог за одним або обома зазначеними критеріями, Комісія готує звіт. Звіт Комісії також враховує те, чи перевищує державний дефіцит державні видатки на інвестиції, враховує всі інші важливі фактори, включаючи середньостроковий економічний та бюджетний стан держави-члена.

Комісія може також підготувати звіт, якщо вона вважає, що, незважаючи на дотримання вимог за цими критеріями, існує ризик надмірного дефіциту у державі-члені.

4. Економічно-фінансовий комітет готує висновок щодо звіту Комісії.

5. Якщо Комісія вважає, що в державі-члені існує або може виникнути надмірний дефіцит, вона надсилає відповідній державі-члену висновок та інформує про це Раду.

6. Рада за пропозицією Комісії, розглянувши будь-які зауваження, які держава-член може зробити за бажанням, та після загальної оцінки ситуації приймає рішення про те, чи існує надмірний дефіцит.

7. Якщо Рада відповідно до частини 6 приймає рішення про те, що існує надмірний дефіцит, Рада без необґрунтованого зволікання за рекомендацією Комісії ухвалює рекомендації, адресовані відповідній державі-члену для того, щоб покласти край цій ситуації протягом визначеного строку. Враховуючи положення частини 8, ці рекомендації не оприлюднюються.

8. Якщо Рада встановлює, що протягом визначеного строку не вжито ефективних заходів у відповідь на її рекомендації, Рада може оприлюднити свої рекомендації.

9. Якщо держава-член й надалі не реалізує рекомендації Ради, Рада може прийняти рішення щодо направлення державі-члену повідомлення про потребу протягом визначеного строку вжити заходів для скорочення дефіциту, які Рада вважає необхідними для того, щоб виправити таку ситуацію.

У такому разі Рада, щоб перевірити, чи докладає відповідна держава-член зусиль, спрямованих на виправлення ситуації, може вимагати від неї подавати звіти відповідно до визначеного розкладу.

10. Права на подання позову, передбачені в статтях 258 та 259, не можуть здійснюватись в рамках частин 1-9 цієї статті.

11. Доки держава-член не дотримується рішення, прийнятого відповідно до частини 9, Рада може прийняти рішення вжити або за певних обставин інтенсифікувати дію одного або кількох таких заходів:

- вимагати, щоб відповідна держава-член оприлюднила додаткову інформацію, що визначається Радою, перед емісією облігацій та інших цінних паперів;
- закликати Європейський інвестиційний банк переглянути свою позикову політику щодо відповідної держави-члена;
- вимагати, щоб відповідна держава-член внесла до Союзу безвідсотковий депозит належного розміру, доки Рада не вирішить, що надмірний дефіцит усунуто;
- накладати штрафи належних розмірів.

Голова Ради повідомляє Європейському Парламенту про прийняті рішення.

12. Рада скасовує деякі або всі рішення або рекомендації, зазначені в частинах 6-9 та 11 у тій мірі, в якій Рада вважає, що надмірний дефіцит у відповідній державі-члені усунуто. Якщо Рада попередньо оприлюднила рекомендації, Рада, як тільки рішення відповідно до частини 8 скасовується, робить публічну заяву про те, що у відповідній державі-члені більше немає надмірного дефіциту.

13. Під час прийняття рішень або рекомендацій, зазначених у частинах 8, 9, 11 та 12, Рада діє за рекомендацією Комісії.

Якщо Рада ухвалює заходи, зазначені у частинах 6-9, 11 та 12, Рада діє без урахування голосу члена Ради, який представляє відповідну державу-члена.

Кваліфікована більшість інших членів Ради визначається відповідно до пункту (а) частини 3 статті 238.

14. Подальші положення, пов'язані з виконанням процедури, описаної у цій статті, визначаються у Протоколі щодо процедури надмірного дефіциту, що додається до Договорів.

Рада, діючи одностайно згідно зі спеціальною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Європейським Парламентом та Європейським центральним банком, ухвалює належні положення, що у подальшому замінять згаданий Протокол.

З урахуванням інших положень цієї частини Рада за пропозицією Комісії та після проведення консультацій з Європейським Парламентом встановлює детальні правила та визначення щодо застосування положень згаданого Протоколу.

ГЛАВА 2

МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА

Стаття 127

1. Головною ціллю Європейської системи центральних банків (далі – «ЄСЦБ») є підтримання цінової стабільності. Без шкоди цілі стабільності цін ЄСЦБ підтримує загальні економічні політики в Союзі, щоб сприяти досягненню цілей Союзу, визначених в статті 3 Договору про Європейський Союз. ЄСЦБ діє згідно з принципом відкритої ринкової економіки з вільною конкуренцією, сприяючи ефективному розподілу ресурсів та дотримуючись принципів, встановлених у статті 119.

2. Основними завданнями, що виконуються ЄСЦБ, є:

- визначення та реалізація монетарної політики Союзу;
- проведення валютно-обмінних операцій, що відповідають положенням статті 219;
- утримання та управління офіційними валютними резервами держав-членів;
- сприяння безперешкодному функціонуванню платіжних систем.

3. Третій абзац частини 2 є таким, що не шкодить урядам держав-членів утримувати та управляти обіговими валютними активами.

4. Із Європейським центральним банком проводяться консультації:

- стосовно будь-яких запропонованих актів Союзу у сферах компетенції Європейського центрального банку;
- національними органами влади стосовно будь-якого проекту законодавчого положення в сферах компетенції Європейського центрального банку, проте в межах та за умов, встановлених Радою згідно з процедурою, передбаченою в частині 4 статті 129.

Європейський центральний банк може надавати висновки установам, органам, службам та агенціям Союзу або національним органам влади з питань, що належать до сфер його компетенції.

5. ЄСЦБ сприяє безперешкодному провадженню політик, що реалізуються компетентними органами влади стосовно пруденційного нагляду за діяльністю кредитних установ та стабільністю фінансової системи.

6. Рада, діючи за допомогою регламентів згідно з особливою законодавчою процедурою, може одностайно та після проведення консультацій із Європейським Парламентом та Європейським центральним банком покласти на Європейський центральний банк особливі завдання щодо політик стосовно пруденційного нагляду за діяльністю кредитних та інших фінансових установ, за винятком страхових підприємств.

Стаття 128

1. Європейський центральний банк має виключне право давати дозвіл на емісію банкнот євро в Союзі. Такі банкноти можуть емітувати Європейський центральний банк та національні центральні банки. Лише банкноти, що емітовані Європейським центральним банком та національними центральними банками, мають статус законного платіжного засобу в Союзі.

2. Держави-члени можуть емітувати монети євро з урахуванням обсягу емісії, що затверджується Європейським центральним банком. Рада за пропозицією Комісії та після проведення консультацій з Європейським Парламентом та Європейським центральним банком може ухвалювати заходи щодо гармонізації номіналів та технічних характеристик усіх монет, призначених до обігу, в обов'язку, необхідному для забезпечення їх безперешкодного обігу у межах Союзу.

Стаття 129

1. Управління діяльністю ЄСЦБ здійснюється керівними органами Європейського центрального банку, якими є Керівна рада та Правління.

2. Статут Європейської системи центральних банків та Європейського центрального банку (надалі: «Статут ЄСЦБ та ЄЦБ») викладено у Протоколі, що додається до Договорів.

3. Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, можуть вносити зміни до статей: 5.1, 5.2, 5.3, 17, 18, 19.1, 22, 23, 24, 26, 32.2, 32.3, 32.4, 32.6, пункту (а) статті 33.1 та статті 36 Статуту ЄСЦБ та ЄЦБ. Європейський Парламент та Рада діють за рекомендацією Європейського центрального банку та після проведення консультацій з Комісією або за пропозицією Комісії та після проведення консультацій з Європейським центральним банком.

4. Рада або за пропозицією Комісії та після проведення консультацій з Європейським Парламентом та Європейським центральним банком, або за рекомендацією Європейського центрального банку та після проведення консультацій з Європейським Парламентом та Комісією ухвалює положення, зазначені у статтях 4, 5.4, 19.2, статті 20, 28.1, 29.2, 30.4 та 34.3 Статуту ЄСЦБ та ЄЦБ.

Стаття 130

Здійснюючи повноваження та виконуючи завдання і обов'язки, покладені на них Договорами та Статутом ЄСЦБ та ЄЦБ, ані Європейський центральний банк, ані національний центральний банк, ані будь-який член їхніх керівних органів, не звертаються за вказівками та не приймають їх від установ, органів, служб або агенцій Союзу, будь-якого уряду держави-члена або будь-якого іншого органу. Установи, органи, служби або агенції Союзу та уряди держав-членів беруть на себе зобов'язання поважати цей принцип та не намагатися впливати на членів керівних органів Європейського центрального банку або національних центральних банків під час виконання їхніх завдань.

Стаття 131

Кожна держава-член забезпечує сумісність свого національного законодавства, включаючи установчі документи її національного центрального банку, з Договорами та Статутом ЄСЦБ та ЄЦБ.

Стаття 132

1. З метою виконання завдань, доручених ЄСЦБ, Європейський центральний банк згідно з положеннями Договорів та відповідно до умов, встановлених у Статуті ЄСЦБ та ЄЦБ:

- ухвалює регламенти тією мірою, якою це необхідно для виконання завдань, визначених в першому абзаці статті 3.1, у статтях 19.1, 22 та у статті 25.2 Статуту ЄСЦБ та ЄЦБ у випадках, що визначаються в актах Ради, зазначених у частині 4 статті 129;
- приймає рішення, необхідні для виконання завдань, доручених ЄСЦБ відповідно до Договорів та Статуту ЄСЦБ та ЄЦБ;
- дає рекомендації та надає висновки.

2. Європейський центральний банк може прийняти рішення про опублікування своїх рішень, рекомендацій та висновків.

3. У межах та відповідно до умов, ухвалених Радою згідно з процедурою, встановленою у частині 4 статті 129, Європейський центральний банк має право накладати штрафи або пеню на суб'єктів господарювання за недотримання зобов'язань, що випливають з його регламентів та рішень.

Стаття 133

Без шкоди повноваженням Європейського центрального банку Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, встановлюють заходи, необхідні для використання євро як єдиної валюти. Такі заходи ухвалюються після проведення консультацій з Європейським центральним банком.

ГЛАВА 3

ІНСТИТУЦІЙНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 134

1. З метою сприяння координації політик держав-членів у повному обсязі, необхідному для функціонування внутрішнього ринку, створено Економічно-фінансовий комітет.
2. Економічно-фінансовий комітет має такі завдання:
 - готувати висновки на запит Ради, Комісії або за власною ініціативою для передачі їх цим установам;
 - стежити за економічною та фінансовою ситуацією в державах-членах та Союзі й регулярно звітувати про неї Раді та Комісії, зокрема з питань фінансових відносин з третіми країнами та міжнародними установами;
 - без шкоди статті 240 сприяти підготовці роботи Ради, зазначеної у статтях 66, 75, частинах 2, 3, 4 та 6 статті 121, статтях 122, 124, 125, 126, у частині 6 статті 127, у частині 2 статті 128, у частинах 3 та 4 статті 129, у статті 138, у частинах 2 та 3 статті 140, у статті 143, у частинах 2 та 3 статті 144 та у статті 219, а також виконувати інші дорадчі та підготовчі завдання, покладені на нього Радою;
 - перевіряти принаймні раз на рік ситуацію в сфері руху капіталу та свободи платежів, що є результатом застосування Договорів та заходів, ухвалених Радою; перевірка охоплює всі заходи, пов'язані з рухом капіталу та платежів; Комітет звітує Комісії та Раді про результати цієї перевірки.

Держави-члени, Комісія та Європейський центральний банк – кожен призначає не більше двох членів Комітету.

3. Рада за пропозицією Комісії та після проведення консультацій із Європейським центральним банком та Комітетом, зазначеним у цій статті, встановлює детальні положення щодо складу Економічно-фінансового комітету. Голова Ради інформує Європейський Парламент про таке рішення.

4. На додаток до завдань, встановлених у частині 2, якщо і доки існують держави-члени, щодо яких застосовується відступ, зазначений у статті 139, Комітет стежить за монетарною та фінансовою ситуацією та загальною системою платежів у таких державах-членах і регулярно звітує про це Раді та Комісії.

Стаття 135

Щодо питань, що регулюються частиною 4 статті 121, статтею 126, за винятком частини 14, статтею 138, частиною 1 статті 140, першим абзацом частини 2 статті 140, частиною 3 статті 140 та статтею 219, Рада або держава-член можуть звернутися до Комісії із запитом надати рекомендацію або пропозицію залежно від обставин. Комісія вивчає цей запит та невідкладно подає свої висновки Раді.

ГЛАВА 4

ОСОБЛИВІ ПОЛОЖЕННЯ ДЛЯ ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ, ВАЛЮТОЮ ЯКИХ Є ЄВРО

Стаття 136

1. З метою забезпечення належного функціонування економічного та валютного союзу та відповідно до положень Договорів Рада згідно з належною процедурою з-поміж тих, що зазначені в статтях 121 та 126, за винятком процедури, встановленої в частині 14 статті 126, ухвалює заходи, спеціально призначені для тих держав-членів, валютою яких є євро:

- (а) для посилення координації їхньої бюджетної дисципліни та нагляду за нею;
- (б) для встановлення керівних принципів економічної політики цих держав, водночас забезпечуючи їхню сумісність з керівними принципами, ухваленими для всього Союзу, та нагляд за цими державами.

2. Участь у голосуванні щодо заходів, встановлених у частині 1, беруть лише ті члени Ради, які представляють держави-члени, валютою яких є євро.

Кваліфікована більшість зазначених членів Ради визначається відповідно до пункту (а) частини 3 статті 238.

Стаття 137

Положення про засідання міністрів тих держав-членів, валютою яких є євро, встановлені в Протоколі про групу євро.

Стаття 138

1. З метою забезпечення місця євро в міжнародній валютній системі Рада за пропозицією Комісії ухвалює рішення, що встановлює спільні позиції з питань особливого інтересу в сфері економічного та монетарного союзу в рамках компетентних міжнародних фінансових установ та конференцій. Рада діє після проведення консультацій з Європейським центральним банком.

2. Рада за пропозицією Комісії може ухвалити належні заходи для забезпечення єдиного представництва у міжнародних фінансових установах та конференціях. Рада діє після проведення консультацій з Європейським центральним банком.

3. Участь у голосуванні щодо заходів, встановлених у частинах 1 та 2, беруть лише ті члени Ради, які представляють держави-члени, валютою яких є євро.

Кваліфікована більшість зазначених членів Ради визначається відповідно до пункту (а) частини 3 статті 238.

ГЛАВА 5

ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 139

1. Держави-члени, щодо яких Рада прийняла рішення про те, що вони не задовольняють необхідні умови для запровадження євро, надалі називаються „держави-члени, щодо яких застосовується відступ”.

2. До держав-членів, щодо яких застосовується відступ, не застосовуються такі положення Договорів:

- (а) ухвалення частини загальних керівних принципів економічної політики, що стосуються всієї зони євро (частина 2 статті 121);
- (b) примусові засоби усунення надмірного дефіциту (частини 9 та 11 статті 126);
- (c) цілі й завдання ЄСЦБ (частини 1-3 та 5 статті 127);
- (d) емісія євро (стаття 128);
- (e) акти Європейського центрального банку (стаття 132);

- (f) заходи, що регулюють використання євро (стаття 133);
- (g) валютні угоди та інші заходи щодо політики обмінного курсу (стаття 219);
- (h) призначення членів Правління Європейського центрального банку (частина 2 статті 283);
- (i) рішення, що встановлюють спільні позиції з питань особливого значення для економічного та валютного союзу в рамках компетентних міжнародних фінансових установ та конференцій (частина 1 статті 138);
- (j) заходи для забезпечення єдиного представництва у міжнародних фінансових установах та конференціях (частина 2 статті 138).

У статтях, зазначених у пунктах (а)-(j), термін “держави-члени” означає держави-члени, валютою яких є євро.

3. Згідно з Главою IX Статуту ЄСЦБ та ЄЦБ на держави-члени, щодо яких застосовується відступ, та на їхні національні центральні банки не поширюються права та обов'язки в межах ЄСЦБ.

4. Право голосу членів Ради, що представляють держави-члени, щодо яких застосовується відступ, зупиняється щодо ухвалення Радою заходів, зазначених у статтях, перелічених в частині 2, та в таких випадках:

- (a) рекомендації, надані тим державам-членам, валютою яких є євро, в рамках багатостороннього нагляду, включаючи рекомендації щодо програм стабільності і попереджень (частина 4 статті 121);
- (b) заходи щодо надмірного дефіциту щодо тих держав-членів, валютою яких є євро (частини 6, 7, 8, 12 та 13 статті 126).

Кваліфікована більшість інших членів Ради визначається відповідно до пункту (а) частини 3 статті 238.

Стаття 140

1. Принаймні раз на два роки або на запит держави-члена, щодо якої застосовується відступ, Комісія та Європейський центральний банк звітують Раді про прогрес держав-членів, щодо яких застосовується відступ, у виконанні зобов'язань щодо руху до

економічного та валютного союзу. Ці звіти включають в себе вивчення сумісності національного законодавства кожної з цих держав-членів, включаючи установчі документи їхніх національних центральних банків, зі статтями 130 та 131, а також зі Статутом ЄСЦБ та ЄЦБ. Звіти також включають дослідження того, чи досягнуто високого рівня сталої конвергенції, звертаючись до виконання кожною державою-членом таких критеріїв:

- досягнення високого рівня цінової стабільності; підставою оцінювання є рівень інфляції, що має бути близьким до рівня щонайбільше трьох держав-членів, які мають найкращі показники цінової стабільності,
- стабільність державного фінансового стану; підставою оцінювання є досягнення стану державного бюджету без надмірного дефіциту, що визначається згідно з частиною 6 статті 126,
- дотримання нормальних меж коливань, передбачених механізмом валютно-обмінних курсів Європейської монетарної системи, протягом щонайменше двох років без девальвації щодо євро,
- тривалість конвергенції, досягнутої державою-членом, щодо якої застосовується відступ, та її участі в механізмі валютно-обмінних курсів, що відображено в рівні довгострокової процентної ставки.

Чотири критерії, зазначені в цій частині, та відповідні строки, протягом яких їх необхідно дотримуватись, докладно викладено в Протоколі, що додається до Договорів. У звітах Комісії та Європейського центрального банку також враховуються результати інтеграції ринків, стан та розвиток балансів поточних платежів, дослідження розвитку витрат праці на одиницю продукції та інші цінові показники.

2. Після проведення консультацій з Європейським Парламентом та обговорення у Європейській Раді Рада за пропозицією Комісії приймає рішення щодо того, які з держав-членів, щодо яких застосовується відступ, виконали необхідні умови на основі критеріїв, встановлених у частині 1, та скасовує відступи щодо відповідних держав-членів.

Рада діє після отримання рекомендації від кваліфікованої більшості тих її членів, які представляють держави-члени, валютою яких є євро. Ці члени діють протягом шести місяців з дати отримання Радою пропозиції Комісії.

Кваліфікована більшість згаданих членів, як зазначено у другому абзаці, визначається відповідно до пункту (а) частини 3 статті 238.

3. Якщо прийнято рішення скасувати відступи згідно з процедурою, встановленою в частині 2, Рада, діючи за одностайним рішенням держав-членів, валютою яких є євро, та відповідних держав-членів за пропозицією Комісії та після проведення консультацій із

Європейським центральним банком незворотно встановлює курс, за яким євро обмінюється на валюту цієї держави-члена, та вживає заходів, необхідних для запровадження євро як єдиної валюти у відповідній державі-члені.

Стаття 141

1. Якщо є та доки існують держави-члени, щодо яких застосовується відступ, та без шкоди частині 1 статті 129, Генеральна рада Європейського центрального банку, зазначена в статті 44 Статуту ЄСЦБ та ЄЦБ, створюється як третій керівний орган Європейського центрального банку.

2. Якщо є та доки існують держави-члени, щодо яких застосовується відступ, Європейський центральний банк стосовно цих держав-членів:

- посилює співпрацю національних центральних банків,
- посилює координацію монетарних політик держав-членів з метою забезпечення цінової стабільності,
- здійснює моніторинг функціонування механізму валютно-обмінного курсу,
- проводить консультації з питань, що перебувають у межах повноважень національних центральних банків та впливають на стабільність фінансових установ та ринків;
- виконує завдання, що раніше були покладені на Європейський фонд валютної співпраці, а згодом перейшли до Європейського валютного інституту.

Стаття 142

Кожна держава-член, щодо якої застосовується відступ, розглядає свою політику валютно-обмінного курсу як питання спільного інтересу. Діючи таким чином, держава-член враховує досвід, набутий у співпраці в межах механізму валютно-обмінного курсу.

Стаття 143

1. Якщо держава-член, щодо якої застосовується відступ, перебуває у скрутному становищі або їй серйозно загрожують труднощі, пов'язані з платіжним балансом, внаслідок загальної нерівноваги платіжного балансу або внаслідок типу валюти, якою вона користується, а також якщо такі труднощі можуть, зокрема, загрозувати функціонуванню внутрішнього ринку або впровадженню спільної торгівельної політики, Комісія відповідно до положень Договорів негайно вивчає становище відповідної держави та заходи, яких ця держава вживає або може вжити, використовуючи всі наявні засоби. Комісія оголошує заходи, яких вона рекомендує вжити відповідній державі-члену.

Якщо заходи, вжиті державою-членом, щодо якої застосовується відступ, та запропоновані Комісією заходи виявляються недостатніми для подолання існуючих труднощів або загрози їх виникнення, Комісія після проведення консультацій з Економічно-фінансовим комітетом рекомендує Раді надати взаємну допомогу та належні для цього методи.

Комісія регулярно інформує Раду про стан та розвиток ситуації.

2. Рада надає таку взаємну допомогу; Рада ухвалює директиви або рішення, які встановлюють умови та деталі такої допомоги, що може набувати таких форм:

- (a) узгоджені дії в будь-яких інших міжнародних організаціях, до яких держави-члени, щодо яких застосовується відступ, можуть звернутися по допомогу;
- (b) заходи, необхідні для уникнення відхилень потоків торгівлі, якщо держава-член, щодо якої застосовується відступ, зазнає труднощів та зберігає або знову запроваджує кількісні обмеження до третіх країн;
- (c) надання обмежених кредитів іншими державами-членами за умови їхньої згоди.

3. Якщо Рада не надає взаємну допомогу, рекомендовану Комісією, або якщо надана взаємна допомога та вжиті заходи є недостатніми, тоді Комісія дозволяє державі-члену, щодо якої застосовується відступ і що зазнала труднощів, вжити захисних заходів, умови та деталі яких визначає Комісія.

Рада може скасувати цей дозвіл та змінити такі умови та деталі.

Стаття 144

1. Якщо виникає неочікувана криза платіжного балансу і негайно не ухвалено рішення у значенні частини 2 статті 143, держава, щодо якої застосовується відступ, може як запобіжний засіб вжити необхідних захисних заходів. Такі заходи повинні завдати якнайменше шкоди функціонуванню внутрішнього ринку та не повинні перевищувати того, що є вкрай необхідним для виправлення наслідків неочікуваних труднощів, що постали.

2. Комісія та інші держави-члени інформуються про такі захисні заходи не пізніше часу, коли вони набувають чинності. Комісія може рекомендувати Раді надати взаємну допомогу згідно зі статтею 143.

3. Після надання Комісією рекомендацій та після проведення консультацій з Економічно-фінансовим комітетом Рада може прийняти рішення щодо того, що відповідна держава-член має внести зміни, призупинити або скасувати захисні заходи, зазначені вище.

РОЗДІЛ ІХ

ЗАЙНЯТІСТЬ

Стаття 145

Союз та держави-члени згідно з цим Розділом працюють у напрямку розвитку узгодженої стратегії зайнятості, зокрема сприяючи висококваліфікованій, підготовленій робочій силі, що здатна пристосовуватися до нових умов та ринків праці, що оперативно реагує на економічні зміни з метою досягнення цілей, визначених в статті 3 Договору про Європейський Союз.

Стаття 146

1. Держави-члени своєю політикою зайнятості сприяють досягненню цілей, зазначених в статті 145, у спосіб, що узгоджується із загальними керівними принципами щодо економічної політики держав-членів та Союзу, ухвалених згідно з частиною 2 статті 121.
2. Держави-члени, враховуючи національну практику стосовно обов'язків керівників та найманих працівників, вважають сприяння зайнятості питанням спільного інтересу та в рамках Ради узгоджують свої дії щодо цього відповідно до положень статті 148.

Стаття 147

1. Союз сприяє досягненню високого рівня зайнятості, заохочуючи співпрацю між державами-членами та підтримуючи, а якщо необхідно, доповнюючи їхні дії. При цьому необхідно поважати повноваження держав-членів.
2. Ціль досягнення високого рівня зайнятості має враховуватись під час розробки та реалізації політики та заходів Союзу.

Стаття 148

1. На підставі спільного щорічного звіту Ради та Комісії Європейська Рада щорічно розглядає ситуацію в сфері зайнятості в Союзі та ухвалює висновки з цього питання.
2. На підставі висновків Європейської Ради Рада за пропозицією Комісії та після проведення консультацій з Європейським Парламентом, Економічно-соціальним комітетом, Комітетом регіонів та Комітетом з питань зайнятості, зазначеним у статті 150, щороку розробляє керівні принципи, які держави-члени мають враховувати у своїй політиці зайнятості. Ці керівні принципи узгоджуються з загальним керівними принципами, що ухвалюються відповідно до частини 2 статті 121.

3. Кожна держава-член подає до Ради та Комісії річний звіт про головні заходи, вжиті з метою реалізації їхньої політики зайнятості, з огляду на керівні принципи щодо зайнятості, зазначені в частині 2.

4. Рада на підставі звітів, зазначених у частині 3, та отримавши позицію Комітету з питань зайнятості, щороку проводить вивчення того, як держави-члени реалізують політику зайнятості з огляду на керівні принципи щодо зайнятості. Рада за рекомендацією Комісії, якщо вона вважає це за необхідне в контексті вивчення, може давати рекомендації державам-членам.

5. На основі результатів такого вивчення Рада та Комісія подають спільний річний звіт Європейській Раді про ситуацію у сфері зайнятості в Союзі та про впровадження керівних принципів щодо зайнятості.

Стаття 149

Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Економічно-соціальним комітетом та Комітетом регіонів, можуть ухвалювати стимулюючі заходи, що заохочують співпрацю між державами-членами та підтримують їхні дії у сфері зайнятості за допомогою ініціатив, спрямованих на розвиток обміну інформацією та найкращими практиками, забезпечення порівняльного аналізу й рекомендацій, а також на поширення інноваційних підходів та досвіду оцінювання, зокрема з використанням пілотних проектів. Такі заходи не включають в себе гармонізацію законів та підзаконних актів держав-членів.

Стаття 150

Рада, діючи простою більшістю, після проведення консультацій з Європейським Парламентом засновує Комітет з питань зайнятості, який має дорадчий статус, з метою сприяння координації політики державами-членами щодо зайнятості та ринку праці. Завданнями Комітету є:

- моніторинг ситуації у сфері зайнятості та політики зайнятості в державах-членах та в Союзі;
- формулювання без шкоди статті 240 висновки на запит Ради чи Комісії або за власною ініціативою та сприяння підготовці нарад Ради, зазначених у статті 148.

Під час виконання свого мандату Комітет проводить консультації із керівництвом та найманими працівниками.

Кожна держава-член та Комісія призначають по два члени Комітету.

РОЗДІЛ X

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА

Стаття 151

Союз та держави-члени, пам'ятаючи про основоположні соціальні права, визначені в Європейській соціальній хартії, підписаній в Туріні 18 жовтня 1961 року, та в Хартії Співтовариства про основоположні права працівників 1989 року, мають своїми цілями: сприяння зайнятості, поліпшення умов життя та праці для створення можливості їх гармонізації, водночас підтримуючи процес вдосконалення; належний соціальний захист; діалог між керівництвом та найманими працівниками та розвиток людських ресурсів заради досягнення тривалого високого рівня зайнятості та боротьби проти виключення.

Для цього Союз та держави-члени запроваджують заходи, що враховують різноманітні форми національних практик, зокрема у сфері договірних відносин, та потребу в підтримці конкурентоспроможності економіки Союзу.

Вони вважають, що такий розвиток впливатиме не лише з функціонування внутрішнього ринку, що сприяє гармонізації соціальних систем, а й з процедур, передбачених у Договорах, та з наближення положень, встановлених законами, підзаконними та адміністративними актами.

Стаття 152

Союз визнає та підтримує на своєму рівні роль соціальних партнерів, беручи до уваги розмаїття національних систем. Союз сприяє діалогу між соціальними партнерами, поважаючи їхню незалежність.

Тристоронній соціальний саміт заради зростання та зайнятості сприяє соціальному діалогу.

Стаття 153

1. З метою досягнення цілей статті 151 Союз підтримує та доповнює діяльність держав-членів у таких сферах:

- (a) покращення, зокрема, робочого середовища з метою захисту здоров'я та безпеки працівників;
- (b) умови праці;
- (c) соціальне забезпечення та соціальний захист працівників;
- (d) захист працівників після закінчення трудового договору;
- (e) інформування та консультація працівників;

- (f) представництво та колективний захист інтересів працівників та працевлаштувачів, включаючи право працівників брати участь у спільному управлінні, з урахуванням частини 5;
- (g) умови працевлаштування громадян третіх країн, які на законних підставах проживають на території Союзу;
- (h) інтеграція осіб, виключених із ринку праці, без шкоди статті 166;
- (i) рівність жінок та чоловіків щодо їхніх можливостей на ринку праці та ставлення на роботі;
- (j) боротьба проти соціального виключення;
- (k) модернізація систем соціального захисту без шкоди пункту (c).

2. З цією метою Європейський Парламент та Рада:

- (a) можуть ухвалювати заходи, призначені для заохочення співробітництва між державами-членами шляхом ініціатив, спрямованих на вдосконалення знань, розвиток обміну інформацією та найкращим досвідом, розповсюдження інноваційних підходів та досвіду оцінювання, за винятком будь-якої гармонізації законів та підзаконних актів держав-членів;
- (b) можуть ухвалити у сферах, зазначених у пунктах (a)-(i) частини 1, за допомогою директив мінімальні вимоги для поступового застосування з урахуванням умов та технічних правил, що існують в кожній державі-члені. Такі директиви мають уникати накладання адміністративних, фінансових або правових обмежень у такий спосіб, що міг би стримати створення та розвиток малих і середніх підприємств.

Європейський Парламент та Рада діють згідно зі звичайною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Економічно-соціальним Комітетом та Комітетом регіонів.

У сферах, зазначених у пунктах (c), (d), (f) та (g) частини 1, Рада діє одностайно згідно зі спеціальною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Європейським Парламентом та Комітетом регіонів та Економічно-соціальним комітетом.

Рада, діючи одностайно за пропозицією Комісії та після проведення консультацій із Європейським Парламентом, може прийняти рішення про застосування звичайної законодавчої процедури до пунктів (d), (f) та (g) частини 1.

3. Держава-член може довірити керівництву та найманім працівникам, на їхній спільний запит, впровадження директив, ухвалених відповідно до частини 2 або, якщо необхідно, впровадження рішень Ради, ухвалених відповідно до статті 155.

У такому разі держава-член забезпечує, щоб керівництво та наймані працівники за домовленістю запровадили необхідні заходи не пізніше дати, коли директива або рішення повинні бути транспоновані або впроваджені. Від держави-члена вимагається вживати будь-яких необхідних заходів, що надають їй можливість у будь-який час бути спроможною гарантувати отримання результатів, передбачених цією директивою або цим рішенням.

4. Положення, ухвалені відповідно до цієї статті:
- не впливають на право держав-членів визначати основоположні принципи своїх систем соціального забезпечення та не повинні істотно впливати на їхню фінансову рівновагу;
 - не перешкоджають будь-якій державі-членові зберігати або впроваджувати суворіші заходи захисту, сумісні з Договорами.
5. Положення цієї статті не застосовуються до оплати праці, права на об'єднання, права на страйк або права застосовувати локаут.

Стаття 154

1. Комісія має своїм завданням сприяти консультаціям між керівництвом та найманими працівниками на рівні Союзу та ухвалює всі відповідні заходи, що допомагають їхньому діалогу, забезпечуючи збалансовану підтримку сторін.
2. З цією метою, перш ніж подавати пропозиції у сфері соціальної політики, Комісія проводить консультації з керівництвом та найманими працівниками щодо можливих напрямків дій Союзу.
3. Якщо після таких консультацій Комісія вважає дію Союзу бажаною, вона проводить консультації з керівництвом та найманими працівниками щодо змісту запланованої пропозиції. Керівництво та наймані працівники передають до Комісії висновок або в разі необхідності рекомендацію.
4. У разі проведення консультацій, зазначених у частинах 2 та 3, керівництво та наймані працівники інформують Комісію про свій намір ініціювати процес, передбачений у статті 155. Тривалість цього процесу не повинна перевищувати дев'яти місяців, якщо керівництво, наймані працівники та Комісія не прийняли спільного рішення подовжити цей процес.

Стаття 155

1. Якщо керівництво та наймані працівники бажають цього, діалог між ними на рівні Союзу може привести до встановлення договірних відносин, включаючи укладення угод.
2. Угоди, укладені на рівні Союзу, виконуються рішенням Ради за пропозицією Комісії або згідно зі спеціальними процедурами та практиками керівництва та найманих працівників, а також держав-членів, або, у питаннях, охоплених статтею 153, на спільний запит сторін, що підписали угоду. Про це інформується Європейський Парламент.

Рада діє одностайно, якщо угода, про яку йдеться, містить одне або більше положень, що пов'язані з однією зі сфер, щодо яких вимагається одностайність відповідно до частини 2 статті 153.

Стаття 156

З метою досягнення цілей статті 151 та без шкоди іншим положенням Договорів Комісія заохочує співпрацю між державами-членами та сприяє координації їхньої діяльності у всіх сферах соціальної політики згідно з цією Главою, зокрема у питаннях щодо:

- зайнятості;
- трудового права та умов праці;
- базового та поглибленого професійного навчання;
- соціального забезпечення;
- запобігання виробничому травматизму та професійним хворобам;
- гігієни праці;
- права на об'єднання та проведення колективних переговорів між працедавцями та найманими працівниками.

З цією метою Комісія діє у тісному контакті з державами-членами шляхом проведення досліджень, надання висновків та організації консультації як щодо проблем, які виникають на національному рівні, так і щодо тих, що непокоять міжнародні організації, зокрема шляхом ініціатив, спрямованих на створення керівних принципів та показників, організацію обміну найкращим досвідом та на підготовку необхідних елементів для проведення періодичного моніторингу та оцінки. Про це у повному обсязі інформується Європейський Парламент.

Перш ніж видавати висновки, зазначені в цій статті, Комісія проводить консультації з Економічно-соціальним комітетом.

Стаття 157

1. Кожна держава-член забезпечує застосування принципу рівної оплати працівникам чоловічої та жіночої статі за однакову роботу або роботу, що має однакову вартість.
2. Для цілей цієї статті «плата» означає звичайну базову або мінімальну заробітну платню або будь-яку іншу винагороду готівкою або в натуральній формі, яку працівник безпосередньо або опосередковано отримує від працедавця за свою роботу.

Рівна плата без дискримінації за ознакою статі означає:

- (a) що плату за однакову роботу, оплачувану відрядно, обчислюють на основі тієї самої одиниці виміру;

(b) що плата за працю, оплачувану погодинно, є однаковою за однакову роботу.

3. Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Економічно-соціальним комітетом, ухвалюють заходи з метою забезпечення застосування принципу рівних можливостей та рівного ставлення до жінок та чоловіків у питаннях працевлаштування та зайнятості, включаючи принцип рівної оплати за однакову роботу або за роботу, що має однакову вартість.

4. З метою забезпечення на практиці повної рівності жінок та чоловіків на роботі принцип рівного ставлення не повинен перешкоджати будь-якій державі-члену зберігати або запроваджувати заходи, що передбачають певні переваги для того, щоб спростити недостатньо представленій статі здійснення професійної діяльності, запобігти або компенсувати несприятливі умови професійної кар'єри.

Стаття 158

Держави-члени докладають зусиль, щоб зберегти існуючу еквівалентність систем оплачуваних відпусток.

Стаття 159

Комісія щороку складає звіт про прогрес у досягненні цілей статті 151, включаючи демографічну ситуацію в Союзі. Комісія направляє цей звіт Європейському Парламенту, Раді та Економічно-соціальному комітету.

Стаття 160

Рада, діючи простою більшістю після проведення консультацій із Європейським Парламентом, створює Комітет з питань соціального захисту з дорадчим статусом для того, щоб сприяти співпраці між державами-членами та з Комісією у сфері політики соціального захисту.

Завданнями Комітету є:

- моніторинг в соціальній сфері та розвиток політики соціального захисту в державах-членах та Союзі;
- сприяння обміну інформацією, досвідом та належною практикою між державами-членами та з Комісією;
- без шкоди статті 240 підготовка звітів, формулювання висновків або виконання іншої роботи в межах своєї компетенції на запит Ради або Комісії або за власною ініціативою.

Під час виконання свого мандату Комітет встановлює належні контакти з керівництвом та найманими працівниками.

Кожна держава-член та Комісія призначають по два члени Комітету.

Стаття 161

Комісія включає до свого щорічного звіту Європейському Парламенту окрему главу про соціальний розвиток у Союзі.

Європейський Парламент може закликати Комісію складати звіти щодо будь-яких окремих проблем, що стосуються соціальних умов.

РОЗДІЛ XI

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЦІАЛЬНИЙ ФОНД

Стаття 162

З метою поліпшення можливості працевлаштування працівників на внутрішньому ринку і таким чином сприяння підвищенню рівня життя цим відповідно до нижчезазначених положень створюється Європейський соціальний фонд. Метою Фонду є полегшення працевлаштування для працівників, підвищення географічної та професійної мобільності працівників у межах Союзу та сприяння їхній адаптації до промислових змін та змін систем виробництва, зокрема, через професійне навчання та перекваліфікацію.

Стаття 163

Фондом керує Комісія.

У виконанні цього завдання Комісії допомагає Комітет, до складу якого входять представники урядів, професійних спілок та організацій працедавців і який очолюється членом Комісії.

Стаття 164

Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою та після проведення консультацій із Економічно-соціальним комітетом та Комітетом регіонів, ухвалюють імплементаційні регламенти, що стосуються Європейського соціального фонду.

РОЗДІЛ XII

ОСВІТА, ПРОФЕСІЙНЕ НАВЧАННЯ, МОЛОДЬ ТА СПОРТ

Стаття 165

1. Союз сприяє розвитку якості освіти, заохочуючи співпрацю між державами-членами та, якщо необхідно, підтримуючи та доповнюючи їхні дії, при цьому повною мірою поважаючи відповідальність держав-членів за зміст навчання та організацію освітніх систем, а також їхнє культурне та мовне розмаїття.

Враховуючи особливу природу спорту, його структури, засновані на добровільній діяльності, соціальну та освітню функцію спорту, Союз сприяє популяризації питань європейського спорту.

2. Союз спрямовує свою діяльність на:

- розвиток європейського виміру в освіті, зокрема через викладання та поширення мов держав-членів;
- заохочення мобільності студентів та викладачів, *inter alia*, заохочуючи академічне визнання дипломів та строків навчання;
- підтримку співпраці навчальних закладів;
- розвиток обміну інформацією та досвідом із питань, спільних для освітніх систем держав-членів;
- заохочення розвитку обміну молоддю та фахівцями з соціо-освітніх питань та заохочення участі молоді в демократичному житті Європи;
- заохочення розвитку дистанційного навчання;
- розвиток європейського виміру у спорті, сприяючи чесним і відкритим змаганням, співпраці спортивних організацій та захищаючи фізичну та моральну доброчесність спортсменів та спортсменок, особливо молодих.

3. Союз та держави-члени заохочують співпрацю у сфері освіти та спорту з третіми країнами та компетентними міжнародними організаціями, зокрема з Радою Європи.

4. Для того, щоб сприяти досягненню цілей, зазначених в цій статті:

- Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Економічно-соціальним комітетом та Комітетом регіонів, ухвалюють заохочувальні заходи, за винятком будь-якої гармонізації законів та підзаконних актів держав-членів,

- Рада за пропозицією Комісії ухвалює рекомендації.

Стаття 166

1. Союз провадить політику професійного навчання, що підтримує та доповнює дії держав-членів, при цьому повною мірою поважаючи відповідальність держав-членів за зміст та організацію професійного навчання.
2. Союз спрямовує свої дії на:
 - сприяння адаптації до промислових змін, зокрема через професійне навчання та перекваліфікацію;
 - поліпшення початкового та безперервного професійного навчання з метою сприяння професійній інтеграції та реінтеграції до ринку праці;
 - полегшення доступу до професійного навчання та заохочення до мобільності наставників та учнів, зокрема молодих;
 - заохочення співпраці у справах навчання між освітніми або навчальними закладами та підприємствами;
 - розвиток обміну інформацією та досвідом із питань, спільних для навчальних систем держав-членів.
3. Союз та держави-члени заохочують співпрацю у сфері професійного навчання з третіми країнами та компетентними міжнародними організаціями.
4. Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Економічно-соціальним комітетом та Комітетом регіонів, ухвалюють заходи для сприяння досягненню цілей, зазначених у цій статті, за винятком гармонізації законів та підзаконних актів держав-членів, а Рада за пропозицією Комісії ухвалює рекомендації.

РОЗДІЛ XIII

КУЛЬТУРА

Стаття 167

1. Союз сприяє розквітові культур держав-членів, при цьому поважає їхнє національне та регіональне розмаїття та водночас наголошує на спільній культурній спадщині.

2. Дії Союзу спрямовані на заохочення співпраці держав-членів та в разі необхідності на підтримку та доповнення їхньої діяльності у таких сферах:

- вдосконалення знань й поширення культури та історії європейських народів;
- збереження й охорона культурної спадщини європейського значення;
- культурні обміни некомерційного характеру;
- сприяння мистецькій та літературній творчості, включаючи аудіовізуальний сектор.

3. Союз та держави-члени заохочують співпрацю у сфері культури з третіми країнами та компетентними міжнародними організаціями, зокрема з Радою Європи.

4. У діях відповідно до інших положень Договорів Союз враховує культурні аспекти, зокрема з метою поваги та сприяння розмаїттю своїх культур.

5. З метою сприяння досягненню цілей, зазначених у цій статті:

- Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Комітетом регіонів, ухвалюють заохочувальні заходи, за винятком гармонізації законів та підзаконних актів держав-членів,
- Рада за пропозицією Комісії ухвалює рекомендації.

РОЗДІЛ XIV

ОХОРОНА ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

Стаття 168

1. Під час визначення та виконання всіх політик та заходів Союзу забезпечується високий рівень захисту здоров'я людини.

Діяльність Союзу, що доповнює національні політики, спрямована на поліпшення охорони громадського здоров'я, запобігання фізичним та психічним розладам та захворюванням і усунення джерел небезпеки фізичному та психічному здоров'ю. Така діяльність охоплює боротьбу проти тяжких хвороб, сприяючи дослідженню їхніх причин, шляхів поширення та методів запобігання цим хворобам, а також інформаційну та освітню роботу у питаннях охорони здоров'я та моніторингу, раннього виявлення і боротьби проти серйозних транскордонних загроз здоров'ю.

Союз доповнює діяльність держав-членів щодо зменшення шкоди здоров'ю, спричиненої наркотиками, включаючи інформаційну та профілактичну роботу.

2. Союз заохочує співпрацю між державами-членами у сферах, зазначених у цій статті, та в разі потреби надає підтримку їхній діяльності. Союз, зокрема, заохочує співпрацю між державами-членами з метою покращення взаємодоповнюваності їхніх служб охорони здоров'я на прикордонних територіях.

Держави-члени, підтримуючи зв'язок із Комісією, координують між собою свої політики та програми у сферах, зазначених у частині 1. Комісія може у тісному контакті з державами-членами висувати будь-які конструктивні ініціативи з метою сприяння такій координації, зокрема ініціативи, спрямовані на запровадження керівних принципів та показників, на організацію обміну найкращим досвідом та на підготовку необхідних елементів періодичного моніторингу та оцінювання. Європейський Парламент інформується у повному обсязі.

3. Союз та держави-члени заохочують співпрацю з третіми країнами та компетентними міжнародними організаціями у сфері охорони громадського здоров'я.

4. Шляхом відступу від частини 5 статті 2 та пункту (а) статті 6 та відповідно до пункту (к) частини 2 статті 4 Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Економічно-соціальним комітетом та Комітетом регіонів, сприяють досягненню цілей, зазначених в цій статті, з метою дотримання інтересів спільної безпеки за допомогою ухвалення:

- (а) заходів, що встановлюють високі стандарти якості та захисту органів та речовин людського походження, крові та похідних крові; ці заходи не перешкоджають будь-якій державі-члену зберігати або впроваджувати суворіші захисні заходи;
- (б) заходів у сферах ветеринарії та фітосанітарії, безпосереднім завданням яких є захист громадського здоров'я;
- (с) заходів, що встановлюють високі стандарти якості та безпеки лікарських засобів та устаткування медичного призначення;

5. Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Економічно-соціальним комітетом та Комітетом регіонів, також можуть ухвалити заохочувальні заходи, призначені для захисту та поліпшення здоров'я людини, зокрема для боротьби проти основних тяжких хвороб, що носять транскордонний характер, а також заходи, безпосередньою ціллю яких є захист громадського здоров'я від тютюну та зловживання алкоголем, за винятком будь-якої гармонізації законів та підзаконних актів держав-членів.

6. Для цілей цієї статті Рада за пропозицією Комісії може також ухвалювати рекомендації.

7. У своїй діяльності Союз ставиться з повагою до обов'язків держав-членів щодо визначення своєї політики охорони здоров'я та за організацію і надання послуг з охорони здоров'я та

медичної допомоги. Відповідальність держав-членів включає управління послугами з охорони здоров'я та медичною допомогою, а також розподіл ресурсів, призначених для них. Заходи, зазначені в пункті (а) частини 4, не впливають на національні положення про донорство або медичне використання органів та крові.

РОЗДІЛ XV

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ

Стаття 169

1. З метою підтримки інтересів споживачів та забезпечення високого рівня їхнього захисту Союз сприяє охороні здоров'я, безпеці та економічним інтересам споживачів, а також підтримці їхнього права на інформацію, просвіту та створювання організацій для захисту своїх інтересів.
2. Союз сприяє досягненню цілей, зазначених в частині 1, за допомогою:
 - (а) заходів, ухвалених відповідно до статті 114 в контексті завершення формування внутрішнього ринку;
 - (б) заходів, що підтримують, доповнюють та контролюють політику, яку провадять держави-члени.
3. Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Економічно-соціальним комітетом, ухвалюють заходи, зазначені в пункті (б) частини 2.
4. Заходи, ухвалені відповідно до частини 3, не перешкоджають будь-якій державі-члену підтримувати або запроваджувати суворіші захисні заходи. Такі заходи повинні бути сумісними з Договорами. Про них повідомляється Комісії.

РОЗДІЛ XVI

ТРАНС'ЄВРОПЕЙСЬКІ МЕРЕЖІ

Стаття 170

1. Для сприяння досягненню цілей, зазначених у статтях 26 та 174, та з метою надання можливості громадянам Союзу, суб'єктам господарювання, регіональним та місцевим громадам отримати у повному обсязі переваги від створення простору без внутрішніх кордонів Союз сприяє створенню та розвитку транс'європейських мереж у сферах транспортної, телекомунікаційної та енергетичної інфраструктури.

2. У рамках системи відкритих та конкурентних ринків діяльність Союзу спрямовано на сприяння взаємозв'язку та сумісності національних мереж, а також доступу до таких мереж. Союз враховує, зокрема, потребу сполучити острівні, такі, що не мають виходу до моря, та периферійні регіони з центральними регіонами Союзу.

Стаття 171

1. З метою досягнення цілей, зазначених в статті 170, Союз:

- встановлює низку керівних принципів, що охоплюють цілі, пріоритети та загальні напрямки заходів, що передбачаються у сфері транс'європейських мереж; ці керівні принципи визначають проекти спільного інтересу;
- реалізує будь-які заходи, що можуть виявитися необхідними для забезпечення сумісності мереж, зокрема у сфері технічної стандартизації;
- може підтримувати проекти спільного інтересу, підтримувані державами-членами, що визначені в рамках керівних принципів, зазначених у першому абзаці, зокрема шляхом аналізу здійсненності, позикових гарантій або відсоткових субсидій; Союз також може сприяти через Фонд об'єднання, створений відповідно до статті 177, фінансуванню окремих проектів держав-членів у сфері транспортної інфраструктури.

Діяльність Союзу враховує потенційну економічну життєздатність проектів.

2. Держави-члени, підтримуючи зв'язок із Комісією, координують між собою політику, що здійснюється на національному рівні і яка може істотно впливати на досягнення цілей, зазначених у статті 170. Комісія може у тісній співпраці з державою членом висувати будь-які конструктивні ініціативи для сприяння такій координації.

3. Союз може прийняти рішення про співпрацю з третіми країнами для того, щоб підтримувати проекти взаємного інтересу та забезпечувати сумісність мереж.

Стаття 172

Керівні принципи та інші заходи, зазначені в частині 1 статті 171, схвалюються Європейським Парламентом та Радою, які діють згідно зі звичайною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Економічно-соціальним комітетом та Комітетом регіонів.

Керівні принципи та проекти спільного інтересу, що стосуються території держави-члена, потребують затвердження зацікавленою державою-членом.

РОЗДІЛ XVII

ПРОМИСЛОВІСТЬ

Стаття 173

1. Союз та держави-члени забезпечують існування умов, необхідних для конкурентоспроможності промисловості Союзу.

З цією метою відповідно до системи відкритих та конкурентних ринків їхня діяльність націлена на:

- прискорення пристосування промисловості до структурних змін;
- заохочення середовища, сприятливого для ініціатив та розвитку підприємств у всьому Союзі, зокрема малих та середніх підприємств;
- заохочення середовища, сприятливого для співпраці між підприємствами;
- заохочення ефективнішого використання промислового потенціалу політики інновацій, досліджень та технологічному розвитку.

2. Держави-члени проводять консультації між собою, підтримуючи зв'язок з Комісією, а якщо необхідно, узгоджують свою діяльність. Комісія може висувати будь-які конструктивні ініціативи для сприяння такому узгодженню, зокрема ініціативи, спрямовані на запровадження керівних принципів та показників, на організацію обміну найкращою практикою та на підготовку необхідних елементів періодичного моніторингу та оцінки. Європейський Парламент інформується у повному обсязі.

3. Союз сприяє досягненню цілей, встановлених в частині 1, за допомогою політики та діяльності, які Союз провадить відповідно до інших положень Договорів. Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Економічно-соціальним комітетом, можуть прийняти рішення щодо особливих заходів на підтримку дій, вжитих у державах-членах з метою досягнення цілей, встановлених у частині 1, за винятком будь-якої гармонізації законів та підзаконних актів держав-членів.

Цей Розділ не дає Союзові підстави для запровадження будь-якого заходу, що може призвести до спотворення конкуренції або містити податкові положення або положення, пов'язані з правами та інтересами найманих працівників.

РОЗДІЛ XVIII

ЕКОНОМІЧНА, СОЦІАЛЬНА ТА ТЕРИТОРІАЛЬНА ЗГУРТОВАНІСТЬ*Стаття 174*

З метою сприяння загальному гармонійному розвитку Союз розробляє та провадить дії, що ведуть до зміцнення його економічної, соціальної та територіальної згуртованості.

Зокрема, Союз спрямовує свою діяльність на зменшення диспропорцій між рівнями розвитку різних регіонів та відсталості регіонів, що перебувають у найменш сприятливих умовах.

Серед зазначених регіонів особливу увагу слід приділяти сільській місцевості, територіям під впливом промислової трансформації, регіонам, що страждають від суворих та постійних природних або демографічних вад, таким як регіони крайньої півночі з дуже низькою щільністю населення, а також острівним, прикордонним та гірським районам.

Стаття 175

Держави-члени здійснюють та узгоджують свої економічні політики в такий спосіб, щоб додатково досягти цілей, встановлених в статті 174. Визначення та реалізація політик та дій Союзу та запровадження внутрішнього ринку враховують цілі, зазначені у статті 174, та сприяють їхньому досягненню. Союз також підтримує досягнення цих цілей, діючи через структурні фонди (Європейський сільськогосподарський фонд управління та гарантій – Секція управління; Європейський соціальний фонд; Європейський фонд регіонального розвитку), Європейський інвестиційний банк та інші існуючі фінансові інструменти.

Комісія кожні три роки подає Європейському Парламенту, Раді, Економічно-соціальному комітету та Комітету регіонів звіт про прогрес у напрямку досягнення економічної, соціальної та територіальної згуртованості, та про те, як цьому сприяли різні заходи, передбачені у цій статті. Цей звіт, якщо необхідно, супроводжується належними пропозиціями.

Якщо окремі дії виявляються необхідними поза межами фондів та без шкоди заходам, рішення про які було прийнято у рамках інших політик Союзу, такі дії можуть ухвалюватися Радою, що діє згідно зі звичайною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Економічно-соціальним комітетом та Комітетом регіонів.

Стаття 176

Завданням Європейського фонду регіонального розвитку є допомога в усуненні основних регіональних дисбалансів у Союзі шляхом участі у розвитку та структурному пристосуванні регіонів, чий розвиток відстає, та в переорієнтації промислових регіонів, що занепадають.

Стаття 177

1. Без шкоди статті 178 Європейський Парламент та Рада, діючи за допомогою регламентів та згідно зі звичайною законодавчою процедурою і після проведення консультацій з Економічно-соціальним комітетом та Комітетом регіонів, визначають завдання та пріоритетні цілі й організацію структурних фондів, що може включати об'єднання Фондів. Загальні правила, що застосовуються до них, та положення, необхідні для забезпечення їхньої ефективності, а також координація діяльності Фондів між собою та з іншими існуючими фінансовими інструментами також визначається тією ж процедурою.

Фонд об'єднання, заснований згідно з цією ж процедурою, забезпечує фінансові внески до проектів у галузях довкілля та транс'європейських мереж у сфері транспортної інфраструктури.

Стаття 178

Імплементативні регламенти, пов'язані з Європейським фондом регіонального розвитку, запроваджуються Європейським Парламентом та Радою, що діють згідно зі звичайною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Економічно-соціальним комітетом та Комітетом регіонів.

Стосовно Секції управління Європейського сільськогосподарського фонду управління та гарантій та Європейського соціального фонду продовжують застосовуватись статті 43 та 164 відповідно.

РОЗДІЛ XIX

ДОСЛІДЖЕННЯ, ТЕХНІЧНИЙ РОЗВИТОК І КОСМОС*Стаття 179*

1. Союз має своєю ціллю зміцнення наукової та технічної бази шляхом формування Європейського дослідницького простору, в якому дослідники, наукові знання та технології вільно переміщуються, та його заохочення до перетворення на більш конкурентоспроможний, зокрема у сфері промисловості, водночас сприяючи всій дослідницькій діяльності, що вважається необхідною на підставі інших Глав Договорів.

2. З цією метою Союз на всій своїй території заохочує до дослідницької діяльності та діяльності технічного розвитку високої якості підприємства, включаючи малі та середні, дослідницькі центри та університети; Союз також підтримує їхні зусилля щодо співпраці між собою, зокрема спрямованій на надання можливості дослідникам вільно співпрацювати, незважаючи на кордони, та надання підприємствам змоги повною мірою використовувати потенціал внутрішнього ринку, зокрема шляхом відкриття державних контрактів на національному рівні, визначення спільних стандартів та усунення правових та фінансових перешкод такій співпраці.

3. Рішення про всі заходи Союзу згідно з Договорами у сфері досліджень та технічного розвитку, включаючи демонстраційні проекти, приймаються та виконуються відповідно до положень цього Розділу.

Стаття 180

Переслідуючи ці цілі, Союз провадить такі дії, що доповнюють діяльність держав-членів:

- (a) виконання досліджень, технічний розвиток та демонстраційні програми, що сприяють співпраці з та між підприємствами, дослідницькими центрами та університетами;
- (b) сприяння співпраці з третіми країнами та міжнародними організаціями у сфері досліджень, технічного розвитку та демонстрації на рівні Союзу;
- (c) поширення та оптимізація результатів діяльності Союзу у сфері досліджень, технічного розвитку та демонстрацій;
- (d) заохочення навчання та мобільності дослідників в Союзі.

Стаття 181

1. Союз та держави-члени узгоджують свою дослідницьку діяльність та технічний розвиток таким чином, щоб забезпечити взаємну узгодженість національних політик з політикою Союзу.

2. У тісній співпраці з державою-членом Комісія може висувати будь-яку конструктивну ініціативу з метою сприяння узгодженню, зазначеному у частині 1, зокрема ініціативи, спрямовані на запровадження керівних принципів та показників, організацію обміну найкращою практикою та підготовку необхідних елементів для періодичного нагляду та оцінки. Європейський Парламент інформується у повному обсязі.

Стаття 182

1. Багаторічна рамкова програма, що визначає всі дії Союзу, ухвалюється Європейським Парламентом та Радою, які діють згідно зі звичайною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Економічно-соціальним комітетом.

Рамкова програма:

- встановлює цілі у сфері науки та техніки, що мають бути досягнуті за допомогою дій, передбачених в статті 180, та визначає відповідні пріоритети;

- визначає загальні напрямки таких дій;
 - встановлює загальну максимальну суму та докладні правила фінансової участі Союзу в рамковій програмі та відповідні частки в кожній з передбачених дій.
2. Рамкова програма адаптується або доповнюється у разі зміни ситуації.
3. Рамкова програма виконується через окремі програми, розроблені для кожної дії. Кожна окрема програма визначає детальні правила її виконання, встановлює свою тривалість та передбачає засоби, що вважаються необхідними. Сукупна величина визнаних необхідними сум, що передбачаються окремими програмами, не може перевищувати загальної максимальної суми, встановленої для рамкової програми та для кожної дії.
4. Рада, діючи згідно зі спеціальною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Європейським Парламентом та Економічно-соціальним комітетом, ухвалює окремі програми.
5. Як додаток до дій, запланованих у багаторічній рамковій програмі, Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Економічно-соціальним комітетом, встановлюють заходи, необхідні для втілення Європейського дослідницького простору.

Стаття 183

Для виконання багаторічної рамкової програми Союз:

- визначає правила участі підприємств, дослідницьких центрів та університетів,
- встановлює правила, що регулюють поширення результатів досліджень.

Стаття 184

Під час виконання багаторічної рамкової програми можуть прийматися рішення щодо додаткових програм, що залучають лише деякі держави-члени, які фінансують ці програми з урахуванням можливої участі Союзу.

Союз ухвалює правила, що застосовуються до додаткових програм, зокрема стосовно поширення знань та доступу до них інших держав-членів.

Стаття 185

Під час виконання багаторічної рамкової програми Союз може перебачити за згодою зацікавлених держав-членів участь у дослідженнях та програмах розвитку, що проводяться кількома державами-членами, включаючи участь у структурах, створених для виконання цих програм.

Стаття 186

Під час виконання багаторічної рамкової програми Союз може перебачити співпрацю з третіми країнами та міжнародними організаціями у дослідженнях, технічному розвитку та демонстрації.

Детальні положення такої співпраці можуть бути предметом угод між Союзом та зацікавленими третіми сторонами.

Стаття 187

Союз може створювати спільні підприємства або будь-які інші структури, необхідні для ефективного виконання програм Союзу у сфері досліджень, технічного розвитку та демонстраційних програм.

Стаття 188

Рада за пропозицією Комісії та після проведення консультацій з Європейським Парламентом та Економічно-соціальним комітетом ухвалює положення, зазначені в статті 187.

Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Економічно-соціальним комітетом, ухвалює положення, зазначені в статтях 183, 184 та 185. Ухвалення додаткових програм вимагає згоди зацікавлених держав-членів.

Стаття 189

1. Для сприяння науковому та технічному прогресу, промисловій конкурентоспроможності та реалізації політик Союзу Союз розробляє Європейську політику у сфері космосу. З цією метою Союз може сприяти спільним ініціативам, підтримувати дослідження та технологічний розвиток, а також координувати зусилля, необхідні для дослідження та використання космічного простору.

2. Для сприяння досягненню цілей, зазначених в частині 1, Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, запроваджують необхідні заходи, що можуть набувати форми Європейської програми у сфері космосу, за винятком будь-якої гармонізації законів та підзаконних актів держав-членів.
3. Союз встановлює будь-які необхідні відносини з Європейською космічною агенцією.
4. Ця стаття не шкодить іншим положенням цього Розділу.

Стаття 190

На початку кожного року Комісія надсилає Європейському Парламентові та Раді звіт. Звіт включає в себе інформацію про дослідницьку діяльність та технологічний розвиток, а також про поширення результатів роботи за попередні роки та робочу програму на поточний рік.

РОЗДІЛ XX

ДОВКІЛЛЯ

Стаття 191

1. Політика Союзу щодо довкілля сприяє досягненню таких цілей:
 - збереження, захист та покращення якості довкілля;
 - захист здоров'я людей;
 - виважене та раціональне використання природних ресурсів;
 - заходи зі сприяння на міжнародному рівні для вирішення регіональних та всесвітніх проблем довкілля та, зокрема, боротьба зі зміною клімату.
2. Політика Союзу щодо довкілля націлена на високий рівень захисту, враховуючи відмінності ситуацій в різних регіонах Союзу. Політика Союзу ґрунтується на принципі перестороги та на принципах необхідності вживання запобіжних заходів, необхідності виправлення екологічної шкоди, насамперед у її виток, та на принципі «забруднювач має платити».

У цьому контексті заходи з гармонізації, що задовольняють вимоги охорони довкілля, включають у разі потреби захисне застереження, що дозволяє державам-членам вживати тимчасових заходів на екологічних підставах, що не мають економічного характеру та які підлягають процедурі інспектування з боку Союзу.

3. Під час підготовки політики Союзу щодо довкілля Союз враховує:
- існуючі наукові та технічні дані;
 - екологічні умови в різних регіонах Союзу;
 - потенційні переваги та витрати через дії або бездіяльність;
 - економічний і соціальний розвиток Союзу в цілому та збалансований розвиток його регіонів.
4. У межах своїх відповідних сфер повноважень Союз та держави-члени співпрацюють з третіми країнами та компетентними міжнародними організаціями. Умови співпраці Союзу можуть бути предметом угод між Союзом та зацікавленими третіми сторонами.

Попередній абзац не шкодить повноваженням держав-членів проводити переговори в міжнародних органах та укладати міжнародні угоди.

Стаття 192

1. Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Економічно-соціальним комітетом та Комітетом регіонів, приймають рішення щодо того, яких заходів слід вживати Союзові для того, щоб досягти цілей, зазначених в статті 191.
2. Шляхом відступу від процедури прийняття рішення, передбаченої в частині 1, та без шкоди статті 114 Рада, діючи одностайно, згідно зі спеціальною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Європейським Парламентом, Економічно-соціальним комітетом та Комітетом регіонів ухвалює:
- (a) заходи передусім фінансового характеру;
 - (b) заходи, що впливають на:
 - планування міст та селищ;
 - кількісне управління водними ресурсами або таке, що впливає прямо або опосередковано на доступність цих ресурсів;
 - використання землі, за винятком управління відходами;
 - (c) заходи, що суттєво впливають на вибір держави-члена між різними джерелами енергії та на загальну структуру енергетичного забезпечення держави-члена.

Рада, діючи одностайно за пропозицією Комісії та після проведення консультацій з Європейським Парламентом, Економічно-соціальним комітетом та Комітетом регіонів, може дозволити застосування звичайної законодавчої процедури до питань, зазначених в першому абзаці.

3. Загальні програми дій, що визначають пріоритетні цілі, які мають бути досягнуті, ухвалюються Європейським Парламентом та Радою, які діють згідно зі звичайною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Економічно-соціальним комітетом та Комітетом регіонів.

Заходи, необхідні для реалізації цих програм, ухвалюються згідно з частиною 1 або 2 залежно від конкретного випадку.

4. Без шкоди окремим заходам, ухваленим Союзом, держави-члени фінансують та провадять політику щодо довкілля.

5. Без шкоди принципу «забруднювач має платити» та якщо захід, що ґрунтується на положеннях частини 1, призводить до витрат, що вважаються непропорційними для органів державної влади держави-члена, такий захід має визначати належні положення у формі:

- тимчасових відступів та/або
- фінансової підтримки з боку Фонду об'єднання, що заснований відповідно до статті 177.

Стаття 193

Захисні заходи, ухвалені відповідно до статті 192, не перешкоджають будь-якій державі-членові зберігати або запроваджувати суворіші захисні заходи. Такі заходи повинні бути сумісними з Договорами. Про них повідомляється Комісія.

РОЗДІЛ XXI

ЕНЕРГЕТИКА

Стаття 194

1. У контексті створення та функціонування внутрішнього ринку та з огляду на потребу збереження та поліпшення довкілля Енергетична політика Союзу у дусі солідарності між державами-членами спрямована на:

- (a) забезпечення функціонування енергетичного ринку;
- (b) забезпечення безпеки енергопостачання в Союзі;
- (c) сприяння ефективному використанню енергії та енергозбереженню, а також розвитку нових та відновлювальних форм енергії та
- (d) сприяння взаємопов'язаності енергетичних мереж.

2. Без шкоди застосуванню інших положень Договорів Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, встановлюють заходи, необхідні для досягнення цілей частини 1. Такі заходи ухвалюються після проведення консультацій з Економічно-соціальним комітетом та Комітетом регіонів.

Без шкоди пункту (с) частини 2 статті 192 такі заходи не впливають на право держави-члена визначати умови використання її енергетичних ресурсів, на право вибору різними енергетичних джерел та загальну структуру її енергетичного постачання.

3. Шляхом відступу від частини 2 Рада, діючи одностайно згідно зі спеціальною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Європейським Парламентом, встановлює заходи, зазначені в цій частині, коли вони передусім носять фінансовий характер.

РОЗДІЛ XXII

ТУРИЗМ

Стаття 195

1. Союз доповнює діяльність держав-членів в туристичному секторі, зокрема сприяючи конкурентоспроможності суб'єктів господарювання Союзу в цьому секторі.

З цією метою діяльність Союзу спрямовується на:

- (a) заохочення створення сприятливого середовища для розвитку суб'єктів господарювання цього сектору;
- (b) підтримку співпраці між державами-членами, зокрема шляхом обміну належною практикою.

2. Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, встановлюють особливі заходи для доповнення діяльності в рамках держав-членів з метою досягнення цілей, зазначених в цій статті, за винятком будь-якої гармонізації законів та підзаконних актів держав-членів.

РОЗДІЛ XXIII

ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ

Стаття 196

1. Союз заохочує співпрацю між державами-членами з метою поліпшення ефективності систем запобігання та захисту від природних або антропогенних стихійних лих.

Діяльність Союзу спрямовується на:

- (a) підтримку та доповнення діяльності держав-членів на національному, регіональному та місцевому рівнях щодо запобігання ризикові, навчання фахівців з цивільного захисту і подолання природних або антропогенних стихійних лих в межах Союзу;
- (b) сприяння швидкій, ефективній, оперативній співпраці національних служб цивільного захисту в межах Союзу;
- (c) сприяння узгодженості в контексті роботи з питань цивільного захисту на міжнародному рівні.

2. Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, встановлюють заходи, необхідні для допомоги у досягненні цілей, зазначених у частині 1, за винятком будь-якої гармонізації законів та підзаконних актів держав-членів.

РОЗДІЛ XXIV

АДМІНІСТРАТИВНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Стаття 197

1. Ефективне застосування права Союзу державами-членами, що є суттєвим для належного функціонування Союзу, вважається питанням спільного інтересу.
2. Союз може підтримувати зусилля держав-членів поліпшити їхню адміністративну спроможність щодо застосування права Союзу. Такі дії можуть включати сприяння обміну інформацією та державними службовцями, а також підтримку навчальних програм. Жодна держава не зобов'язана користуватися такою підтримкою. Європейський Парламент та Рада за допомогою регламентів та згідно зі звичайною законодавчою процедурою встановлюють з цією метою необхідні заходи, за винятком будь-якої гармонізації законів та підзаконних актів держав-членів.
3. Ця стаття не шкодить зобов'язанням держав-членів щодо застосування права Союзу або прерогативам та обов'язкам Комісії. Ця стаття також не шкодить іншим положенням Договорів, що передбачають адміністративне співробітництво між державами-членами та між ними і Союзом.

ЧАСТИНА ЧОТИРИ

АСОЦІЮВАННЯ ЗАМОРСЬКИХ КРАЇН ТА ТЕРИТОРІЙ*Стаття 198*

Держави-члени погоджуються асоціювати з Союзом неєвропейські країни та території, що мають особливі відносини з Данією, Францією, Нідерландами та Сполученим Королівством. Перелік цих країн та територій (далі – «країни та території») зазначено в Додатку II.

Метою асоціації є сприяння економічному та соціальному розвитку країн і територій та встановлення тісних економічних зв'язків між ними та Союзом в цілому.

Згідно з принципами, встановленими у преамбулі цього Договору, асоціювання слугує насамперед інтересам та процвітання мешканців цих країн та територій для того, щоб привести їх до економічного, соціального та культурного розвитку, якого вони прагнуть.

Стаття 199

Асоціювання має такі цілі.

1. Держави-члени застосовують до своєї торгівлі з країнами та територіями такий самий режим, який вони надають одна-одній згідно з Договорами.
2. Кожна країна або територія застосовують у своїй торгівлі з державами-членами та з іншими країнами та територіями такий самий режим, який вони надають європейській державі, з якою вона має особливі відносини.
3. Держави-члени сприяють інвестиціям, які необхідні для поступального розвитку цих країн та територій.
4. Для інвестицій, що фінансуються Союзом, участь у тендерах та постачанні відкрита на однакових умовах для всіх фізичних та юридичних осіб, що мають державну приналежність держави-члена або однієї з країн та територій.
5. У відносинах між державами-членами і країнами та територіями право громадян та товариств на заснування регулюється згідно з положеннями та процедурами, встановленими у Главі, що стосується права на заснування, та на недискримінаційній основі з урахуванням будь-яких положень, встановлених відповідно до статті 203.

Стаття 200

1. Мита на імпорт до держав-членів товарів, що походять із країн та територій, заборонені відповідно до заборони на стягнення мит між державами-членами відповідно до положень Договорів.

2. Мита на імпорт до кожної країни або території товарів із держав-членів або з інших країн та територій заборонено відповідно до положень статті 30.

3. Проте країни та території можуть стягувати мита, що відповідають потребам їхнього розвитку та індустріалізації або забезпечують надходження до їхніх бюджетів.

Мита, зазначені в попередньому абзаці, не можуть перевищувати рівня мит, накладених на імпорт продукції з держави-члена, з якою кожна країна або територія має особливі відносини.

4. Частина 2 не застосовується до країн та територій, які через взяті на себе особливі міжнародні зобов'язання вже застосовують недискримінаційний митний тариф.

5. Запровадження або будь-яка зміна мит, накладених на товари, що імпортуються до країн або територій, не повинні, *de jure* або *de facto*, спричиняти будь-яку пряму або опосередковану дискримінацію по відношенню до імпорту з різних держав-членів.

Стаття 201

Якщо рівень мит, що застосовуються до товарів з третьої країни при ввезенні до країни або території за умови застосування частини 1 статті 200, може спричинити відхилення торгівлі, що завдає збитків будь-якій державі-членові, така держава-член може звернутися із запитом до Комісії щодо пропонування іншим державам-членам заходів, необхідних для виправлення такої ситуації.

Стаття 202

З урахуванням положень, що стосуються охорони громадського здоров'я, суспільної безпеки або суспільного порядку, свобода руху працівників з країн та територій у межах держав-членів та працівників із держав-членів у межах країн та територій регулюється актами, ухваленими відповідно до статті 203.

Стаття 203

Рада, діючи одностайно за пропозицією Комісії на основі досвіду, набутого в асоціації країн та територій з Союзом, та принципів, зазначених в Договорах, встановлює положення, що стосуються детальних правил та процедур асоціації країн та територій з Союзом. Якщо положення, про які йдеться, ухвалюються Радою згідно зі спеціальною законодавчою процедурою, Рада діє одностайно за пропозицією Комісії та після проведення консультацій з Європейським Парламентом.

Стаття 204

Положення статей 198-203 застосовуються до Гренландії з урахуванням окремих положень стосовно Гренландії, визначених у Протоколі про особливі положення щодо Гренландії, що додається до Договорів.

ЧАСТИНА П'ЯТЬ**ЗОВНІШНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ СОЮЗУ****РОЗДІЛ I****ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ЗОВНІШНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СОЮЗУ***Стаття 205*

Діяльність Союзу на міжнародній арені відповідно до цієї частини керується принципами, переслідує цілі та провадиться відповідно до загальних положень, встановлених у Розділі V Глави I Договору про Європейський Союз.

РОЗДІЛ II**СПІЛЬНА ТОРГІВЕЛЬНА ПОЛІТИКА***Стаття 206*

Створюючи митний союз відповідно до статей 28-32, Союз у спільних інтересах сприяє гармонійному розвитку світової торгівлі, поступовому скасовуванню обмежень міжнародної торгівлі та прямим іноземним інвестиціям, а також зниженню митних та інших бар'єрів.

Стаття 207

1. Спільна торговельна політика ґрунтується на уніфікованих принципах, зокрема стосовно змін тарифних ставок, укладання тарифних та торговельних угод, пов'язаних із торгівлею товарами та послугами, а також торговельних аспектів інтелектуальної власності, прямих іноземних інвестицій, досягнення уніфікованості заходів лібералізації, експортної політики та заходів для захисту торгівлі, таких як ті, яких вживають у випадку демпінгу або субсидування. Спільна торговельна політика здійснюється у контексті принципів та цілей зовнішньої діяльності Союзу.

2. Європейський Парламент та Рада, діючи за допомогою регламентів згідно зі звичайною законодавчою процедурою, ухвалює заходи, що визначають рамки реалізації спільної торговельної політики.

3. У разі потреби провести переговори та укласти угоду з однією або кількома третіми країнами або міжнародними організаціями застосовується стаття 218 з урахуванням спеціальних положень цієї статті.

Комісія подає рекомендації Раді, яка уповноважує Комісію почати необхідні переговори. Обов'язком Ради та Комісії є забезпечення узгодженості з внутрішніми політиками та правилами Союзу угод, щодо яких ведуться переговори.

Комісія веде ці переговори, проводячи консультації зі спеціальним комітетом, призначеним Радою для того, щоб допомагати Комісії у виконанні цього завдання, та в рамках таких директив, які Рада надає їй. Комісія регулярно звітує спеціальному комітетові та Європейському Парламенту щодо перебігу переговорів.

4. З метою проведення переговорів та укладання угод, зазначених у частині 3, Рада діє кваліфікованою більшістю.

З метою проведення переговорів та укладання угод у сферах торгівлі послугами та торговельних аспектів інтелектуальної власності, а також прямих іноземних інвестицій Рада діє одностайно, якщо такі угоди включають положення, для яких необхідна одностайність з метою ухвалення внутрішніх правил.

Рада також діє одностайно для проведення переговорів та укладання угод:

- (a) у сфері торгівлі культурними та аудіовізуальними послугами, якщо ці угоди можуть зашкодити культурному та лінгвістичному розмаїттю Союзу;
- (b) у сфері торгівлі соціальними, освітніми послугами та послугами у сфері охорони здоров'я, якщо ці угоди можуть істотно зашкодити організації надання таких послуг на національному рівні, а також зашкодити відповідальності держави-члена щодо їх надання.

5. Переговори та укладання міжнародних угод у сфері транспорту підпадають під дію Розділу VI Частини Три та статті 218.

6. Виконання повноважень, наданих цією статтею у сфері спільної торгівельної політики, не впливає на розмежування повноважень між Союзом та державами-членами та не призводить до гармонізації законодавчих та регуляторних положень держав-членів тією мірою, якою Договори виключають таку гармонізацію.

РОЗДІЛ III

СПІВРОБІТНИЦТВО З ТРЕТІМИ КРАЇНАМИ ТА ГУМАНІТАРНА ДОПОМОГА

ГЛАВА 1

СПІВРОБІТНИЦТВО З ПИТАНЬ РОЗВИТКУ

Стаття 208

1. Політика Союзу у сфері співробітництва з питань розвитку провадиться у рамках принципів та цілей зовнішньої діяльності Союзу. Політика Союзу у сфері співробітництва з питань розвитку та така ж політика держав-членів доповнюють та зміцнюють одна одну.

Політика Союзу у сфері співробітництва з питань розвитку своєю першорядною ціллю має скорочення та у далекій перспективі викорінення бідності. Союз у політиках, які він провадить, враховує цілі співробітництва з питань розвитку, які можуть вплинути на країни, що розвиваються.

2. Союз і держави-члени дотримуються зобов'язань та враховують цілі, які вони схвалили у контексті діяльності Організації Об'єднаних Націй та інших компетентних міжнародних організацій.

Стаття 209

1. Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, ухвалюють заходи, необхідні для реалізації політики співробітництва з питань розвитку, яка може мати відношення до багаторічних програм співпраці з країнами, що розвиваються, або до програм тематичного характеру.

2. Союз може укладати з третіми країнами та компетентними міжнародними організаціями будь-які угоди, що допомагають досягненню цілей, зазначених у статті 21 Договору про Європейський Союз та у статті 208 цього Договору.

Перший абзац не шкодить повноваженням держав-членів проводити переговори у міжнародних організаціях та укладати угоди.

3. Європейський інвестиційний банк відповідно до умов, зазначених у його Статуті, сприяє реалізації заходів, зазначених у частині 1.

Стаття 210

1. Союз та держави-члени з метою підтримки взаємодоповнюваності та ефективності їхньої діяльності координують свої політики співробітництва з питань розвитку та проводять консультації між собою щодо своїх програм допомоги, зокрема в міжнародних організаціях та на міжнародних конференціях. Вони можуть провадити спільні дії. У разі потреби держави-члени сприяють виконанню програм допомоги Союзу.
2. Комісія може висунути будь-яку конструктивну ініціативу з метою підтримки координації, зазначеній в частині 1.

Стаття 211

У межах відповідних сфер повноважень Союз та держави-члени співпрацюють із третіми країнами та компетентними міжнародними організаціями.

ГЛАВА 2

ЕКОНОМІЧНЕ ФІНАНСОВЕ ТА ТЕХНІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО З ТРЕТІМИ
КРАЇНАМИ*Стаття 212*

1. Без шкоди іншим положенням Договорів, зокрема статтям 208-211, Союз здійснює економічні, фінансові та технічні заходи співробітництва, включаючи допомогу, зокрема фінансову, з третіми країнами, окрім країн, що розвиваються. Такі заходи узгоджуються з політикою розвитку Союзу та виконуються в рамках принципів та цілей зовнішньої діяльності Союзу. Дії Союзу та такі ж дії держав-членів доповнюють та зміцнюють одну.
2. Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, ухвалюють заходи, необхідні виконання частини 1.
3. У межах відповідних сфер повноважень Союз та держави-члени співпрацюють з третіми країнами та компетентними міжнародними організаціями. Положення про співробітництво Союзу можуть бути предметом угод між Союзом та зацікавленими третіми сторонами.

Перший абзац не шкодить повноваженням держав-членів щодо проведення переговорів в міжнародних організаціях та щодо укладання міжнародних угод.

Стаття 213

Якщо ситуація в третій країні вимагає невідкладної фінансової допомоги з боку Союзу, Рада ухвалює необхідні рішення за пропозицією Комісії.

ГЛАВА 3

ГУМАНІТАРНА ДОПОМОГА

Стаття 214

1. Операції Союзу у сфері гуманітарної допомоги проводяться у рамках принципів та цілей зовнішньої діяльності Союзу. Такі операції мають на меті надання допомоги *ad hoc*, підтримки й захисту населення третіх країн, що постраждало від природних або антропогенних стихійних лих, з метою задоволення гуманітарних потреб, спричинених такими різноманітними ситуаціями. Заходи Союзу та такі ж заходи держав-членів доповнюють та зміцнюють один одного.

2. Операції з гуманітарної допомоги проводяться згідно з принципами міжнародного права та згідно з принципами неупередженості, нейтральності та недискримінації.

3. Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, встановлюють заходи, що визначають рамки реалізації операцій Союзу з гуманітарної допомоги.

4. Союз може укладати з третіми країнами та компетентними міжнародними організаціями будь-які угоди, що сприяють досягненню цілей, зазначених у частині 1 та в статті 21 Договору про Європейський Союз.

Перший абзац не шкодить компетенції держав-членів щодо проведення переговорів в міжнародних організаціях та щодо укладання міжнародних угод.

5. З метою встановлення рамок спільного внеску європейської молоді у операції з гуманітарної допомоги Союзу засновується Європейський добровільний корпус з гуманітарної допомоги. Європейський Парламент та Рада, діючи за допомогою регламентів, згідно зі звичайною законодавчою процедурою визначають правила та процедури операцій Корпусу.

6. Комісія може висувати будь-які конструктивні ініціативи для підтримки координації дій Союзу та таких же дій держав-членів з метою посилення ефективності та взаємодоповнюваності заходів з гуманітарної допомоги на національному рівні та на рівні Союзу.

7. Союз забезпечує скоординованість своїх операцій з гуманітарної допомоги та їх узгодженість з операціями міжнародних організацій та органів, зокрема тих, що є частиною системи Організації Об'єднаних Націй.

РОЗДІЛ IV

ОБМЕЖУВАЛЬНІ ЗАХОДИ*Стаття 215*

1. Якщо рішення, ухвалене відповідно до Глави 2 Розділу V Договору про Європейський Союз, передбачає припинення або обмеження, частково або повністю, економічних та фінансових відносин з однією або більше третіми країнами, Рада, діючи кваліфікованою більшістю за спільною пропозицією Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки та Комісії, ухвалює необхідні заходи. Рада інформує про це Європейський Парламент.
2. Якщо це передбачено рішенням, ухваленим відповідно до Глави 2 Розділу V Договору про Європейський Союз, Рада може ухвалити обмежувальні заходи щодо фізичних або юридичних осіб та груп або недержавних організацій згідно з процедурою, зазначеною у частині 1.
3. Акти, зазначені у цій статті, містять необхідні положення про правові гарантії.

РОЗДІЛ V

МІЖНАРОДНІ УГОДИ*Стаття 216*

1. Союз може укласти угоди з однією або більше третіми країнами або міжнародними організаціями, якщо це передбачено Договорами або якщо укладання угоди є необхідним для досягнення в рамках політик Союзу однієї з цілей, зазначених у Договорах, або якщо це передбачено юридично обов'язковим актом Союзу, або якщо це може вплинути на спільні правила або змінити їхню сферу застосування.
2. Угоди, укладені Союзом, носять обов'язковий характер для установ Союзу та держав-членів.

Стаття 217

Союз може укласти угоди з однією або більше третіми країнами або міжнародними організаціями, що запроваджують асоціацію, включаючи взаємні права та обов'язки, спільні дії та спеціальні процедури.

Стаття 218

1. Без шкоди спеціальним положенням, встановленим у статті 207, угоди між Союзом і третіми країнами або міжнародними організаціями є предметом переговорів та укладаються згідно з такою процедурою.

2. Рада уповноважує почати переговори, ухвалює директиви щодо ведення переговорів, дає повноваження на підписання угод та укладає їх.
3. Комісія або, якщо запланована угода винятково або переважно стосується спільної зовнішньої та безпекової політики, Верховний представник Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки подає рекомендації Раді, яка ухвалює рішення про надання повноважень почати переговори та про призначення залежно від предмету запланованої угоди особи або керівника групи осіб, що будуть вести переговори від імені Союзу.
4. Рада може направляти особі, яка веде переговори від імені Союзу, директиви та може призначити спеціальний комітет, консультуючись із яким повинні вестися переговори.
5. За пропозицією особи, яка веде переговори, Рада ухвалює рішення, що надає повноваження на підписання угоди та якщо необхідно її тимчасове застосування до набуття нею чинності.
6. Рада за пропозицією особи, яка веде переговори, ухвалює рішення про укладення угоди.

За винятком угод, що стосуються винятково спільної зовнішньої та безпекової політики, Рада ухвалює рішення про укладення угоди:

- (a) після отримання згоди Європейського Парламенту у таких випадках:
 - (i) угоди про асоціацію;
 - (ii) приєднання Союзу до Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод;
 - (iii) угоди, що запроваджують окрему інституційну структуру через організацію процедур співпраці;
 - (iv) угоди з важливими бюджетними наслідками для Союзу;
 - (v) угоди, що охоплюють галузі, до яких застосовується або звичайна законодавча процедура, або, якщо отримано згоду Європейського Парламенту, спеціальна законодавча процедура.

Європейський Парламент та Рада можуть у невідкладних ситуаціях узгодити часові рамки для висловлення згоди.

- (b) після консультацій з Європейським Парламентом в інших випадках. Європейський Парламент надає свій висновок протягом строку, який Рада може встановити залежно від терміновості питання. Рада може діяти в разі ненадання такого висновку протягом цього строку.

7. Під час укладання угоди Рада може шляхом відступу від положень частин 5, 6 та 9 уповноважити особу, яка веде переговори, погоджувати від імені Союзу зміни до цієї угоди, якщо вона передбачає їхнє погодження спрощеною процедурою або органом, створеним угодою. Рада може додати особливі умови до такого уповноваження.

8. Рада діє кваліфікованою більшістю протягом усієї процедури.

Проте Рада діє одностайно, якщо угода охоплює галузь, в якій вимагається одностайність для ухвалення акту Союзу, а також щодо угод про асоціацію та угод, зазначених в статті 212, з державами, що є кандидатами на приєднання. Рада також діє одностайно щодо угоди про приєднання Союзу до Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Рішення про укладання такої угоди набуває чинності після його затвердження державами-членами згідно з їхніми відповідними конституційними вимогами.

9. Рада за пропозицією Комісії або Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки ухвалює рішення, що призупиняє застосування угоди і встановлює позиції, які слід ухвалити від імені Союзу в органі, створеному цією угодою, якщо цей орган має ухвалювати акти, що мають юридичну силу, за винятком актів, що доповнюють або змінюють інституційну структуру угоди.

10. Європейський Парламент має бути невідкладно та в повному обсязі поінформованим на всіх етапах процедури.

11. Держава-член, Європейський Парламент, Рада або Комісія можуть отримати висновки Суду щодо того, чи є запланована угода сумісною з Договорами. Якщо висновок Суду є негативним, запланована угода не може набути чинності, доки до неї не буде внесено зміни або не буде переглянуто Договори.

Стаття 219

1. Шляхом відступу від статті 218 Рада або за рекомендацією Європейського Центрального Банку, або за рекомендацією Комісії та після проведення консультацій з Європейським Центральним Банком, намагаючись досягти консенсусу, що узгоджується з ціллю досягнення цінової стабільності, може укласти формальні угоди про систему курсів обміну євро на валюти третіх держав. Рада діє одностайно після проведення консультацій з Європейським Парламентом та згідно з процедурою, передбаченою в частині 3.

Рада або за рекомендацією Європейського Центрального Банку, або за рекомендацією Комісії та після проведення консультацій з Європейським Центральним Банком, намагаючись досягти консенсусу, що узгоджується з ціллю досягнення цінової стабільності, може затверджувати, змінювати або скасовувати центральний курс євро в межах системи курсів обміну. Голова Ради інформує Європейський Парламент про затвердження, зміну або скасування центрального курсу євро.

2. У разі відсутності системи курсів обміну однієї або більше валют третіх держав, як зазначено в частині 1, Рада або за рекомендацією Комісії та після проведення консультацій з Європейським Центральним Банком, або за рекомендацією Європейського Центрального Банку може формулювати загальні орієнтири політики обмінного курсу щодо цих валют. Ці загальні орієнтири не повинні шкодити першорядній цілі Європейської системи центральних банків підтримувати цінову стабільність.

3. Шляхом відступу від статті 218, якщо угоди з валютних питань та питань валютного регулювання потребують проведення переговорів між Союзом та однією або більше третіми державами або міжнародними організаціями, Рада за рекомендацією Комісії та після проведення консультацій з Європейським Центральним Банком приймає рішення щодо умов переговорів та стосовно укладання таких угод. Такі умови забезпечують висловлення Союзом єдиної позиції. Комісія повною мірою залучається до переговорів.

4. Без шкоди повноваженням Союзу та угодам Союзу стосовно економічного та валютного союзу держави-члени можуть проводити переговори в міжнародних організаціях та укладати міжнародні угоди.

РОЗДІЛ VI

ВІДНОСИНИ СОЮЗУ З МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ І ТРЕТІМИ КРАЇНАМИ ТА МІСІЇ СОЮЗУ

Стаття 220

1. Союз запроваджує всі належні форми співпраці з органами Організації Об'єднаних Націй та її спеціалізованими установами, Радою Європи, Організацією з безпеки та співробітництва в Європі, Організацією економічного співробітництва та розвитку.

Союз також підтримує належні відносини з іншими міжнародними організаціями.

2. Верховному представнику Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки доручено виконувати цю статтю.

Стаття 221

1. Місії Союзу представляють Союз у третіх країнах та міжнародних організаціях.

2. Місії Союзу знаходяться під керівництвом Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки. Вони діють в тісній співпраці з дипломатичними та консульськими представництвами держав-членів.

РОЗДІЛ VII

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ ЩОДО СОЛІДАРНОСТІ

Стаття 222

1. Якщо держава-член зазнала терористичного нападу або природного чи антропогенного стихійного лиха, Союз та держави-члени діють спільно у дусі солідарності. Союз мобілізує всі засоби, що перебувають в його розпорядженні, включаючи військові ресурси, що надаються державами-членами для того, щоб:

- (a) – запобігати терористичній загрозі на території держав-членів;
 - захищати демократичні установи та цивільне населення від будь-яких терористичних атак;
 - допомагати державі-члену на її території на запит її політичних органів влади у разі терористичної атаки;
- (b) допомагати державі-члену на її території на запит її політичних органів влади у разі природного або антропогенного стихійного лиха.

2. Якщо держава-член зазнала терористичної атаки або стихійного природного чи антропогенного лиха, інші держави-члени надають їй допомогу на запит політичних органів влади цієї держави. З цією метою держави-члени узгоджують між собою свої дії в рамках Ради.

3. Положення щодо виконання Союзом застереження щодо солідарності визначаються рішенням, що ухвалюється Радою, яка діє за спільною пропозицією Комісії та Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки. Рада діє згідно з частиною 1 статті 31 Договору про Європейський Союз, якщо це рішення стосується сфери оборони. Про це інформується Європейський Парламент.

Для цілей цієї частини та без шкоди статті 240 Раді допомагає Комітет з питань політики та безпеки за підтримки структур, створених в контексті спільної безпекової та оборонної політики, та комітет, зазначений у статті 71. У разі необхідності обидва комітети подають спільні висновки.

4. Європейська Рада на регулярній основі оцінює загрози, що постають перед Союзом, для того, щоб надати можливість Союзу та державам-членам вживати ефективних заходів.

ЧАСТИНА ШІСТЬ

ІНСТИТУЦІЙНІ ТА ФІНАНСОВІ ПОЛОЖЕННЯ

РОЗДІЛ I

ІНСТИТУЦІЙНІ ПОЛОЖЕННЯ

ГЛАВА 1

УСТАНОВИ

СЕКЦІЯ 1

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПАРЛАМЕНТ

Стаття 223

1. Європейський Парламент розробляє пропозицію для встановлення положень, необхідних для обрання його членів шляхом прямих загальних виборів згідно з уніфікованою процедурою в усіх державах-членах або згідно з принципами, спільними для усіх держав-членів.

Рада, діючи одностайно згідно зі спеціальною законодавчою процедурою та після отримання згоди Європейського Парламенту, який діє більшістю голосів членів свого складу, встановлює необхідні положення. Ці положення набувають чинності після їх затвердження державами-членами згідно з їхніми відповідними конституційними вимогами.

2. Європейський Парламент, діючи за допомогою регламентів за власною ініціативою згідно зі спеціальною законодавчою процедурою після отримання висновку Комісії та схвалення Радою, встановлює правила та загальні умови, що регламентують виконання обов'язків його членів. Усі правила та умови, що стосуються оподаткування членів та колишніх членів, вимагають одностайності в рамках Ради.

Стаття 224

Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою за допомогою регламентів, встановлюють правила, що регламентують діяльність політичних партій на європейському рівні, зазначену у частині 4 статті 10 Договору про Європейський Союз, та зокрема правила стосовно їхнього фінансування.

Стаття 225

Європейський Парламент може, діючи більшістю складу своїх членів, звертатися до Комісії щодо надання будь-яких належних пропозицій з питань, які, на його думку, вимагають ухвалення акту Союзу для цілей виконання Договорів. Якщо Комісія не надає пропозицій, вона інформує Європейський Парламент про причини.

Стаття 226

У ході виконання своїх обов'язків Європейський Парламент може на вимогу чверті складу своїх членів створити тимчасовий Слідчий комітет для розслідування без шкоди повноваженням, що покладені Договорами на інші установи або органи, інкримінованих порушень або незадовільного управління в застосуванні права Союзу, крім випадків, коли заявлені факти розглядає суд та доки справа є предметом судового провадження.

Тимчасовий Слідчий комітет припиняє існування одразу після подання звіту.

Детальні положення, що регулюють застосування права на проведення розслідування, визначаються Європейським Парламентом, який діє за допомогою регламентів за власною ініціативою згідно зі спеціальною законодавчою процедурою та після отримання згоди Ради та Комісії.

Стаття 227

Будь-який громадянин Союзу та будь-яка фізична або юридична особа, що проживає або має юридичну адресу на території держави-члена, має право особисто або спільно з іншими громадянами або особами письмово звернутися до Європейського Парламенту з питання, що належить до сфер діяльності Союзу і що безпосередньо стосується його або її.

Стаття 228

1. Європейський омбудсмен, який обирається Європейським Парламентом, уповноважений приймати від будь-якого громадянина Союзу або будь-якої фізичної або юридичної особи, що проживає або має юридичну адресу на території держави-члена, скарги щодо випадків незадовільного управління в діяльності установ, органів, служб або агенцій Союзу, окрім Суду Європейського Союзу, який здійснює свої судові повноваження. Омбудсмен вивчає такі скарги та звітує про них.

Згідно зі своїми обов'язками Омбудсмен за власною ініціативою або на підставі скарг, поданих йому безпосередньо або через члена Європейського Парламенту, проводить розслідування, які він вважає обґрунтованими, крім випадків, коли інкриміновані факти є або були предметом судового провадження. Якщо Омбудсмен встановлює факт

незадовільного управління, він передає питання на розгляд відповідної установи, органу, служби або агенції, які мають трьохмісячний строк для інформування Омбудсмена про їхню позицію. Після цього Омбудсмен направляє звіт до Європейського Парламенту та відповідної установи, органу, служби або агенції. Особа, що звертається зі скаргою, інформується про результат таких розслідувань.

Омбудсмен подає до Європейського Парламенту річний звіт про результати своїх розслідувань.

2. Омбудсмен обирається після кожних виборів до Європейського Парламенту на час його скликання. Омбудсмен може обиратись повторно.

Омбудсмен може бути звільнений Судом за поданням Європейського Парламенту у разі, якщо він більше не відповідає вимогам, необхідним для виконання його обов'язків, або якщо він винний у вчиненні серйозного проступку.

3. Омбудсмен є цілковито незалежним у виконанні своїх обов'язків. Під час виконання таких обов'язків він не звертається за вказівками та не приймає їх від жодного уряду, установи, органу, служби або організації. Омбудсмен не може протягом строку перебування на посаді займатися жодною іншою оплачуваною або неоплачуваною професійною діяльністю.

4. Європейський Парламент, діючи за допомогою регламенту, за власною ініціативою згідно зі спеціальною законодавчою процедурою після звернення щодо отримання висновку Комісії та за згодою Ради встановлює правила та загальні умови, що регулюють виконання обов'язків Омбудсмена.

Стаття 229

Європейський Парламент проводить щорічну сесію. Він збирається кожного другого вівторка березня без потреби скликання.

Європейський Парламент може збиратися на позачергові сесії на вимогу більшості складу своїх членів або на вимогу Ради чи Комісії.

Стаття 230

Члени Комісії можуть відвідувати усі засідання Європейського Парламенту та за запитом Комісії можуть бути заслуханими.

Комісія відповідає, усно або письмово, на запитання, поставлені Європейським Парламентом або його членами.

Європейська Рада та Рада заслуховуються Європейським Парламентом згідно з умовами, встановленими Регламентом Європейської Ради та Регламентом Ради.

Стаття 231

Якщо Договорами не передбачено інше, Європейський Парламент діє більшістю поданих голосів.

Регламент Європейського Парламенту визначає кворум.

Стаття 232

Європейський Парламент ухвалює свій Регламент, діючи більшістю своїх членів.

Протоколи засідань Європейського Парламенту оприлюднюються у спосіб, встановлений у Договорах та у Регламенті Європейського Парламенту.

Стаття 233

Європейський Парламент обговорює на відкритій сесії річний загальний звіт, що подається йому Комісією.

Стаття 234

Якщо на розгляд Європейського Парламенту поставлено пропозицію про винесення вотуму недовіри діяльності Комісії, Європейський Парламент голосує з цього питання принаймні через три дні після того, як таку пропозицію поставлено на розгляд, і лише відкритим голосуванням.

Якщо вотум недовіри винесено більшістю у дві третини поданих голосів, що представляють більшість складу Європейського Парламенту, члени Комісії подають у відставку як орган, а Верховний представник Союзу з закордонних справ та політики безпеки складає повноваження, які він здійснює в Комісії. Вони продовжують виконувати обов'язки та опікуватися поточними справами, доки їх не замінять відповідно до статті 17 Договору про Європейський Союз. У такому випадку строк повноважень членів Комісії, що були призначені на посаду замість тих, що пішли у відставку, закінчується того дня, коли мав би закінчитися строк повноважень членів Комісії, що пішли у відставку.

Секція 2

ЄВРОПЕЙСЬКА РАДА

Стаття 235

1. У разі проведення голосування будь-який член Європейської Ради може також діяти від імені не більш ніж одного іншого члена.

Частина 4 статті 16 Договору про Європейський Союз та частина 2 статті 238 цього Договору застосовуються до Європейської Ради, коли вона діє кваліфікованою більшістю. Якщо Європейська Рада приймає рішення голосуванням, її Голова та Голова Комісії не беруть участі у цьому голосуванні.

Утримання членів, які присутні особисто, або представлених членів не перешкоджає ухваленню Європейською Радою актів, що вимагають одностайності.

2. Голова Європейського Парламенту може бути запрошеним для заслуховування Європейською Радою.
3. Європейська Рада діє простою більшістю у процедурних питаннях та під час ухвалення її Регламенту.
4. Європейській Раді допомагає Генеральний секретаріат Ради.

Стаття 236

Європейська Рада ухвалює кваліфікованою більшістю:

- (a) рішення, що встановлює перелік конфігурацій Ради, інших, ніж конфігурації Ради з загальних питань та Ради з питань закордонних справ, відповідно до частини 6 статті 16 Договору про Європейський Союз;
- (b) рішення щодо головування в конфігураціях Ради, інших ніж конфігурації Ради з закордонних справ, відповідно до частини 9 статті 16 Договору про Європейський Союз.

СЕКЦІЯ 3

РАДА

Стаття 237

Рада засідає за скликанням Голови за його власною ініціативою або на запит одного з її членів або членів Комісії.

Стаття 238

1. У разі, якщо вимагається діяти простою більшістю, Рада діє більшістю складу своїх членів.
2. Шляхом відступу від частини 4 статті 16 Договору про Європейський Союз з 1 листопада 2014 року та з урахуванням положень, встановлених у Протоколі про перехідні

положення, якщо Рада не діє за пропозицією Комісії або Верховного представника Союзу з питань закордонних справ та політики безпеки, кваліфікована більшість визначається як принаймні 72 % членів Ради, які представляють держави-члени, що охоплюють принаймні 65 % населення Союзу.

3. З 1 листопада 2014 року та з урахуванням положень, встановлених у Протоколі про перехідні положення, у випадку, якщо згідно з Договорами не всі члени Ради беруть участь у голосуванні, кваліфікована більшість визначається таким чином:

(а) кваліфікована більшість визначається як принаймні 55 % членів Ради, які представляють держави-члени, що беруть участь у голосуванні і що охоплюють принаймні 65 % населення цих держав.

Блокувальна меншість повинна включати в себе принаймні мінімальну кількість членів Ради, які представляють понад 35 % населення держав-членів, які беруть участь у голосуванні, плюс один член, за відсутності якої кваліфікована більшість вважається досягнутою;

(b) шляхом відступу від пункту (а), якщо Рада не діє за пропозицією Комісії або Верховного представника Союзу з питань закордонних справ та політики безпеки, кваліфікована більшість визначається як принаймні 72 % членів Ради, які представляють держави-члени, що беруть участь у голосуванні і що охоплюють принаймні 65 % населення цих держав.

4. Утримання членів, присутніх особисто, або представлених членів не перешкоджає ухваленню Радою актів, які вимагають одностайності.

Стаття 239

Якщо проводиться голосування, член Ради також може діяти від імені не більш ніж одного іншого члена.

Стаття 240

1. Комітет, до складу якого входять постійні представники урядів держав-членів, відповідає за підготовку роботи Ради та виконання завдань, доручених йому Радою. Комітет може ухвалювати процедурні рішення у випадках, передбачених у Регламенті Ради.

2. Раді допомагає Генеральний секретаріат, підпорядкований Генеральному секретареві, якого призначає Рада.

Рада приймає рішення щодо організації Генерального секретаріату простою більшістю.

3. Рада діє простою більшістю стосовно процедурних питань та для схвалення свого Регламенту.

Стаття 241

Рада, діючи простою більшістю, може звертатися до Комісії з запитом провести будь-які дослідження, які Рада вважає необхідними для досягнення спільних цілей, та подати Раді будь-які належні пропозиції. Якщо Комісія не надає пропозиції, вона інформує Раду про причини.

Стаття 242

Рада, діючи простою більшістю, після проведення консультацій з Комісією визначає правила, що регулюють діяльність Комітетів, передбачених в Договорах.

Стаття 243

Рада визначає заробітні платні, утримання та пенсії Голови Європейської Ради, Голови Комісії, Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки, членів Комісії та Голів, членів та секретарів Суду Європейського Союзу та Генерального секретаря Ради. Рада також визначає будь-які виплати, що мають робитися замість винагороди.

*СЕКЦІЯ 4**КОМІСІЯ**Стаття 244*

Відповідно до частини 5 статті 17 Договору про Європейський Союз члени Комісії обираються на основі системи ротації, встановленої одноставно Європейською Радою, та на основі таких принципів:

- (a) держави-члени розглядаються на виключно рівній основі по відношенню до визначення порядку наступництва та часу перебування їхніх громадян на посаді членів Комісії; таким чином, різниця між загальною кількістю строків перебування на посаді громадян будь-яких двох держав-членів в жодному разі не може перевищувати одиниці;
- (b) з урахуванням пункту (a) кожний наступний склад Комісії має складатися таким чином, щоб достатнім чином відображати демографічний та географічний масштаб всіх держав-членів.

Стаття 245

Члени Комісії утримуються від будь-яких дій, несумісних з їхніми обов'язками. Держави-члени поважають незалежність членів Комісії та не намагаються впливати на них під час виконання їхніх завдань.

Члени Комісії під час перебування на посаді не можуть займатися жодною професійною діяльністю, оплачуваною або неоплачуваною. Приступаючи до виконання своїх обов'язків, вони урочисто присягають поважати під час і після закінчення строку повноважень зобов'язання, що випливають із перебування на посаді, зокрема обов'язок поводитися чесно та розважливо щодо надання згоди на певні призначення або пільги після закінчення строку їхніх повноважень. У разі будь-якого порушення цих зобов'язань Суд за поданням Ради, яка діє простою більшістю, або Комісії може прийняти рішення про те, що відповідний член з огляду на обставини має бути або примусово звільнений відповідно до статті 247, або має бути позбавлений права на пенсію чи інші аналогічні виплати.

Стаття 246

Крім звичайної заміни або смерті, обов'язки члена Комісії припиняються, коли він іде у відставку або коли його примусово звільняють.

Посада, вакантна внаслідок відставки, примусового звільнення або смерті члена Комісії, заповнюється на залишок строку перебування на посаді попереднього члена новим, який має таке ж громадянство та призначений Радою за спільним погодженням з Головою Комісії після проведення консультацій та згідно з критеріями, встановленими у другому абзаці частини 3 статті 17 Договору про Європейський Союз.

Рада, діючи одностайно за пропозицією Голови Комісії, може прийняти рішення про те, що така вакантна посада не потребує заповнення, зокрема коли залишок строку перебування на посаді члена Комісії є коротким.

У разі відставки, примусового звільнення або смерті Голова замінюється на залишок строку його перебування на посаді. Процедура, встановлена у першому абзаці частини 7 статті 17 Договору про Європейський Союз, застосовується для заміни Голови.

У разі відставки, примусового звільнення або смерті Верховний представник Союзу з питань закордонних справ та політики безпеки замінюється на залишок строку його перебування на посаді відповідно до частини 1 статті 18 Договору про Європейський Союз.

У випадку відставки усіх членів Комісії вони продовжують виконувати свої обов'язки і опікуватися поточними справами, доки їх не буде замінено на залишок строку їхнього перебування на посаді відповідно до статті 17 Договору про Європейський Союз.

Стаття 247

Якщо будь-який член Комісії вже не відповідає вимогам, необхідним для виконання його обов'язків, або якщо він винний у вчиненні серйозного проступку, Суд може за поданням Ради, яка діє простою більшістю, або Комісії примусово звільнити його.

Стаття 248

Без шкоди частині 4 статті 18 Договору про Європейський Союз Голова структурує та розподіляє обов'язки, покладені на Комісію, між її членами відповідно до частини 6 статті 17 зазначеного Договору. Голова може перерозподіляти ці обов'язки протягом усього строку мандату Комісії. Члени Комісії виконують обов'язки, покладені на них Головою, під його керівництвом.

Стаття 249

1. Комісія ухвалює свій Регламент таким чином, щоб забезпечити функціонування самої Комісії та її підрозділів. Комісія забезпечує оприлюднення цього Регламенту.
2. Комісія щороку, не пізніше ніж за один місяць до відкриття сесії Європейського Парламенту, оприлюднює загальний звіт про діяльність Союзу.

Стаття 250

Комісія діє більшістю своїх членів.

Регламент Комісії визначає кворум.

*СЕКЦІЯ 5***СУД ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ***Стаття 251*

Засідання Суду проводяться у складі палат або у складі Великої палати згідно з правилами, встановленими для цих цілей в Статуті Суду Європейського Союзу.

Якщо це передбачено Статутом, Суд може також засідати у повному складі.

Стаття 252

Судові допомагають вісім Генеральних адвокатів. У разі надходження запиту від Суду Рада, діючи одноставно, може збільшити кількість Генеральних адвокатів.

Обов'язком Генерального адвоката, який діє абсолютно неупереджено та незалежно, є подання у відкритому суді обґрунтованих позицій у справах, які відповідно до Статуту Суду Європейського Союзу вимагають його участі.

Стаття 253

Судді та Генеральні адвокати Суду добираються з осіб, чия незалежність є поза сумнівом і які володіють кваліфікацією, необхідною для призначення на найвищі судові посади в їхніх країнах, або які є юристами визнаної компетентності; вони призначаються за спільною згодою урядів держав-членів строком на шість років після проведення консультацій із колегією, передбаченою у статті 255.

Кожні три роки відбувається часткова заміна суддів та Генеральних адвокатів згідно з умовами, встановленими в Статуті Суду Європейського Союзу.

Судді обирають Голову Суду зі свого складу строком на три роки. Голова може бути обраний повторно.

Судді та Генеральні адвокати, що йдуть у відставку, можуть бути призначені повторно.

Суд призначає свого Секретаря та встановлює правила, що регулюють його роботу.

Суд встановлює свій Регламент. Цей Регламент потребує схвалення Радою.

Стаття 254

Кількість суддів Суду загальної юрисдикції визначається Статутом Суду Європейського Союзу. Статут може передбачати те, що Судові загальної юрисдикції допомагають Генеральні адвокати.

Члени Суду загальної юрисдикції добираються з осіб, чия незалежність є поза сумнівом та які володіють кваліфікацією, необхідною для призначення на найвищі судові посади. Вони призначаються за спільною згодою урядів держав-членів строком на шість років після проведення консультацій з колегією, передбаченою статтею 255. Склад Суду загальної юрисдикції частково оновлюється кожні три роки. Члени, які йдуть у відставку, можуть бути призначені повторно.

Судді обирають Голову Суду загальної юрисдикції з членів Суду строком на три роки. Голова може бути обраний повторно.

Суд загальної юрисдикції призначає свого Секретаря та встановлює правила, що регулюють його роботу.

Суд загальної юрисдикції встановлює свій Регламент за погодженням із Судом. Цей Регламент потребує схвалення Радою.

Якщо Статут Суду Європейського Союзу не передбачає інше, положення Договорів, що стосуються Суду, застосовуються до Суду загальної юрисдикції.

Стаття 255

З метою надання висновку щодо придатності кандидатів до виконання обов'язків судді або Генерального адвоката Суду та Суду загальної юрисдикції, перш ніж уряди держав-членів зроблять призначення, зазначені у статтях 253 та 254, створюється колегія.

До складу колегії входять сім осіб, що добираються з-поміж колишніх членів Суду та Суду загальної юрисдикції, членів національних вищих судів та юристів визнаної компетентності, одна особа з яких пропонується Європейським Парламентом. Рада ухвалює рішення, що встановлює правила роботи колегії, та рішення про призначення її членів. Колегія діє за ініціативою Голови Суду.

Стаття 256

1. Суд загальної юрисдикції має юрисдикцію у першій інстанції розглядати позови та вести провадження, зазначені в статтях 263, 265, 268, 270 та 272, за винятком тих, що закріплені за спеціалізованими судами, створеними відповідно до статті 257, та тих, що Статутом закріплені за Судом. Статут може передбачати юрисдикцію в інших категоріях позовів та проваджень для Суду загальної юрисдикції.

Рішення, винесені Судом загальної юрисдикції відповідно до цієї частини, можуть бути предметом права оскарження в Суді лише з питань права згідно з умовами та в межах, встановлених Статутом.

2. Суд загальної юрисдикції має юрисдикцію розглядати позови та вести провадження, ініційовані проти рішень спеціалізованих судів.

Рішення, винесені Судом загальної юрисдикції відповідно до цієї частини, можуть бути предметом перегляду виключно Судом згідно з умовами та в межах, встановлених Статутом, якщо існує серйозний ризик загрози єдності або узгодженості права Союзу.

3. Суд загальної юрисдикції має юрисдикцію на розгляд та винесення рішення у питаннях, направлених для отримання попереднього рішення відповідно до статті 267, в певних сферах, встановлених Статутом.

Якщо Суд загальної юрисдикції вважає, що справа вимагає рішення щодо принципу, що може вплинути на єдність або узгодженість права Союзу, він може направити справу для отримання рішення Суду.

Рішення, винесені Судом загальної юрисдикції з питань, направлених для отримання попереднього рішення, можуть бути предметом перегляду виключно Судом згідно з умовами та в межах, встановлених Статутом, якщо існує серйозний ризик загрози єдності або узгодженості права Союзу.

Стаття 257

Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, можуть створити спеціалізовані суди при Суді загальної юрисдикції для розгляду та винесення у першій інстанції рішення у певних категоріях позовів або проваджень, що порушуються у певних сферах. Європейський Парламент та Рада діють за допомогою регламентів або за пропозицією Комісії та після проведення консультацій з Судом або на запит Суду після проведення консультацій з Комісією.

Регламент, яким створено спеціалізований суд, встановлює правила організації суду та обсяги юрисдикції, надані йому.

Рішення, винесені спеціалізованими судами, можуть бути предметом права оскарження лише з питань права або, якщо це передбачено в регламенті, що створює спеціалізований суд, права оскарження по суті у Суді загальної юрисдикції.

Члени спеціалізованих судів добираються з осіб, чия незалежність є поза сумнівом і які володіють кваліфікацією, необхідною для призначення на судові посади. Їх призначає Рада, діючи одностайно.

Спеціалізовані суди встановлюють свої Регламенти за погодженням із Судом. Такі Регламенти потребують схвалення Радою.

Якщо регламент, що створює спеціалізований суд, не передбачає інше, до спеціалізованих судів застосовуються положення Договорів стосовно Суду Європейського Союзу та положення Статуту Суду Європейського Союзу. Розділ I Статуту та його стаття 64 застосовуються до спеціалізованих судів у будь-якому випадку.

Стаття 258

Якщо Комісія вважає, що держава-член не виконала зобов'язання за Договорами, Комісія видає обґрунтований висновок із цього питання після надання зацікавленій державі змоги надати свої пояснення.

Якщо зацікавлена держава не дотримується цього висновку протягом періоду часу, встановленого Комісією, Комісія може винести питання на розгляд Суду Європейського Союзу.

Стаття 259

Держава-член, яка вважає, що інша держава-член не виконала свої зобов'язання за Договорами, може винести це питання на розгляд Суду Європейського Союзу.

Перш ніж держава-член подає позов проти іншої держави-члена про інкриміноване порушення зобов'язань за Договорами, держава-член виносить це питання на розгляд Комісії.

Комісія надає обґрунтований висновок, після того як кожній зацікавленій державі було надано можливість представити власну позицію по справі та свої коментарі до позиції іншої сторони, як усно, так і письмово.

Якщо Комісія не надала висновок протягом трьох місяців від дати, коли питання було винесено на її розгляд, відсутність такого висновку не перешкоджає винесенню цього питання на розгляд Суду.

Стаття 260

1. Якщо Суд Європейського Союзу визнає, що держава-член не виконала зобов'язання за Договорами, від держави вимагається вжити необхідних заходів для виконання рішення Суду.

2. Якщо Комісія вважає, що відповідна держава-член не вжила необхідних заходів для виконання рішення Суду, Комісія може винести це питання на розгляд Суду після надання державі можливості представити свої пояснення. Комісія визначає розмір твердої суми або пені, що підлягають сплаті відповідною державою-членом, які Комісія вважає належними за цих обставин.

Якщо Суд визнає, що відповідна держава-член не виконала рішення Суду, Суд може накласти на неї зобов'язання сплатити тверду суму або пеню.

Ця процедура не шкодить статті 259.

3. Коли Комісія виносить справу на розгляд Суду відповідно до статті 258 на тих підставах, що відповідна держава-член не виконала своє зобов'язання щодо повідомлення заходів, що транспонують директиву, ухвалену згідно з законодавчою процедурою, Комісія може, якщо вона вважає необхідним, визначити розмір твердої суми або пені, що підлягає сплаті відповідною державою-членом, які вона вважає належними за цих обставин.

Якщо Суд встановлює, що існує порушення, він може накласти на відповідну державу-члена зобов'язання сплатити тверду суму або пеню, що не перевищують розміру, визначеного Комісією. Зобов'язання щодо сплати набуває чинності з дати, визначеної Судом у його рішенні.

Стаття 261

Регламенти, що ухвалені спільно Європейським Парламентом та Радою або Радою відповідно до положень Договорів, можуть надавати Суду Європейського Союзу необмежену юрисдикцію щодо передбачених у цих регламентах санкцій.

Стаття 262

Без шкоди іншим положенням Договорів Рада, діючи одностайно згідно зі спеціальною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Європейським Парламентом, може ухвалити положення для надання юрисдикції в обсязі, який визначає Рада, Суду Європейського Союзу у спорах, пов'язаних із застосуванням актів, ухвалених на основі Договорів, що створюють Європейське право інтелектуальної власності. Ці положення набувають чинності після їхнього затвердження державами-членами згідно з їхніми відповідними конституційними вимогами.

Стаття 263

Суд Європейського Союзу переглядає правомірність законодавчих актів, актів Ради, Комісії та Європейського центрального банку, окрім рекомендацій та висновків, а також актів Європейського Парламенту, що мають на меті правові наслідки для третіх сторін. Суд Європейського Союзу також переглядає правомірність актів органів, служб та агенцій Союзу, що мають правові наслідки для третіх сторін.

Суд Європейського Союзу для цих цілей має юрисдикцію щодо позовів держав-членів, Європейського Парламенту, Ради або Комісії на засадах браку компетенції, порушення істотної процесуальної вимоги, порушення Договорів або будь-якої норми права, пов'язаної з їх застосуванням, або зловживання повноваженнями.

Суд за цих самих умов має юрисдикцію щодо позовів Рахункової палати та Європейського центрального банку та Комітету регіонів з метою захисту їхніх прерогатив.

Будь-яка фізична або юридична особа відповідно до вимог, встановлених у частині 1 та 2, може порушити провадження проти рішення, адресованого цій особі, або проти рішення, що стосується їх безпосередньо та особисто, та проти регуляторного акту, що стосується їх безпосередньо та не призводить до виконавчих заходів.

Провадження, передбачені в цій статті, порушуються, залежно від випадку, протягом двох місяців від дати оприлюднення заходу чи його повідомлення позивачеві або за відсутності цього – від дати, коли позивач дізнався про захід.

Стаття 264

Якщо позов добре обґрунтовано, Суд Європейського Союзу проголошує відповідний акт нікчемним.

Проте Суд, якщо вважає це необхідним, зазначає, які наслідки акту, проголошеного нікчемним, вважатимуться остаточними.

Стаття 265

У разі бездіяльності Європейського Парламенту, Європейської Ради, Ради, Комісії або Європейського центрального банку при порушенні Договорів держави-члени та інші установи Союзу можуть подати позов до Суду Європейського Союзу для встановлення порушення. Ця стаття за цих самих умов застосовується до бездіяльності органів, служб та агенцій Союзу.

Позов є прийнятним лише у випадку, якщо до відповідної установи, органу, служби або агенції попередньо зверталися із закликом діяти. Якщо протягом двох місяців від дати звернення відповідна установа, орган, служба або агенція не визначила своєї позиції, позов можна подати протягом наступних двох місяців.

Будь-яка фізична або юридична особа може за умов, встановлених у попередніх частинах, подати до Суду скаргу на те, що установа, орган, служба або агенція Союзу не направили цій особі жодного акту, крім рекомендації або висновку.

Стаття 266

Від установи, чий акт проголошено нікчемним або чия бездіяльність проголошена такою, що суперечить Договорам, вимагається вжити заходів, необхідних для виконання рішення Суду Європейського Союзу.

Це зобов'язання не впливає на будь-які зобов'язання, що можуть впливати із застосування частини 2 статті 340.

Стаття 267

Суд Європейського Союзу має юрисдикцію виносити попередні рішення стосовно:

- (a) тлумачення Договорів;
- (b) чинності та тлумачення актів установ, органів, служб та агенцій Союзу;

Якщо таке питання порушено в будь-якому суді держави-члена, цей суд, якщо вважає, що рішення з цього питання є необхідним для надання йому можливості винести рішення, може звернутися із запитом до Суду винести рішення щодо цього питання.

Якщо будь-яке таке питання порушено у справі, розгляд якої триває в суді держави-члена, чий рішення не можна оскаржити за допомогою правових засобів національного законодавства, цей суд виносить питання на розгляд Суду.

Якщо таке питання порушено у справі, розгляд якої триває в суді держави-члена стосовно особи, яка перебуває під вартою, Суд Європейського Союзу діє із мінімальною затримкою.

Стаття 268

Суд Європейського Союзу має юрисдикцію у спорах, пов'язаних із відшкодуванням збитків, передбачених в частинах 2 та 3 статті 340.

Стаття 269

Суд Європейського Союзу має юрисдикцію приймати рішення щодо правомірності акту, ухваленого Європейською Радою або Радою відповідно до статті 7 Договору про Європейський Союз, лише на запит відповідної держави-члена, визначеної Європейською Радою або Радою, та лише стосовно процедурних положень, що містяться у цій статті.

Такий запит повинен робитися протягом одного місяця з дати такого визначення. Суд приймає рішення протягом одного місяця від дати такого запиту.

Стаття 270

Суд Європейського Союзу має юрисдикцію у будь-яких спорах між Союзом та його службовцями в межах і за умов, встановлених у Штатних правилах посадовців та в Умовах працевлаштування інших службовців Союзу.

Стаття 271

Суд Європейського Союзу в межах, встановлених нижче, має юрисдикцію у спорах стосовно:

- (a) виконання державами-членами зобов'язань відповідно до Статуту Європейського інвестиційного банку. У зв'язку з цим Рада директорів банку наділена повноваженнями, наданими Комісії статтею 258;
- (b) заходів, ухвалених Радою керівників Європейського інвестиційного банку. У зв'язку з цим будь-яка держава-член, Комісія або Рада директорів Банку можуть порушити провадження згідно з умовами, встановленими в статті 263;
- (c) заходів, ухвалених Радою директорів Європейського інвестиційного банку. Проведення проти таких заходів можуть порушуватись лише державами-членами або Комісією згідно з умовами, встановленими в статті 263, і лише на підставі недотримання процедури, передбаченої в частинах 2, 5, 6 та 7 статті 19 Статуту Банку;
- (d) виконання національними центральними банками зобов'язань згідно з Договорами та Статутом ЄСЦБ та ЄЦБ. Стосовно цього, повноваження Керівної ради Європейського центрального банку щодо національних центральних банків є такими самими, як повноваження, покладені статтею 258 на Комісію стосовно держав-членів. Якщо Суд визнає, що національний центральний банк не виконує зобов'язань за Договорами, від цього банку вимагається вжити заходів, необхідних для виконання рішення Суду.

Стаття 272

Суд Європейського Союзу має юрисдикцію виносити рішення згідно з будь-яким арбітражним застереженням, що міститься у контракті, який регулюється публічним або приватним правом і що укладений Союзом або від його імені.

Стаття 273

Суд Європейського Союзу має юрисдикцію в будь-яких спорах між державами-членами, що пов'язані із предметом регулювання Договорів, якщо спір передано йому за спеціальною угодою між сторонами.

Стаття 274

За умови, якщо юрисдикцію покладено Договорами на Суд Європейського Союзу, спори, стороною яких є Союз, на цій підставі не вилучаються з юрисдикції судів держав-членів.

Стаття 275

Суд Європейського Союзу не має юрисдикції стосовно положень, пов'язаних із спільною зовнішньою та безпековою політикою, а також стосовно актів, ухвалених на основі цих положень.

Проте Суд має юрисдикцію щодо моніторингу дотримання статті 40 Договору про Європейський Союз та щодо прийняття рішення стосовно проваджень, порушених згідно з умовами, встановленими у частині 4 статті 263 цього Договору, переглядаючи правомірність рішень, які передбачають обмежувальні заходи стосовно фізичних або юридичних осіб, ухвалених Радою на основі Глави 2 Розділу V Договору про Європейський Союз.

Стаття 276

При виконанні повноважень стосовно положень Глав 4 та 5 Розділу V Частини Три, які пов'язані з простором свободи, безпеки та правосуддя, Суд Європейського Союзу не має юрисдикції переглядати законність або пропорційність операцій, проведених поліцією або іншими правоохоронними службами держав-членів, або переглядати виконання обов'язків, покладених на держави-члени стосовно підтримання закону та правопорядку, а також гарантування внутрішньої безпеки.

Стаття 277

Не беручи до уваги закінчення строку, встановленого в частині 6 статті 263, будь-яка сторона у провадженні, предметом якого є акт загального застосування, ухвалений установою, органом, службою або агенцією Союзу, може посилатися на підстави, визначені в частині 2 статті 263, для того щоб вимагати від Суду Європейського Союзу визнати цей акт таким, що є неможливим для застосування.

Стаття 278

Позови, подані до Суду Європейського Союзу, не мають призупиняючої сили. Проте Суд може, якщо він вважає, що цього вимагають обставини, постановити призупинити застосування акту, що оскаржується.

Стаття 279

Суд Європейського Союзу у будь-якій справі, яку він розглядає, може призначити будь-які необхідні тимчасові заходів.

Стаття 280

Рішення Суду Європейського Союзу виконується згідно з умовами, встановленими в статті 299.

Стаття 281

Статут Суду Європейського Союзу викладається в окремому Протоколі.

Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, можуть вносити зміни до положень Статуту, за винятком Розділу I та статті 64. Європейський Парламент та Рада діють або за запитом Суду та після проведення консультацій з Комісією, або за пропозицією Комісії та після проведення консультацій із Судом.

*СЕКЦІЯ 6***ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЦЕНТРАЛЬНИЙ БАНК***Стаття 282*

1. Європейський центральний банк разом з національними центральними банками складають Європейську систему центральних банків (ЄСЦБ). Європейський центральний банк разом з національними центральними банками держав-членів, валютою яких є євро, які становлять Євросистему, провадять монетарну політику Союзу.
2. ЄСЦБ управляється керівними органами Європейського центрального банку. Першорядною ціллю ЄСЦБ є підтримання цінової стабільності. Без шкоди цій цілі ЄСЦБ підтримує загальні економічні політики в Союзі для того, щоб сприяти досягненню цілей Союзу.
3. Європейський центральний банк є суб'єктом права. Лише він може давати дозвіл на емісію євро. Він є незалежним у здійсненні своїх повноважень та в управлінні своїми фінансами. Установи, органи, служби та агенції Союзу та уряди держав-членів поважають цю незалежність.
4. Європейський центральний банк ухвалює такі заходи, що є необхідними для виконання його завдань відповідно до статей 127-133 та статті 138 та згідно з умовами, встановленими в Статуті ЄСЦБ та ЄЦБ. Відповідно до цих самих статей ті держави-члени, валютою яких не є євро, та їхні центральні банки зберігають свої повноваження в монетарних питаннях.
5. У межах сфер, що входять до його відповідальності, Європейський центральний банк проводить консультації щодо всіх запропонованих актів Союзу та всіх пропозицій щодо регулювання на національному рівні та може надавати свої висновки.

Стаття 283

1. До складу Керівної ради Європейського центрального банку входять члени Правління Європейського центрального банку та керівники національних центральних банків держав-членів, валютою яких є євро.

2. До складу Правління входять Голова, Заступник голови та чотири інші члени.

Голову, Заступника голови та інших членів Правління призначає Європейська Рада, діючи кваліфікованою більшістю, з-поміж осіб, які мають визнаний статус та досвід професійної діяльності в монетарних або банківських питаннях, за рекомендацією Ради після проведення консультацій з Європейським Парламентом та Керівною радою Європейського центрального банку.

Їхній строк перебування на посаді становить вісім років без права переобрання.

Лише громадяни держав-членів можуть бути членами Правління.

Стаття 284

1. Голова Ради та член Комісії можуть брати участь у засіданнях Керівної Ради Європейського центрального банку без права голосу.

Голова Ради може подати пропозицію Керівній раді Європейського центрального банку для її обговорення.

2. Голову Європейського центрального банку запрошують взяти участь у засіданнях Ради, коли вона обговорює питання, що стосуються цілей та завдань ЄСЦБ.

3. Європейський центральний банк направляє річний звіт про діяльність ЄСЦБ та про монетарну політику як попереднього, так і поточного року до Європейського Парламенту, Ради та Комісії, а також Європейської Ради. Голова Європейського центрального банку представляє цей звіт Раді та Європейському Парламенту, які можуть на цій підставі провести загальне обговорення.

Голову Європейського центрального банку та інших членів Правління на запит Європейського Парламенту або за їхньої власною ініціативою можуть заслуховувати компетентні комітети Європейського Парламенту.

СЕКЦІЯ 7

РАХУНКОВА ПАЛАТА

Стаття 285

Рахункова палата здійснює аудит Союзу.

До складу Рахункової палати входить по одному громадянину від кожної держави-члена. Її члени є цілком незалежними у виконанні своїх обов'язків в загальних інтересах Союзу.

Стаття 286

1. Члени Рахункової палати добираються з-поміж осіб, що належать або належали у своїх відповідних державах до органів зовнішнього аудиту або мають спеціальну кваліфікацію для таких посад. Їхня незалежність має бути поза сумнівом.

2. Члени Рахункової палати призначаються строком на шість років. Рада після проведення консультацій з Європейським Парламентом ухвалює особовий склад членів, сформований згідно з пропозиціями кожної держави-члена. Строк перебування на посаді членів Рахункової палати може поновлюватись.

Члени Рахункової палати обирають зі свого складу Голову строком на три роки. Голова може бути обраний повторно.

3. Під час виконання цих обов'язків члени Рахункової палати не звертаються за вказівками та не приймають їх від будь-якого уряду або будь-якого іншого органу. Члени Рахункової палати утримуються від будь-яких дій, несумісних з їхніми обов'язками.

4. Члени Рахункової палати під час перебування на посаді не можуть займатися будь-якою професійною діяльністю, оплачуваною або неоплачуваною. Приступаючи до виконання своїх обов'язків, члени Рахункової палати урочисто присягають під час виконання та після закінчення строку своїх повноважень поважати обов'язки, що випливають із посади, зокрема обов'язок поводитися чесно та розважливо щодо надання згоди на певні призначення або пільги після закінчення строку їхніх повноважень.

5. Крім звичайної заміни або смерті, обов'язки члена Рахункової палати закінчуються, коли він іде у відставку або коли його примусово звільняють за рішенням Суду відповідно до частини 6.

Посада, вакантна внаслідок цього, заповнюється на залишок строку перебування на посаді члена Рахункової палати.

Окрім випадків примусового звільнення з посади, члени Рахункової палати продовжують обіймати посади, доки їх замінять.

6. Члена Рахункової палати може бути позбавлено посади або його права на пенсію чи на інші аналогічні виплати, лише якщо Суд за поданням Рахункової палати встановить, що член Рахункової палати вже не відповідає необхідним вимогам або не виконує зобов'язань, що впливають із його посади.

7. Рада визначає умови працевлаштування Голови та членів Рахункової палати та, зокрема, їхні заробітні платні, утримання та пенсії. Рада також визначає будь-які виплати, що мають робитися замість винагороди.

8. Положення Протоколу про привілеї та імунітети Європейського Союзу, що застосовуються до суддів Суду Європейського Союзу, також застосовуються до членів Рахункової палати.

Стаття 287

1. Рахункова палата перевіряє звітність про всі надходження та видатки Союзу. Вона також перевіряє звітність про всі надходження та видатки усіх органів, служб та агенцій, заснованих Союзом, тією мірою, якою відповідний установчий документ не виключає таку перевірку.

Рахункова палата надає Європейському Парламенту та Раді висновок про достовірність звітності та правомірність і правильність всіх трансакцій, що є основою звітності, і який публікується в *Офіційному віснику Європейського Союзу*. Цей висновок може доповнюватися окремими оцінками кожної основної діяльності Союзу.

2. Рахункова палата перевіряє, чи всі надходження отримано та чи всі видатки здійснено законно та правильно, а також чи було управління фінансами раціональним. При цьому Рахункова палата звітує окремо по кожному випадку невідповідності.

Аудит надходжень здійснюється на основі визначених як такі, що мають бути сплачені, так і фактично сплачених Союзу сум.

Аудит видатків здійснюється на основі як взятих на себе зобов'язань, так і здійснених платежів.

Ці аудити можуть проводитися до закриття звітності відповідного фінансового року.

3. Аудит здійснюється на основі облікової документації та, якщо необхідно, проводиться на місці в інших установах Союзу, у приміщенні будь-якого органу, служби або агенції, які управляють надходженнями або видатками від імені Союзу, а також в державах-членах, включаючи перевірки у приміщеннях будь-якої фізичної або юридичної особи, що отримує платежі з бюджету. Аудит у державах-членах здійснюється, підтримуючи зв'язок із національними аудиторськими органами або, якщо вони не мають необхідних повноважень, разом з компетентними національними підрозділами. Рахункова палата та національні аудиторські органи держав-членів співпрацюють у дусі довіри, зберігаючи свою незалежність. Ці органи або підрозділи інформують Рахункову палату про те, чи мають вони намір брати участь в аудиті.

Інші установи Союзу, будь-які органи, служби або агенції, що управляють від імені Союзу надходженнями або видатками, будь-яка фізична або юридична особа, що отримує платежі з бюджету, та національні аудиторські органи або, якщо вони не мають необхідних повноважень, компетентні національні підрозділи на запит Рахункової палати передають їй будь-які документи або інформацію, необхідну для виконання її завдань.

Право доступу Рахункової палати до інформації, яка утримується Європейським інвестиційним банком щодо його діяльності в управлінні надходженнями та видатками Союзу регулюється угодою між Рахунковою палатою, Банком та Комісією. Навіть за відсутності угоди Палата має доступ до інформації, необхідної для аудиту видатків та надходжень Союзу, що управляються Банком.

4. Рахункова палата складає річний звіт після завершення кожного фінансового року. Звіт направляється до інших установ Союзу та публікується в *Офіційному віснику Європейського Союзу* разом із відповідями цих установ на зауваження Рахункової палати.

Рахункова палата може також в будь-який час подавати зауваження, зокрема у формі спеціальних звітів, з певних питань та надавати висновки на запит однієї з інших установ Союзу.

Рахункова палата ухвалює річні звіти, спеціальні звіти або висновки більшістю своїх членів. Проте вона може створити внутрішні палати для того, щоб ухвалювати певні категорії звітів або висновків згідно з умовами, встановленими її Регламентом.

Рахункова палата допомагає Європейському Парламенту та Раді виконувати їхні повноваження щодо контролю за виконанням бюджету.

Рахункова палата розробляє свій Регламент. Цей Регламент потребує схвалення Радою.

ГЛАВА 2

ПРАВОВІ АКТИ СОЮЗУ, ПРОЦЕДУРИ УХВАЛЕННЯ ТА ІНШІ ПОЛОЖЕННЯ

СЕКЦІЯ 1

ПРАВОВІ АКТИ СОЮЗУ

Стаття 288

Для виконання повноважень Союзу установи ухвалюють регламенти, директиви, рішення, рекомендації та висновки.

Регламент має загальне застосування. Він є обов'язковим у повному обсязі та повинен прямо застосовуватися в усіх державах-членах.

Директива є обов'язковою щодо результату, якого необхідно досягти, для кожної держави-члена, якій її адресовано, проте залишає національним органам влади вибір форми та засобів.

Рішення є обов'язковим у повному обсязі. Якщо рішення визначає тих, кому воно адресовано, воно є обов'язковим лише для них.

Рекомендації та висновки не є зобов'язальними.

Стаття 289

1. Звичайна законодавча процедура полягає у спільному ухваленні Європейським Парламентом та Радою регламенту, директиви або рішення за пропозицією Комісії. Ця процедура визначається в статті 294.

2. В окремих випадках, передбачених Договорами, ухвалення регламентів, директив або рішень Європейським Парламентом за участю Ради або Радою за участю Європейського Парламенту є спеціальною законодавчою процедурою.

3. Правові акти, ухвалені згідно з законодавчою процедурою, є законодавчими актами.

4. В окремих випадках, передбачених Договорами, законодавчі акти можуть ухвалюватися за ініціативою групи держав-членів або Європейського Парламенту, за рекомендацією Європейського центрального банку або на запит Суду чи Європейського інвестиційного банку.

Стаття 290

1. Законодавчі акти можуть делегувати Комісії повноваження ухвалювати незаконодавчі акти загального застосування для доповнення або внесення змін до певних неістотних елементів законодавчого акту.

Цілі, зміст, сфера застосування та тривалість делегування повноважень чітко визначаються у законодавчих актах. Істотні елементи сфери закріплюються за законодавчими актами та відповідно не є предметом делегування повноважень.

2. Законодавчі акти чітко встановлюють умови, якими регулюється делегування; ці умови можуть бути такими:

(а) Європейський Парламент або Рада можуть прийняти рішення скасувати делегування;

(б) делегований акт може набути чинності, лише якщо Європейським Парламентом або Радою не було висловлено жодного заперечення протягом періоду, встановленого законодавчим актом.

Для цілей пунктів (а) та (б) Європейський Парламент діє більшістю складу своїх членів, а Рада – кваліфікованою більшістю.

3. Прикметник «делегований» додається до заголовку делегованих актів.

Стаття 291

1. Держави-члени ухвалюють всі заходи національного законодавства, необхідні для впровадження актів Союзу, що є зобов'язальними.
2. У разі потреби в уніфікованих умовах для впровадження актів Союзу, що є зобов'язальними, такі акти покладають імплементаційні повноваження на Комісію, а у належним чином обґрунтованих окремих випадках та у випадках, передбачених статтями 24 та 26 Договору про Європейський Союз, – на Раду.
3. Для цілей частини 2 Європейський Парламент та Рада, діючи за допомогою регламентів згідно зі звичайною законодавчою процедурою, заздалегідь встановлюють правила та загальні принципи стосовно механізмів контролю з боку держав-членів реалізації Комісією імплементаційних повноважень.
4. Слово «імплементаційний» додається до заголовку імплементаційних актів.

Стаття 292

Рада ухвалює рекомендації. Вона діє за пропозицією Комісії в усіх випадках, коли Договори передбачають ухвалення актів за пропозицією Комісії. Рада діє одностайно у тих сферах, у яких для ухвалення акту Союзу вимагається одностайність. Комісія та Європейський центральний банк ухвалюють рекомендації в окремих випадках, передбачених Договорами.

СЕКЦІЯ 2

ПРОЦЕДУРИ УХВАЛЕННЯ АКТИВ ТА ІНШІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 293

1. Якщо відповідно до Договорів Рада діє за пропозицією Комісії, вона може вносити зміни до такої пропозиції, лише діючи одностайно, окрім випадків, зазначених у частинах 10 та 13 статті 294, статтях 310, 312 та 314 та у частині 2 статті 315.
2. Доки Рада не вчинила дій, Комісія може змінити свою пропозицію у будь-який час протягом процедури ухвалення акту Союзу.

Стаття 294

1. Якщо в Договорах зроблено посилання на звичайну законодавчу процедуру, для ухвалення акту застосовується така процедура.
2. Комісія подає пропозицію до Європейського Парламенту та Ради.

Перше читання

3. Європейський Парламент ухвалює свою позицію в першому читанні та повідомляє про неї Раді.
4. Якщо Рада затверджує позицію Європейського Парламенту, зазначений акт ухвалюється у формулюванні, що відповідає позиції Європейського Парламенту.
5. Якщо Рада не затверджує позицію Європейського Парламенту, вона ухвалює свою позицію в першому читанні та повідомляє про неї Європейському Парламенту.
6. Рада інформує Європейський Парламент у повному обсязі про причини, що спонукали її до ухвалення власної позиції в першому читанні. Комісія в повному обсязі інформує Європейський Парламент про свою позицію.

Друге читання

7. Якщо протягом трьох місяців після цього повідомлення Європейський Парламент:
 - (a) затверджує позицію Ради у першому читанні або не приймає рішення, зазначений акт вважається ухваленим у формулюванні, яке відповідає позиції Ради;
 - (b) відхиляє позицію Ради у першому читанні більшістю членів свого складу, запропонований акт вважається неухваленим;
 - (c) пропонує зміни до позиції Ради у першому читанні більшістю членів свого складу, то текст, змінений таким чином, передається Раді та Комісії, які надають висновок щодо цих змін.
8. Якщо протягом трьох місяців після отримання змін від Європейського Парламенту, Рада, діючи кваліфікованою більшістю:
 - (a) затверджує всі ці зміни, цей акт вважається прийнятим;
 - (b) не затверджує всі ці зміни, Голова Ради за згодою Голови Європейського Парламенту протягом шести тижнів скликає засідання Погоджувального комітету.
9. Рада діє одностайно щодо внесення змін, щодо яких Комісія видала негативний висновок.

Погодження

10. Погоджувальний комітет, до складу якого входять члени Ради або їхні представники та така сама кількість членів, що представляють Європейський Парламент, має своїм завданням досягнення згоди щодо спільного тексту кваліфікованою більшістю членів Ради або їхніх представників та більшістю членів, що представляють Європейський Парламент, протягом шести тижнів від дати його скликання на основі позицій Європейського Парламенту та Ради в другому читанні.

11. Комісія бере участь у роботі Погоджувального комітету та висуває всі необхідні ініціативи для того, щоб повторно погодити позиції Європейського Парламенту та Ради.

12. Якщо протягом шести тижнів від дати скликання Погоджувального комітету він не затверджує спільного тексту, запропонований акт вважається неухваленим.

Третє читання

13. Якщо протягом цього періоду Погоджувальний комітет затверджує спільний текст, Європейський Парламент, діючи більшістю поданих голосів, та Рада, діючи кваліфікованою більшістю, мають шість тижнів від дати затвердження для ухвалення відповідного акту згідно з погодженим текстом. Якщо їм це не вдалось, запропонований акт вважається неухваленим.

14. Тримісячний та шеститижневий строки, зазначені в цій статті, продовжуються за ініціативою Європейського Парламенту або Ради щонайбільше на один місяць або два тижні відповідно.

Спеціальні положення

15. Якщо у випадках, передбачених Договорами, за ініціативою групи держав-членів, за рекомендацією Європейського центрального банку або на вимогу Суду Європейського Союзу законодавчий акт підлягає застосуванню звичайної законодавчої процедури, частина 2, друге речення частини 6 та частина 9 не застосовуються.

У такому разі Європейський Парламент та Рада передають запропонований акт Комісії із зазначенням своїх позицій в першому та другому читаннях. Європейський Парламент або Рада можуть протягом усієї процедури звернутися щодо отримання висновку Комісії, який Комісія також може видати за власною ініціативою. Комісія, якщо вона вважає за необхідне, може взяти участь в засіданні Погоджувального комітету відповідно до частини 11.

Стаття 295

Європейський Парламент, Рада та Комісія можуть проводити консультації між собою та за спільною згодою встановлювати положення щодо їхньої співпраці. З цією метою вони можуть згідно з Договорами укладати міжінституційні угоди, які можуть бути зобов'язальними.

Стаття 296

Якщо Договори не визначають вид акту, який має ухвалюватися, установи обирають його тип залежно від випадку згідно з процедурами, що застосовуються, та відповідно до принципу пропорційності.

Правові акти зазначають підстави, на яких вони ґрунтуються, та містять посилання на будь-які пропозиції, ініціативи, рекомендації, запити або висновки, що вимагаються Договорами.

Під час розгляду проектів законодавчих актів Європейський Парламент та Рада утримуються від схвалення актів, що не передбачені відповідною законодавчою процедурою у цій сфері.

Стаття 297

1. Законодавчі акти, ухвалені згідно зі звичайною законодавчою процедурою, підписуються Головою Європейського Парламенту та Головою Ради.

Законодавчі акти, ухвалені згідно зі спеціальною законодавчою процедурою, підписуються Головою установи, яка їх ухвалила.

Законодавчі акти публікуються в *Офіційному віснику Європейського Союзу*. Вони набувають чинності з дати, вказаної в них, або за відсутності такої – на двадцятий день після їхнього опублікування.

2. Незаконодавчі акти, ухвалені у формі регламентів, директив або рішень, коли такі не зазначають, кому вони адресовані, підписуються Головою установи, яка їх ухвалила.

Регламенти та директиви, які адресовано усім державам-членам, а також рішення, які не зазначають тих, кому вони адресовані, публікуються в *Офіційному віснику Європейського Союзу*. Вони набирають чинності з дати, вказаної в них, або за відсутності такої – на двадцятий день після їхнього опублікування.

Інші директиви та рішення, які визначають тих, кому вони адресовані, повідомляються тим, кому їх було адресовано, та набувають чинності після такого повідомлення.

Стаття 298

1. При виконанні своїх завдань установи, органи, служби та агенції Союзу користуються підтримкою відкритої, ефективної та незалежної Європейської адміністрації.

2. Відповідно до Штатних правил та Умов працевлаштування, ухвалених на основі статті 336, Європейський Парламент та Рада, діючи за допомогою регламентів, згідно зі звичайною законодавчою процедурою встановлюють положення з цією метою.

Стаття 299

Акти Ради, Комісії або Європейського центрального банку, що накладають грошові зобов'язання на осіб, окрім держав, підлягають обов'язковому виконанню.

Забезпечення виконання регулюється цивільно-процесуальними нормами, чинними в державі, на території якої воно здійснюється. Наказ про забезпечення виконання додається до рішення без інших формальностей, крім визначення автентичності рішення, національним органом влади, який призначається урядом кожної держави-члена для цих цілей та про який повідомляється Комісії та Суду Європейського Союзу.

Коли ці формальності виконано за поданням зацікавленої сторони, ця сторона може приступити до забезпечення виконання відповідно до національного законодавства шляхом передачі питання безпосередньо до компетентного органу влади.

Забезпечення виконання може бути призупинене лише рішенням Суду. Проте суди зацікавленої країни мають юрисдикцію щодо скарг на те, що забезпечення виконання проводиться невідповідним чином.

ГЛАВА 3

ДОРАДЧІ ОРГАНИ СОЮЗУ

Стаття 300

1. Європейському Парламентові, Раді та Комісії допомагають Економічно-соціальний комітет та Комітет регіонів, що виконують дорадчі функції.
2. До складу Економічно-соціального комітету входять представники організацій працедавців, найманих працівників, а також інших сторін, що представляють громадянське суспільство, зокрема соціально-економічну, громадську, професійну та культурну сфери.
3. До складу Комітету регіонів входять представники регіональних та місцевих органів, які або обіймають виборну посаду в регіональних або місцевих органах влади, або політично підзвітні виборним органам.
4. Члени Економічно-соціального комітету та Комітету регіонів не пов'язані жодними примусовими вказівками. Вони є цілковито незалежними у виконанні своїх обов'язків в загальних інтересах Союзу.

Правила, зазначені у частинах 2 та 3, що регулюють характер складу Комітетів, періодично переглядаються для врахування економічних, соціальних та демографічних тенденцій в рамках Союзу. З цією метою Рада ухвалює рішення за пропозицією Комісії.

СЕКЦІЯ 1

ЕКОНОМІЧНО-СОЦІАЛЬНИЙ КОМІТЕТ

Стаття 301

Кількість членів Економічно-соціального комітету не перевищує 350.

Рада, діючи одностайно за пропозицією Комісії, ухвалює рішення, що визначає склад Комітету.

Рада визначає утримання членів Комітету.

Стаття 302

1. Члени Комітету призначаються на п'ять років. Рада ухвалює особовий склад членів, що складається згідно з пропозиціями кожної держави-члена. Строк перебування на посаді членів Комітету може поновлюватися.
2. Рада діє після проведення консультації з Комісією. Рада може отримати висновок європейських органів, що є представниками різних економічних та соціальних секторів, а також громадянського суспільства, яких стосується діяльність Союзу.

Стаття 303

Комітет обирає свого Голову та Президію з-поміж своїх членів строком на два з половиною роки.

Комітет ухвалює свій Регламент.

Комітет скликається Головою на вимогу Європейського Парламенту, Ради або Комісії. Комітет може також проводити засідання за власною ініціативою.

Стаття 304

Комітет проводить консультації з Європейським Парламентом, Радою або Комісією, якщо це передбачається Договорами. Комітет може проводити консультації з цими установами в усіх випадках, в яких вони вважають це за доцільне. Комітет може видавати висновки за власною ініціативою у випадках, в яких він вважає це доцільним.

Європейський Парламент, Рада або Комісія, якщо вони вважають це за необхідне, призначають Комітету строк подання висновку, що не може бути меншим за один місяць від дати, коли голова Комітету отримує повідомлення стосовно цього. Після закінчення строку відсутність висновку не перешкоджає здійсненню подальших дій.

Висновок Комітету разом із протоколом засідання направляється Європейському Парламенту, Раді та Комісії.

СЕКЦІЯ 2

КОМІТЕТ РЕГІОНІВ

Стаття 305

Кількість членів Комітету регіонів не перевищує 350.

Рада на пропозицію Комісії, діючи одностайно, ухвалює рішення, що визначає склад Комітету.

Члени Комітету та така сама кількість замісників членів призначаються строком на п'ять років. Вони можуть бути призначені повторно. Рада ухвалює рішення, що визначає особовий склад членів та замісників членів, сформований згідно з пропозиціями кожної держави-члена. Строк перебування членів Комітету на посаді завершується автоматично, коли закінчується мандат, зазначений у частині 3 статті 300, на підставі якого їх було висунуто; вони замінюються на період до завершення зазначеного строку згідно з тією самою процедурою. Жоден член Комітету не може одночасно бути членом Європейського Парламенту.

Стаття 306

Комітет регіонів обирає свого Голову та Президію з-поміж своїх членів строком на два з половиною роки.

Комітет ухвалює свій Регламент.

Комітет скликається Головою на вимогу Європейського Парламенту, Ради або Комісії. Комітет може також проводити засідання за власною ініціативою.

Стаття 307

Комітет регіонів проводить консультації з Європейським Парламентом, Радою або Комісією, якщо це передбачається Договорами та в усіх інших випадках, зокрема тих, що стосуються транскордонної співпраці, в яких одна з цих установ вважає це за доцільне.

Європейський Парламент, Рада або Комісія, якщо вважає це за необхідне, призначають Комітету строк подання висновку, що не може бути меншим за один місяць від дати, коли голова Комітету отримує повідомлення стосовно цього. Після закінчення строку відсутність висновку не перешкоджає здійсненню подальших дій.

Якщо з Економічно-соціальним комітетом проводяться консультації відповідно до статті 304, Європейський Парламент, Рада або Комісія інформують Комітет регіонів про запит щодо висновку. Якщо Комітет регіонів вважає, що при цьому зачіпаються певні регіональні інтереси, він може видати висновок з цього питання.

Комітет регіонів може видавати висновок за власною ініціативою у випадках, коли він вважає це доцільним.

Висновок Комітету разом із протоколом засідання направляється Європейському Парламенту, Раді та Комісії.

ГЛАВА 4

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК

Стаття 308

Європейський інвестиційний банк є суб'єктом права.

Членами Європейського інвестиційного банку є держави-члени.

Статут Європейського інвестиційного банку викладено в Протоколі, що додається до Договорів. Рада, діючи одностайно згідно зі спеціальною законодавчою процедурою, на запит Європейського інвестиційного банку та після проведення консультацій із Європейським Парламентом та Комісією або за пропозицією Комісії та після проведення консультацій з Європейським Парламентом та Європейським інвестиційним банком може вносити зміни до Статуту Банку.

Стаття 309

Завданням Європейського інвестиційного банку є сприяння збалансованому та стабільному розвитку внутрішнього ринку в інтересах Союзу, використовуючи ринок капіталу та власні ресурси. Для цих цілей Банк, діючи на неприбутковій основі, надає позики та гарантії, що сприяють фінансуванню нижчезазначених проектів в усіх секторах економіки:

- (a) проектів розвитку менш розвинених регіонів;
- (b) проектів модернізації або конверсії підприємств або розвитку нових видів діяльності, що постали внаслідок створення або функціонування внутрішнього ринку, якщо обсяг або характер цих проектів є таким, що їх неможливо повністю профінансувати з різних джерел, наявних в окремих державах-членах;
- (c) проектів спільного інтересу кількох держав-членів, якщо обсяг або характер цих проектів є таким, що їх неможливо повністю профінансувати з різних джерел, наявних в окремих державах-членах.

Виконуючи свої завдання, Банк сприяє фінансуванню інвестиційних програм у поєднанні з допомогою Структурних фондів та інших фінансових інструментів Союзу.

РОЗДІЛ II

ФІНАНСОВІ ПОЛОЖЕННЯ*Стаття 310*

1. Усі статті надходжень та видатків Союзу включаються в кошторис, що розробляється на кожний фінансовий рік, та відображаються в бюджеті.

Річний бюджет Союзу встановлюється Європейським Парламентом та Радою відповідно до статті 314.

Надходження та видатки, відображені в бюджеті, мають бути збалансованими.

2. Видатки, відображені в бюджеті, розписуються на річний бюджетний період відповідно до положень, зазначених в статті 322.

3. Виконання видатків, зазначених в бюджеті, вимагає попереднього ухвалення зобов'язального акту Союзу, що забезпечує правову основу для його дії та виконання відповідних видатків згідно з положеннями, зазначеними в статті 322, окрім випадків, обумовлених таким актом.

4. З метою підтримання бюджетної дисципліни Європейський Союз не ухвалює жодного акту, який може мати помітні наслідки для бюджету, не надаючи гарантій того, що видатки, спричинені таким актом, можуть бути профінансованими в межах власних ресурсів Союзу та згідно з багаторічною фінансовою програмою, зазначеною у статті 312.

5. Бюджет виконується відповідно до принципу ефективного фінансового управління. Держави-члени співпрацюють з Союзом для забезпечення того, щоб їхні асигнування, внесені до бюджету, використовувалися згідно з цим принципом.

6. Союз та держави-члени згідно зі статтею 325 борються проти шахрайства та будь-якої іншої незаконної діяльності, що зачіпає фінансові інтереси Союзу.

ГЛАВА 1

ВЛАСНІ РЕСУРСИ СОЮЗУ*Стаття 311*

Союз забезпечує себе засобами, необхідними для досягнення цілей та виконання своїх політик.

Без шкоди іншим надходженням бюджет повністю фінансується із власних ресурсів.

Рада, діючи згідно зі спеціальною законодавчою процедурою, одностайно та після проведення консультацій з Європейським Парламентом ухвалює рішення, що встановлює положення стосовно системи власних ресурсів Союзу. У цьому контексті Рада може встановити нові категорії власних ресурсів або скасувати існуючі. Рішення не набуває чинності, доки його не затверджено державами-членами згідно з їхніми відповідними конституційними вимогами.

Рада, діючи за допомогою регламентів згідно зі спеціальною законодавчою процедурою, встановлює заходи з реалізації для системи власних ресурсів Союзу у тій мірі, в якій це передбачено у рішенні, ухваленому на основі частини 3. Рада діє після отримання згоди Європейського Парламенту.

ГЛАВА 2

БАГАТОРІЧНА ФІНАНСОВА ПРОГРАМА

Стаття 312

1. Багаторічна фінансова програма забезпечує те, щоб видатки Союзу розвивались упорядковано та в межах його власних ресурсів.

Програма створюється принаймні на п'ятирічний період.

Річний бюджет Союзу відповідає багаторічній фінансовій програмі.

2. Рада, діючи згідно зі спеціальною законодавчою процедурою, ухвалює регламент, що встановлює багаторічну фінансову програму. Рада діє одностайно після отримання згоди Європейського Парламенту, яка надається більшістю складу його членів.

Європейська Рада може одностайно ухвалити рішення, що дозволяє Раді діяти кваліфікованою більшістю при ухваленні регламенту, зазначеного у першому абзаці.

3. Фінансова програма визначає розміри максимальних річних асигнованих коштів за категорією видатків та розміри максимальних річних коштів для здійснення платежів. Категорії видатків, обмежені у кількості, відповідають основним секторам діяльності Союзу.

Фінансова програма встановлює інші положення, необхідні для безперешкодного функціонування річної бюджетної процедури.

4. Якщо до закінчення попередньої фінансової програми не було ухвалено регламенту Ради, що визначає нову фінансову програму, максимальні розміри коштів та інші положення, що відповідають останньому року цієї програми, продовжують застосовуватись до того часу, коли такий акт буде ухвалено.

5. Упродовж процедури, що закінчується ухваленням фінансової програми, Європейський Парламент, Рада та Комісія вживають усіх необхідних заходів для сприяння її ухваленню.

ГЛАВА 3

РІЧНИЙ БЮДЖЕТ СОЮЗУ

Стаття 313

Фінансовий рік триває з 1 січня до 31 грудня.

Стаття 314

Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі спеціальною законодавчою процедурою, встановлює річний бюджет Союзу відповідно до таких положень.

1. За винятком Європейського центрального банку, кожна установа складає до 1 липня кошторис своїх видатків на наступний фінансовий рік. Комісія консолідує ці кошториси в проєкті бюджету, що може містити відмінні кошториси.

Проєкт бюджету містить кошторис надходжень та кошторис видатків.

2. Комісія подає пропозицію Європейському Парламенту та Раді, що містить проєкт бюджету, не пізніше 1 вересня року, що передує тому, в якому має виконуватися бюджет.

Комісія може вносити зміни до проєкту бюджету протягом процедури до часу скликання Погоджувального комітету, зазначеного у частині 5.

3. Рада ухвалює свою позицію щодо проєкту бюджету на направляє її Європейському Парламенту не пізніше 1 жовтня року, що передує тому, в якому має виконуватися бюджет. Рада інформує у повному обсязі Європейський Парламент щодо причин, що спонукали її до прийняття власної позиції.

4. Якщо протягом сорока двох днів від такого повідомлення Європейський Парламент:

- (a) затверджує позицію Ради – бюджет ухвалюється;
- (b) не приймає рішення – бюджет вважається ухваленим;
- (c) ухвалює зміни більшістю складу своїх членів – змінений проєкт направляється Раді та Комісії. Голова Європейського Парламенту за згодою Голови Ради невідкладно скликає засідання Погоджувального комітету. Проте, якщо протягом десяти днів від

дати направлення проекту Рада інформує Європейський Парламент про те, що вона затвердила усі його зміни, Погоджувальний комітет не збирається.

5. Погоджувальний комітет, який складається з членів Ради або їхніх представників та такої ж кількості членів, що представляють Європейський Парламент, має своїм завданням досягнення згоди щодо спільного тексту кваліфікованою більшістю членів Ради або їхніх представників та більшістю представників Європейського Парламенту впродовж двадцяти одного дня з дати його скликання на основі позицій Європейського Парламенту та Ради.

Комісія бере участь у роботі Погоджувального комітету та висуває усі необхідні ініціативи для повторного погодження позицій Європейського Парламенту та Ради.

6. Якщо протягом двадцяти одного дня, зазначених у частині 5, Погоджувальний комітет досягає згоди щодо спільного тексту, Європейський Парламент та Рада – кожний має чотирнадцять днів з дати досягнення згоди для затвердження спільного тексту.

7. Якщо протягом чотирнадцяти днів, зазначених у частині 6:

- (a) Європейський Парламент та Рада – обидва затверджують спільний текст або не приймають рішення або якщо одна із цих установ затверджує спільний текст у той час, коли інша не приймає рішення, – бюджет вважається остаточно ухваленим згідно зі спільним текстом; або
- (b) Європейський Парламент, діючи більшістю свого складу, та Рада – обидва відхиляють спільний текст або якщо одна із цих установ відхиляє спільний текст у той час, коли інша не приймає рішення, – Комісією подається новий проект бюджету; або
- (c) Європейський Парламент, діючи більшістю складу своїх членів, відхиляє спільний текст у той час, коли Рада затверджує його, – Комісією подається новий проект бюджету; або
- (d) Європейський Парламент затверджує спільний текст у той час коли Рада відхиляє його, – Європейський Парламент, діючи більшістю складу своїх членів та трьома п'ятими поданих голосів протягом чотирнадцяти днів від дати відхилення Радою, може прийняти рішення про затвердження всіх або деяких зі змін, зазначених у пункті (c) частини 4. Якщо зміни Європейського Парламенту не підтверджуються, позиція, погоджена у рамках Погоджувального комітету щодо пункту бюджету, що є предметом цієї зміни, зберігається. Бюджет вважається остаточно ухваленим на цих підставах.

8. Якщо Погоджувальний комітет протягом двадцяти одного дня, зазначених у частині 5, не досягає згоди щодо спільного тексту, Комісією подається новий проект бюджету.

9. Коли процедуру, передбачену в цій статті, завершено, Голова Європейського Парламенту оголошує, що бюджет є остаточно ухваленим.

10. Кожна установа виконує повноваження, покладені на них відповідно до цієї статті, згідно з Договорами та актами, ухваленими на їх підставі, зокрема стосовно власних ресурсів Союзу та балансу між надходженнями та видатками.

Стаття 315

Якщо на початок фінансового року бюджет не було остаточно ухвалено, то сума, еквівалентна тій, що не перевищує однієї дванадцятої бюджетних асигнувань попереднього фінансового року стосовно будь-якої статті бюджету, може щомісячно витрачатися відповідно до положень регламентів, виданих відповідно до статті 322. Проте така сума не повинна перевищувати одну дванадцяту асигнувань, передбачених у аналогічній статті проекту бюджету.

Рада за пропозицією Комісії та за умови дотримання інших умов, встановлених в частині 1, може дозволити видатки понад одну дванадцяту згідно з регламентами, виданими відповідно до статті 322. Рада невідкладно передає це рішення Європейському Парламенту.

Рішення, зазначене у частині 2, встановлює необхідні заходи щодо ресурсів для забезпечення застосування цієї статті згідно з актами, зазначеними у статті 311.

Рішення набуває чинності через тридцять днів після його ухвалення, якщо Європейський Парламент, діючи більшістю складу своїх членів, не прийняв рішення скоротити такі видатки протягом цього строку.

Стаття 316

Згідно з умовами, що встановлюються відповідно до статті 325, будь-які асигнування, окрім тих, що стосуються витрат на персонал, які не використано до кінця фінансового року, можуть бути перенесеними лише на наступний фінансовий рік.

Видатки класифікуються за різними статтями, що групують видатки за їхнім характером або призначенням, та розподіляються згідно з Регламентами, виданими відповідно до статті 322.

Видатки Європейського Парламенту, Європейської Ради та Ради, Комісії та Суду Європейського Союзу визначаються окремими частинами бюджету без шкоди спеціальним положенням щодо певних спільних видатків.

ГЛАВА 4

ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТУ ТА ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Стаття 317

Комісія виконує бюджет у співпраці з державами-членами згідно з положеннями регламентів, виданих відповідно до статті 322, і несе за це відповідальність та в межах асигнувань, беручи до уваги принципи ефективного фінансового управління. Держави-члени співпрацюють з Комісією для забезпечення використання асигнувань згідно з принципами ефективного фінансового управління.

Регламенти встановлюють зобов'язання держав-членів щодо аудиту та контролю під час виконання бюджету та обов'язки, що з цього випливають. Регламенти також встановлюють відповідальність та детальні правила для кожної установи стосовно її ролі у здійсненні її власних видатків.

Комісія з урахуванням меж та умов, встановлених у регламентах, виданих відповідно до статті 322, може переносити асигнування з однієї статті до іншої або з однієї частини до іншої в рамках бюджету.

Стаття 318

Комісія щороку подає Європейському Парламенту та Раді звітність про виконання бюджету попереднього фінансового року. Комісія також направляє їм баланс активів та пасивів Союзу.

Комісія також подає Європейському Парламенту та Раді оціночний звіт про фінанси Союзу, що ґрунтується на досягнутих результатах, зокрема стосовно вказівок, наданих Європейським Парламентом та Радою відповідно до статті 319.

Стаття 319

1. Європейський Парламент, діючи за рекомендацією Ради, звільняє Комісію від зобов'язань щодо виконання бюджету. З цією метою Рада та Європейський Парламент по черзі перевіряють звітність, баланс та оціночні звіти, зазначені в статті 318, річний звіт Рахункової палати разом з відповідями установ, що перевірялися на зауваження Рахункової палати, висновок про достовірність, зазначений у другому абзаці частині 1 статті 287, та будь-які важливі спеціальні звіти Рахункової палати.

2. Перш ніж звільнити Комісію від зобов'язань або з будь-якою іншою ціллю, пов'язаною із реалізацією повноважень щодо виконання бюджету, Європейський Парламент може зробити запит до Комісії щодо надання підтвердження стосовно здійснення видатків або функціонування систем фінансового контролю. Комісія надає Європейському Парламентові будь-яку необхідну інформацію на його вимогу.

3. Комісія робить всі належні кроки для реагування на зауваження в рішеннях, що звільняють від зобов'язань, та на інші зауваження Європейського Парламенту, що стосуються здійснення видатків, а також на коментарі, що супроводжують рекомендації стосовно звільнення від зобов'язань, ухвалених Радою.

На запит Європейського Парламенту або Ради Комісія звітує щодо заходів, вжитих у контексті цих зауважень та коментарів, зокрема щодо вказівок, наданих підрозділам, відповідальним за виконання бюджету. Ці звіти також направляються Рахунковій палаті.

ГЛАВА 5

СПІЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 320

Багаторічні фінансові програми та річний бюджет складаються в євро.

Стаття 321

Комісія, за умови повідомлення компетентним органам влади зацікавлених держав-членів, може переводити у валюту однієї з держав-членів свої активи у валюті іншої держави-члена в обсязі, необхідному для надання можливості використання їх для цілей, що охоплюються Договорами. Комісія, наскільки це можливо, уникає здійснення таких переведень, якщо вона має у своєму розпорядженні наявні або ліквідні активи у необхідних валютах.

Комісія веде справи з кожною зацікавленою державою-членом через орган влади, визначений зацікавленою державою. Здійснюючи фінансові операції, Комісія користується послугами емісійного банку зацікавленої держави-члена або будь-якої іншої фінансової установи, яку затверджує ця держава.

Стаття 322

1. Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою та після проведення консультацій з Рахунковою Палатою, ухвалюють за допомогою регламентів:

- (a) фінансові правила, що визначають, зокрема, процедуру, що ухвалюється для формування та виконання бюджету, а також представлення та проведення аудиту звітності;

(b) правила, що передбачають перевірки відповідальності суб'єктів фінансової діяльності, зокрема уповноважених розпорядників та бухгалтерів.

2. Рада, діючи за пропозицією Комісії після проведення консультацій з Європейським Парламентом та Рахунковою Палатою, визначає методи та процедуру, за допомогою яких надходження до бюджету, передбачені положеннями, що стосуються власних ресурсів Союзу, надаються у розпорядження Комісії, та визначає заходи, яких слід вжити для задоволення потреб у коштах, якщо такі є.

Стаття 323

Європейський Парламент, Рада та Комісія забезпечують доступність фінансових засобів для того, щоб дозволити Союзу виконувати його правові зобов'язання по відношенню до третіх сторін.

Стаття 324

Регулярні зустрічі Голоів Європейського Парламенту, Ради та Комісії скликаються за ініціативою Комісії відповідно до бюджетних процедур, зазначених у цьому Розділі. Голови вживають усіх необхідних кроків для сприяння проведенню консультацій та погодженню позицій установ, в яких вони головують, з метою сприяння виконанню цього Розділу.

ГЛАВА 6

БОРОТЬБА ПРОТИ ШАХРАЙСТВА

Стаття 325

1. Союз та держави-члени протистоять шахрайству та будь-якій іншій протизаконній діяльності, що зачіпають фінансові інтереси Союзу, за допомогою заходів, що вживаються відповідно до цієї статті. Ці заходи діють як засіб стримування та як такі, що надають ефективний захист в державах-членах та в усіх установах, органах, службах та агенціях Союзу.

2. Держави-члени вживають таких самих заходів для протистояння шахрайству, що зачіпає фінансові інтереси Союзу, яких вони вживають для протистояння шахрайству, що зачіпає їхні власні фінансові інтереси.

3. Без шкоди іншим положенням Договорів держави-члени координують свої дії, спрямовані на захист фінансових інтересів Союзу від шахрайства. З цією метою вони організовують разом із Комісією тісну й регулярну співпрацю між компетентними органами влади.

4. Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою після проведення консультацій з Рахунковою Палатою, ухвалюють необхідні заходи у сферах запобігання та боротьби проти шахрайства, що зачіпає фінансові інтереси Союзу, з метою надання ефективного та рівноцінного захисту у державах-членах та в усіх установах, органах, службах та агенціях Союзу.

5. Комісія у співпраці з державами-членами щороку подає Європейському Парламенту та Раді звіт про заходи, вжиті на виконання цієї статті.

РОЗДІЛ III

ПОСИЛЕНА СПІВПРАЦЯ

Стаття 326

Будь-яка посилена співпраця відповідає Договорам та праву Союзу.

Така співпраця не шкодить внутрішньому ринку або економічній, соціальній та територіальній єдності. Співпраця не створює перешкод або дискримінації в торгівлі між державами-членами та не спотворює конкуренцію між ними.

Стаття 327

Будь-яка посилена співпраця поважає компетенції, права та зобов'язання держав-членів, що не беруть у ній участі. Ці держави-члени не повинні ускладнювати її реалізацію для держав-членів, що беруть участь у співпраці.

Стаття 328

1. Запроваджуючи посилену співпрацю, вона має бути відкритою всім державам-членам, за умови, що вони відповідають умовам участі, встановленим дозвільним рішенням. Співпраця також має бути відкритою для них у будь-який інший час, за умови що вони дотримуються актів, що вже ухвалені в цих рамках на додаток до зазначених умов.

Комісія та держави-члени, що беруть участь у посиленій співпраці, забезпечують заохочення ними участі у співпраці якомога більшої кількості держав-членів.

2. Комісія та, якщо доцільно, Верховний представник Союзу з питань закордонних справ та політики безпеки регулярно інформують Європейський Парламент та Раду про розвиток посиленої співпраці.

Стаття 329

1. Держави-члени, що прагнуть запровадити посилену співпрацю між собою в одній зі сфер, охоплених Договорами, за винятком сфер виключної компетенції та спільної зовнішньої та безпекової політики, надсилають Комісії запит, що визначає обсяг та цілі запропонованої посиленої співпраці. Комісія може подати Раді пропозицію з цього питання. У разі, коли Комісія не подає пропозиції, вона інформує зацікавлені держави-члени про причини цього.

Дозвіл провадити посилену співпрацю, зазначену у першому абзаці, надається Радою за пропозицією Комісії та після отримання згоди Європейського Парламенту.

2. Запит держав-членів, що прагнуть запровадити посилену співпрацю між собою в рамках спільної зовнішньої та безпекової політики, адресується Раді. Запит направляється Верховному представнику союзу з питань закордонних справ та політики безпеки, який надає висновок щодо того, чи узгоджується запропонована посилена співпраця зі спільною зовнішньою та безпековою політикою Союзу, та Комісії, яка надає висновок, зокрема щодо того, чи узгоджується запропонована посилена співпраця з іншими політиками Союзу. Запит також передається до відома Європейському Парламенту.

Дозвіл провадити посилену співпрацю надається рішенням Ради, що діє одностайно.

Стаття 330

В обговореннях можуть брати участь всі члени Ради, але у голосуванні беруть участь лише члени Ради, які представляють держави-члени, що беруть участь у посиленій співпраці.

Одностайність становлять лише голоси представників держав-членів, що беруть участь у посиленій співпраці.

Кваліфікована більшість визначається відповідно до частини 3 статті 238.

Стаття 331

Будь-яка держава-член, яка прагне взяти участь у посиленій співпраці, що триває в одній зі сфер, зазначених у частині 1 статті 329, повідомляє про свій намір Раді та Комісії.

Комісія протягом чотирьох місяців від дати отримання такого повідомлення підтверджує участь зацікавленої держави-члена. Вона зазначає, якщо необхідно, що всі умови участі виконано, та схвалює перехідні заходи, які вважає необхідними щодо застосування актів, вже ухвалених у рамках посиленої співпраці.

Проте, якщо Комісія вважає, що умови участі не виконано, вона вказує, які положення належить ухвалити для того, щоб виконати ці умови, та встановлює термін повторного розгляду запиту про участь. По закінченню цього терміну вона повторно розглядає запит згідно з процедурою, встановленою в другому абзаці. Якщо Комісія вважає, що умови участі й досі не виконано, зацікавлена держава-член може передати питання до Ради, що має прийняти рішення щодо запиту. Рада діє відповідно до статті 330. Вона також може за пропозицією Комісії ухвалити перехідні заходи, зазначені в другому абзаці.

2. Будь-яка держава-член, що має намір взяти участь у посиленій співпраці, що триває в рамках спільної зовнішньої та безпекової політики, повідомляє про свій намір Раді, Верховному Представнику Союзу з питань закордонних справ та політики безпеки та Комісії.

Рада підтверджує участь зацікавленої держави-члена після проведення консультацій з Верховним представником Союзу з питань закордонних справ та політики безпеки та за необхідності після зазначення того, що всі умови участі виконано. Рада за пропозицією Верховного представника може також ухвалити будь-які перехідні заходи, необхідні щодо застосування актів, вже ухвалених в рамках посиленої співпраці. Проте, якщо Рада вважає, що умови участі не виконано, вона вказує, які положення необхідно ухвалити для виконання цих умов, та встановлює термін повторного розгляду запиту про участь.

Для цілей цієї частини Рада діє одностайно та відповідно до статті 330.

Стаття 332

Видатки, що впливають з реалізації посиленої співпраці, крім адміністративних витрат установ, покриваються державам-членам, що беруть участь у співпраці, якщо всі члени Ради, діючи одностайно, після проведення консультацій з Європейським Парламентом, не вирішать інакше.

Стаття 333

1. Якщо положення Договорів, що можуть застосовуватися в контексті посиленої співпраці, обумовлюють те, що Рада діє одностайно, Рада, діючи одностайно згідно з положеннями, встановленими в статті 330, може ухвалити рішення, що обумовлює те, що вона діятиме кваліфікованою більшістю.

2. Коли положення Договорів, що можуть застосовуватися в контексті посиленої співпраці, обумовлюють те, що Рада ухвалює акти згідно зі спеціальною законодавчою процедурою, Рада, діючи одностайно згідно з положеннями, встановленими в статті 330, може ухвалити рішення, що обумовлює те, що вона діятиме згідно зі звичайною законодавчою процедурою. Рада діє після проведення консультацій з Європейським Парламентом.

3. Частини 1 та 2 не застосовуються до рішень, що пов'язані із військовими або оборонними аспектами.

Стаття 334

Рада та Комісія забезпечують узгодженість діяльності, що здійснюється в контексті посиленої співпраці, та узгодженість такої діяльності з політиками Союзу, а також співпрацюють з цією метою.

ЧАСТИНА СІМ

ЗАГАЛЬНІ ТА ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 335

У кожній державі-члені Союз має найширшу право- та дієздатність, надану юридичним особам згідно з законодавством держав-членів. Союз, зокрема, може набувати у власність рухоме та нерухоме майно та розпоряджатися ним, а також може бути стороною в судовому провадженні. З цією метою Союз представляє Комісія. Проте Союз представляється кожною з установ з огляду на їхню адміністративну автономність у питаннях, що стосуються їхньої відповідної діяльності.

Стаття 336

Європейський Парламент та Рада, діючи за допомогою регламентів згідно зі звичайною законодавчою процедурою, за пропозицією Комісії та після проведення консультацій із іншими зацікавленими установами встановлюють Штатні правила посадовців Європейського Союзу та Умови працевлаштування інших службовців Союзу.

Стаття 337

Комісія в межах та відповідно до умов, встановлених Радою, що діє простою більшістю згідно з положеннями Договорів, може збирати будь-яку інформацію та може проводити будь-які перевірки, необхідні для виконання покладених на неї завдань.

Стаття 338

1. Без шкоди статті 5 Протоколу про Статут Європейської системи центральних банків та Європейського центрального банку Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, ухвалюють заходи зі складання статистики, якщо це необхідно для провадження діяльності Союзу.

2. Діяльність зі складання статистики Союзу має здійснюватися з дотриманням неупередженості, надійності, об'єктивності, наукової незалежності, ефективності витрат та статистичної конфіденційності; вона не повинна спричиняти надмірного навантаження на суб'єктів господарювання.

Стаття 339

Члени установ Союзу, члени комітетів, посадовці та інші службовці Союзу зобов'язані, навіть після припинення виконання своїх обов'язків, не розголошувати інформацію, що за своєю природою охоплюється зобов'язанням щодо професійної таємниці, зокрема інформації про суб'єктів господарювання, їхні ділові стосунки або складові їхніх витрат.

Стаття 340

Договірна відповідальність Союзу регулюється правом, що застосовується до відповідного контракту.

У разі позадоговірної відповідальності Союз згідно з загальними принципами, що є спільними для законодавств держав-членів, відшкодовує всі збитки, завдані його установами або службовцями під час виконання їхніх обов'язків.

Незважаючи на частину 2, Європейський центральний банк відповідно до загальних принципів, спільних для законодавства держав-членів, відшкодовує всі збитки, завдані ним або його службовцями під час виконання їхніх обов'язків.

Особиста відповідальність службовців Союзу перед ним регулюється положеннями, встановленими у їхніх Штатних правилах посадовців чи Умовах працевлаштування, що застосовуються до службовців Союзу.

Стаття 341

Місце розташування установ Союзу визначається за спільною згодою урядів держав-членів.

Стаття 342

Питання мов установ Союзу без шкоди положенням, що містяться в Статуті Суду Європейського Союзу, визначаються Радою, що діє одностайно за допомогою регламентів.

Стаття 343

На територіях держав-членів Союз користується такими привілеями та імунітетами, що є необхідними для виконання його завдань, відповідно до умов, встановлених у Протоколі від 8 квітня 1965 року про привілеї та імунітети Європейського Союзу. Те саме застосовується до Європейського центрального банку та Європейського інвестиційного банку.

Стаття 344

Держави-члени беруть на себе зобов'язання не піддавати спори щодо тлумачення або застосування Договорів жодним іншим методам урегулювання, крім передбачених в Договорах.

Стаття 345

Договори у жодному разі не шкодять правилам держав-членів, що регулюють систему права власності.

Стаття 346

1. Положення Договорів не виключають застосування таких правил:
 - (a) жодна держава-член не зобов'язана надавати інформацію, розголошення якої, на її думку, суперечить істотним інтересам її безпеки;
 - (b) будь-яка держава-член може вживати таких заходів, які вона вважає необхідними для захисту істотних інтересів своєї безпеки, пов'язаних із виробництвом або торгівлею зброєю, боєприпасами та військовими матеріалами; такі заходи не повинні негативно впливати на умови конкуренції на внутрішньому ринку щодо продукції, не призначеної виключно для військових цілей.
2. Рада, діючи одностайно за пропозицією Комісії, вносить зміни до укладеного 15 квітня 1958 року переліку продукції, до якої застосовуються пункт (b) частини 1.

Стаття 347

Держави-члени проводять консультації між собою з метою здійснення спільних кроків, необхідних для запобігання впливу на функціонування внутрішнього ринку тих заходів, які держава-член може бути змушена вжити в разі серйозних внутрішніх порушень діяльності, що впливають на підтримання правопорядку, в разі війни, серйозного міжнародного напруження, що становить загрозу війни, або для виконання обов'язків, які вона взяла на себе заради збереження миру та міжнародної безпеки.

Стаття 348

Якщо заходи, вжиті за обставин, зазначених у статтях 346 та 347, спотворюють умови конкуренції на внутрішньому ринку, Комісія разом із зацікавленою державою вивчають те, як ці заходи можуть бути пристосовані до правил, встановлених у Договорі.

Шляхом відступу від процедури, встановленої у статтях 258 та 259, Комісія або будь-яка держава-член можуть винести питання безпосередньо на розгляд Суду, якщо вони вважають, що інша держава-член неналежним чином використовує повноваження, передбачені у статтях 346 та 347. Суд виносить рішення на закритому засіданні.

Стаття 349

Враховуючи структурну соціально-економічну ситуацію у Гваделупі, Французькій Гвіані, Мартініці, Реюньоні, острові Святого Бартоломія, островах Святого Мартіна, Азорських островах, острові Мадейра, Канарських островах, що ускладнена їх віддаленістю, ізоляваністю, малим розміром, складною топографією та кліматом, економічною залежністю від малої кількості видів продукції, незмінність та сполучення яких сильно стримує їхній розвиток, Рада за пропозицією Комісії та після проведення консультацій з Європейським Парламентом, ухвалює спеціальні заходи, спрямовані, зокрема, на встановлення умов застосування Договорів до цих регіонів, зокрема спільних політик. Якщо спеціальні заходи, про які йдеться, ухвалено Радою згідно зі спеціальною законодавчою процедурою, вона також діє за пропозицією Комісії та після проведення консультацій з Європейським Парламентом.

Заходи, зазначені у частині 1, стосуються, зокрема, таких сфер, як митна та торгівельна політика, фіскальна політика, вільні зони, сільськогосподарська політика та політика в сфері рибальства, умови постачання сировини та основних споживчих товарів, державна допомога та умови доступу до структурних фондів та до горизонтальних програм Союзу.

Рада ухвалює заходи, зазначені в частині 1, враховуючи особливі характеристики та обмеження периферійних регіонів, не підриваючи цілісність та єдність правового порядку Союзу, включаючи внутрішній ринок та спільні політики.

Стаття 350

Положення Договорів не виключають існування або оформлення регіональних союзів між Бельгією та Люксембургом або між Бельгією, Люксембургом та Нідерландами тією мірою, якою цілі цих регіональних союзів не досягнуто шляхом застосування Договорів.

Стаття 351

Положення Договорів не впливають на права та обов'язки, передбачені угодами між однією або більше державами-членами, з однієї сторони, та однією або більше третіми країнами, з іншої сторони, укладеними до 1 січня 1958 року, а у випадку держав, що приєднуються, – до дати їхнього приєднання.

Тією мірою, якою такі угоди є несумісними з Договорами, держави-члени або зацікавлені держави вживають належних кроків для усунення встановлених несумісностей. Держави-члени у разі потреби допомагають одна одній з цією метою та, якщо доцільно, ухвалюють спільну позицію.

Застосовуючи угоди, зазначені в частині 1, держави-члени враховують той факт, що переваги, надані відповідно до Договорів державою-членом, складають невід'ємну частину створення Союзу, а отже, невід'ємно пов'язані зі створенням спільних установ, покладанням на них повноважень та наданням однакових переваг усіма іншими державами-членами.

Стаття 352

1. Якщо дія Союзу виявиться необхідною в рамках політик, визначених Договорами, для досягнення однієї з цілей, встановлених Договорами, а Договори не визначають необхідних повноважень, Рада, діючи одностайно, за пропозицією Комісії та після отримання згоди Європейського Парламенту ухвалює належні заходи. Якщо заходи, про які йдеться, ухвалюються Радою згідно зі спеціальною законодавчою процедурою, вона також діє одностайно за пропозицією Комісії та після отримання згоди Європейського Парламенту.

2. Використовуючи процедуру для моніторингу принципу субсидіарності, зазначеного у частині 3 статті 5 Договору про Європейський Союз, Комісія привертає увагу національних парламентів до пропозиції, що ґрунтується на цій статті.

3. Заходи, що ґрунтуються на цій статті, не призводять до гармонізації законів або підзаконних актів держав-членів у випадках, коли Договори виключають таку гармонізацію.

4. Ця стаття не може слугувати підставою для досягнення цілей, що належать до спільної зовнішньої та безпекової політики, а будь-які акти, ухвалені відповідно до цієї статті, не виходять за межі, встановлені у частині 2 статті 40 Договору про Європейський Союз.

Стаття 353

Частина 7 статті 48 Договору про Європейський Союз не застосовується до таких статей:

- частин 3 та 4 статті 311,
- першого абзацу частини 2 статті 312,
- статті 352 та
- статті 354.

Стаття 354

Для цілей статті 7 Договору про Європейський Союз, що стосується призупинення певних прав, що впливають із членства у Союзі, члени Європейської Ради або Ради, які представляють відповідну державу-члена, не беруть участі у голосуванні, а відповідна держава-член не враховується під час обрахунку однієї третини або чотирьох п'ятих держав-членів, зазначених у частинах 1 та 2 вказаної статті. Утримання членів, які присутні особисто, або представлених членів не перешкоджає ухваленню рішень, зазначених у частині 2 зазначеної статті.

Для ухвалення рішень, зазначених у частинах 3 та 4 статті 7 Договору про Європейський Союз, кваліфікована більшість визначається відповідно до пункту (b) частини 3 статті 238 цього Договору.

Якщо після рішення про призупинення права голосу, ухваленого відповідно до частини 3 статті 7 Договору про Європейський Союз, Рада діє кваліфікованою більшістю на основі положень Договорів, така кваліфікована більшість визначається відповідно до пункту (b) частини 3 статті 238 цього Договору або, якщо Рада діє за пропозицією Комісії або Верховного представника Союзу з питань закордонних справ та політики безпеки, – відповідно до пункту (a) частини 3 статті 238.

Для цілей статті 7 Договору про Європейський Союз Європейський Парламент діє більшістю у дві третини поданих голосів, що представляють більшість складу його членів.

Стаття 355

На додаток до положень статті 52 Договору про Європейський Союз, що стосуються сфери територіального застосування Договорів, застосовуються такі положення:

1. Положення Договорів застосовуються до Гваделупи, Французької Гвіани, Мартініки, Реюньону, острова Святого Бартоломія, островів Святого Мартіна, Азорських островів, острова Мадейра, Канарських островів відповідно до статті 349.
2. Особливі положення щодо асоціювання, встановлені у Частині Чотири, застосовуються до заморських країн та територій, перелічених у Додатку II.

Договори не застосовуються до тих заморських держав та територій, що мають особливі відносини зі Сполученим Королівством Великої Британії та Північної Ірландії, які не включені до вищезазначеного переліку.

3. Положення Договорів застосовуються до європейських територій, за зовнішні відносини яких відповідає держава-член.

4. Положення Договорів застосовуються до Аландських островів відповідно до положень, встановлених Протоколом 2 до Акту про умови приєднання Австрійської Республіки, Фінляндської Республіки та Королівство Швеція.

5. Незважаючи на статтю 52 Договору про Європейський Союз та частини 1-4 цієї статті:

(a) Договори не застосовуються до Фарерських островів;

(b) Договори не застосовуються до районів дислокацій Збройних сил Сполученого Королівства Акротірі та Декелія на Кіпрі, окрім як тією мірою, що є необхідною для забезпечення впровадження положень, встановлених у Протоколі про райони дислокації збройних сил Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії на Кіпрі, що додається до Акту про умови приєднання до Європейського Союзу Чеської Республіки, Естонської Республіки, Республіки Кіпр, Латвійської Республіки, Литовської Республіки, Угорської Республіки, Республіки Мальта, Республіки Польща, Республіки Словенія та Словацької Республіки, та відповідно до умов цього Протоколу;

(c) Договори застосовуються до Нормандських островів та острову Мен лише тією мірою, що є необхідною для забезпечення реалізації положень щодо цих островів, встановлених у Договорі про приєднання нових держав-членів до Європейського Економічного Співтовариства та Європейського Співтовариства з Атомної Енергії, підписаного 22 січня 1972 року.

6. Європейська Рада за ініціативою зацікавленої держави-члена може ухвалити рішення, що змінює статус стосовно Союзу данських, французьких та нідерландських країн та територій, зазначених у частинах 1 та 2. Європейська Рада діє одностайно після проведення консультацій з Комісією.

Стаття 356

Цей Договір укладено на невизначений період.

Стаття 357

Цей Договір затверджується Високими Договірними Сторонами згідно з їхніми відповідними конституційними вимогами. Інструменти ратифікації передаються на зберігання Уряду Італійської Республіки.

Цей Договір набуває чинності у перший день наступного місяця після передачі на зберігання інструменту ратифікації останньою державою, що підписала Договір та виконала зазначену формальність. Проте, якщо така передача на зберігання зроблена менш ніж за 15 днів до початку наступного місяця, цей Договір не набуває чинності до першого дня другого місяця, що слідує за датою такої передачі на зберігання

Стаття 358

Положення статті 55 Договору про Європейський Союз застосовуються до цього Договору.

НА ЗАСВІДЧЕННЯ ЧОГО належним чином уповноважені представники, що підписалися нижче, поставили свої підписи під цим Договором.

Вчинено в Римі двадцять п'ятого дня березня місяця року одна тисяча дев'ятсот п'ятдесят сьомого.

(підписи повноважних представників не відтворено)

ПРОТОКОЛИ

ПРОТОКОЛ (№ 1)

ПРО РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНИХ ПАРЛАМЕНТІВ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ПАМ'ЯТАЮЧИ, що спосіб, у який окремі національні парламенти контролюють власні уряди у зв'язку з діяльністю Союзу, є справою конкретної конституційної організації та практики кожної держави-члена,

ПРАГНУЧИ якомога більше залучити національні парламенти до діяльності Європейського Союзу та якомога повніше дати їм змогу висловлювати свої погляди на законодавчі пропозиції та інші питання, що можуть становити для них особливий інтерес,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, які додаються до Договору про Європейський Союз, Договору про функціонування Європейського Союзу та Договору про заснування Європейського Співтовариства з атомної енергії:

РОЗДІЛ I

ІНФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ПАРЛАМЕНТІВ*Стаття 1*

Комісія передає безпосередньо національним парламентам консультативні документи Комісії (зелені й білі книги та повідомлення) після їхнього оприлюднення. Комісія також надсилає національним парламентам річну законодавчу програму та всі інші документи законодавчого планування або політичної стратегії одночасно з поданням їх до Європейського Парламенту та Ради.

Стаття 2

Усі проекти законодавчих актів, надіслані до Європейського Парламенту та Ради, одночасно надсилаються національним парламентам.

Для цілей цього Протоколу «проекти законодавчих актів» означають пропозиції Комісії, ініціативи групи держав-членів, ініціативи Європейського Парламенту, запити Суду, рекомендації Європейського центрального банку та запити Європейського інвестиційного банку для ухвалення законодавчого акту.

Проекти законодавчих актів, ініційовані Комісією, надсилаються національним парламентам безпосередньо Комісією одночасно з поданням їх до Європейського Парламенту та Ради.

Проекти законодавчих актів, ініційовані Європейським Парламентом, надсилаються національним парламентам безпосередньо Європейським Парламентом.

Проекти законодавчих актів, ініційовані групою держав-членів, Судом, Європейським центральним банком або Європейським інвестиційним банком, надсилаються національним парламентам Радою.

Стаття 3

Національні парламенти можуть надіслати Головам Європейського Парламенту, Ради та Комісії обґрунтований висновок щодо дотримання в законодавчій пропозиції принципу субсидіарності згідно з процедурою, встановленою в Протоколі про застосування принципів субсидіарності та пропорційності.

Якщо проекти законодавчих актів ініційовані групою держав-членів, Голова Ради надсилає обґрунтований висновок або висновки урядам цих держав-членів.

Якщо проекти законодавчих актів ініційовані Судом, Європейським центральним банком або Європейським інвестиційним банком, Голова Ради надсилає обґрунтований висновок або висновки зазначеній установі або органу.

Стаття 4

Від дня, коли національним парламентам повідомляється проект законодавчого акту офіційними мовами Союзу, до дня, коли цей проект вноситься до порядку денного Ради з метою ухвалення цього проекту або ухвалення позиції згідно з законодавчою процедурою, має минути вісім тижнів. Винятки можливі у випадках терміновості, причини якої викладаються в акті або позиції Ради. Крім належним чином обґрунтованих термінових випадків, протягом цих восьми тижнів не може бути досягнуто згоди щодо проекту законодавчого акту. Крім належним чином обґрунтованих термінових випадків, від дня, коли проект законодавчого акту включено до попереднього порядку денного Ради, до дня, коли Рада ухвалює свою позицію, має минути десять днів.

Стаття 5

Порядок денний та підсумки засідань Ради, зокрема протоколи засідань, на яких Рада обговорює проекти законодавчих актів, надсилаються безпосередньо національним парламентам та одночасно урядам держав-членів.

Стаття 6

Коли Європейська Рада має намір скористатися першим або другим абзацом частини 7 статті 48 Договору про Європейський Союз, національні парламенти інформуються про ініціативи Європейської Ради принаймні за шість місяців до ухвалення будь-якого рішення.

Стаття 7

Рахункова Палата, надсилаючи щорічний звіт Європейському Парламентові та Раді, одночасно надсилає цей звіт національним парламентам для інформування.

Стаття 8

У разі, коли національна парламентська система не є однопалатною, статті 1-7 застосовуються до палат, з яких складається парламент.

РОЗДІЛ II

МІЖПАРЛАМЕНТСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО*Стаття 9*

Європейський Парламент та національні парламенти разом визначають, яким чином можна організувати ефективне та регулярне міжпарламентське співробітництво та поширювати його в Європейському Союзі.

Стаття 10

Конференція парламентських комітетів з європейських справ може подавати до відома Європейського Парламенту, Ради та Комісії будь-які доповіді, які вважає за доцільне. Крім того, ця конференція сприяє обмінові інформацією та найкращим досвідом між національними парламентами та Європейським Парламентом, зокрема між їхніми спеціальними комітетами. Конференція також може організовувати міжпарламентські конференції з окремих питань, зокрема для обговорення питань спільної зовнішньої та безпекової політики, включаючи безпекову та оборонну політику. Доповіді конференції жодним чином не зобов'язують національні парламенти та не передрішають їхні позиції.

ПРОТОКОЛ (№ 2)

**ПРО ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ
СУБСИДАРНІСТІ ТА ПРОПОРЦІЙНОСТІ**

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ПРАГНУЧИ забезпечити ухвалення рішень Союзу якнайближче до його громадян,

З НЕПОХИТНИМ ПРАГНЕННЯМ створити умови для застосування принципів субсидіарності та пропорційності, сформульовані у статті 5 Договору про Європейський Союз, та створити системи контролю застосування цих принципів,

ПОГОДИЛИСЯ про положення, які додаються до Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу, а саме:

Стаття 1

Кожна установа забезпечує постійне дотримання принципів субсидіарності та пропорційності, встановлених у статті 5 Договору про Європейський Союз.

Стаття 2

Комісія, перш ніж запропонувати законодавчий акт, проводить широкі консультації. Коли це доцільно, в таких консультаціях враховується регіональний та місцевий вимір запропонованих дій. У надтермінових випадках Комісія не проводить таких консультацій. Причини такого рішення Комісія зазначає у своїй пропозиції.

Стаття 3

Для цілей цього Протоколу «проекти законодавчих актів» означають пропозиції Комісії, ініціативи групи держав-членів, ініціативи Європейського Парламенту, запити Суду, рекомендації Європейського центрального банку та запити Європейського інвестиційного банку для ухвалення законодавчого акту.

Стаття 4

Надсилаючи свої проекти законодавчих актів та змінені проекти національним парламентам, Комісія одночасно надсилає їх законодавчому органу Союзу.

Європейський Парламент надсилає свої проекти законодавчих актів та змінені проекти національним парламентам.

Рада надсилає національним парламентам проекти законодавчих актів, ініційовані групою держав-членів, Судом, Європейським центральним банком або Європейським інвестиційним банком.

Після ухвалення законодавчі резолюції Європейського Парламенту та позиції Ради надсилаються національним парламентам.

Стаття 5

Проекти законодавчих актів обґрунтовуються з огляду на принципи субсидіарності та пропорційності. Будь-який проект законодавчого акту повинен містити докладний виклад, що дає змогу оцінити дотримання принципів субсидіарності та пропорційності. Цей виклад повинен містити оцінку фінансових наслідків пропозиції, а в разі директиви – оцінку її впливу на правила, які необхідно запровадити державам-членам, зокрема, в разі необхідності, на регіональне законодавство. Підстави для висновку про те, що ціль Союзу легше досягти на рівні Союзу, обґрунтовуються якісними та, за можливості, кількісними показниками. Проекти законодавчих актів повинні враховувати потребу зведення до мінімуму фінансового або адміністративного тягаря, що лягає на Союз, національні уряди, регіональні та місцеві органи влади, економічних операторів та громадян співвідносно до цілі, якої необхідно досягти.

Стаття 6

Будь-який національний парламент або будь-яка палата національного парламенту держави-члена може протягом восьми тижнів після дати, коли Комісія передала проект законодавчого акту офіційними мовами Союзу, надіслати Головам Європейського Парламенту, Ради та Комісії обґрунтований висновок із викладом того, чому він/вона вважають, що зазначений проект не відповідає принципу субсидіарності. Кожен національний парламент або кожна палата національного парламенту проводять, якщо це необхідно, консультації з регіональними парламентами, що мають законодавчі повноваження.

Якщо проект законодавчого акту ініційований групою держав-членів, Голова Ради надсилає висновок урядам цих держав-членів.

Якщо проект законодавчого акту ініційований Судом, Європейським центральним банком або Європейським інвестиційним банком, Голова Ради надсилає висновок зазначеній установі або органу.

Стаття 7

1. Європейський Парламент, Рада та Комісія і, якщо доцільно, група держав-членів, Суд, Європейський центральний банк або Європейський інвестиційний банк, якщо вони ініціюють проект законодавчого акту, беруть до уваги обґрунтовані висновки національних парламентів або палат національних парламентів.

Кожен національний парламент має по два голоси, розподілені на основі національної парламентської системи. У випадку двопалатної парламентської системи кожна з палат має один голос.

2. У разі, коли обґрунтовані висновки щодо невідповідності проекту законодавчого акту принципу субсидіарності представляють щонайменше третину всіх голосів, наданих національним парламентам відповідно до другого абзацу частини 1, проект необхідно переглянути. Ця межа становить одну чверть, якщо йдеться про проект законодавчого акту, внесеного на основі статті 76 Договору про функціонування Європейського Союзу стосовно простору свободи, безпеки та правосуддя.

Після такого перегляду Комісія або, якщо доцільно, група держав-членів, Європейський Парламент, Суд, Європейський центральний банк або Європейський інвестиційний банк, якщо вони ініціюють проект законодавчого акту, можуть вирішити зберегти, змінити або відкликати проект. Також мають бути надані підстави такого рішення.

3. Крім того, відповідно до звичайної законодавчої процедури, якщо обґрунтовані висновки про невідповідність пропозиції щодо законодавчого акту принципу субсидіарності представляють принаймні просту більшість голосів, що надаються національним парламентам відповідно до другого абзацу частини 1, пропозиція повинна бути переглянута. Після такого перегляду Комісія може вирішити зберегти, змінити або відкликати пропозицію.

Якщо Комісія вирішить зберегти цю пропозицію, Комісія повинна буде в обґрунтованому висновку надати аргументи щодо того, чому вона вважає, що ця пропозиція відповідає принципу субсидіарності. Цей обґрунтований висновок, а також обґрунтовані висновки національних парламентів повинні бути представлені законодавчим органом Союзу для розгляду в межах процедури:

- (a) до завершення першого читання законодавчий орган (Європейський Парламент та Рада) розглядає, чи сумісна законодавча пропозиція з принципом субсидіарності, зокрема беручи до уваги висловлені причини, які поділяє більшість національних парламентів, а також обґрунтований висновок Комісії;
- (b) якщо більшістю у 55% членів Ради або більшістю голосів, поданих у Європейському Парламенті, законодавчий орган вважає, що пропозиція не є сумісною з принципом субсидіарності, законодавча пропозиція надалі не розглядається.

Стаття 8

Суд Європейського Союзу має юрисдикцію щодо позовів про порушення принципу субсидіарності законодавчим актом, які подають держави-члени згідно з умовами, викладеними у статті 263 Договору про функціонування Європейського Союзу, або про які повідомили держави-члени згідно з їхнім правовим порядком від імені своїх національних парламентів або їхніх палат.

Згідно з правилами, встановленими у зазначеній статті, Комітет регіонів також може подавати такі позови щодо законодавчих актів, для ухвалення яких Договір про функціонування Європейського Союзу потребує проведення консультацій з Комітетом регіонів.

Стаття 9

Комісія щороку подає Європейській Раді, Європейському Парламентові, Раді та національним парламентам звіт про застосування статті 5 Договору про Європейський Союз. Цей щорічний звіт передається також Комітетові регіонів та Економічно-соціальному комітетові.

ПРОТОКОЛ (№3)**ПРО СТАТУТ СУДУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ПРАГНУЧИ встановити Статут Суду Європейського Союзу, передбачений у статті 281 Договору про функціонування Європейського Союзу,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, які додаються до Договору про Європейський Союз, Договору про функціонування Європейського Союзу та Договору про заснування Європейського Співтовариства з атомної енергії:

Стаття 1

Суд Європейського Союзу формується та функціонує згідно з положеннями Договорів, Договору про заснування Європейського Співтовариства з атомної енергії (Євратом) та цього Статуту.

РОЗДІЛ I**СУДДІ ТА ГЕНЕРАЛЬНІ АДВОКАТИ***Стаття 2*

Перед вступом на посаду кожен суддя на відкритому судовому засіданні складає присягу про те, що він буде виконувати свої обов'язки неупереджено й сумлінно та буде зберігати таємницю розгляду справ у Суді.

Стаття 3

Судді мають імунітет від судового переслідування. Після припинення перебування на посаді вони зберігають імунітет стосовно дій, вчинених під час перебування на посаді, зокрема щодо всього сказаного та написаного.

Суд, засідаючи в повному складі, може скасувати імунітет. Якщо рішення стосується членів Суду загальної юрисдикції або спеціалізованого суду, Суд приймає рішення після проведення консультацій з відповідним судом.

У тих випадках, коли імунітет скасовано, а проти судді порушено кримінальну справу, у будь-якій державі-членові він може постати лише перед судом, що має повноваження судити членів вищої національної судової системи.

Статті 11-14 та стаття 17 Протоколу про привілеї та імунітети Європейського Союзу застосовуються до суддів, Генеральних адвокатів, секретаря, помічників доповідачів Суду Європейського Союзу без шкоди положенням про імунітет від судового переслідування суддів, встановленим у попередніх частинах.

Стаття 4

Судді не можуть обіймати будь-яких політичних або адміністративних посад.

Вони не можуть займатися будь-якою професійною діяльністю, прибутковою або неприбутковою, окрім випадків, коли Рада, як виняток, надає на це згоду, діючи простою більшістю.

Приступаючи до виконання своїх обов'язків, вони урочисто присягають поважати під час і після закінчення строку повноважень зобов'язання, що впливають із перебування на посаді, зокрема обов'язок поводитися чесно та розважливо щодо надання згоди на певні призначення або пільги після закінчення строку їхніх повноважень.

Будь-який сумнів щодо цього пункту врегульовується рішенням Суду. Якщо рішення стосується членів Суду загальної юрисдикції або спеціалізованого суду, Суд приймає рішення після проведення консультацій з відповідним судом.

Стаття 5

Крім звичайної заміни або смерті, обов'язки судді закінчуються, коли він іде у відставку.

Якщо суддя іде у відставку, його заява про відставку надсилається Голові Суду для передачі її Голові Ради. Після такого повідомлення відкривається вакансія.

За винятком випадків, коли застосовується стаття 6, суддя виконує свої обов'язки доти, доки його наступник не вступить на його посаду.

Стаття 6

Суддя може бути звільнений з посади або позбавлений права на пенсію або інших аналогічних виплат, лише якщо він за одностайним рішенням суддів та генеральних адвокатів Суду вже не відповідає необхідним вимогам або не виконує зобов'язань, що впливають з його посади. Зацікавлений суддя не бере участі у розгляді цього питання. Якщо відповідна особа є членом Суду загальної юрисдикції або спеціалізованого суду, Суд приймає рішення після проведення консультації з відповідним судом.

Секретар Суду передає рішення Суду Голові Європейського Парламенту та Голові Комісії та повідомляє про нього Голову Ради.

Якщо прийнято рішення звільнити суддю з посади, вакансія відкривається після повідомлення, зазначеного вище.

Стаття 7

Суддя, що замінює члена Суду до закінчення строку його перебування на посаді, призначається на залишок строку перебування на посаді його попередника.

Стаття 8

Положення статей 2-7 застосовуються до Генеральних адвокатів.

РОЗДІЛ II

ОРГАНІЗАЦІЯ СУДУ*Стаття 9*

Під час часткової заміни суддів, що відбувається кожні три роки, почергово замінюються 14 та 13 суддів.

Під час часткової заміни Генеральних адвокатів, що відбувається кожні три роки, щоразу замінюються чотири Генеральні адвокати.

Стаття 10

Секретар присягає перед Судом про те, що він буде виконувати свої обов'язки неупереджено й сумлінно та буде зберігати таємницю розгляду справ у Суді.

Стаття 11

Суд забезпечує заміну Секретаря у випадках, коли він позбавлений можливості бути присутнім на суді.

Стаття 12

До Суду призначаються посадовці та інші службовці, що мають забезпечувати його функціонування. Вони підзвітні Секретареві та підконтрольні Голові.

Стаття 13

На запит Суду Європейський Парламент та Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, можуть призначати помічників доповідачів та встановлювати правила, що визначають їхні службові обов'язки. Згідно з умовами, встановленими в Регламенті, від помічників доповідачів може вимагатися участь в попередньому слідстві у справах, що перебувають на розгляді в Суді, та співпраця з суддею-доповідачем.

Помічники доповідачів добираються із осіб, чия незалежність є поза сумнівом і які володіють необхідною юридичною кваліфікацією; вони призначаються Радою, яка діє простою більшістю. Помічники доповідачів присягають перед Судом про те, що вони будуть виконувати свої обов'язки неупереджено й сумлінно та будуть зберігати таємницю розгляду справ у Суді.

Стаття 14

Судді, Генеральні адвокати та Секретар повинні проживати у місці, де розташований Суд.

Стаття 15

Суд працює постійно. Тривалість судових канікул Суд визначає з огляду на потреби його діяльності.

Стаття 16

Суд формує палати, до складу яких входять три або п'ять суддів. Судді обирають Голові палат з числа своїх членів. Голови палат, до складу яких входять п'ять суддів, обираються на три роки. Вони можуть бути повторно обрані один раз.

Велика Палата складається з тринадцяти суддів. Її очолює Голова Суду. Голови палат, до складу яких входять п'ять суддів, та інші судді, яких призначено згідно з умовами, встановленими в Регламенті, становлять також частину Великої Палати.

Суд проводить засідання у складі Великої Палати, коли цього вимагає держава-член або установа Союзу, що є стороною у справі.

Суд провадить засідання у повному складі, якщо справу порушено на підставі частини 2 статті 228, частини 2 статті 245, статті 247 або частини 7 статті 286 Договору про функціонування Європейського Союзу.

Крім того, якщо Суд вважає, що справа, яка розглядається, є винятково важливою, Суд може вирішити, заслухавши Генерального адвоката, передати справу на розгляд Суду у повному складі.

Стаття 17

Рішення Суду є чинними лише тоді, коли у розгляді справи бере участь непарна кількість його членів.

Рішення палат, до складу яких входять три або п'ять Суддів, є чинними лише тоді, коли їх приймають троє Суддів.

Рішення Великої Палати є чинними лише тоді, коли у засіданні беруть участь дев'ять Суддів.

Рішення Суду у повному складі є чинними лише тоді, коли у засіданні беруть участь 15 Суддів.

У разі, коли один із Суддів не може брати участі в засіданні Суду, можна залучити Суддю з іншої палати, щоб провести засідання згідно з умовами, встановленими в Регламенті.

Стаття 18

Жоден суддя або Генеральний адвокат не може брати участь у розгляді справи, в якій він попередньо брав участь як представник або радник або діяв в інтересах однієї з сторін або до якої його запрошували як члена судового органу, або члена комісії з розслідування, або в будь-якому іншому статусі.

Якщо через якусь особливу причину суддя або Генеральний адвокат вважає, що йому не слід брати участь в ухваленні рішення або вивченні конкретної справи, то він інформує про це Голову. Якщо через якусь особливу причину Голова вважає, що судді або Генеральному адвокату не слід бути присутнім на судовому засіданні або подавати свої висновки у конкретній справі, то він відповідно повідомляє йому про це.

Будь-яка складність, що постає у зв'язку з застосуванням цієї статті, вирішується рішенням Суду.

Сторона не може робити подання щодо змін у складі Суду або однієї з його палат на підставі національної приналежності судді або відсутності судді такої самої національної приналежності, як ця сторона, в Суді або в одній з палат.

РОЗДІЛ III

ПРОЦЕДУРА РОЗГЛЯДУ В СУДІ*Стаття 19*

Держави-члени та установи Союзу в Суді представлені представниками, призначеними для ведення кожної справи; представникові можуть допомагати радник або адвокат.

Держави, що не є державами-членами, але є учасницями Угоди про Європейський економічний простір, а також членами Наглядового органу ЄАВТ (Європейської асоціації вільної торгівлі), зазначеного у цій Угоді, мають таке ж представництво в Суді.

Інші сторони представляють адвокати.

Лише адвокат, що має право виступати перед судом держави-члена або іншої держави, що є членом Договору про Європейський економічний простір, може представляти інтереси сторони в Суді або надавати допомогу стороні.

Таким представникам, радникам та адвокатам, коли вони виступають у Суді, надаються права та імунітети, необхідні для незалежного виконання своїх обов'язків згідно з умовами, встановленими в Регламенті.

Стосовно радників та адвокатів, що виступають у Суді, Суд має такі самі повноваження, як суди загальної юрисдикції, згідно з умовами, встановленими у Регламенті.

Викладачі університетів, що є громадянами держави-члена, чиє законодавство надає їм право виступати в суді, мають такі самі права, які надано адвокатам згідно з цією статтею.

Стаття 20

Процедура в Суді складається з двох частин: письмової та усної.

Письмова процедура складається з повідомлення сторін та установ Союзу, чиї рішення є предметом спору, заяв, викладу справи, аргументів захисту, зауважень, відповідей на запити, якщо такі є, разом з усіма супроводжувальними паперами та документами або їх засвідченими копіями.

Повідомлення робить секретар у порядку та протягом строку, встановлених у Регламенті.

Усна процедура складається з виголошення доповіді, яку представляє суддя-доповідач, слухання у Суді представників, радників, адвокатів та висновків Генерального адвоката, а також слухання свідків та експертів, якщо такі є.

Якщо Суд вважає, що справа не порушує нових питань права, Суд може, заслухавши Генерального адвоката, прийняти рішення, що справу можна вирішити без висновку Генерального адвоката.

Стаття 21

Справа у Суді порушується через письмову заяву, адресовану Секретареві. Заява повинна містити ім'я заявника, постійну адресу та відомості про особу, яка її підписала, назву сторони або сторін, проти яких подано заяву, предмет спору, позовні вимоги та стислий виклад правових підстав заяви.

До заяви додається, якщо доцільно, акт, скасування якого вимагається, або за обставин, зазначених у статті 265 Договору про функціонування Європейського Союзу, документальне засвідчення дати, коли від установи вимагалось діяти відповідно до зазначеної статті. Якщо ці документи не подано із заявою, Секретар має запропонувати зацікавленій стороні надати їх протягом розумного періоду, але в такому випадку права зацікавленої сторони не втрачають сили, навіть якщо ці документи подано після закінчення строку подання позову.

Стаття 22

Справа, що регулюється статтею 18 Договору Євратом, порушується в Суді шляхом подання секретареві скарги. Скарга містить ім'я та постійну адресу заявника, відомості про особу, яка її підписала, посилання на рішення, проти якого подано скаргу, імена відповідачів, предмет спору, позовні вимоги та стислий виклад підстав оскарження.

Скарга супроводжується засвідченою копією рішення Арбітражного Комітету, що оспорується.

Якщо Суд відмовляє у прийнятті скарги, рішення Арбітражного Комітету набуває статусу остаточного.

Якщо Суд скасовує рішення Арбітражного Комітету, то в Арбітражному Комітеті, якщо доцільно, можливий повторний розгляд справи за ініціативою однієї із сторін. Арбітражний Комітет дотримується будь-яких рішень Суду щодо питань права.

Стаття 23

У справах, що регулюються статтею 267 Договору про функціонування Європейського Союзу, зацікавлений судовий орган держави-члена повідомляє Суду про рішення судового органу про призупинення розгляду справи та про передачу справи до Суду. Тоді Секретар Суду повідомляє про рішення сторонам, державам-членам та Комісії, а також установам, органам, службам або агенціям Союзу, які ухвалили акт, законність або тлумачення якого є предметом спору.

Протягом двох місяців від дати цього повідомлення сторони, держави-члени, Комісія та, в разі потреби, установа, орган, служба або агенція, які ухвалили акт, законність або тлумачення якого є предметом спору, мають право подати до Суду виклад суті справи або письмові пояснення.

У справах, що регулюються статтею 267 Договору про функціонування Європейського Союзу, Секретар Суду повідомляє про рішення національного судового органу, крім держав-членів, також іншим державам, що є сторонами Угоди про Європейський економічний простір, а також Наглядовому Комітету ЄАВТ, зазначеному в Угоді, які мають змогу протягом двох місяців від дати повідомлення подати до Суду виклад суті справи або письмові пояснення, якщо порушується питання про одну зі сфер застосування цієї Угоди.

Якщо угода, що стосується певного предмету, укладена Радою та однією або декількома державами, що не є членами Союзу, передбачає, що ці держави повинні мати право подавати виклад суті справи або письмові пояснення, якщо судовий орган держав-членів передає до Суду для попереднього рішення щодо питання, яке належить до сфери застосування Угоди, про рішення національного судового органу, що містить це питання, необхідно також повідомити зацікавленим державам, які не є членами. Протягом двох місяців з моменту такого повідомлення ці держави можуть подати до Суду виклад суті справи або письмові пояснення.

Стаття 23а⁽¹⁾

Регламент може передбачати прискорену процедуру, а для запиту щодо отримання попереднього рішення, пов'язаного з простором свободи, безпеки та правосуддя, - термінову процедуру.

Ці процедури можуть передбачати: щодо подання викладу суті справи або письмових пояснень – більш короткий термін, ніж передбачений статтею 23, а як відступ від частини 4 статті 20 – вирішення справи без висновку Генерального адвоката.

Крім того, термінова процедура може передбачати обмеження кількості сторін та інших зацікавлених осіб, зазначених у статті 23, уповноважених подавати виклад суті справи або письмові пояснення, а у випадках надзвичайної терміновості - проведення процедури без письмового етапу.

(¹) Стаття, внесена Рішенням 2008/79/ЄС, Євратом (ОВ L 24, 29.1.2008, С. 42).

Стаття 24

Суд може вимагати від сторін подання всіх документів та надання всієї інформації, яку Суд вважає необхідною. Про будь-яку відмову складається формальний акт.

Суд може також вимагати від держав-членів та установ, органів, служб та агенцій, що не є сторонами у цій справі, надання всієї інформації, яку Суд вважає необхідною для розгляду справи.

Стаття 25

Суд може у будь-який час доручити будь-якій особі, органу, органу влади, комітетові або іншій організації, за його вибором, надати експертний висновок.

Стаття 26

Свідки можуть заслуховуватися відповідно до умов, встановлених у Регламенті.

Стаття 27

Стосовно свідків, що не з'явилися на судові засідання, Суд має такі самі повноваження, які зазвичай мають судові органи, та може накладати штрафні санкції згідно з умовами, встановленими в Регламенті.

Стаття 28

Свідки та експерти можуть заслуховуватися під присягою, що складена у формі, встановленій у Регламенті, та у спосіб, встановлений законодавством країни, громадянином якої є свідок або експерт.

Стаття 29

Суд може наказати, щоб свідка або експерта заслухав судовий орган за місцем його постійного проживання.

Наказ надсилається до виконання компетентному судовому органу згідно з умовами, встановленими у Регламенті. Документи, оформлені згідно з судовим дорученням, повертаються до Суду згідно з тими самими умовами.

У разі потреби Суд сплачує витрати без шкоди праву покласти їх на сторони, якщо це доцільно.

Стаття 30

Держава-член розглядає будь-яке порушення присяги з боку свідка або експерта як злочин, скоєний в одному з її судів, що має юрисдикцію у цивільних справах. На вимогу Суду зацікавлена держава-член притягає злочинця до відповідальності у своєму суді відповідної юрисдикції.

Стаття 31

Слухання в Суді проводяться прилюдно, якщо Суд за власною ініціативою або за поданням сторін не вирішить інакше, зважаючи на вагомі підстави.

Стаття 32

Під час слухань Суд може опитувати експертів, свідків та власне сторони. Проте, сторони можуть звертатися до Суду лише через своїх представників.

Стаття 33

На кожному засіданні ведеться протокол, який підписує Голова та Секретар.

Стаття 34

Порядок розгляду справ встановлює Голова.

Стаття 35

Наради Суду проводяться таємно та не підлягають розголошенню.

Стаття 36

У рішеннях формулюються підстави їхнього ухвалення. Рішення містять імена суддів, що взяли участь у нарадах.

Стаття 37

Рішення підписують Голова та Секретар. Рішення зачитуються на відкритому судовому засіданні.

Стаття 38

Суд виносить рішення щодо судових витрат.

Стаття 39

Голова Суду може за спрощеною процедурою, що в разі потреби може відступати від правил, які містяться в цьому Статуті та які мають бути встановлені у Регламенті, виносити рішення щодо заяв про призупинення виконання, як зазначено в статті 278 Договору про функціонування Європейського Союзу та статті 157 Договору Євратом, або призначати тимчасові заходи відповідно до статті 279 Договору про функціонування Європейського Союзу, або призупинити виконавче провадження відповідно до частини 4 статті 299 Договору про функціонування Європейського Союзу або частини 3 статті 164 Договору Євратом.

Якщо Голова не може брати участь у судовому засіданні, його заміщує інший суддя згідно з умовами, встановленими у Регламенті.

Рішення Голови або судді, що його заміщує, є попереднім та в жодному разі не повинно шкодити рішенню Суду по суті справи.

Стаття 40

Держави-члени та установи Союзу можуть вступати у справи, що перебувають на розгляді Суду.

Таке саме право надається органам, службам та агенціям Союзу, а також будь-якій особі, що доводить зацікавленість у результатах розгляду будь-якої справи, поданої на розгляд Суду. Фізичні або юридичні особи не вступають у справи між державами-членами, між установами Союзу або між державами-членами та установами Союзу.

Без шкоди частині 2 держави, що не є державами-членами, але є сторонами Угоди про Європейський економічний простір, а також Наглядовий Комітет ЄАВТ, зазначений в Угоді, можуть вступати у справи, що перебувають на розгляді Суду, якщо порушується питання про одну зі сфер застосування цієї Угоди.

Заява про вступ у справу обмежується підтримкою позовних вимог однієї із сторін.

Стаття 41

Якщо відповідач, якого належним чином викликано до суду, не подає письмових пояснень на свій захист, проти нього ухвалюється рішення. Рішення можна оскаржити протягом одного місяця після повідомлення про нього. Із факту оскарження не випливає, що виконання рішення призупиняється, якщо Суд не вирішить інакше.

Стаття 42

Держави-члени, установи, органи, служби та агенції Союзу, а також будь-які інші фізичні або юридичні особи можуть у випадках та за умов, які мають бути визначені в Регламенті, вступити у справу третьою особою, щоб оскаржити рішення, ухвалене без їхнього заслуховування, якщо це рішення шкодить їхнім правам.

Стаття 43

Якщо значення або сфера застосування рішення викликає сумніви, Суд надає його тлумачення за зверненням будь-якої сторони або установи Союзу, що доведе свою зацікавленість у ньому.

Стаття 44

Заяву про перегляд рішення можна подавати до Суду, лише якщо виявлено факт такого характеру, який може бути вирішальним чинником, і що був невідомий Судові та стороні, що вимагає перегляду, на момент прийняття рішення.

Перегляд справи починається за рішенням Суду, що чітко встановлює існування нового факту, визнає, що його характер є таким, що дає підстави відкрити справу для перегляду, та оголошує заяву прийнятною на цій підставі.

Заяви про перегляд не можуть подаватися по закінченню 10 років від дати, коли рішення ухвалено.

Стаття 45

Регламентом встановлюються окремі строки з урахуванням віддаленості.

Закінчення строку не може шкодити будь-яким правам, якщо зацікавлена сторона доведе існування непередбачуваних або форс-мажорних обставин.

Стаття 46

Для проваджень проти Союзу стосовно питань, що впливають з позадоговірних зобов'язань, строк позовної давності складає п'ять років від дати події, яка їх спричинила. Строк позовної давності переривається, якщо в Суді відкрито провадження або якщо перед таким провадженням сторона, якій завдано шкоди, подає заяву до відповідної установи Союзу. В останньому випадку провадження повинно бути відкрите протягом двох місяців, передбачених у статті 263 Договору про функціонування Європейського Союзу; якщо доцільно, застосовуються положення частини 2 статті 265 Договору про функціонування Європейського Союзу.

Ця стаття також застосовується до проваджень проти Європейського центрального банку стосовно позадоговірних зобов'язань.

РОЗДІЛ IV

СУД ЗАГАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ

Стаття 47

Частина 1 статті 9, статті 14 і 15, частини 1, 2, 4 і 5 статті 17 та стаття 18 застосовуються до Суду загальної юрисдикції та його членів.

Частина 4 статті 3 та статті 10, 11 та 14 застосовуються до Секретаря Суду загальної юрисдикції *mutatis mutandis*.

Стаття 48

До складу Суду загальної юрисдикції входять 27 Суддів.

Стаття 49

Членів Суду загальної юрисдикції можна залучати до виконання завдань Генерального адвоката.

Генеральний адвокат зобов'язаний на відкритому судовому засіданні цілком неупереджено та незалежно надавати обґрунтовані висновки щодо певних справ, винесених на розгляд Суду загальної юрисдикції, для сприяння Судові загальної юрисдикції у виконанні його завдань.

Критерії добору таких справ, а також процедура призначення Генеральних адвокатів встановлюються Регламентом Суду загальної юрисдикції.

Член суду, якого залучено до виконання функції Генерального адвоката у справі, не може брати участі в ухваленні рішення у цій справі.

Стаття 50

Суд загальної юрисдикції проводить засідання в палатах, що складаються з трьох або п'яти суддів. Судді обирають голів палат з числа своїх членів. Голів палат, до складу яких входять п'ять суддів, обирають на три роки. Їх можна повторно обрати один раз.

Склад палат та розподіл справ між ними визначається Регламентом. В окремих випадках, визначених Регламентом, Суд загальної юрисдикції може проводити засідання у повному складі або суддею одноосібно.

Регламент може також передбачати, що Суд загальної юрисдикції може проводити засідання у складі Великої Палати у випадках та за умов, зазначених у Регламенті.

Стаття 51

Шляхом відступу від правила, встановленого в частині 1 статті 256 Договору про функціонування Європейського Союзу, Суд має юрисдикцію щодо позовів, зазначених у статтях 263 та 265 Договору про функціонування Європейського Союзу, якщо вони подані державою-членом проти:

- (а) дії або бездіяльності Європейського Парламенту чи Ради або обох цих установ, що діють спільно, за винятком:
- рішень, прийнятих Радою відповідно до третього абзацу частини 2 статті 108 Договору про функціонування Європейського Союзу;
 - актів Ради, ухвалених відповідно до регламенту Ради про заходи щодо захисту торгівлі в межах значення статті 207 Договору про функціонування Європейського Союзу;
 - актів Ради, за допомогою яких Рада здійснює імплементаційні повноваження відповідно до частини 2 статті 291 Договору про функціонування Європейського Союзу;

(b) дії або бездіяльності Комісії відповідно до частини 1 статті 331 Договору про функціонування Європейського Союзу.

Суд також має юрисдикцію щодо позовів, зазначених у тих самих статтях, якщо вони подані установою Союзу проти дії або бездіяльності з боку Європейського Парламенту, Ради, обох цих установ, які діють спільно, або Комісії або подані будь-якою установою Союзу проти дії або бездіяльності з боку Європейського центрального банку.

Стаття 52

Голова Суду та Голова Суду загальної юрисдикції за взаємною згодою визначають умови, на яких посадові особи та інші службовці, закріплені за Судом, можуть надавати свої послуги Судові загальної юрисдикції, щоб уможливити його функціонування. Окремі посадові особи або інші службовці підзвітні Секретареві Суду загальної юрисдикції та підконтрольні Голові Суду загальної юрисдикції.

Стаття 53

Процедура Суду загальної юрисдикції регулюються Розділом III.

Більш детальні положення в разі необхідності встановлюються Регламентом Суду загальної юрисдикції. Регламент може містити відступи від частини 4 статті 40 та від статті 41 з метою врахування особливих рис судових процесів у сфері інтелектуальної власності.

Незважаючи на частину 4 статті 20, Генеральний адвокат може надавати обґрунтовані висновки у письмовій формі.

Стаття 54

Якщо заява або інший процесуальний документ, адресовані до Суду загальної юрисдикції, помилково подані Секретареві Суду, Секретар негайно пересилає її/його Секретареві Суду загальної юрисдикції; так само, якщо заяву або інший процесуальний документ, адресований Суду, помилково подано Секретареві Суду загальної юрисдикції, Секретар негайно пересилає її/його Секретареві Суду.

У разі, якщо Суд загальної юрисдикції вважає, що він не має юрисдикції заслуховувати та приймати рішення за позовом, що належить до юрисдикції Суду, то він передає цей позов Судові; так само, якщо Суд вважає, що позов належить до юрисдикції Суду загальної юрисдикції, то він передає позов Судові загальної юрисдикції, який в цьому випадку не може відмовитися від своєї юрисдикції.

У разі, якщо Суд та Суд загальної юрисдикції розглядають справи з аналогічними вимогами, в яких порушено те саме питання щодо тлумачення або питання щодо законності того ж акту, Суд загальної юрисдикції може, заслухавши сторони, призупинити провадження по справі до винесення рішення Судом або, якщо позов подано відповідно до статті 263 Договору про функціонування Європейського Союзу, Суд загальної юрисдикції може відмовитися від своєї юрисдикції для того, щоб Суд виніс рішення щодо таких позовів. У таких самих випадках Суд також може призупинити провадження по справі; в такому разі Суд загальної юрисдикції продовжує розгляд справи.

Якщо держава-член та установа Союзу оспорують один і той же акт, то Суд загальної юрисдикції відмовляється від своєї юрисдикції для того, щоб Суд виніс рішення щодо таких заяв.

Стаття 55

Секретар Суду загальної юрисдикції повідомляє всім сторонам, а також державам-членам та установам Союзу про остаточні рішення Суду загальної юрисдикції, рішення, що лише частково розв'язують питання по суті або розв'язують процесуальне питання про непідсудність або неприйнятність справи, навіть якщо ці особи не вступали у справу, яку розглядав Суд загальної юрисдикції.

Стаття 56

Остаточні рішення Суду загальної юрисдикції та рішення Суду, які частково вирішують питання по суті, вирішують процесуальні питання про непідсудність або неприйнятність справи, можуть бути оскаржені у Суді протягом 2 місяців з дня повідомлення про таке рішення.

Таку скаргу може подати будь-яка сторона, чиї заявлені вимоги залишилися повністю або частково незадоволеними. Проте сторони, що вступають в справу, окрім держав-членів та установ Союзу, можуть подати таку скаргу лише тоді, коли рішення Суду загальної юрисдикції прямо стосується їх.

За винятком справ, пов'язаних зі спорами між Союзом та його службовцями, скаргу можуть подавати також держави-члени та установи Союзу, що не вступали у справу в Суді загальної юрисдикції. Такі держави-члени та установи перебувають у такому ж статусі, як і держави-члени та установи, що вступили у справу в першій інстанції.

Стаття 57

Будь-яка особа, чию заяву про намір вступити у справу відмовився прийняти Суд загальної юрисдикції, може оскаржити його рішення у Суді протягом двох тижнів з дня повідомлення про відхилення її заяви.

Сторони процесу можуть оскаржувати у Суді будь-яке рішення Суду загальної юрисдикції, прийняте відповідно до статті 278, або статті 279, або частини 4 статті 299 Договору про функціонування Європейського Союзу, або ж відповідно до статті 157, або частини 3 статті 164 Договору Євратом протягом двох місяців з дня повідомлення про таке рішення.

Скарги, зазначені в перших двох частинах цієї статті, розглядається згідно з процедурою, зазначеною у статті 39.

Стаття 58

Скарга до Суду обмежується питаннями застосування права. Підставою оскарження може бути непідсудність Судові загальної юрисдикції, порушення процедури, що негативно вплинуло на інтереси заявника, а також порушення права Союзу Судом загальної юрисдикції.

Скаргу не можна подавати лише стосовно обсягу витрат або сторони, на яку покладається обов'язок їх сплати.

Стаття 59

У разі, якщо оскаржується рішення Суду загальної юрисдикції, процедура в Суді складається з письмової та усної частин. Згідно з умовами, встановленими Регламентом, Суд може вирішити перейти до розгляду справи без усної процедури після заслуховування Генерального адвоката та сторін.

Стаття 60

Без шкоди положенням статей 278 та 279 Договору про функціонування Європейського Союзу або статті 157 Договору Євратом подання скарги не зупиняє виконання рішення.

Шляхом відступу від положень статті 280 Договору про функціонування Європейського Союзу рішення Суду загальної юрисдикції, що визнають регламент недійсним, набувають чинності лише після закінчення періоду, зазначеного в частині 1 статті 56 цього Статуту, або якщо протягом цього періоду буде подано скаргу – від дати відмови у прийнятті скарги, проте без шкоди праву сторони звернутися до Суду відповідно до статей 278 та 279 Договору про функціонування Європейського Союзу або відповідно до статті 157 Договору Євратом з позовом щодо призупинення дії регламенту, визнаного недійсним, або щодо припису вжити будь-якого іншого тимчасового заходу.

Стаття 61

Якщо скарга є обґрунтованою, Суд скасовує рішення Суду загальної юрисдикції. Він може сам ухвалити остаточне рішення з цього питання, якщо стан розгляду справи дає змогу це зробити, або повернути справу до Суду загальної юрисдикції для прийняття рішення.

У випадку, коли справу передано назад до Суду загальної юрисдикції, рішення Суду щодо питань застосування права є зобов'язальним для Суду загальної юрисдикції.

Коли держава-член або установа Союзу, що не вступала у справу в Суді загальної юрисдикції, подає належно обґрунтоване оскарження, Суд може, якщо вважає за необхідне, зазначити, які з наслідків скасованого рішення Суду загальної юрисдикції вважаються остаточними для сторін судового процесу.

Стаття 62

У випадках, передбачених у частинах 2 та 3 статті 256 Договору про функціонування Європейського Союзу, Перший Генеральний адвокат може запропонувати Судові переглянути рішення Суду загальної юрисдикції, якщо він вважає, що існує серйозна загроза цілісності та узгодженості права Союзу.

Пропозицію необхідно зробити протягом одного місяця від дати, коли Суд загальної юрисдикції прийняв рішення. Протягом одного місяця від дати отримання пропозиції Першого Генерального адвоката Суд вирішує, чи буде він переглядати рішення.

Стаття 62a

Суд виносить постанову щодо питань, які підлягають перегляду за допомогою термінової процедури, на основі документів по справі, переданих йому Судом загальної юрисдикції.

Сторони, зазначені у статті 23 цього Статуту, а також у випадках, передбачених частиною 2 статті 256 Договору про функціонування Європейського Союзу, сторони у справі, що знаходиться на розгляді в Суді загальної юрисдикції, мають право на подання заяви або письмових пояснень до Суду стосовно питань, які підлягають перегляду протягом терміну, встановленого з цією метою.

Суд може прийняти рішення про відкриття усної процедури, перш ніж винести постанову.

Стаття 62b

У випадках, передбачених частиною 2 статті 256 Договору про функціонування Європейського Союзу, без шкоди статтям 278 та 279 Договору про функціонування Європейського Союзу пропозиції щодо перегляду і прийняття рішення про відкриття процедури перегляду не зупиняють виконання рішення. Якщо Суд вважає, що рішення Суду загальної юрисдикції впливає на цілісність та узгодженість права Союзу, він передає справу назад до Суду загальної юрисдикції, і таке рішення Суду щодо питань застосування права є зобов'язальним для Суду загальної юрисдикції; Суд може зазначити, які наслідки рішення Суду загальної юрисдикції вважаються остаточними по відношенню до сторін судового процесу. Проте, якщо з урахуванням наслідків перегляду результат провадження впливає з фактів, на яких базувалося рішення Суду загальної юрисдикції, Суд виносить остаточне рішення.

У випадках, передбачених частиною 3 статті 256 Договору про функціонування Європейського Союзу, у разі відсутності пропозицій щодо перегляду або прийняття рішення про відкриття процедури перегляду відповіді, надані Судом загальної юрисдикції щодо направлених йому питань, набувають чинності після закінчення строків, передбачених з цією метою у частині 2 статті 62. У випадку відкриття процедури перегляду відповіді, що підлягають перегляду, набувають чинності після цієї процедури, якщо Суд не вирішить інакше. Якщо Суд вважає, що рішення Суду загальної юрисдикції впливає на цілісність та узгодженість права Союзу, відповідь, надана Судом на питання, що підлягають перегляду, замінюється відповіддю, наданою Судом загальної юрисдикції.

РОЗДІЛ IVa

СУДОВІ КОЛЕГІЇ

Стаття 62c

Положення, що стосуються юрисдикції, складу, організації і порядку діяльності судових колегій, створених відповідно до статті 257 Договору про функціонування Європейського Союзу, викладені в Додатку до цього Статуту.

РОЗДІЛ V

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 63

Регламенти Суду та Суду загальної юрисдикції містять будь-які положення, необхідні для застосування та, в разі потреби, доповнення цього Статуту.

Стаття 64

Правила, що регулюють порядок застосування мов в Суді Європейського Союзу, встановлюються регламентом Ради, яка діє одностайно. Цей регламент ухвалюється на запит Суду та після проведення консультацій з Комісією та Європейським Парламентом або за пропозицією Комісії та після проведення консультацій з Судом та Європейським Парламентом.

До моменту ухвалення таких правил продовжують застосовуватися положення Регламенту Суду та Регламенту Суду загальної юрисдикції. Шляхом відступу від положень статей 253 і 254 Договору про функціонування Європейського Союзу ці положення можуть бути змінені або скасовані лише за одностайною згодою Ради.

*ДОДАТОК I***СУД ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СПРАВАХ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ***Стаття 1*

Суд Європейського Союзу у справах державної служби (надалі – «Суд у справах державної служби») здійснює юрисдикцію першої інстанції у справах між Союзом та його службовцями, як зазначено у статті 270 Договору про функціонування Європейського Союзу, включаючи спори між усіма органами або агенціями та їх службовцями, юрисдикція щодо яких надана Суду Європейського Союзу.

Стаття 2

До складу Суду у справах державної служби входять сім суддів. За запитом Суду Рада, діючи кваліфікованою більшістю, може збільшити кількість суддів.

Судді призначаються на посаду строком на шість років. Судді, що йдуть у відставку, можуть призначатися повторно.

На вакантну посаду призначається новий суддя строком на шість років.

Стаття 3

1. Судді призначаються Радою, що діє відповідно до частини 4 статті 257 Договору про функціонування Європейського Союзу, після консультації з Комітетом, як передбачено в цій статті. Призначаючи суддів, Рада забезпечує збалансований склад Суду у справах державної служби з громадян держав-членів, що представляють якомога ширшу географію, та враховує національні правові системи.

2. Подавати заяву може будь-яка особа, що є громадянином Союзу та відповідає вимогам, встановленим у частині 4 статті 257 Договору про функціонування Європейського Союзу. Рада, діючи за рекомендацією Суду, визначає умови та порядок подання та розгляду таких заяв.

3. З числа колишніх членів Суду та Суду загальної юрисдикції, а також з числа юристів з визнаною компетентністю створюється Комітет. До складу Комітету входить сім осіб. Діючи за рекомендацією Голови Суду, Рада визначає склад та порядок роботи Комітету.

4. Комітет надає висновок щодо придатності кандидатів до виконання обов'язків судді Суду у справах державної служби. До свого висновку Комітет додає перелік кандидатів, що мають якомога більш адекватний досвід високого рівня. Такий перелік має містити кількість прізвищ кандидатів принаймні вдвічі більшу ніж кількість наявних посад, на які Рада має призначити суддів.

Стаття 4

1. Судді обирають голову Суду у справах державної служби зі свого складу строком на три роки. Голова може бути обраний повторно.
2. Суд у справах державної служби проводить засідання в палатах, що складаються з трьох суддів. В окремих випадках, визначених його Регламентом, Суд загальної юрисдикції може проводити засідання у повному складі, палатою, що складається з п'яти суддів, або суддею одноосібно.
3. Голова Суду у справах державної служби головує на засіданнях у повному складі та у складі з п'яти суддів. Голови палат у складі трьох суддів призначається відповідно до частини 1. Якщо Голова Суду у справах державної служби є членом палати у складі з трьох суддів, він головує у цій палаті.
4. Регламент визначає юрисдикцію, кворум під час засідання Суду у повному складі, а також склад палат та розподіл справ.

Стаття 5

До Суду у справах державної служби та його членів застосовуються статті 2-6, 14, 15, частини 1, 2 та 5 статті 17, а також стаття 18 Статуту Суду Європейського Союзу.

Присяга, зазначена у статті 2 Статуту, приймається перед Судом, а рішення, зазначені у статтях 3, 4 та 6, ухвалюються Судом після проведення консультації з Судом у справах державної служби

Стаття 6

1. Суд у справах державної служби діє за сприяння підрозділів Суду та Суду загальної юрисдикції. Голова Суду, або у відповідних випадках Голова Суду загальної юрисдикції, за спільною згодою з Головою Суду у справах державної служби визначає умови, на яких посадові особи та інші службовці, закріплені за Судом або Судом загальної юрисдикції, можуть надавати свої послуги Суду у справах державної служби, щоб уможливити його функціонування. Окремі посадові особи або інші службовці підзвітні Секретареві Суду у справах державної служби та підконтрольні Голові цього Суду.
2. Суд у справах державної служби призначає свого Секретаря та встановлює правила його роботи. До Секретаря Суду у справах державної служби застосовуються частина 4 статті 3, статті 10, 11 та 14 Статуту Суду Європейського Союзу.

Стаття 7

1. Проведення в Суді у справах державної служби регулюється Розділом III Статуту Суду Європейського Союзу, за винятком статей 22 та 23. Більш детальні положення, в разі необхідності, встановлюються Регламентом.
2. Положення щодо мовних питань Суду загальної юрисдикції застосовуються до Суду у справах державної служби.
3. Письмовий етап процедури включає подання заяви та письмового заперечення відповідача на заяву, за умови якщо Суд у справах державної служби не вирішить, що необхідний додатковий обмін письмовими заявами. За наявності такого додаткового обміну та за згодою сторін Суд у справах державної служби може вирішити перейти до розгляду справи без усної процедури.

4. На всіх етапах процедури, включаючи час подання заяви, Суд у справах державної служби може вивчити можливості мирного врегулювання спору та може спробувати сприяти такому врегулюванню.

5. Суд у справах державної служби виносить рішення щодо судових витрат. З врахуванням спеціальних положень Регламенту за рішенням суду особа, що програла справу, зобов'язується відшкодувати судові витрати.

Стаття 8

1. Якщо заява або інший процесуальний документ, адресований Суду у справах державної служби, помилково направлено Секретареві Суду або Суду загальної юрисдикції, цей Секретар направляє такі документи Секретареві Суду у справах державної служби. Таким самим чином, якщо заява або інший процесуальний документ, адресований Суду або Суду загальної юрисдикції, помилково направлено Секретареві Суду у справах державної служби, цей Секретар направляє такі документи Секретареві Суду або Суду загальної юрисдикції.

2. Якщо Суд у справах державної служби не має юрисдикції заслуховувати та приймати рішення за позовом, що належить до юрисдикції Суду або Суду загальної юрисдикції, то він передає цей позов Судові або Судові загальної юрисдикції; так само, якщо Суд або Суд загальної юрисдикції встановлює, що позов належить до юрисдикції Суду у справах державної служби, то Суд, який розглядав цю справу, передає її до Суду у справах державної служби, який в такому випадку не може відмовитися від юрисдикції.

3. У разі, якщо Суд у справах державної служби та Суд загальної юрисдикції розглядають справи, в яких порушено те саме питання щодо тлумачення або питання щодо законності того ж акту, Суд у справах державної служби може, заслухавши сторони, призупинити провадження по справі до винесення рішення Судом загальної юрисдикції.

Якщо Суд у справах державної служби та Суд загальної юрисдикції розглядають справи з аналогічними вимогами, Суд у справах державної служби відмовляється від юрисдикції для того, щоб Суд загальної юрисдикції міг прийняти рішення по цим справам.

Стаття 9

Остаточні рішення Суду у справах державної служби та рішення цього Суду, які частково вирішують питання по суті, вирішують процесуальні питання про непідсудність або неприйнятність справи, можуть бути оскаржені до Суду загальної юрисдикції протягом 2 місяців з дня повідомлення про таке рішення.

Таку скаргу може подати будь-яка сторона, чії заявлені вимоги залишилися повністю або частково незадоволеними. Проте сторони, що вступають в справу, окрім держав-членів та установ Союзу, можуть подати таке оскарження лише тоді, коли рішення Суду у справах державної служби прямо стосується їх.

Стаття 10

1. Будь-яка особа, чию заяву про намір вступити у справу відмовив прийняти Суд у справах державної служби, може оскаржити таке рішення у Суді загальної юрисдикції протягом двох тижнів з дня повідомлення про відмову у прийнятті заяви.

2. Сторони процесу можуть оскаржувати у Суді загальної юрисдикції будь-яке рішення Суду у справах державної служби, прийняте відповідно до статті 278, або статті 279, або відповідно до частини 4 статті 299 Договору про функціонування Європейського Союзу, або відповідно до статті 157, або частини 3 статті 164 Договору Євратом протягом двох місяців з дня повідомлення про таке рішення.

3. Голова Суду загальної юрисдикції може за спрощеною процедурою, що необхідною мірою може відрізнятись від деяких правил, які містяться в цьому Додатку та які встановлюються у Регламенті Суду загальної юрисдикції, виносити рішення щодо оскаржень, поданих відповідно до частин 1 та 2.

Стаття 11

1. Оскарження у Суді загальної юрисдикції обмежується питаннями застосування права. Підставою оскарження може бути непідсудність Судові загальної юрисдикції, порушення процедури, що негативно вплинуло на інтереси заявника, а також порушення права Союзу Судом у справах державної служби.

2. Скаргу не можна подавати лише стосовно обсягу витрат або сторони, на яку покладається обов'язок їх сплати.

Стаття 12

1. Без шкоди статтям 278 та 279 Договору про функціонування Європейського Союзу або статті 157 Договору Євратом скарга до Суду загальної юрисдикції не зупиняє виконання рішення.

2. У разі, якщо оскаржується рішення Суду у справах державної служби, процедура в Суді загальної юрисдикції складається з письмової та усної частин. Згідно з умовами, встановленими Регламентом, Суд загальної юрисдикції може вирішити перейти до розгляду справи без усної процедури після заслуховування сторін.

Стаття 13

1. Якщо скарга є обґрунтованою, Суд загальної юрисдикції скасовує рішення Суду у справах державної служби. Він може сам ухвалити остаточне рішення з цього питання. Якщо стан розгляду справи не дозволяє Судові загальної юрисдикції прийняти рішення, він повертає справу до Суду у справах державної служби для прийняття рішення.

2. У випадку, коли справу передано назад до Суду у справах державної служби, рішення Суду загальної юрисдикції щодо питань застосування права є зобов'язальним для Суду у справах державної служби.

ПРОТОКОЛ (№4)

**ПРО СТАТУТ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СИСТЕМИ
ЦЕНТРАЛЬНИХ БАНКІВ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО
БАНКУ**

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ПРАГНУЧИ встановити Статут Європейської системи центральних банків та Європейського центрального банку, передбачений у статті 129 Договору про функціонування Європейського Союзу,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, які необхідно додати до Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу:

РОЗДІЛ I

ЄВРОПЕЙСЬКА СИСТЕМА ЦЕНТРАЛЬНИХ БАНКІВ

*Стаття 1***Європейська система центральних банків**

Відповідно до частини 1 статті 282 Договору про Європейський Союз Європейський центральний банк (ЄЦБ) та національні центральні банки утворюють Європейську систему центральних банків (ЄСЦБ). ЄЦБ та національні центральні банки тих держав-членів, валютою яких є євро, утворюють Євросистему.

ЄСЦБ та ЄЦБ виконують свої завдання та діють згідно з положеннями Договорів та цього Статуту.

РОЗДІЛ II

ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ ЄСЦБ

*Стаття 2***Цілі**

Відповідно до частини 1 статті 127 та частини 2 статті 282 Договору про функціонування Європейського Союзу головною метою ЄСЦБ є підтримання цінової стабільності. Без шкоди цілі цінової стабільності ЄСЦБ підтримує загальну економічну політику Союзу, маючи на меті сприяти досягненню цілей Союзу, встановлених у статті 3 Договору про Європейський Союз. ЄСЦБ діє згідно з принципом відкритої ринкової економіки з вільною конкуренцією, сприяючи ефективному розподілу ресурсів, та згідно з принципами, встановленими у статті 119 Договору про функціонування Європейського Союзу.

Стаття 3

Завдання

3.1. Відповідно до частини 2 статті 127 Договору про функціонування Європейського Союзу основними завданнями, які необхідно здійснювати за допомогою ЄСЦБ, є:

- визначення та впровадження монетарної політики Союзу;
- проведення валютно-обмінних операцій згідно зі статтею 219 зазначеного Договору;
- утримання та управління офіційними валютними резервами держав-членів;
- сприяння безперешкодному функціонуванню платіжних систем.

3.2. Відповідно до частини 3 статті 127 Договору про функціонування Європейського Союзу третій абзац частини 3.1 цієї статті є таким, що не шкодить урядам держав-членів утримувати та управляти обіговими валютними активами.

3.3. Відповідно до частини 5 статті 127 Договору про функціонування Європейського Союзу ЄСЦБ сприяє безперешкодному провадженню політик, що реалізуються компетентними органами влади стосовно пруденційного нагляду за діяльністю кредитних установ та стабільністю фінансової системи.

Стаття 4

Дорадчі функції

Відповідно до частини 4 статті 127 Договору про функціонування Європейського Союзу:

- а) з ЄЦБ проводяться консультації:
- стосовно будь-яких запропонованих актів Союзу у сферах компетенції Європейського центрального банку;
 - національними органами влади стосовно будь-якого проекту законодавчого положення в сферах компетенції Європейського центрального банку, проте в межах та за умов, встановлених Радою згідно з процедурою, передбаченою в статті 41;
- б) ЄЦБ може надавати висновки установам, органам, службам та агенціям Союзу або національним органам влади з питань, що належать до сфер його компетенції.

Стаття 5

Збирання статистичної інформації

5.1. З метою виконання завдань ЄСЦБ ЄЦБ, якому допомагають національні центральні банки, збирає необхідну статистичну інформацію від компетентних національних органів влади або безпосередньо від суб'єктів економічної діяльності. Для цього ЄЦБ співпрацює з установами, органами, службами та агенціями Союзу, з компетентними органами влади держав-членів або третіх країн та з міжнародними організаціями.

5.2. Національні центральні банки можливою мірою виконують завдання, зазначені у частині 5.1.

5.3. У разі потреби ЄЦБ сприяє гармонізації приписів та практик збирання, компіляції та розповсюдження статистичної інформації у галузях, що належать до сфер його компетенції.

5.4. Рада згідно з процедурою, встановленою в статті 41, визначає юридичних та фізичних осіб, на яких поширюються вимоги щодо звітування, режим секретності та належні виконавчі положення.

Стаття 6

Міжнародна співпраця

6.1. У сфері міжнародної співпраці, що включає в себе завдання, покладені на ЄСЦБ, ЄЦБ вирішує, яким чином представляти ЄСЦБ.

6.2. ЄЦБ та, за його згоди, національні центральні банки можуть бути учасниками міжнародних монетарних установ.

6.3. Частини 6.1 та 6.2 не шкодять статті 138 Договору про функціонування Європейського Союзу.

ГЛАВА III

ОРГАНІЗАЦІЯ ЄСЦБ

Стаття 7

Незалежність

Відповідно до статті 130 Договору про функціонування Європейського Союзу ЄЦБ, національні центральні банки або будь-які члени їхніх керівних органів, здійснюючи повноваження та виконуючи завдання та обов'язки, покладені на них Договорами та цим Статутом, не звертаються за вказівками та не приймають їх від установ, органів, служб або агенцій Союзу, будь-якого уряду держави-члена або будь-якого іншого органу. Установи, органи, служби та агенції Союзу та уряди держав-членів беруть зобов'язання дотримуватися цього принципу і не намагаються впливати на членів керівних органів ЄЦБ або національних центральних банків під час виконання згаданими членами своїх завдань.

Стаття 8

Загальний принцип

Керівні органи ЄЦБ керують ЄСЦБ.

*Стаття 9***Європейський центральний банк**

9.1. Відповідно до частини 3 статті 282 Договору про функціонування Європейського Союзу ЄЦБ є суб'єктом права й користується в кожній державі-члені найширшою правотою дієздатністю, наданою законодавством певної держави юридичним особам; ЄЦБ може, зокрема, набувати рухоме та нерухоме майно та розпоряджатися ним, а також бути стороною в судовому процесі.

9.2. ЄЦБ забезпечує виконання завдань, покладених на ЄСЦБ відповідно до частин 2, 3 та 5 статті 127 Договору про функціонування Європейського Союзу, або шляхом власної діяльності згідно з цим Статутом, або через національні центральні банки відповідно до частини 12.1 статті 12 та статті 14.

9.3. Згідно з частиною 1 статті 129 Договору про функціонування Європейського Союзу керівними органами ЄЦБ є Керівна рада та Правління.

*Стаття 10***Керівна рада**

10.1. Відповідно до частини 1 статті 283 Договору про функціонування Європейського Союзу до складу Керівної ради входять члени Правління ЄЦБ та керівники національних центральних банків держав-членів, валютою яких є євро.

10.2. Кожен член Керівної ради має один голос. Починаючи з дати, коли кількість членів Керівної ради перевищує 21, кожен член Правління має один голос, а кількість керівників з правом голосу складає 15. Зазначене право голосу надається та розподіляється за принципом ротації таким чином:

- починаючи з дати, коли кількість керівників перевищує 15, доки вона не досягне 22, керівники діляться на дві групи відповідно до місця, яке вони посідають в рейтингу за критерієм розміру частки держави-члена їхнього національного центрального банку в сукупному валовому внутрішньому продукті за ринковими цінами і в загальному сукупному балансі грошово-фінансових установ держав-членів, валютою яких є євро. Частки в сукупному валовому внутрішньому продукті за ринковими цінами та в загальному сукупному балансі грошово-фінансових установ встановлюються у розмірі 5/6 і 1/6 відповідно. Перша група складається з п'яти керівників, а друга група складається з решти керівників. Частота застосування права голосу керівників, які належать до першої групи, не може бути нижчою від частоти застосування права голосу керівників, які належать до другої групи. З урахуванням попереднього речення першій групі надається чотири права голосу, а другій групі – одинадцять;
- починаючи з дати, коли кількість керівників досягає 22, керівники діляться на три групи на основі вищезгаданих критеріїв. Перша група складається з п'яти керівників, їй надається чотири права голосу. Друга група складається з половини від загальної кількості керівників, при цьому кількість таких керівників округлюється до найближчого цілого; їм надається вісім прав голосу. Третя група складається з решти керівників, їм надається три права голосу;

- в кожній групі керівники володіють своїм правом голосу протягом однакового періоду часу;
- для розрахунку розміру частки в сукупному валовому внутрішньому продукті за ринковими цінами застосовується частина 2 статті 29. Загальний сукупний баланс грошово-фінансових установ розраховується відповідно до статистичної основи, що застосовується в Союзі на момент розрахунку;
- якщо сукупний валовий внутрішній продукт за ринковими цінами розраховується відповідно до частини 3 статті 29 або якщо збільшується кількість керівників, розмір та/або склад груп коригується згідно з вищезазначеними принципами;
- Керівна рада, діючи більшістю у дві третини голосів всіх її членів, які мають або не мають право голосу, вживає всіх заходів, необхідних для виконання вищезазначених принципів, і може прийняти рішення щодо відкладення початку функціонування системи ротації до дати, коли кількість керівників перевищить 18.

Право голосу реалізується особисто. Шляхом відступу від цього правила Регламентами, зазначеними в частині 12.3 статті 12, може бути встановлено, що члени Керівної ради можуть проголосувати за допомогою телеконференцій. Ці правила також передбачають, що член Керівної ради, який не має можливості бути присутнім на засіданнях Керівної ради протягом тривалого періоду, може призначити альтернативного члена Керівної ради.

Положення попередніх частин не шкодять правам голосу всіх членів Керівної ради, які мають право голосу або не мають такого права відповідно до частини 10.3 статті 10, частин 40.2 і 40.3 статті 40.

Якщо в цьому Статуті не передбачено інше, Керівна рада діє простою більшістю членів, які мають право голосу. У разі однакової кількості голосів Голова має вирішальний голос.

Щоб проводити голосування, Керівна рада повинна мати кворум з двох третин її членів. За відсутності кворуму Голова може скликати надзвичайне засідання, де рішення можна приймати без кворуму.

10.3. Стосовно будь-яких рішень, які необхідно прийняти згідно зі статтями 28, 29, 30, 32 та 33, голоси у Керівній раді зважуються відповідно до часток національних центральних банків у підписному капіталі ЄЦБ. Вагові коефіцієнти голосів членів Правління дорівнюють нулю. Рішення, що потребує кваліфікованої більшості, ухвалюється, якщо подані на його користь голоси складають щонайменше дві третини підписного капіталу ЄЦБ та представляють щонайменше половину акціонерів. Якщо керівник не може бути присутнім, він може призначити замісника для подачі його зваженого голосу.

10.4. Перебіг засідань Ради є конфіденційним. Керівна рада може вирішити оприлюднити результат обговорення.

10.5. Керівна рада проводить засідання принаймні десять разів на рік.

Стаття 11

Правління

11.1. Відповідно до першого абзацу частини 2 статті 283 Договору про функціонування Європейського Союзу до складу Правління входять Голова, заступник Голови та чотири інші члени.

Члени виконують свої обов'язки на постійній основі. Жодний член не може обіймати будь-яку іншу оплачувану або неоплачувану посаду, якщо тільки Керівна рада не зробить виняток.

11.2. Відповідно до другого абзацу частини 2 статті 283 Договору про функціонування Європейського Союзу Голова, заступник Голови та інші члени Правління призначаються Європейською Радою, що діє кваліфікованою більшістю, з поміж осіб, що мають визнаний статус та фаховий досвід в монетарній або банківській сферах, за рекомендацією Ради після проведення консультацій Ради з Європейським Парламентом та Керівною радою.

Їх обирають на строк вісім років без права переобрання.

Членами Правління можуть бути лише громадяни держав-членів.

11.3. Строки та умови працевлаштування членів Правління, зокрема їхня заробітна плата, пенсія та інші соціальні пільги, передбачаються в контрактах з ЄЦБ; їх затверджує Керівна рада за пропозицією Комітету, до складу якого входять три члени, яких призначає Керівна рада, та три члени, яких призначає Рада. Члени Правління не мають права голосу у питаннях, зазначених у цій частині.

11.4. Якщо член Правління вже не задовольняє вимоги, необхідні для виконання його обов'язків, або якщо його визнано винним у вчиненні серйозного проступку, Суд може примусово звільнити його за поданням Керівної ради або Правління.

11.5. Кожен член Правління, присутній особисто, має право голосувати; він має один голос. Якщо не передбачене інше, Правління діє простою більшістю поданих голосів. У разі однакової кількості голосів Голова має вирішальний голос. Детальні положення щодо голосування визначаються в Регламентах, зазначених у частині 12.3 статті 12.

11.6. Правління відповідає за поточну роботу ЄЦБ.

11.7. Щоб заповнити будь-яку вакансію у Правлінні, призначається новий член відповідно до частини 11.2 статті 11.

*Стаття 12***Обов'язки керівних органів**

12.1. Керівна рада ухвалює керівні принципи та приймає рішення, необхідні для забезпечення виконання завдань, покладених на ЄСЦБ згідно з цими Договорами та цим Статутом. Керівна рада формулює монетарну політику Союзу, зокрема, в разі необхідності, приймає рішення, пов'язані з проміжними монетарними цілями, основними відсотковими ставками та станом резервів ЄСЦБ, та встановлює керівні принципи, потрібні для їх виконання.

Правління реалізує монетарну політику згідно з керівними принципами та рішеннями, встановленими Керівною радою. При цьому Правління надає відповідні інструкції національним центральним банкам. Окрім того, Правління може мати також певні повноваження, делеговані йому, якщо Керівна рада вважає це за необхідне.

Тією мірою, якою це можливо та доцільно, та без шкоди положенням цієї статті ЄЦБ доручає національним центральним банкам проведення операцій, що є частиною завдань ЄСЦБ.

12.2. Правління є відповідальним за підготовку засідань Керівної ради.

12.3. Керівна рада ухвалює Регламенти, що визначають внутрішню організацію ЄЦБ та його керівних органів.

12.4. Керівна рада виконує дорадчі функції, зазначені у статті 4.

12.5. Керівна рада приймає рішення, зазначені у статті 6.

*Стаття 13***Голова**

13.1. Голова, а в разі його відсутності заступник Голови головує в Керівній раді та у Правлінні ЄЦБ.

13.2. Без шкоди положенням статті 38 зовнішнє представництво ЄЦБ здійснює Голова або особа, яку він призначає.

*Стаття 14***Національні центральні банки**

14.1. Згідно зі статтею 109 Договору про функціонування Європейського Союзу, кожна держава-член гарантує, що її внутрішнє законодавство, зокрема статут її національного центрального банку, є сумісним із цими Договорами та цим Статутом.

14.2. Статути національних центральних банків передбачають, що строк перебування на посаді керівника національного центрального банку становить принаймні п'ять років.

Керівника національного центрального банку може бути звільнено з посади, якщо він вже не задовольняє вимоги, необхідні для виконання його обов'язків, або його визнано винним у вчиненні серйозного проступку. Відповідний керівник національного центрального банку або Керівна рада можуть оскаржити це рішення у Суді на підставі порушення таким рішенням цих Договорів або правової норми, пов'язаної з їхнім застосуванням. Таке провадження відкривається у Суді протягом двох місяців від дати оприлюднення рішення або повідомлення про нього позивачу або, за відсутності повідомлення, залежно від обставин, від дати, коли позивачу стало про нього відомо.

14.3. Національні центральні банки є складовою частиною ЄСЦБ; вони діють згідно з керівними принципами та інструкціями ЄЦБ. Керівна рада вживає необхідних кроків для забезпечення дотримання керівних принципів та інструкцій ЄЦБ та вимагає, щоб їй надавали всю необхідну інформацію.

14.4. Національні центральні банки можуть виконувати інші функції, крім визначених у цьому Статуті, якщо тільки Керівна рада більшістю в дві третини голосів не вирішить, що це суперечить цілям та завданням ЄСЦБ. Такі функції національні центральні банки виконують на власний розсуд та відповідальність; вони не вважаються частиною функцій ЄСЦБ.

Стаття 15

Обов'язки щодо звітності

15.1. ЄЦБ принаймні щоквартально складає та оприлюднює доповідь про діяльність ЄСЦБ.

15.2. Консолідований фінансовий звіт ЄСЦБ оприлюднюють щотижня.

15.3. Відповідно до частини 3 статті 284 Договору про функціонування Європейського Союзу ЄЦБ надсилає щорічну доповідь про діяльність ЄСЦБ та про монетарну політику за поточний рік та рік, що йому передує, Європейському Парламентові, Раді та Комісії, а також Європейській Раді.

15.4. Доповіді та фінансові звіти, зазначені в цій статті, безплатно надаються зацікавленим сторонам.

Стаття 16

Банкноти

Відповідно до частини 1 статті 128 Договору про функціонування Європейського Союзу Керівна рада має виключне право давати дозвіл на емісію банкнот євро у межах Союзу. Емітувати банкноти можуть ЄЦБ та національні центральні банки. Лише банкноти, емітовані ЄЦБ та національними центральними банками, мають статус законного платіжного засобу в межах Союзу.

ЄЦБ враховує, наскільки це можливо, наявні практики стосовно емісії та оформлення банкнот.

ГЛАВА IV

МОНЕТАРНІ ФУНКЦІЇ ТА ОПЕРАЦІЇ ЄСЦБ

*Стаття 17***Рахунки в ЄЦБ та національних центральних банках**

З метою проведення своїх операцій ЄЦБ та національні центральні банки можуть відкривати рахунки кредитним установам, державним установам та іншим учасникам ринку та приймати як додаткове забезпечення активи, зокрема цінні папери в бездокументарній формі.

*Стаття 18***Операції на відкритому ринку та кредитні операції**

18.1. З метою досягнення цілей ЄСЦБ та виконання її завдань ЄЦБ та національні центральні банки можуть:

- проводити операції у євро або інших валютах й у дорогоцінних металах на фінансових ринках у формі простих строкових угод (угод «спот» та «форвард») або за угодами зворотного викупу, а також брати та надавати позики, виражені у боргових зобов'язаннях або інструментах, що перебувають в обігу на ринку;
- проводити належно забезпечені кредитні операції з кредитними установами та іншими учасниками ринку.

18.2. ЄЦБ встановлює загальні принципи операцій на відкритому ринку та кредитних операцій, які проводяться ЄЦБ та національними центральними банками, зокрема оголошення умов, за яких вони готові брати участь в таких операціях.

*Стаття 19***Мінімальні резерви**

19.1. Відповідно до статті 2 ЄЦБ для досягнення цілей монетарної політики може вимагати від кредитних установ, що засновані в державах-членах, утримувати мінімальні резерви на рахунках ЄЦБ та національних центральних банків. Керівна рада може встановлювати регламенти, пов'язані з розрахунком та визначенням необхідного обсягу мінімальних резервів. У разі недотримання цих регламентів ЄЦБ уповноважений стягувати пеню та накладати інші санкції подібного характеру.

19.2. Для застосування цієї статті Рада згідно з процедурою, встановленою у статті 41, визначає базу мінімальних резервів та максимально дозволене співвідношення між такими резервами та їх базою, а також відповідні санкції у разі їх недотримання.

*Стаття 20***Інші інструменти монетарного контролю**

Керівна рада може більшістю у дві третини поданих голосів прийняти рішення щодо застосування інших операційних методів монетарного контролю, які вона вважає доречними, з дотриманням положень статті 2.

Рада згідно з процедурою, встановленою у статті 41, визначає межі застосування таких методів, якщо вони покладають зобов'язання на треті сторони.

*Стаття 21***Операції з державними установами**

21.1. Відповідно до статті 123 Договору про функціонування Європейського Союзу ЄЦБ або центральним банкам держав-членів заборонено надавати суми понад визначений ліміт або будь-які інші кредитні ресурси установам, органам, службам або агенціям Союзу, центральним урядам, регіональним, місцевим або іншим органам державної влади та іншим органам, діяльність яких регулюється публічним правом, або державним підприємствам держав-членів, як і придбання боргових зобов'язань Європейським центральним банком або національними центральними банками безпосередньо у зазначених вище органів та установ.

21.2. ЄЦБ та національні центральні банки можуть діяти як фіскальні агенти щодо суб'єктів господарювання, зазначених у частині 21.1 статті 21.

21.3. Положення цієї статті не застосовуються до кредитних установ, що є державною власністю, яким національні центральні банки та Європейський центральний банк надають у контексті надання грошових резервів центральних банків такий самий режим, що й приватним кредитним установам.

*Стаття 22***Клірингові та платіжні системи**

ЄЦБ та національні центральні банки можуть надавати засоби, а ЄЦБ може видавати регламенти для забезпечення ефективних та надійних клірингових та платіжних систем в межах Союзу та з третіми країнами.

*Стаття 23***Зовнішні операції**

ЄЦБ та національні центральні банки можуть:

- встановлювати відносини з центральними банками та фінансовими установами інших країн та, якщо доцільно, з міжнародними організаціями;
- набувати та продавати на умовах «спот» та «форвард» всі типи активів в іноземній валюті та дорогоцінних металах; термін «активи в іноземній валюті» включає цінні папери та всі інші активи у валюті будь-якої країни або в розрахункових грошових одиницях, що утримуються у будь-якій формі;

- утримувати та управляти активами, зазначеними у цій статті;
- проводити банківські транзакції всіх видів у відносинах з третіми країнами та міжнародними організаціями, включаючи позикові та кредитні операції.

Стаття 24

Інші операції

Додатково до операцій, що впливають із їхніх завдань, ЄЦБ та національні центральні банки можуть проводити операції для адміністративних цілей або свого персоналу.

ГЛАВА V

ПРУДЕНЦІЙНИЙ НАГЛЯД

Стаття 25

Пруденційний нагляд

25.1. ЄЦБ може надавати поради та проводити консультації з Радою, Комісією та компетентними органами влади держав-членів щодо сфери застосування та імплементації законодавства Союзу стосовно пруденційного нагляду за кредитними установами та стабільності фінансової системи.

25.2. Згідно з будь-яким регламентом Ради відповідно до частини 6 статті 127 Договору про функціонування Європейського Союзу ЄЦБ може виконувати особливі завдання, пов'язані з політикою щодо нагляду за кредитними та іншими фінансовими установами, за винятком страхових підприємств.

ГЛАВА VI

ФІНАНСОВІ ПОЛОЖЕННЯ ЄСЦБ

Стаття 26

Фінансова звітність

26.1. Фінансовий рік ЄЦБ та національних центральних банків починається з першого дня січня і закінчується в останній день грудня.

26.2. Річна звітність ЄЦБ складається Правлінням згідно з принципами, які встановлює Керівна рада. Звіти затверджуються Керівною радою, після чого вони оприлюднюються.

26.3. Для аналітичних та операційних потреб Правління складає консолідований балансовий звіт ЄСЦБ, який включає активи та пасиви національних центральних банків, які належать до ЄСЦБ.

26.4. Для застосування цієї статті Керівна рада встановлює необхідні правила стандартизації бухгалтерського обліку та звітності щодо операцій, які проводять національні центральні банки.

Стаття 27

Аудит

27.1. Аудит звітності ЄЦБ та національних центральних банків здійснюється незалежними зовнішніми аудиторами, яких рекомендує Керівна рада та затверджує Рада. Аудитори мають найширші повноваження перевіряти всі бухгалтерські книги та звітність ЄЦБ та національних центральних банків і отримувати повну інформацію про їх транзакції.

27.2. Положення статті 287 Договору про функціонування Європейського Союзу застосовуються лише до перевірки операційної ефективності управління ЄЦБ.

Стаття 28

Капітал ЄЦБ

28.1. Капітал ЄЦБ складає 5 000 мільйонів євро. Цей капітал може бути збільшено на таку суму, рішення про яку прийме Керівна рада? діючи кваліфікованою більшістю, передбаченою у частині 10.3 статті 10, в межах та за умов, встановлених Радою згідно з процедурою, визначеною у статті 41.

28.2. Національні центральні банки є єдиними учасниками підписки та утримувачами капіталу ЄЦБ. Підписка на капітал здійснюється відповідно до ключа, встановленого згідно зі статтею 29.

28.3. Керівна рада, діючи кваліфікованою більшістю, передбаченою у частині 10.3 статті 10, визначає обсяг, в якому сплачується капітал, та форму його сплати.

28.4. З урахуванням частини 5 статті 28 частки національних центральних банків у підписному капіталі ЄЦБ не можуть бути передані, надані у заставу, і на них не може бути накладений арешт.

28.5. Якщо ключ, зазначений у статті 29, скориговано, то національні центральні банки перерозподіляють між собою частки капіталу такою мірою, якою це необхідно для забезпечення розподілу часток капіталу відповідно до скоригованого ключа. Строки та умови такого перерозподілу визначає Керівна рада.

Стаття 29

Ключ для підписки на капітал

29.1. Ключ для підписки на капітал ЄЦБ, встановлений вперше у 1998 році, коли було створено ЄСЦБ, визначається шляхом надання кожному національному центральному банку зваженого коефіцієнту за цим ключем, що дорівнює сумі:

- 50% частки населення відповідної держави-члена у населенні Союзу в передостанній рік перед заснуванням ЄСЦБ;
- 50% частки валового національного продукту відповідної держави-члена у валовому національному продукті Союзу за ринковими цінами за останні п'ять років перед передостаннім роком перед заснуванням ЄСЦБ.

Відсоткове значення наводиться з округленням у бік збільшення або зменшення до найближчого кратного до 0,0001 відсоткових пунктів.

29.2. Статистичні дані, необхідні для застосування цієї статті, надає Комісія згідно з правилами, які ухвалює Рада за процедурою, передбаченою у статті 41.

29.3. Зважені коефіцієнти, надані національним центральним банкам, коригуються кожні п'ять років після створення ЄСЦБ за аналогією з положеннями, встановленими у частині 29.1 статті 29. Скоригований ключ застосовується з першого дня наступного року.

29.4. Керівна рада вживає всіх інших заходів, необхідних для застосування цієї статті.

Стаття 30

Передача резервних активів в іноземній валюті до ЄЦБ

30.1. Без шкоди положенням статті 28 національні центральні банки забезпечують ЄЦБ резервними активами в іноземних валютах, інших ніж валюти держав-членів, євро, резервні позиції МВФ або спеціальні права запозичення (SDR), у сумі, що не перевищує еквіваленту 50 000 мільйонів євро. Керівна рада визначає співвідношення між частиною, яку ЄЦБ має отримати одразу після створення, та сумами, які мають бути отримані пізніше. ЄЦБ має повне право утримувати та управляти резервами в іноземній валюті, переданими йому, та використовувати їх на потреби, визначені в цьому Статуті.

30.2. Внесок кожного національного центрального банку встановлюється пропорційно до його частки у підписному капіталі ЄЦБ.

30.3. Кожен національний центральний банк отримує щодо ЄЦБ право вимоги, еквівалентне його внеску. Керівна рада визначає номінальну вартість таких прав вимоги та грошову винагороду за них.

30.4. Подальші звернення за отриманням резервних активів в іноземній валюті поза межами, встановленими у частині 30.1 статті 30, ЄЦБ може здійснювати відповідно до частини 30.2 статті 30 в межах і за умов, встановлених Радою згідно з процедурою, передбаченою у статті 41.

30.5. ЄЦБ може утримувати та управляти резервними позиціями МВФ або спеціальними правами запозичення (SDR), а також забезпечувати об'єднання таких активів.

30.6. Керівна рада вживає всіх інших заходів, необхідних для застосування цієї статті.

Стаття 31

Резервні активи в іноземній валюті, які утримуються національними центральними банками

31.1. Національним центральним банкам дозволяється здійснювати транзакції для виконання їхніх зобов'язань перед міжнародними організаціями згідно зі статтею 23.

31.2. Усі інші транзакції з резервами в іноземній валюті, що залишаються в національних центральних банках після здійснення трансферів, зазначених у статті 30, а також операцій держав-членів з залишками на рахунках в іноземній валюті понад певні межі, які встановлюються в рамках частини 31.3 статті 31, потребують затвердження ЄЦБ з метою забезпечення сумісності з валютно-обмінною та монетарною політиками Союзу.

31.3. Керівна рада видає керівні принципи з метою сприяння таким транзакціям.

Стаття 32

Розподіл грошових прибутків національних центральних банків

32.1. Прибутки, нараховані національним центральним банкам в ході виконання функції монетарної політики ЄСЦБ (надалі – «грошові прибутки»), розподіляються в кінці кожного фінансового року згідно з положеннями цієї статті.

32.2. Сума грошового прибутку кожного національного центрального банку дорівнює його річному прибутку, отриманому від його активів, порівняно з кількістю банкнот у обігу та депозитними зобов'язаннями перед кредитними установами. Національні центральні банки депонують ці активи згідно з керівними принципами, які будуть встановлюватися Керівною радою.

32.3. Якщо після запровадження євро структури балансу національних центральних банків не дозволяють, на думку Керівної ради, застосування частини 32.2 статті 32, Керівна рада може, діючи кваліфікованою більшістю, прийняти рішення, що шляхом відступу від положень частини 32.2 статті 32 грошові прибутки вимірюватимуться альтернативним методом протягом не більш ніж п'яти років.

32.4. Сума грошового прибутку кожного національного центрального банку зменшується на суму, еквівалентну будь-яким відсоткам, які цей центральний банк сплачує кредитним установам за депозитними зобов'язаннями згідно зі статтею 19.

Керівна рада може вирішити, що національним центральним банкам компенсуються витрати, пов'язані з емісією банкнот або, за виняткових обставин, особливі витрати, які виникають при операціях монетарної політики, проведених для ЄСЦБ. Керівна рада визначає доцільну форму компенсації; ці суми можна компенсувати за рахунок грошових прибутків національних центральних банків.

32.5. Сума грошового прибутку національних центральних банків розподіляється між національними центральними банками пропорційно до їх оплачених часток у капіталі ЄЦБ з урахуванням рішень, прийнятих Керівною радою відповідно до частини 33.2 статті 33.

32.6. Розрахунки та врегулювання балансів, що виникають із розподілу грошового прибутку, здійснюються ЄЦБ згідно з керівними принципами, встановленими Керівною радою.

32.7. Керівна рада вживає всіх інших заходів, потрібних для застосування цієї статті.

Стаття 33

Розподіл чистого прибутку та збитків ЄЦБ

33.1. Чистий прибуток ЄЦБ передається в такому порядку:

- (a) сума, яку визначає Керівна рада і яка не може перевищувати 20% від чистого прибутку, переказується до загального резервного фонду з урахуванням межі, що становить 100% капіталу;
- (b) решта чистого прибутку розподіляється між учасниками ЄЦБ пропорційно до їх оплачених часток.

33.2. У разі, якщо ЄЦБ зазнає збитків, дефіцит може бути компенсований із загального резервного фонду ЄЦБ та, за необхідності, за рішенням Керівної ради за рахунок грошового прибутку відповідного фінансового року пропорційно до й не більше сум, призначених для розподілення національним центральним банкам відповідно до частини 32.5 статті 32.

ГЛАВА VII

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 34

Правові акти

34.1. Згідно зі статтею 132 Договору про функціонування Європейського Союзу ЄЦБ:

- видає регламенти в обсязі, необхідному для виконання завдань, визначених в пункті першому частини 3.1 статті 3, частині 19.1 статті 19, статті 22 або частині 25.2 статті 25, та у випадках, які визначаються актами Ради, зазначеними у статті 41;
- приймає рішення, необхідні для виконання завдань, покладених на ЄСЦБ згідно з цими Договорами та цим Статутом;
- надає рекомендації та видає висновки.

34.2. ЄЦБ може вирішити оприлюднити свої рішення, рекомендації та висновки.

34.3. У межах та за умов, які ухвалює Рада згідно з процедурою, встановленою у статті 41, ЄЦБ уповноважений накладати штрафи або пеню на суб'єктів господарювання за невиконання зобов'язань, що впливають з його регламентів та рішень.

Стаття 35

Судовий контроль та пов'язані з ним питання

35.1. Дії чи бездіяльність ЄЦБ відкриті для перегляду або тлумачення Судом Європейського Союзу у випадках і за умов, встановлених у Договорі про функціонування Європейського Союзу. ЄЦБ може порушувати провадження у випадках і за умов, встановлених у Договорах.

35.2. Спори між ЄЦБ, з однієї сторони, та його кредиторами, дебіторами або будь-якими іншими особами, з іншої сторони, розв'язуються компетентними національними судами, крім випадків, коли юрисдикцію надано Судові Європейського Союзу.

35.3. На ЄЦБ поширюється режим відповідальності, передбачений в статті 340 Договору про функціонування Європейського Союзу. Національні центральні банки несуть відповідальність згідно з відповідним національним законодавством.

35.4. Суд Європейського Союзу має юрисдикцію виносити рішення стосовно будь-якого арбітражного застереження, що міститься у контракті, укладеному власне ЄЦБ або від його імені незалежно від того, публічне або приватне право регулює цей контракт.

35.5. Рішення ЄЦБ про подання позову до Суду Європейського Союзу приймає Керівна рада.

35.6. Суд Європейського Союзу має юрисдикцію щодо спорів, пов'язаних із виконанням національним центральним банком зобов'язань, передбачених Договорами та цим Статутом. Якщо ЄЦБ вважає, що національний центральний банк не виконав зобов'язання за Договорами та цим Статутом, то він надає обґрунтований висновок по цій справі, надаючи можливість перед тим національному центральному банкові, про який йдеться, надати свої пояснення. Якщо національний центральний банк, про який йдеться, не погоджується з цим висновком протягом періоду, встановленого ЄЦБ, такий банк може направити це питання на розгляд до Суду Європейського Союзу.

Стаття 36

Персонал

36.1. За пропозицією Правління Керівна рада встановлює умови працевлаштування персоналу ЄЦБ.

36.2. Суд Європейського Союзу має юрисдикцію щодо будь-яких спорів між ЄЦБ та його службовцями в межах та за умов, встановлених в умовах працевлаштування персоналу ЄЦБ.

*Стаття 37***Професійна таємниця**

37.1. Від членів керівних органів та персоналу ЄЦБ та національних центральних банків вимагається, навіть по завершенню виконання посадових обов'язків, не розголошувати інформацію, на яку розповсюджується зобов'язання зберігати професійну таємницю.

37.2. До осіб, які мають доступ до даних, на які поширюється законодавство Союзу, яке накладає обов'язки про збереження таємниці, застосовується це законодавство.

*Стаття 38***Підписанти**

Юридичні зобов'язання ЄЦБ перед третіми сторонами виникають на підставі дій Голови або двох членів Правління або підписів двох співробітників ЄЦБ, яких Голова належним чином уповноважив на підписання від імені ЄЦБ.

*Стаття 39***Привілеї та імунітети**

ЄЦБ на території держав-членів користується такими привілеями та імунітетами, які необхідні для виконання його завдань згідно з положеннями, встановленими у Протоколі про імунітети та привілеї Європейського Союзу.

ГЛАВА VIII

ЗМІНИ ДО СТАТУТУ ТА ДОДАТКОВІ ЗАКОНОДАВЧІ АКТИ

*Стаття 40***Спрощена процедура внесення змін**

40.1. Згідно з частиною 3 статті 129 Договору про функціонування Європейського Союзу Європейський Парламент та Рада, діючи згідно із звичайною законодавчою процедурою за рекомендацією ЄЦБ та після проведення консультацій з Комісією або за пропозицією Комісії та після проведення консультацій з ЄЦБ, можуть вносити зміни до частин 5.1, 5.2, 5.3 статті 5, статей 17, 18, частини 19.1 статті 19, статей 22, 23, 24, 26, частин 32.2, 32.3, 32.4, 32.6 статті 32, пункту (а) частини 33.1 статті 33 та статті 36 цього Статуту,.

40.2. До частини 10.2 статті 10 рішенням Європейської Ради, що діє одностайно або за рекомендацією Європейського центрального банку та після проведення консультацій з Європейським Парламентом та Комісією, або за рекомендацією Комісії та після проведення консультацій з Європейським Парламентом та Європейським центральним банком, можуть бути внесені зміни. Такі зміни не набувають чинності до того часу, доки вони не будуть схвалені державами-членами згідно з їхніми відповідними конституційними вимогами.

40.3. Рекомендація, яку ЄЦБ надає на підставі цієї статті, вимагає одностайного рішення Керівної ради.

Стаття 41

Додаткові законодавчі акти

Згідно з частиною 4 статті 129 Договору про функціонування Європейського Союзу Рада, діючи за пропозицією Комісії та після проведення консультацій з Європейським Парламентом та ЄЦБ або за рекомендацією ЄЦБ та після проведення консультацій з Європейським Парламентом та Комісією, ухвалює положення, зазначені у статті 4, частині 5.4 статті 5, частині 19.2 статті 19, статті 20, частині 28.1 статті 28, частині 29.2 статті 29, частині 30.4 статті 30 та частині 34.3 статті 34 цього Статуту.

ГЛАВА ІХ

ПЕРЕХІДНІ ТА ІНШІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЄСЦБ

Стаття 42

Загальні положення

42.1. Відступ, зазначений у статті 139 Договору про функціонування Європейського Союзу, тягне за собою те, що статті 3, 6, частина 9.2 статті 9, частина 12.1 статті 12, частина 14.3 статті 14, статті 16, 18, 19, 20, 22, 23, частина 26.2 статті 26, статті 27, 30, 31, 32, 33, 34 та 49 цього Статуту не надають жодних прав відповідним державам-членам та не покладають на них жодних зобов'язань.

42.2. Центральні банки держав-членів, щодо яких застосовується відступ, зазначений у частині 1 статті 139 Договору про функціонування Європейського Союзу, зберігають свої повноваження у сфері монетарної політики згідно з національним законодавством.

42.3. Відповідно до статті 139 Договору про функціонування Європейського Союзу у статті 3, частині 11.2 статті 11 та статті 19 слова «держави-члени» слід розуміти як «держави-члени, валютою яких є євро».

42.4. У частині 9.2 статті 9, частинах 10.2 та 10.3 статті 10, частині 12.1 статті 12, статтях 16, 17, 18, 22, 23, 27, 30, 31, 32, частині 33.2 статті 33 та статті 49 цього Статуту словосполучення «національні центральні банки» слід розуміти як «центральні банки держав-членів, валютою яких є євро».

42.5. У частині 10.3 статті 10 та частині 33.1 статті 33 слово «акціонери» слід розуміти як «центральні банки держав-членів, валютою яких є євро».

42.6. У частині 10.3 статті 10 та частині 30.2 статті 30 словосполучення «підписний капітал ЄЦБ» слід розуміти як «капітал ЄЦБ, на який підписалися центральні банки держав-членів, валютою яких є євро».

*Стаття 43***Перехідні завдання ЄЦБ**

ЄЦБ успадковує колишні завдання ЄВІ, зазначені в частині 2 статті 144 Договору про функціонування Європейського Союзу, які через відступи щодо однієї або кількох держав-членів все ще необхідно виконувати після запровадження євро.

Під час підготовки до скасування відступів, зазначених у статті 140 Договору про функціонування Європейського Союзу, ЄЦБ здійснює дорадчу функцію.

*Стаття 44***Рада загальних питань ЄЦБ**

44.1. Без шкоди частині 3 статті 129 Договору про функціонування Європейського Союзу засновується Рада загальних питань як третій орган ЄЦБ, уповноважений приймати рішення.

44.2. До складу Ради загальних питань входять Голова, заступник Голови ЄЦБ та керівники національних центральних банків. Інші члени Правління можуть брати участь у засіданнях Ради загальних питань без права голосу.

44.3. Повний перелік обов'язків Ради загальних питань наведений у статті 46 цього Статуту.

*Стаття 45***Регламент Ради загальних питань**

45.1. Голова ЄЦБ або, у разі його відсутності, заступник Голови ЄЦБ очолює Раду загальних питань ЄЦБ.

45.2. Голова Ради та член Комісії можуть брати участь у засіданнях Ради загальних питань без права голосу.

45.3. Голова готує засідання Ради загальних питань.

45.4. Як відступ від частини 3 статті 12 Рада загальних питань ухвалює свій регламент.

45.5. Функції Секретаріату Ради загальних питань виконуються ЄЦБ.

*Стаття 46***Обов'язки Ради загальних питань**

46.1. Рада загальних питань:

- виконує завдання, зазначені у статті 43;
- сприяє здійсненню дорадчих функцій, зазначених у статтях 4 та частині 25.1 статті 25.

46.2. Рада загальних питань сприяє:

- збиранню статистичної інформації, як зазначено у статті 5;
- звітній діяльності ЄЦБ, як зазначено у статті 15;
- встановленню правил, необхідних для застосування статті 26, як зазначено у частині 4 статті 26;
- вжиттю всіх інших заходів, необхідних для застосування статті 29, як зазначено у частині 4 статті 29;
- встановленню умов найму персоналу ЄЦБ, як зазначено у статті 36.

46.3. Рада загальних питань сприяє здійсненню підготовчих заходів, необхідних для незворотного фіксування обмінних курсів валют держав-членів, з відступом для євро, як визначено в частині 3 статті 140 Договору про функціонування Європейського Союзу.

46.4. Голова ЄЦБ інформує Раду загальних питань про рішення Керівної ради.

Стаття 47

Перехідні положення про капітал ЄЦБ

Відповідно до частини 29.1 статті 29 кожному національному центральному банку надається зважений коефіцієнт згідно з ключем підписки на капітал ЄЦБ. Шляхом відступу від частини 28.3 статті 28 центральні банки держав-членів, щодо яких застосовується відступ, не сплачують свій підписний капітал, якщо тільки Рада загальних питань, діючи більшістю, що представляє щонайменше дві третини підписного капіталу ЄЦБ та щонайменше половину учасників, не ухвалить рішення про необхідність сплати мінімального відсотку як внеску до операційних витрат ЄЦБ.

Стаття 48

Відстрочена сплата капіталу, резервів та забезпечення ЄЦБ

48.1. Центральний банк держави-члена, відступ щодо якої скасовано, сплачує свою частку підписного капіталу ЄЦБ у такому самому обсязі, як і центральні банки інших держав-членів, щодо яких не застосовується відступ, та переказує до ЄЦБ резервні активи в іноземній валюті відповідно до частини 30.1 статті 30. Сума, що переказується, визначається шляхом множення вартості у євро за поточним обмінним курсом резервних активів в іноземній валюті, вже переказаних до ЄЦБ згідно з частиною 30.1 статті 30, на відношення кількості часток, на яку підписався відповідний національний банк, до кількості часток, які вже оплатили інші національні центральні банки.

48.2. Додатково до сплати, що здійснюється відповідно до частини 48.1 статті 48, відповідний центральний банк робить внесок до резервів ЄЦБ, до зарезервованих коштів, які еквівалентні резервам, а також до суми, яку ще необхідно асигнувати до резервів та зарезервованих коштів відповідно до балансу рахунку прибутків та збитків на 31 грудня року, що передує року скасування відступу.

Сума, яка сплачується, визначається шляхом множення суми резервів, яку визначено вище та вказано у затвердженому балансі ЄЦБ, на відношення кількості часток, на яку підписався відповідний національний банк, до кількості часток, які вже оплатили інші національні центральні банки.

48.3 Після того, як одна або кілька країн стали державами-членами, а їхні відповідні національні банки стали частиною ЄСЦБ, автоматично збільшуються підписний капітал ЄСЦБ та граничний розмір резервних активів в іноземній валюті, які можуть бути передані ЄЦБ. Збільшення визначається шляхом множення відповідних визнаних на цей час сум на відношення, в рамках розширеного ключа до підписки на капітал, між зваженим коефіцієнтом нових національних центральних банків, що вступають, і зваженим коефіцієнтом національних центральних банків, що вже є членами ЄСЦБ. Зважений коефіцієнт кожного національного центрального банку у ключі підписки на капітал розраховується за аналогією із частиною 29.1 статті 29 та з дотриманням частини 29.2 статті 29. Облікові періоди, які використовуються для статистичних даних, є ідентичними тим, які застосовуються до останнього коригування, що здійснюється кожні п'ять років відповідно до частини 29.3 статті 29.

Стаття 49

Обмін банкнот на валюти держав-членів

Після незворотної фіксації обмінних курсів відповідно до статті 140 Договору про функціонування Європейського Союзу Керівна рада вживає заходів, необхідних для забезпечення того, щоб національні центральні банки обмінювали банкноти, деноміновані у валютах з незворотнім зафіксованим обмінним курсом, за їх відповідною номінальною вартістю.

Стаття 50

Застосовність перехідних положень

Якщо та поки існують держави-члени, щодо яких чинний відступ, застосовуються статті з 42 до 47.

ПРОТОКОЛ (№5)

ПРО СТАТУТ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО БАНКУ

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ПРАГНУЧИ встановити Статут Європейського інвестиційного банку, зазначений у статті 308 Договору про функціонування Європейського Союзу,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, що додаються до Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу:

Стаття 1

Цим створено Європейський інвестиційний банк (далі – «Банк»), який засновано статтею 308 Договору про функціонування Європейського Союзу. Банк здійснює свої функції та провадить діяльність відповідно до положень Договорів та цього Статуту.

Стаття 2

Завдання Банку визначено у статті 309 Договору про функціонування Європейського Союзу.

Стаття 3

Відповідно до статті 308 Договору про функціонування Європейського Союзу членами Банку є держави-члени.

Стаття 4

1. Капітал Банку становить 232 392 989 000 євро, на який підписалися держави-члени такими сумами:

— Німеччина	37 578 019 000
— Франція	37 578 019 000
— Італія	37 578 019 000
— Великобританія	37 578 019 000
— Іспанія	22 546 811 500
— Бельгія	10 416 365 500
— Нідерланди	10 416 365 500
— Швеція	6 910 226 000
— Данія	5 274 105 000
— Австрія	5 170 732 500
— Польща	4 810 160 500
— Фінляндія	2 970 783 000

— Греція	2 825 416 500
— Португалія	1 820 820 000
— Чеська Республіка	1 774 990 500
— Угорщина	1 679 222 000
— Ірландія	1 318 525 000
— Румунія	1 217 626 000
— Словаччина	604 206 500
— Словенія	560 951 500
— Болгарія	410 217 500
— Литва	351 981 000
— Люксембург	263 707 000
— Кіпр	258 583 500
— Латвія	214 805 000
— Естонія	165 882 000
— Мальта	98 429 500

Держави-члени відповідають лише сумою їхньої частки підписаного, але не сплаченого капіталу.

2. Приєднання нового члена має наслідком збільшення підписного капіталу відповідно на капітал, який вносить новий член.

3. Рада керівників, діючи одностайно, може прийняти рішення про збільшення підписного капіталу.

4. Частку члена у підписному капіталі не можна передавати, віддавати у заставу або накладати на неї арешт.

Стаття 5

1. Підписний капітал сплачується державами-членами в середньому в обсязі 5% від сум, встановлених у частині 1 статті 4.

2. У разі збільшення підписного капіталу Рада керівників, діючи одностайно, встановлює відсоткову ставку, яку необхідно сплатити, а також процедуру сплати. Грошові платежі здійснюються виключно в євро.

3. Рада директорів може вимагати провести остаточну сплату підписного капіталу в обсязі, необхідному для виконання Банком своїх зобов'язань.

Кожна держава-член здійснює такий платіж пропорційно до своєї частки у підписному капіталі.

Стаття 6

Спрямування діяльності Банку та управління нею здійснюється Радою керівників, Радою директорів та Комітетом з управління.

Стаття 7

1. До складу Ради керівників входять міністри, яких призначають держави-члени.

2. Рада керівників встановлює загальні настанови щодо кредитної політики Банку відповідно до цілей Союзу.

Рада керівників забезпечує виконання цих настанов.

3. Окрім цього, Рада керівників також:

- (a) вирішує, чи збільшувати підписний капітал згідно з частиною 3 статті 4 та частиною 2 статті 5;
- (b) для цілей частини 1 статті 9 визначає принципи, які застосовуються до фінансових операцій, що здійснюються в рамках завдань Банку;
- (c) виконує повноваження, передбачені статтями 9 та 11, щодо призначання та звільнення з посад членів Ради директорів та Комітету з управління, а також повноваження, передбачені в другому абзаці частини 1 статті 11;
- (d) приймає рішення стосовно виділення коштів для інвестиційних операцій, що здійснюються повністю або частково за межами території держав-членів згідно з частиною 1 статті 16;
- (e) затверджує річний звіт Ради директорів;
- (f) затверджує річний баланс та звіт про прибутки та збитки;
- (g) виконує інші повноваження та функції, покладені на неї відповідно до цього Статуту;
- (h) ухвалює Регламент Банку.

4. У рамках цього Договору та цього Статуту Рада керівників має компетенцію приймати, діючи одностайно, будь-які рішення щодо зупинення операцій Банку та, якщо постане питання, щодо його ліквідації.

Стаття 8

Якщо цим Статутом не передбачено інше, рішення Ради керівників приймаються більшістю її членів. Ця більшість повинна представляти щонайменше 50% підписного капіталу.

Кваліфіковану більшість складає 18 голосів на підтримку та 68% від підписного капіталу.

Утримання від голосування членів, що особисто присутні або які мають представника, не перешкоджає ухваленню рішень, для яких необхідна одностайність.

Стаття 9

1. Рада директорів приймає рішення щодо надання фінансування, зокрема у формі кредитів і гарантій, а також рішення щодо надання позик; вона встановлює відсоткові ставки щодо наданих позик та комісію й інші збори. На основі ухвалених кваліфікованою більшістю рішень вона може делегувати деякі свої функції Комітету з управління. Вона встановлює строки та умови такого делегування та здійснює нагляд за їх дотриманням.

Рада директорів слідкує за належним функціонуванням Банку; Рада директорів забезпечує, щоб управління Банком здійснювалось відповідно до положень Договорів та цього Статуту та відповідно до загальних настанов, встановлених Радою керівників.

Наприкінці фінансового року Рада директорів подає до Ради керівників звіт та оприлюднює його після затвердження.

2. До складу Ради директорів входять 28 директорів та 18 замісників.

Директорів призначає Рада керівників строком на п'ять років; кожна держава-член призначає одного і Комісія, в свою чергу, призначає одного.

Замісники директорів призначаються Радою керівників строком на п'ять років, як зазначено нижче:

- двох замісників призначає Федеративна Республіка Німеччина;
- двох замісників призначає Французька Республіка;
- двох замісників призначає Італійська Республіка;
- двох замісників призначає Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії;
- одного замісника призначають за спільною згодою Королівство Іспанія та Португальська Республіка;

- одного замісника призначають за спільною згодою Королівство Бельгія, Велике Герцогство Люксембург та Королівство Нідерланди;
- двох замісників призначають за спільною згодою Королівство Данія, Грецька Республіка, Ірландія та Румунія;
- двох замісників призначають за спільною згодою Естонська Республіка, Латвійська Республіка, Литовська Республіка, Австрійська Республіка, Фінляндська Республіка та Королівство Швеція;
- трьох замісників призначають за спільною згодою Республіка Болгарія, Чеська Республіка, Республіка Кіпр, Угорська Республіка, Республіка Мальта, Республіка Польща, Республіка Словенія та Словацька Республіка;
- одного замісника призначає Комісія.

Рада директорів кооптує шість експертів, які не мають права голосу: трьох як членів, трьох як замісників.

Директори та замісники можуть призначатися повторно.

Регламент встановлює порядок участі у засіданнях Ради директорів та положення, що застосовуються до замісників та кооптованих експертів.

Голова Комітету з управління або, у разі його відсутності, один із заступників Голови головує на засіданнях Ради директорів, однак не бере участі у голосуванні.

Члени Ради директорів обираються з-поміж осіб, чия незалежність та компетентність є поза сумнівом. Вони підзвітні лише Банкові.

3. Директора може бути примусово звільнено з посади Радою керівників, лише якщо він вже не задовольняє вимоги, необхідні для виконання своїх обов'язків; Рада діє кваліфікованою більшістю.

Якщо річний звіт не ухвалено, Рада директорів іде у відставку.

4. Будь-яка вакансія, що з'являється внаслідок смерті, добровільної відставки, примусового звільнення або колективної відставки, заповнюється згідно з частиною 2. Член Ради замінюється на решту строку його перебування на посаді, окрім випадку заміни Ради директорів у повному складі.

5. Рада керівників визначає винагороду членів Ради директорів. Рада керівників встановлює перелік видів діяльності, що є несумісними з обов'язками директора або замісника.

Стаття 10

1. Кожен директор має один голос у Раді директорів. Він може делегувати свій голос у всіх випадках згідно з процедурою, що визначається Регламентом Банку.
2. Якщо цим Статутом не передбачено інше, рішення Ради директорів приймаються принаймні однією третиною членів, що мають право голосу та що представляють принаймні 55% від підписного капіталу. Для кваліфікованої більшості необхідно 18 голосів на підтримку та 68 % від підписного капіталу. Регламент Банку встановлює кворум, необхідний для того, щоб рішення Ради директорів були чинними.

Стаття 11

1. До складу Комітету з управління входять Голова та вісім заступників Голови, яких призначає строком на шість років Рада керівників за пропозицією Ради директорів.

Вони можуть бути призначені повторно. Діючи одностайно, Рада директорів може змінити кількість членів Комітету з управління.

2. За пропозицією Ради директорів, затвердженою кваліфікованою більшістю, Рада керівників, у свою чергу, діючи кваліфікованою більшістю, може примусово звільнити з посади члена Комітету з управління.

3. Комітет з управління відповідає за поточну роботу Банку під керівництвом Голови та наглядом Ради директорів.

Комітет готує рішення Ради директорів, зокрема рішення щодо укладання договору позики та надання фінансування, зокрема у формі позик та гарантій; він забезпечує виконання цих рішень.

4. Комітет з управління діє більшістю, надаючи висновки щодо пропозицій про взяття позики або про надання фінансування, зокрема у формі позик та гарантій.

5. Рада керівників визначає винагороду членів Комітету з управління та визначає ті види діяльності, що є несумісними з їхніми обов'язками.

6. Голова або, у разі неможливості, його заступник представляє Банк у судових та інших справах.

7. Штат працівників Банку знаходиться під керівництвом Голови. Голова приймає їх на роботу та звільняє. Під час добору штату береться до уваги не лише особисті здібності та кваліфікація, а й пропорційне представництво громадян держав-членів. Регламент визначає, який орган відповідає за ухвалення положень, що застосовуються до штату.

8. Комітет з управління та штат Банку підзвітні лише Банкові і цілком незалежні у виконанні своїх обов'язків.

Стаття 12

1. Комітет у складі шести членів, яких призначає Рада керівників на підставі їхньої компетентності, перевіряє діяльність Банку на відповідність найкращій практиці в банківській сфері та відповідає за проведення аудиторських перевірок його звітності.

2. Комітет, зазначений у частині 1, щорічно встановлює правильність проведення операцій Банком та ведення ним бухгалтерського обліку. З цією метою він перевіряє відповідність проведення операцій Банком вимогам щодо форми та порядку, встановленим у цьому Статуті та Регламенті.

3. Комітет, зазначений у частині 1, підтверджує, що фінансові звіти, а також будь-яка інша фінансова інформація, що міститься у щорічній звітності, складеній Радою директорів, надає правдиву інформацію про фінансове становище Банку щодо його активів та пасивів, а також щодо результатів його операцій та грошових потоків за фінансовий рік, що підлягає перевірці.

4. Регламент визначає кваліфікаційні вимоги до членів Комітету та встановлює строки та умови діяльності Комітету.

Стаття 13

Відносини з кожною державою-членом Банк підтримує через орган влади, визначений цією державою. Під час здійснення фінансових операцій Банк звертається до національного центрального банку відповідної держави-члена або до іншої фінансової установи, визначеної цією державою.

Стаття 14

1. Банк співпрацює з усіма міжнародними організаціями, що працюють в подібній до його сфері.

2. Банк намагається встановити всі належні контакти в інтересах співпраці з банківськими та фінансовими установами держав, на які поширюються його операції.

Стаття 15

На запит держави-члена або Комісії або за власною ініціативою Рада керівників тлумачить або доповнює настанови, затверджені нею відповідно до статті 7 цього Статуту, згідно з тими самими положеннями, за якими їх ухвалено.

Стаття 16

1. У межах завдань, визначених у статті 309 Договору про функціонування Європейського Союзу, Банк надає фінансування, зокрема у формі позики та гарантій, його членам або приватним чи державним суб'єктам господарювання для інвестування на території держав-членів в тому обсязі фінансових ресурсів, в якому їх неможливо отримати з інших джерел на прийнятних умовах.

Проте, рішенням Ради керівників, що діють кваліфікованою більшістю за пропозицією Ради директорів, Банк може надавати фінансування для здійснення інвестицій, частково або повністю, за межами територій держав-членів.

2. Наскільки це можливо, позики надаються лише за умови залучення також інших джерел фінансування.

3. Надаючи позику суб'єкту господарювання або органі, крім держави-члена, Банк надає її за умови отримання гарантій держави-члена, на території якої буде здійснюватися інвестування, чи інших відповідних гарантій або фінансової стабільності боржника.

Окрім цього, відповідно до принципів, встановлених Радою керівників відповідно до пункту (b) частини 3 статті 7, та якщо це необхідно для впровадження проектів, передбачених у статті 309 Договору про функціонування Європейського Союзу, Рада директорів, діючи кваліфікованою більшістю, встановлює строки та умови будь-якої фінансової операції, що становить особливий ризик, а отже розглядається як спеціальна діяльність.

4. Банк може гарантувати позики приватних або державних суб'єктів господарювання або інших органів для цілей виконання проектів, передбачених у статті 309 Договору про функціонування Європейського Союзу.

5. Загальна сума несплачених позик та гарантій Банку у будь-який час не може перевищувати 250 % його підписного капіталу, резервів, нерозподілених резервів та профіциту балансу прибутків та збитків. Зазначена загальна сума зменшується на суму, що дорівнює підписаній сумі (сплаченій або ні) в порядку будь-якої участі Банку у капіталах.

Сума сплаченої участі в акціонерному капіталі Банку у будь-який час не може перевищувати загальної суми сплаченого підписного капіталу, резервів, нерозподілених резервів та профіциту балансу прибутків та збитків.

Як виняток, для спеціальної діяльності Банку буде застосовуватися спеціальний розподіл резервів згідно з рішенням Ради керівників та Ради директорів, прийнятим відповідно до частини 3.

Ця частина також застосовується до консолідованої звітності Банку.

6. Банк захищає себе від ризику валютних операцій, включаючи в договори позик та гарантій застереження, які він вважає за доцільне.

Стаття 17

1. Відсоткові ставки за позиками, що надаються Банком, а також комісія та інші збори підлягають узгодженню з умовами, що переважають на ринку капіталу і розраховуються таким чином, щоб прибуток від них дозволяв Банку виконувати свої зобов'язання, покривати видатки та ризики, а також формувати резервний фонд, як передбачено у статті 22.

2. Банк не надає жодних знижок щодо відсоткових ставок. Якщо знижка щодо відсоткової ставки видається бажаною з огляду на природу інвестиційного проекту, що має бути профінансований, відповідна держава-член або інша агенція можуть надати допомогу у сплаті відсотків в обсязі, що є сумісним з положеннями статті 107 Договору про функціонування Європейського Союзу.

Стаття 18

Здійснюючи фінансові операції, Банк дотримується таких принципів:

1. Банк забезпечує найбільш раціональне використання фондів в інтересах Союзу.

Банк може надавати позики або гарантії лише:

- (a) якщо, у випадку інвестиційних проектів, які здійснюють суб'єкти господарювання виробничого сектору, сплату відсотків або амортизацію покриває операційний прибуток або, у випадку інших інвестицій, якщо їх гарантує зобов'язання держави, в якій здійснюється інвестування, або якщо вони забезпечуються у якийсь інший спосіб; та
- (b) якщо здійснення інвестицій сприяє зростанню економічної продуктивності загалом, а також сприяє досягненню внутрішнього ринку.

2. Банк не набуває права участі в суб'єктах господарювання та не набуває жодної відповідальності за його управління, крім випадків, коли цього вимагає захист прав Банку на гарантоване повернення коштів, які він позичив.

Проте, відповідно до принципів, встановлених Радою Керівників відповідно до пункту (b) частини 3 статті 7, та якщо це необхідно для здійснення операцій, передбачених у статті 309 Договору про функціонування Європейського Союзу, Рада директорів, діючи кваліфікованою більшістю, встановлює строки та умови для участі власного капіталу в комерційному суб'єкті господарювання, зазвичай як доповнення до позики або гарантії, тією мірою, якою цього вимагає фінансування інвестицій або програми.

3. Банк може поступитися своїми правами вимоги на ринку капіталу та з цією метою вимагати від своїх боржників випуску боргових зобов'язань чи інших цінних паперів.

4. Ані Банк, ані держави-члени не встановлюють умови щодо витрачання коштів, позичених в Банку, в межах окремої держави-члена.
5. Банк може обумовити надання позик проведенням міжнародного тендеру.
6. Банк не фінансує, повністю або частково, будь-яку інвестицію, проти якої заперечує держава-член, на території якої планується здійснення цієї інвестиції.
7. На додаток до своєї позикової діяльності Банк може надавати технічну допомогу відповідно до термінів та умов, встановлених Радою керівників, яка діє кваліфікованою більшістю, та відповідно до цього Статуту.

Стаття 19

1. Будь-який суб'єкт господарювання або державна чи приватна організація можуть звертатися безпосередньо до Банку за отриманням фінансування. Звернення також можна подавати Банкові через Комісію або через державу-члена, на території якої буде здійснюватися інвестиція.

2. Звернення, що подаються через Комісію, передаються для надання висновку державі-члену, на території якої буде здійснюватися інвестиція. Звернення, що подаються через державу-члена, передаються для надання висновку Комісії. Звернення, що подаються безпосередньо суб'єктом господарювання, передаються відповідній державі-члену та Комісії.

Відповідна держава-член та Комісія надають висновки протягом двох місяців. Якщо протягом цього строку відповідь не надходить, Банк має підстави вважати, що немає жодних заперечень щодо інвестиції, про яку йдеться.

3. Рада директорів приймає рішення щодо фінансових операцій, поданих їй на розгляд Комітетом з управління.

4. Комітет з управління перевіряє, чи відповідають подані на розгляд фінансові операції положенням цього Статуту, зокрема статтям 16 та 18. Якщо Комітет з управління висловлює підтримку таким фінансовим операціям, він подає відповідну пропозицію Раді директорів; Комітет може обумовити надання схвального висновку будь-якими умовами, які він вважає суттєвими. Якщо Комітет з управління висловиться проти надання фінансування, він подає Раді директорів відповідні документи разом зі своїм висновком.

5. Якщо висновок Комітету з управління є негативним, Рада директорів не може надавати фінансування, окрім випадків одностайного прийняття рішення.

6. Якщо висновок Комісії є негативним, Рада директорів не може надавати фінансування, крім випадків одностайного прийняття рішення; директор, якого призначила Комісія, утримується від голосування.

7. Якщо висновок і Комітету з управління, і Комісії є негативним, Рада директорів не може надавати фінансування.

8. У випадку, якщо з огляду на захист прав та інтересів Банку необхідно реструктурувати фінансову операцію щодо затвердженої інвестиції, Комітет з управління невідкладно вживає термінових заходи, які він вважає необхідними і про які він негайно повідомляє Раді директорів.

Стаття 20

1. Банк позичає на ринках капіталу кошти, необхідні для виконання його завдань.

2. Банк може брати позики на ринках капіталу держав-членів згідно з правовими нормами, що застосовуються до цих ринків.

Компетентні органи влади держави-члена, щодо якої застосовується відступ у значенні частини 1 статті 139 Договору про функціонування Європейського Союзу, можуть висловити щодо цього заперечення лише за умови наявності підстав остерігатися значних порушень на ринку капіталу цієї держави.

Стаття 21

1. Банк може використовувати будь-які наявні кошти, яких він не потребує на безпосереднє виконання своїх зобов'язань, таким чином:

- (a) він може робити інвестиції на валютних ринках;
- (b) він може з огляду на положення частини 2 статті 18 купувати та продавати цінні папери;
- (c) він може проводити будь-які інші фінансові операції, пов'язані з його цілями.

2. Без шкоди положенням статті 23, управляючи своїми інвестиціями, Банк не бере участі у будь-яких валютних арбітражах, які безпосередньо не вимагаються для здійснення ним позикових операцій або виконання зобов'язань, що постають через позики, що він узяв, чи гарантії, що він надав.

3. У сферах, про які йдеться у цій статті, Банк діє за згодою з компетентними органами влади або національним центральним банком відповідної держави-члена.

Стаття 22

1. Поступово формується резервний фонд обсягом до 10% підписного капіталу. Якщо це виправдано з огляду на стан зобов'язань Банку, Рада директорів може вирішити сформувати додаткові резерви. Доки резервний фонд не буде сформовано повністю, він наповнюється:

- (a) відсотками, отриманими за наданими Банком позиками із сум, що підлягають сплаті державами-членами відповідно до статті 5;
- (b) відсотками, отриманими за наданими Банком позиками із коштів, отриманих від повернення позик, зазначених у пункті (a);

тією мірою, якою ці прибутки не є необхідними для виконання зобов'язань Банку та покриття його витрат.

2. Ресурси резервного фонду необхідно інвестувати так, щоб вони були доступні у будь-який час для досягнення цілей фонду.

Стаття 23

1. Банк має повноваження будь-коли переводити свої активи у валюті держави-члена, валютою якої не є євро, для здійснення фінансових операцій, пов'язаних із завданням, встановленим у статті 309 Договору про функціонування Європейського Союзу, з урахуванням положень статті 21 цього Статуту. Банк, наскільки це можливо, уникає таких трансферів, якщо він має готівкові або ліквідні активи у необхідній валюті.

2. Банк не може конвертувати свої активи у валюті держави-члена, валютою якої не є євро, у валюту третьої країни без згоди відповідної держави-члена.

3. Банк може вільно розпоряджатися тією частиною капіталу, яка сплачена будь-якою валютою, позиченою на ринках поза межами Союзу.

4. Держави-члени беруть на себе зобов'язання надати можливість боржникам Банку отримати валюту, необхідну для повернення капіталу та сплати відсотків за позиками або комісії за гарантії, які Банк надав для інвестицій, що здійснюються на їхній території.

Стаття 24

Якщо держава-член не виконує членські зобов'язання, що постають на підставі цього Статуту, зокрема зобов'язання сплачувати свою частку підписного капіталу або обслуговувати свої запозичення, Рада керівників, діючи кваліфікованою більшістю, може своїм рішенням зупинити надання позик або гарантій цій державі-членові або її громадянам.

Це рішення не звільняє державу-члена або її громадян від своїх зобов'язань перед Банком.

Стаття 25

1. Якщо Рада керівників вирішить зупинити операції Банку, необхідно негайно припинити всю діяльність Банку, крім дій, необхідних для забезпечення належної реалізації, захисту та збереження активів, а також виконання його зобов'язань.

2. У разі ліквідації Рада керівників призначає ліквідаторів і дає їм вказівки щодо проведення ліквідації. Вона забезпечує охорону прав персоналу.

Стаття 26

1. У кожній державі-члені Банк користується найширшою право- та дієздатністю, що надає законодавство цієї держави юридичним особам; він може, зокрема, набувати рухоме та нерухоме майно та розпоряджатися ним, а також бути стороною в судовому процесі.

2. Власність Банку не можна реквізувати або конфіскувати у жодній формі.

Стаття 27

Спори між Банком, з одного боку, та його кредиторами, боржниками або будь-якою іншою особою, з іншого боку, вирішуються компетентними національними судами, окрім випадків, коли юрисдикція належить Судові Європейського Союзу. Банк може передбачити в будь-якому договорі арбітражну процедуру.

У кожній державі-члені Банк має адресу для доставки офіційної кореспонденції. Проте він може у будь-якому договорі вказати конкретну адресу для доставки офіційної кореспонденції.

Майно та активи Банку не підлягають арешту або вилученню в рамках виконавчого провадження, крім як за рішенням суду.

Стаття 28

1. Рада керівників, діючи одностайно, може вирішити заснувати дочірні підприємства або інші організації, що є юридичними особами та мають фінансову автономність.

2. Рада керівників встановлює Статути органів, зазначених у частині 1. Ці Статути визначають, зокрема, їхні цілі, структуру, капітал, членство, фінансові ресурси, їхнє місцезнаходження, засоби інтервенції, організацію аудиту та їхні відносини з підрозділами Банку.

3. Банк має повноваження брати участь в управлінні цими органами та робити внески до їхніх підписних капіталів в межах суми, яку визначає Рада керівників, діючи одностайно.

4. Протокол про привілеї та імунітети Європейського Союзу застосовується до органів, зазначених у частині 1, тією мірою, якою вони засновані відповідно до законодавства Союзу, до членів їхніх підрозділів під час виконання їхніх обов'язків, а також до їхнього персоналу на тих самих умовах, що застосовуються до Банку.

До дивідендів, прибутку з капіталу або інших доходів, що походять від таких органів, на які мають право члени, крім Європейського Союзу та Банку, застосовуються фіскальні положення відповідного законодавства.

5. Суд Європейського Союзу у наведених нижче межах має юрисдикцію щодо спорів, пов'язаних із заходами, які ухвалюють підрозділи органу, створеного відповідно до законодавства Союзу. Позови проти таких заходів може подавати кожен член такої установи як такий або держави-члени за умов, встановлених у статті 263 Договору про функціонування Європейського Союзу.

6. Рада керівників, діючи одностайно, може вирішити допустити персонал органів, створених відповідно до законодавства Союзу, до спільних схем Банку згідно з відповідними внутрішніми процедурами.

ПРОТОКОЛ (№ 6)

**ПРО МІСЦЕ РОЗТАШУВАННЯ УСТАНОВ ТА ДЕЯКИХ ОРГАНІВ, СЛУЖБ,
АГЕНЦІЙ ТА ПІДРОЗДІЛІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

ПРЕДСТАВНИКИ УРЯДІВ ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ,

БЕРУЧИ ДО УВАГИ статтю 341 Договору про функціонування Європейського Союзу і статтю 189 Договору про заснування Європейського Співтовариства з атомної енергії,

ПАМ'ЯТАЮЧИ ТА ПІДТВЕРДЖУЮЧИ Рішення від 8 квітня 1965 року та без шкоди рішенням стосовно місця розташування майбутніх установ, органів, служб, агенцій та підрозділів,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, які додаються до Договору про Європейський Союз, Договору про функціонування Європейського Союзу та Договору про заснування Європейського Співтовариства з атомної енергії:

Єдина стаття

- (a) Місцем розташування Європейського Парламенту є Страсбург, де проводяться 12 періодів його щомісячних пленарних сесій, включаючи бюджетну сесію. Періоди додаткових пленарних сесій проводяться у Брюсселі. Комітети Європейського Парламенту проводять засідання в Брюсселі. Генеральний Секретаріат Європейського Парламенту та його підрозділи залишаються в Люксембурзі.
 - (b) Місцем розташування Ради є Брюссель. Протягом квітня, червня та жовтня Рада провадить засідання у Люксембурзі.
 - (c) Місцем розташування Комісії є Брюссель. Підрозділи, які зазначені у статтях 7, 8 та 9 Рішення від 8 квітня 1965 року, засновуються у Люксембурзі.
 - (d) Місцем розташування Суду Європейського Союзу є Люксембург.
 - (e) Місцем розташування Рахункової палати є Люксембург.
 - (f) Місцем розташування Економічно-соціального комітету є Брюссель.
 - (g) Місцем розташування Комітету регіонів є Брюссель.
 - (h) Місцем розташування Європейського інвестиційного банку є Люксембург .
 - (i) Місцем розташування Європейського центрального банку є Франкфурт.
 - (j) Місцем розташування Європейського поліцейського бюро (Європол) є Гаага.
-

ПРОТОКОЛ (№7)

ПРО ПРИВІЛЕЇ ТА ІМУНІТЕТИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ВВАЖАЮЧИ, що відповідно до статті 343 Договору про функціонування Європейського Союзу і статті 191 Договору про заснування Європейського Співтовариства з атомної енергії (ЄСАЕ) Європейський Союз і ЄСАЕ користуються на території держав-членів такими привілеями і імунітетами, що необхідні для виконання своїх завдань,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, які додаються до Договору про Європейський Союз, Договору про функціонування Європейського Союзу та Договору про заснування Європейського Співтовариства з атомної енергії:

ГЛАВА I

ВЛАСНІСТЬ, ФОНДИ, АКТИВИ ТА ОПЕРАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Стаття 1

Приміщення і будинки Союзу є недоторканими. Вони не підлягають обшуку, реквізиції, конфіскації або експропріації. Власність та активи Союзу не підлягають жодним адміністративним або судовим обмежувальним заходам без дозволу Суду.

Стаття 2

Архіви Союзу є недоторканими.

Стаття 3

Союз, його активи, доходи та інше майно звільняються від усіх прямих податків.

Уряди держав-членів, наскільки можливо, вживають належних заходів для повернення або відшкодування суми непрямих податків або податків з продажу, які враховано в ціні рухомого або нерухомого майна, якщо Союз робить для своїх офіційних потреб істотні придбання, ціна яких включає такі податки. Однак це положення не повинне застосовуватися так, щоб призвести до порушення конкуренції в межах Союзу.

Звільнення не надається щодо податків та зборів, сума яких є лише оплатою за комунальне обслуговування.

Стаття 4

Союз звільняється від усіх мит, обмежень та заборон на імпорт та експорт предметів, призначених для його офіційних потреб; таким чином імпортовані предмети відчужуються, за плату або без, на території країни, до якої їх імпортовано не інакше, ніж на умовах, які затвердив уряд цієї країни.

Союз також звільняється від усіх мит, обмежень та заборон на імпорт та експорт його публікацій.

ГЛАВА II

ЗАСОБИ ЗВ'ЯЗКУ ТА ПОСВІДЧЕННЯ

Стаття 5

Установи Союзу користуються на території держав-членів таким режимом щодо своїх офіційних засобів зв'язку та передачі усіх своїх документів, який ці держави надають дипломатичним місіям.

Офіційна кореспонденція та інші офіційні повідомлення установ Союзу не піддаються цензурі.

Стаття 6

Посвідчення можуть видаватися членам та службовцям установ Союзу Головами таких установ у формі, що визначається Радою, яка діє простою більшістю; такі посвідчення визнаються органами влади держав-членів як належний проїзний документ. Ці посвідчення видаються посадовим особам та іншим службовцям на умовах, визначених у Штатних правилах посадовців та в Умовах працевлаштування, що застосовуються до службовців Союзу.

Комісія може укладати угоди про визнання посвідчень належним проїзним документом на території третіх країн.

ГЛАВА III

ЧЛЕНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ

Стаття 7

Жодні адміністративні або інші обмеження не накладаються на вільний рух членів Європейського Парламенту, що подорожують до або з місця проведення засідань Європейського Парламенту.

Членам Європейського Парламенту, що стосується митного та валютного контролю, надаються:

- (a) їх власним урядом – такі самі пільги, що й вищим посадовим особам, які подорожують за кордон з тимчасовою офіційною місією;
- (b) урядами інших держав-членів – такі самі пільги, що й представникам іноземних урядів у тимчасових офіційних місіях.

Стаття 8

Члени Європейського Парламенту не піддаються жодним формам слідства, затримання або судового переслідування за висловлені ними думки або голосування під час виконання своїх обов'язків.

Стаття 9

Під час сесій Європейського Парламенту його члени користуються:

- (a) на території їхніх держави – імунитетами, які надано членам їхніх парламентів;
- (b) на території будь-якої іншої держави-члена – імунитетом від затримання або судового переслідування.

Членам Європейського Парламенту також надається імунитет, коли вони подорожують до або з місця проведення засідань Європейського Парламенту.

Не можна претендувати на імунитет, якщо члена Європейського Парламенту виявлено під час вчинення злочину, та імунитет не перешкоджає Європейському Парламентові реалізувати своє право позбавити імунитету одного зі своїх членів.

ГЛАВА IV

ПРЕДСТАВНИКИ ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ, ЩО БЕРУТЬ УЧАСТЬ В РОБОТІ УСТАНОВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Стаття 10

Представники держав-членів, що беруть участь в роботі установ Союзу, їх радники та технічні експерти користуються під час виконання своїх обов'язків та під час подорожі до або з місця проведення засідань звичайними привілеями, імунитетами та пільгами.

Ця стаття також застосовується до членів дорадчих органів Союзу.

ГЛАВА V

ПОСАДОВІ ОСОБИ ТА ІНШІ СЛУЖБОВЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Стаття 11

Посадові особи та інші службовці Союзу будь-якого громадянства на території кожної держави-члена:

- (a) з урахуванням положень Договорів щодо правил відповідальності посадових осіб та інших службовців перед Союзом, з одного боку, та юрисдикції Суду Європейського Союзу в спорах між Союзом та його посадовими особами та іншими службовцями – з іншого, користуються імунітетом від судових переслідувань щодо дій, які вони вчинили, перебуваючи на посаді, зокрема щодо сказаного або написаного ними. Вони користуються імунітетом і після закінчення перебування на посаді;
- (b) разом з подружжям та членами родини, які перебувають на утриманні, не підлягають імміграційним обмеженням або формальностям реєстрації іноземців;
- (c) отримують щодо валютного регулювання такі самі пільги, що зазвичай отримують посадові особи міжнародних організацій;
- (d) користуються правом на безмитне ввезення власних меблів та речей під час першого заступання на посаду у відповідній країні та правом на безмитне вивезення власних меблів та речей під час припинення виконання своїх обов'язків у цій країні з урахуванням у кожному разі умов, які уряд країни, де реалізується це право, вважає необхідними;
- (e) мають право на безмитне ввезення для власного використання автомобілю, придбаного в країні їх останнього перебування або в країні їхнього громадянства, на умовах внутрішнього ринку тієї країни та на його безмитне вивезення з урахуванням у кожному разі умов, які уряд відповідної країни вважає необхідними.

Стаття 12

Посадові особи та інші службовці Союзу зобов'язані згідно з умовами і процедурами, що встановлені Європейським Союзом та Радою, платити на користь Союзу податки з заробітної плати, утримання та виплат, які вони отримують від Союзу, діючи за допомогою регламентів згідно зі звичайною законодавчою процедурою та після проведення консультації з відповідними установами.

Вони звільняються від національних податків з заробітної плати, утримання та виплат, які вони отримують від Союзу.

Стаття 13

Застосовуючи податок на прибуток, податок на майно та податок на спадок, а також конвенцій про уникнення подвійного оподаткування, які уклали між собою держави-члени Союзу, посадові особи та інші службовці Союзу, які виключно через виконання своїх обов'язків на службі в Союзі на момент вступу на службу до Союзу оселилися на території держави-члена, іншої ніж їхня країна-доміциль для цілей оподаткування, вважаються, як в країні їхнього фактичного проживання, так і в країні-доміциля для цілей оподаткування, як такі, що зберегли своє місце проживання в останній країні за умови, що вона є членом Союзу. Це положення також застосовується до подружжя тією мірою, якою подружжя не здійснює власної прибуткової діяльності, а також до дітей, що перебувають на утриманні та під опікою осіб, зазначених в цій статті.

Рухоме майно, що належить особам, зазначеним в попередній частині, і що розташоване на території країни їхнього перебування, звільняється від податку на спадок у цій країні; щоб оцінити податок, це майно вважається таким, що перебуває в країні-доміцилі для цілей оподаткування, з урахуванням прав третіх країн та можливого застосування положень міжнародних угод про подвійне оподаткування.

Будь-який доміциль, набутий лише з причин виконання обов'язків на службі в інших міжнародних організаціях, не береться до уваги під час застосування положень цієї статті.

Стаття 14

Європейський Парламент та Рада, діючи за допомогою регламентів згідно зі звичайною законодавчою процедурою та після проведення консультації із зацікавленими установами, встановлює схеми соціального забезпечення посадових осіб та інших службовців Союзу.

Стаття 15

Європейський Парламент та Рада, діючи за допомогою регламентів згідно зі звичайною законодавчою процедурою та після проведення консультації із зацікавленими установами, визначає категорії посадових осіб та інших службовців Союзу, до яких застосовуються, повністю або частково, положення статті 11, частини 2 статті 12 та стаття 13.

Імена, посади та адреси посадових осіб та інших службовців, яких віднесено до таких категорій, періодично повідомляються урядам держав-членів.

ГЛАВА VI

ПРИВІЛЕЇ ТА ІМУНІТЕТИ МІСІЙ ТРЕТІХ КРАЇН, АКРЕДИТОВАНИХ ПРИ
ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ*Стаття 16*

Держава-член, на території якої розташовані установи Союзу, надають місіям третіх країн, акредитованим при Союзі, звичайні дипломатичні імунітети та привілеї.

ГЛАВА VII

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 17

Привілеї, імунітети та пільги надаються посадовим особам та іншим службовцям Союзу лише в інтересах Союзу.

Кожна установа Союзу позбавляє імунітету, наданого посадовій особі або іншому службовцю, якщо тільки ця установа вважає, що позбавлення такого імунітету не суперечить інтересам Союзу.

Стаття 18

Для цілей застосування цього Протоколу установи Союзу співпрацюють з відповідними органами влади відповідних держав-членів.

Стаття 19

Статті 11-14, 17 застосовуються до членів Комісії.

Стаття 20

Статті 11-14 та стаття 17 застосовуються до суддів, Генеральних адвокатів, Секретарів та помічників доповідачів Суду Європейського Союзу без шкоди положенням статті 3 Протоколу про Статут Суду Європейського Союзу щодо імунітету Суддів і Генеральних адвокатів від судового переслідування.

Стаття 21

Цей Протокол також застосовується до Європейського інвестиційного банку, членів його підрозділів, його персоналу та представників держав-членів, що беруть участь в його діяльності, без шкоди положенням Протоколу про Статут Банку.

Європейський інвестиційний банк додатково звільняється від будь-яких форм оподаткування або стягнень подібного характеру у випадку будь-якого збільшення його капіталу та від усіх, пов'язаних з цим, формальностей у державі розташування Банку. Аналогічно, його закриття або ліквідація не тягне за собою таких стягнень. Крім того, згідно зі Статутом Банку діяльність Банку та його підрозділів не обкладається податком з обороту.

Стаття 22

Цей Протокол також застосовується до Європейського центрального банку, членів його підрозділів та його персоналу без шкоди положенням Протоколу про Статут Європейської системи центральних банків та Європейського центрального банку.

Європейський центральний банк додатково звільняється від будь-яких форм оподаткування або стягнень подібного характеру у випадку будь-якого збільшення його капіталу та від усіх, пов'язаних з цим, різних формальностей у державі розташування Банку. Згідно зі Статутом Європейської системи центральних банків та Європейського центрального банку діяльність Банку та його підрозділів не обкладається податком з обороту.

ПРОТОКОЛ (№ 8)

**СТОСОВНО ЧАСТИНИ 2 СТАТТІ 6 ДОГОВОРУ ПРО ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ
ЩОДО ПРИЄДНАННЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ
ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД**

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, які додаються до Договору про Європейський Союз та до Договору про функціонування Європейського Союзу:

Стаття 1

Угода щодо приєднання Союзу до Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – «Європейська Конвенція»), передбаченого частиною 2 статті 6 Договору про Європейський Союз, забезпечує збереження особливостей Союзу та права Союзу, зокрема щодо:

- (a) спеціальних положень щодо можливої участі Союзу у контрольних органах Європейської Конвенції;
- (b) механізмів, необхідних для забезпечення того, щоб позови держав, що не є членами, та особисті заяви правильно адресувалися державам-членам та/або Союзу залежно від конкретного випадку.

Стаття 2

Угода, зазначена у статті 1, забезпечує, що приєднання Союзу не вплине на повноваження Союзу або його установ. Угода забезпечує, що жодне з її положень не впливає на окрему позицію держав-членів стосовно Європейської Конвенції, зокрема стосовно Протоколів до неї, заходів, вжитих державами-членами, що відступають від Європейської Конвенції згідно з її статтею 15, та стосовно застережень до Європейської Конвенції, зроблених державами-членами відповідно до її статті 57.

Стаття 3

Жодне з положень угоди, зазначеної у статті 1, не впливає на статтю 344 Договору про функціонування Європейського Союзу.

ПРОТОКОЛ (№ 9)

**ЩОДО РІШЕННЯ РАДИ СТОСОВНО ВИКОНАННЯ ЧАСТИНИ 4 СТАТТІ 16
ДОГОВОРУ ПРО ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ ТА ЧАСТИНИ 2 СТАТТІ 238
ДОГОВОРУ ПРО ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ З 1
ЛИСТОПАДА 2014 РОКУ ДО 31 БЕРЕЗНЯ 2017 РОКУ, З ОДНОГО БОКУ, ТА З 1
КВІТНЯ 2017 РОКУ, З ІНШОГО БОКУ**

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

З ОГЛЯДУ на фундаментальну важливість, яку при ухваленні Лісабонського Договору мало досягнення згоди щодо Рішення Ради відносно виконання частини 4 статті 16 Договору про Європейський Союз та частини 2 статті 238 Договору про функціонування Європейського Союзу з 1 листопада 2014 року до 31 березня 2017 року, з одного боку, та з 1 квітня 2017 року, з іншого боку (далі – «Рішення»);

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, які додаються до Договору про Європейський Союз та до Договору про функціонування Європейського Союзу:

Єдина стаття

Перед розглядом Радою будь-якого проекту, який би мав за мету внесення змін, або скасування Рішення або будь-якого з його положень, або непряму зміну сфери його дії або його змісту шляхом змінення іншого законодавчого акту Союзу, Європейська Рада проводить попередні консультації щодо цього акту, ухвалюючи рішення консенсусом відповідно до частини 4 статті 15 Договору про Європейський Союз.

ПРОТОКОЛ (№ 10)

ЩОДО ПОСТІЙНОЇ СТРУКТУРНОЇ СПІВПРАЦІ, ВСТАНОВЛЕНОЇ СТАТТЕЮ 42 ДОГОВОРУ ПРО ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

БЕРУЧИ ДО УВАГИ частину 6 статті 42 та статтю 46 Договору про Європейський Союз,

НАГАДУЮЧИ, що Союз проводить спільну зовнішню та безпекову політику, засновану на досягненні зближення дій держав-членів,

НАГАДУЮЧИ, що спільна безпекова та оборонна політика є невід'ємною частиною спільної зовнішньої та безпекової політики; що вона забезпечує Союзові оперативну спроможність, яка спирається на цивільний та військовий потенціал; що Союз може використовувати такий потенціал у місіях, зазначених у статті 43 Договору про Європейський Союз, за межами Союзу для підтримання миру, запобігання конфліктам та зміцнення міжнародної безпеки згідно з принципами Статуту ООН; що ці завдання необхідно виконувати, використовуючи ресурси, які надають держави-члени відповідно до принципу єдиного набору збройних сил,

НАГАДУЮЧИ, що спільна безпекова та оборонна політика Союзу не шкодить особливому характеру безпекової та оборонної політики певних держав-членів,

НАГАДУЮЧИ, що спільна безпекова та оборонна політика Союзу поважає зобов'язання згідно з умовами Північноатлантичного Договору певних держав-членів, що вважають свою спільну оборону реалізованою в Організації Північноатлантичного Договору, яка залишається фундаментом колективної оборони її членів та є узгодженою в цих рамках зі спільною безпековою та оборонною політикою,

ПЕРЕКОНАНІ, що більш позитивна роль Союзу у суспільстві у сфері безпеки та оборони сприятиме життєздатності оновленого Північноатлантичного Альянсу відповідно до домовленостей «Берлін-плюс»,

З НЕПОХИТНИМ ПРАГНЕННЯМ забезпечити здатність Союзу повністю оцінювати свою відповідальність перед міжнародною спільнотою,

ВИЗНАЮЧИ, що Організація Об'єднаних Націй може потребувати допомоги Союзу для термінового виконання місій, що проводяться згідно з Главами VI та VII Статуту Організації Об'єднаних Націй,

ВИЗНАЮЧИ, що зміцнення безпекової та оборонної політики вимагатиме зусиль держав-членів у сфері ресурсів,

УСВІДОМЛЮЮЧИ, що перехід до нової стадії розвитку Європейської безпекової та оборонної політики включає рішучі зусилля з боку зацікавлених держав-членів,

НАГАДУЮЧИ про важливість того, щоб Верховний представник Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки був повною мірою залученим до процедур, що пов'язані з постійною структурною співпрацею,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, які додаються до Договору про Європейський Союз та до Договору про функціонування Європейського Союзу:

Стаття 1

Постійна структурна співпраця, зазначена у частині 6 статті 42 Договору про Європейський Союз, є відкритою для будь-якої держави-члена, яка візьме на себе такі зобов'язання з дати набуття чинності Лісабонським Договором для того, щоб:

- (a) більш інтенсивно підвищувати свій оборонний потенціал через розширення своїх національних внесків та участі, якщо необхідно, у багатонаціональних силах, в основних європейських програмах оснащення та в діяльності Агенції у сфері розвитку оборонного потенціалу, досліджень, закупівель та озброєння (далі – «Європейська оборонна агенція») та
- (b) мати можливість не пізніше ніж до 2010 року забезпечити або на національному рівні, або у якості частини багатонаціональних груп збройних сил, спеціальних бойових одиниць для запланованих місій, структурованих на тактичному рівні як бойова група, елементами підтримки, що включають транспорт і логістику, здатними виконувати завдання, зазначені у статті 43 Договору про Європейський Союз, протягом періоду від п'яти до 30 днів, зокрема у відповідь на запити від Організації Об'єднаних Націй, і які можуть тривати 30 днів на початковому етапі та можуть бути подовжені щонайменше до 120 днів.

Стаття 2

Для досягнення цілей, встановлених у статті 1, держави-члени, що беруть участь у постійній структурній співпраці, зобов'язуються:

- (a) співпрацювати з дати набуття чинності Лісабонським Договором з метою досягнення ухвалених цілей щодо рівня інвестиційних витрат на військову техніку та регулярно переглядати ці цілі з огляду на умови безпеки та міжнародні обов'язки Союзу;
- (b) приводити свої системи оборони у відповідність одна одній настільки, наскільки це можливо, зокрема шляхом гармонізації визначення своїх військових потреб за допомогою об'єднання та, за можливості, спеціалізації своїх оборонних засобів і потенціалу та шляхом заохочення співпраці у сферах військових навчань та логістики;
- (c) вживати чітких заходів для посилення доступності, сумісності, гнучкості та здатності до розгортання своїх збройних сил, зокрема шляхом встановлення спільних цілей стосовно зобов'язання щодо направлення збройних сил, включаючи можливий перегляд своїх національних процедур із прийняття рішень;
- (d) співпрацювати з метою вжиття необхідних заходів для виправлення, зокрема шляхом багатонаціональних підходів, без шкоди зобов'язанням стосовно цього в рамках Організації Північноатлантичного Договору недоліків, виявлених в рамках «Механізму розвитку потенціалу»;

- (e) брати участь, якщо необхідно, у розвитку основних спільних або європейських програмах оснащення у рамках Європейської оборонної агенції.

Стаття 3

Європейська оборонна агенція сприяє регулярному оцінюванню внесків держав-членів, що беруть участь стосовно потенціалу, зокрема внесків, зроблених відповідно до критеріїв, що визначаються, *inter alia*, на основі статті 2, і доповідають з цього питання щонайменше раз на рік. Оцінювання може слугувати основою для рекомендацій та рішень Ради, ухвалених відповідно до статті 46 Договору про Європейський Союз.

ПРОТОКОЛ (№ 11)

ЩОДО СТАТТІ 42 ДОГОВОРУ ПРО ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ПАМ'ЯТАЮЧИ про потребу повною мірою впровадити положення частини 2 статті 42 Договору про Європейський Союз,

ПАМ'ЯТАЮЧИ, що політика Союзу відповідно до статті 42 не порушує особливого характеру безпекової та оборонної політики деяких держав-членів та поважає зобов'язання деяких держав-членів, що вважають свою спільну оборону реалізованою в Організації Північноатлантичного Договору, яка залишається організацією колективної оборони її членів та є узгодженою в цих рамках зі спільною безпековою та оборонною політикою,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, що додаються до Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу:

Європейський Союз разом із Західноєвропейським Союзом розробляє заходи для поглиблення співпраці між ними.

ПРОТОКОЛ (№ 12)

ПРО ПРОЦЕДУРУ ЩОДО НАДМІРНОГО ДЕФІЦИТУ

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ПРАГНУЧИ встановити детальні положення процедури щодо надмірного дефіциту, зазначеної у статті 126 Договору про функціонування Європейського Союзу,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, що додаються до Договору про Європейський Союз та до Договору про функціонування Європейського Союзу:

Стаття 1

Контрольні значення, зазначені у частині 2 статті 126 Договору про функціонування Європейського Союзу, є такими:

- 3% для співвідношення запланованого або фактичного державного дефіциту до валового внутрішнього продукту за ринковими цінами;
- 60% для співвідношення державного боргу до валового внутрішнього продукту за ринковими цінами.

Стаття 2

У статті 126 зазначеного Договору та в цьому Протоколі:

- «уряд» означає національний уряд, тобто центральний, регіональний або місцевий уряд та фонди соціального забезпечення, за винятком торгівельних операцій, як визначено у Європейській системі інтегрованих економічних розрахунків;
- «дефіцит» означає чисті запозичення, як визначено у Європейській системі інтегрованих економічних розрахунків;
- «інвестиція» означає формування валового основного капіталу, як визначено у Європейській системі інтегрованих економічних розрахунків;
- «борг» означає загальну суму валового боргу за номінальною вартістю, не сплаченого на кінець року та сконсолідований між та всередині секторів національного уряду, як визначено у першому пункті.

Стаття 3

Для забезпечення ефективності процедури щодо надмірного дефіциту уряди держав-членів за цією процедурою відповідальні за дефіцити національного уряду, як

визначено у першому пункті статті 2. Держави-члени забезпечують, щоб національні процедури у бюджетній сфері надавали можливість виконання їхніх зобов'язань у цій сфері, що впливають з Договорів. Держави-члени оперативно та регулярно звітують перед Комісією про свої заплановані та фактичні дефіцити та про рівень свого боргу.

Стаття 4

Статистичні дані, необхідні для застосування цього Протоколу, надаються Комісією.

ПРОТОКОЛ (№ 13)

ПРО КРИТЕРІЇ КОНВЕРГЕНЦІЇ

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ПРАГНУЧИ встановити детальні положення щодо критеріїв конвергенції, якими керується Союз у прийнятті рішень про припинення дії відступів по відношенню до держав-членів, щодо яких застосовується відступ, зазначені у статті 140 Договору про функціонування Європейського Союзу,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, що додаються до Договору про Європейський Союз та до Договору про функціонування Європейського Союзу:

Стаття 1

Критерій цінової стабільності, зазначений у першому пункті частини 1 статті 140 Договору про функціонування Європейського Союзу, означає, що держава-член має сталі показники цін та середній рівень інфляції в ній протягом одного року перед перевіркою, що не перевищує більш ніж на 1 ½ відсоткових пункти рівень трьох держав-членів, які мають найкращі показники цінової стабільності. Інфляція вимірюється за індексом споживчих цін на порівняльній основі, враховуючи різницю в національних визначеннях.

Стаття 2

Критерій стану державного бюджету, що вказаний у другому пункті частини 1 статті 140 згаданого Договору, слід розуміти так, що на час перевірки держава-член не підпадає під дію рішення Ради, що ухвалюється відповідно до частини 6 статті 126 згаданого Договору, про існування в ній надмірного дефіциту.

Стаття 3

Критерій участі в механізмі валютно-обмінного курсу Європейської монетарної системи, що зазначений у третьому пункті частини 1 статті 140 згаданого Договору, означає, що держава-член дотримувалася нормальних меж коливань, передбачених механізмом валютно-обмінного курсу Європейської монетарної системи, без тяжких ускладнень протягом щонайменше останніх двох років перед перевіркою. Зокрема, держава-член протягом того самого періоду не проводила девальвацію двостороннього центрального курсу своєї валюти відносно євро за власною ініціативою.

Стаття 4

Критерій конвергенції відсоткових ставок, зазначений у четвертому пункті частини 1 статті 140 згаданого Договору, означає, що середня довгострокова номінальна відсоткова ставка, що спостерігається у державі-члені протягом одного року перед перевіркою, не

перевищує більше ніж на 2 відсоткові пункти відсоткові ставки у щонайбільше трьох державах-членах, що мають найкращі показники цінової стабільності. Відсоткові ставки вимірюються на основі довгострокових державних боргових зобов'язань або подібних цінних паперів, враховуючи різницю в національних визначеннях.

Стаття 5

Статистичні дані, необхідні для застосування цього Протоколу, надаються Комісією.

Стаття 6

Рада, діючи одностайно за пропозицією Комісії та після проведення консультації з Європейським Парламентом, а у разі потреби з ЄЦБ та з Економічно-фінансовим комітетом, ухвалює необхідні положення для визначення деталей критеріїв конвергенції, що зазначені в частині 1 статті 140 згаданого Договору, які замінюють цей Протокол.

ПРОТОКОЛ (№ 14)

ПРО ГРУПУ ЄВРО

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ПРАГНУЧИ поширювати умови для сильнішого економічного зростання в Європейському Союзі та з цією метою розвивати дедалі тіснішу координацію економічних політик у зоні євро,

УСВІДОМЛЮЮЧИ потребу встановити спеціальні положення про посилений діалог між державами-членами, валютою яких є євро, очікуючи, коли євро стане валютою усіх держав-членів Союзу,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, що додаються до Договору про Європейський Союз та до Договору про функціонування Європейського Союзу:

Стаття 1

Міністри держав-членів, валютою яких є євро, збираються на неофіційні засідання. На цих засіданнях, в разі необхідності, обговорюються питання, пов'язані з особливими обов'язками, які вони поділяють стосовно єдиної валюти. Комісія бере участь в засіданнях. Європейський центральний банк запрошується на ці засідання, які мають бути підготовлені представниками міністрів, що відповідають за фінанси держав-членів, валютою яких є євро, та представниками Комісії.

Стаття 2

Міністри держав-членів, валютою яких є євро, більшістю голосів обирають голову строком на два з половиною роки.

ПРОТОКОЛ (№ 15)

ПРО ДЕЯКІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО СПОЛУЧЕНОГО КОРОЛІВСТВА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА ПІВНІЧНОЇ ІРЛАНДІЇ

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ВИЗНАЮЧИ, що Сполучене Королівство не зобов'язане та не має наміру переходити на євро без окремого рішення з цього питання його уряду і парламенту,

ВИХОДЯЧИ З ТОГО, що 16 жовтня 1996 року та 30 жовтня 1997 року уряд Сполученого Королівства повідомив Раді про свій намір не брати участь у третьому етапі економічного та валютного союзу,

ЗВЕРТАЮЧИ УВАГУ на практику уряду Сполученого Королівства фінансувати свої потреби у запозиченнях шляхом продажу боргових зобов'язань приватному сектору,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, що додаються до Договору про Європейський Союз та до Договору про функціонування Європейської Союзу:

1. Доки Сполучене Королівство не повідомить Раді про свій намір запровадити євро, воно не зобов'язане це робити.
2. У зв'язку з повідомленням, поданим до Ради урядом Сполученого Королівства 16 жовтня 1996 року та 30 жовтня 1997 року, до Сполученого Королівства застосовуються частини 3-8 та частина 10.
3. Сполучене Королівство зберігає свої повноваження у сфері монетарної політики згідно з національним законодавством.
4. Частина 2 статті 119, частини 1, 9 та 11 статті 126, частини 1-5 статті 127, статті 128, 130, 131, 132, 133, 138, частина 3 статті 140, стаття 219, частина 2 статті 282, за винятком першого і останнього речення, частина 5 статті 282 та стаття 283 Договору про функціонування Європейського Союзу не застосовуються до Сполученого Королівства. Те ж саме стосується частини 2 статті 121 згаданого Договору щодо ухвалення частини загальних керівних принципів економічної політики, які стосуються зони євро в цілому. У цих положеннях посилання на Союз або держави-члени не стосуються Сполученого Королівства, а посилання на національні центральні банки не стосуються Банку Англії.
5. Сполучене Королівство прагне уникати надмірного державного дефіциту.

Статті 143 та 144 Договору про функціонування Європейського Союзу продовжують застосовуватися до Сполученого Королівства. Частина 4 статті 134 та стаття 142 застосовуються до Сполученого Королівства так, ніби до Сполученого Королівства застосовується відступ.

6. Право голосу Сполученого Королівства призупиняється щодо актів Ради, зазначених у статтях, які перелічено у частині четвертій, і у випадках, зазначених в першому абзаці частини 4 статті 139 Договору про функціонування Європейського Союзу. З цією метою застосовується другий абзац частини 4 статті 139 Договору.

Сполучене Королівство також не має права приймати участь у призначенні Голови, заступника Голови та інших членів Правління ЄЦБ відповідно до другого абзацу частини 2 статті 283 згаданого Договору.

7. Статті 3, 4, 6, 7, частина 9.2 статті 9, частини 10.1 і 10.3 статті 10, частина 11.2 статті 11, частина 12.1 статті 12, статті 14, 16, 18-20, 22, 23, 26, 27, 30-34 і 49 Протоколу про Статут Європейської системи центральних банків та Європейського центрального банку (далі – «Статут») не застосовуються до Сполученого Королівства.

У цих статтях посилання на Союз або держави-члени не стосуються Сполученого Королівства, а посилання на національні центральні банки або учасників не стосуються Банку Англії.

Посилання на «підписний капітал ЄЦБ» у статті частині 10.3 статті 10 та у частині 30.2 статті 30 Статуту не стосуються капіталу, на який підписався Банк Англії.

8. Частина 1 статті 141 Договору про функціонування Європейського Союзу та статті 43-47 Статуту застосовуються, незважаючи на те чи підпадає хоч одна держава-член, щодо якої застосовується відступ, під такі зміни:

- (a) Посилання у статті 43 на завдання ЄЦБ та ЄВІ включають такі завдання, які і надалі необхідно виконувати на третьому етапі внаслідок будь-якого рішення Сполученого Королівства не запроваджувати євро.
- (b) Окрім завдань, зазначених у статті 46, ЄЦБ також дає поради та робить внесок у підготовку будь-якого рішення Ради, пов'язаного зі Сполученим Королівством, що приймається відповідно до пунктів (a) та (c) частини 9.
- (c) Банк Англії оплачує свою підписку на капітал ЄЦБ як внесок до операційних коштів на такій самій підставі, що й інші національні центральні банки держав-членів, щодо яких застосовується відступ.

9. Сполучене Королівство може повідомити Раді про свій намір запровадити євро в будь-який час. У такому разі:

- (a) Сполучене Королівство має право запровадити євро, лише якщо Сполучене Королівство відповідає необхідним умовам. Рада, діючи на запит Сполученого Королівства та на умовах і згідно з процедурою, встановленою у частинах 1 та 2 статті 140 Договору про функціонування Європейського Союзу, приймає рішення щодо того, чи виконало воно необхідні умови.
- (b) Банк Англії оплачує свій підписний капітал, передає до ЄЦБ валютні резервні активи та сплачує внесок до його резервів на таких самих засадах, як національні центральні банки держав-членів, щодо яких скасовано відступ.

- (с) Рада, діючи на умовах та згідно з процедурою, встановленою в частині 3 статті 140 згаданого Договору, ухвалює всі інші рішення, необхідні для запровадження євро Сполученим Королівством.

Якщо Сполучене Королівство запровадить євро відповідно до положень цього Протоколу, частини 3-8 втрачають чинність.

10. Незважаючи на статтю 123 Договору про функціонування Європейського Союзу, а також частину 21.1 статті 21 Статуту, уряд Сполученого Королівства може дотримуватися механізму «способи та засоби», якщо та до того часу доки Сполучене Королівство не запровадить євро.

ПРОТОКОЛ (№ 16)

ПРО ДЕЯКІ ПОЛОЖЕННЯ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДАНІЇ

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ВРАХОВУЮЧИ, що данська Конституція містить положення, які передбачають проведення референдуму в Данії, перед тим як Данія відмовиться від винятку, що застосовується до неї,

ВИХОДЯЧИ З ТОГО, що 3 листопада 1993 року данський уряд повідомив Комісії про свій намір не брати участь у третьому етапі економічного та валютного союзу,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, що додаються до Договору про Європейський Союз та до Договору про функціонування Європейського Союзу:

1. У зв'язку з повідомленням, надісланим Раді данським урядом 3 листопада 1993 року, до Данії застосовується виняток. Виняток полягає в тому, що до Данії застосовуються всі статті та положення Договорів та Статуту ЄСЦБ, в яких йдеться про відступ.
2. Для скасування винятку, процедура, зазначена в статті 140, може бути ініційована лише на запит Данії.
3. У разі скасування виняткового статусу, положення цього Протоколу втрачають чинність.

ПРОТОКОЛ (№ 17)

ПРО ДАНІЮ

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ПРАГНУЧИ врегулювати певні особливі проблеми, що стосуються Данії,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, що додаються до Договору про заснування Європейського Союзу та Договору про функціонування Європейського Союзу:

Положення статті 14 Протоколу про Статут Європейської системи центральних банків та Європейського центрального банку не впливає на право Національного банку Данії виконувати свої існуючі завдання щодо тих частин Королівства Данія, які не є частиною Союзу.

ПРОТОКОЛ (№ 18)

ПРО ФРАНЦІЮ

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ПРАГНУЧИ врахувати особливі положення щодо Франції,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, що додаються до Договору про Європейський Союз та до Договору про функціонування Європейського Союзу:

Франція зберігає привілей здійснювати грошову емісію в Новій Каледонії, Французькій Полінезії та Воллісі і Футунії згідно з умовами, встановленими відповідно до її національного законодавства, і має виключне повноваження визначати паритет CFP-франка.

ПРОТОКОЛ (№ 19)

**ПРО ШЕНГЕНСЬКЕ *ACQUIS*, ІНТЕГРОВАНЕ ДО СТРУКТУРИ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ВІДЗНАЧАЮЧИ, що Угоди про поступове скасування перевірок на спільних кордонах, які деякі держави-члени Європейського Союзу підписали 14 червня 1985 року та 19 червня 1990 року в Шенгені, а також інші відповідні угоди та правила, ухвалені на основі цих угод, були інтегровані у структуру Європейського Союзу за допомогою Амстердамського договору від 2 жовтня 1997 року,

ПРАГНУЧИ зберегти Шенгенське *acquis*, розроблене з моменту набуття чинності Амстердамським договором, а також розвивати це *acquis*, з тим щоб сприяти досягненню мети надання громадянам Союзу простору свободи, безпеки та правосуддя без внутрішніх кордонів,

ВРАХОВУЮЧИ особливу позицію Данії,

ВРАХОВУЮЧИ той факт, що Ірландія та Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії не беруть участь у всіх положеннях Шенгенського *acquis*; однак, доречно передбачити для цих держав-членів можливість прийняти інші положення цього *acquis* повністю або частково,

ВИЗНАЮЧИ, що внаслідок цього необхідно використовувати положення Договорів стосовно тіснішої співпраці між деякими державами-членами,

ВРАХОВУЮЧИ необхідність підтримувати особливі стосунки з Республікою Ісландія та Королівством Норвегія, обидві держави дотримуються положень Північного паспортного союзу разом з північними державами, які є членами Європейського Союзу,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, що додаються до Договору про Європейський Союз та до Договору про функціонування Європейського Союзу:

Стаття 1

Королівство Бельгія, Республіка Болгарія, Чеська Республіка, Королівство Данія, Федеративна Республіка Німеччина, Естонська Республіка, Грецька Республіка, Королівство Іспанія, Французька Республіка, Італійська Республіка, Республіка Кіпр, Латвійська Республіка, Литовська Республіка, Велике Герцогство Люксембург, Угорська Республіка, Мальта, Королівство Нідерланди, Австрійська Республіка, Республіка Польща, Португальська Республіка, Румунія, Республіка Словенія, Словацька Республіка, Фінляндська Республіка та Королівство Швеція уповноважуються запровадити тіснішу співпрацю між собою у сферах, що охоплені положеннями, визначеними Радою, які становлять Шенгенське *acquis*. Ця співпраця проводиться в межах інституційних і законодавчих рамок Європейського Союзу та з дотриманням відповідних положень Договорів.

Стаття 2

Шенгенське *acquis* застосовується до держав-членів, зазначених в статті 1, без шкоди статті 3 Акту про приєднання від 16 квітня 2003 року або статті 4 Акту про приєднання від 25 квітня 2005 року. Рада замінює собою Виконавчий комітет, заснований Шенгенськими угодами.

Стаття 3

Участь Данії в ухваленні заходів, що є розвитком Шенгенського *acquis*, а також впровадження цих заходів та їхнє застосування щодо Данії регулюється відповідними положеннями Протоколу щодо позиції Данії.

Стаття 4

Ірландія та Сполучене Королівство Великої Британії і Північної Ірландії можуть в будь-який час звернутися з проханням взяти участь в деяких або всіх положеннях цього *acquis*.

Комісія приймає рішення щодо такого запиту одностайною згодою членів, зазначених у статті 1, і представника уряду відповідної держави.

Стаття 5

1. Пропозиції та ініціативи, засновані на Шенгенському *acquis*, підпадають під дію відповідних положень Договорів.

У цьому контексті, якщо Ірландія або Сполучене Королівство не повідомлять Раді письмово протягом розумного періоду про свій намір взяти участь, дозвіл, зазначений у статті 329 Договору про функціонування Європейського Союзу, вважається наданим державам-членам, зазначеним у статті 1, та Ірландії або Сполученому Королівству в разі, якщо будь-яка з цих держав має намір взяти участь у сферах співпраці, про які йдеться.

2. У разі, якщо Ірландія або Сполучене Королівство вважаються такими, що надіслали повідомлення згідно з рішенням, ухваленим відповідно до статті 4, вони можуть, незважаючи на це, письмово повідомити Комісію протягом трьох місяців, що не мають наміру брати участь в таких пропозиціях або ініціативах. У такому випадку Ірландія або Сполучене Королівство не беруть участь в їх ухваленні. Від дати останнього повідомлення процедура ухвалення заходів, заснованих на Шенгенському *acquis*, призупиняється до закінчення процедури, яка встановлена в частинах 3 або 4, або до того часу, коли повідомлення буде відкликано в будь-який момент протягом цієї процедури.

3. Для держав-членів, які надіслали повідомлення, про яке йдеться в частині 2, будь-яке рішення, прийняте Радою відповідно до статті 4, починаючи з дати набуття чинності запропонованим заходом, більше не застосовується тією мірою, якою Рада вважає це за необхідне, та за умов, що визначаються рішенням Ради, яка діє кваліфікованою більшістю за пропозицією Комісії. Таке рішення повинно бути прийняте відповідно до таких критеріїв: Рада прагне зберегти якомога ширші можливі заходи участі відповідних держав-членів, не порушуючи значною мірою практичну дієвість різних частин

Шенгенського *acquis*, при цьому враховуючи їх узгодженість. Комісія якомога швидше надає свою пропозицію після надсилання повідомлення, зазначеного в частині 2. Рада, за необхідності, після скликання двох засідань поспіль діє упродовж чотирьох місяців від дати надходження пропозиції Комісії.

4. Якщо до кінця чотирьохмісячного періоду Рада не ухвалює рішення, держава-член може без затримки звернутися з проханням передати справу Європейській Раді. У такому випадку Європейська Рада на своєму наступному засіданні, діючи кваліфікованою більшістю за пропозицією Комісії, приймає рішення відповідно до критеріїв, зазначених у частині 3.

5. Якщо до кінця процедури, встановленої в частинах 3 або 4, Рада або, залежно від випадку, Європейська Рада не ухвалює своє рішення, призупинення процедури ухвалення заходу, заснованого на Шенгенському *acquis*, скасовується. Якщо зазначений захід буде ухвалено пізніше, будь-яке рішення, прийняте Радою відповідно до статті 4, починаючи з дати набрання чинності цим заходом, більше не застосовується до відповідних держав-членів тією мірою та згідно з умовами, встановленими Комісією, окрім випадку, якщо згадана держава-член відкликає повідомлення, зазначене в частині 2, до ухвалення заходу. Комісія діє до настання дати цього ухвалення. Приймаючи рішення, Комісія дотримується критеріїв, що зазначені в частині 3.

Стаття 6

Республіка Ісландія та Королівство Норвегія залучаються до реалізації Шенгенського *acquis* та його подальшого розвитку. З цією метою відповідні процедури погоджуються в угоді, яку має укласти з цими державами Рада, діючи одностайним рішенням всіх своїх членів, зазначених у статті 1. Така угода містить положення про внесок Ісландії та Норвегії до будь-яких фінансових наслідків, що є результатом реалізації цього Протоколу.

Рада, діючи одностайно, укладає окрему угоду з Ісландією та Норвегією, щоб визначити права та обов'язки між Ірландією та Сполученим Королівством Великої Британії та Північної Ірландії, з одного боку, та Ісландією та Норвегією, з іншого боку, у тих сферах Шенгенського *acquis*, що застосовуються до цих держав.

Стаття 7

Для цілей переговорів про приєднання нових держав-членів до Європейського Союзу Шенгенське *acquis* та подальші заходи, що вживаються установами в межах сфери його застосування, вважаються *acquis*, яке має бути прийнятим у повному обсязі державами, що є кандидатами на вступ.

ПРОТОКОЛ (№ 20)

**ПРО ЗАСТОСУВАННЯ ДЕЯКИХ АСПЕКТІВ СТАТТІ 26 ДОГОВОРУ ПРО
ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ДО СПОЛУЧЕНОГО
КОРОЛІВСТВА ТА ДО ІРЛАНДІЇ**

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ПРАГНУЧИ врегулювати деякі питання, що стосуються Сполученого Королівства та Ірландії,

БЕРУЧИ ДО УВАГИ існування протягом багатьох років особливих домовленостей щодо подорожей між Сполученим Королівством та Ірландією,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, що додаються до Договору про Європейський Союз та до Договору про функціонування Європейського Союзу:

Стаття 1

Незважаючи на статті 26 та 77 Договору про функціонування Європейського Союзу, будь-які інші положення згаданого Договору або Договору про Європейський Союз, будь-які заходи, які ухвалено на підставі цих Договорів або будь-яких міжнародних угод, які Союз або Союз та держави-члени уклали з однією чи кількома третіми державами, Сполучене Королівство має право здійснювати на своїх кордонах з іншими державами-членами такий контроль осіб, які мають намір в'їхати до Сполученого Королівства, який Сполучене Королівство вважає за необхідний з метою:

- (a) перевірки права на в'їзд до Сполученого Королівства громадян держав-членів та залежних від них осіб, що користуються правами, наданими їм законодавством Союзу, а також громадян інших держав, яким такі права надано на підставі угоди, виконання якої є обов'язковим для Сполученого Королівства; та
- (b) визначення, чи надавати дозвіл на в'їзд до Сполученого Королівства іншим особам.

Жодне з положень статті 26 та 77 Договору про функціонування Європейського Союзу або інших положень згаданого Договору або Договору про Європейський Союз чи заходів, ухвалених відповідно до цих Договорів, не шкодить праву Сполученого Королівства запроваджувати або здійснювати такий контроль. Посилання у цій статті на Сполучене Королівство стосуються також територій, за зовнішні відносини яких відповідає Сполучене Королівство.

Стаття 2

Сполучене Королівство й Ірландія можуть продовжувати укладати домовленості між собою про рух осіб між їхніми територіями («Спільний простір для подорожей»), повною мірою поважаючи права осіб, зазначених у пункті (a) частини 1 статті 1 цього Протоколу.

Відповідно, доки вони дотримуються цих домовленостей, положення статті 1 цього Протоколу застосовуються до Ірландії на таких самих умовах, як і до Сполученого Королівства. Жодне з положень статті 26 та 77 Договору про функціонування Європейського Союзу, інших положень цього Договору або Договору про Європейський Союз чи заходів, ухвалених відповідно до цих Договорів, не впливає на будь-які такі домовленості.

Стаття 3

Інші держави-члени мають повноваження здійснювати на своїх кордонах або в будь-яких пунктах в'їзду на їхні території такий контроль осіб, які мають намір в'їхати на їхню територію із Сполученого Королівства чи з територій, за зовнішні відносини яких відповідає Сполучене Королівство, з цією ж самою метою, що зазначена у статті 1 цього Протоколу, або з Ірландії, оскільки положення статті 1 цього Протоколу застосовуються до Ірландії.

Жодне з положень статті 26 та 77 Договору про функціонування Європейського Союзу або інших положень згаданого Договору або Договору про Європейський Союз чи заходів, ухвалених відповідно до цих Договорів, не шкодить праву держав-членів запроваджувати або здійснювати такий контроль.

ПРОТОКОЛ (№ 21)

**ПРО ПОЗИЦІЮ СПОЛУЧЕНОГО КОРОЛІВСТВА ТА ІРЛАНДІЇ СТОСОВНО
ПРОСТОРУ СВОБОДИ, БЕЗПЕКИ ТА ПРАВОСУДДЯ**

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ПРАГНУЧИ врегулювати деякі питання, що стосуються Сполученого Королівства та Ірландії,

БЕРУЧИ ДО УВАГИ Протокол про застосування деяких аспектів статті 26 Договору про функціонування Європейського Союзу до Сполученого Королівства та до Ірландії,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, що додаються до Договору про Європейський Союз та до Договору про функціонування Європейського Союзу:

Стаття 1

З огляду на статтю 3 Сполучене Королівство та Ірландія не беруть участі в ухваленні Радою запропонованих заходів відповідно до Розділу V Частини Три Договору про функціонування Європейського Союзу. Одностайність членів Ради, за винятком представників уряду Сполученого Королівства та Ірландії, є необхідною для рішень Ради, які повинні бути ухвалені одностайно.

Для цілей цієї статті кваліфікована більшість визначається відповідно до частини 3 статті 238 Договору про функціонування Європейського Союзу.

Стаття 2

Як наслідок статті 1 та з урахуванням статей 3, 4 та 6 жодне положення Розділу V Частини Три Договору про функціонування Європейського Союзу, жоден захід, ухвалений на підставі цього Розділу, жодне положення будь-якої міжнародної угоди, яку Союз уклав відповідно до цього Розділу, та жодне рішення Суду, що тлумачить будь-яке з таких положень чи заходів, не накладають зобов'язань і не застосовуються до Сполученого Королівства та Ірландії; а також жодне таке положення, захід або рішення жодним чином не впливають на повноваження, права і зобов'язання цих держав; і жодне таке положення, захід або рішення жодним чином не впливають на *acquis* Союзу або Співтовариства і не є частиною законодавства Союзу, яке застосовується до Сполученого Королівства та Ірландії.

Стаття 3

1. Сполучене Королівство або Ірландія можуть письмово повідомити Голові Ради про намір взяти участь в ухваленні та застосуванні будь-яких запропонованих заходів протягом трьох місяців після подання Раді пропозиції або ініціативи відповідно до Розділу V Частини Три Договору про функціонування Європейського Союзу, після чого цій державі надається право вчиняти так.

Одностайність членів Ради, за винятком члена, який не зробив такого повідомлення, є необхідною для рішень Ради, які повинні бути прийняті одностайно. Рішення, прийняте відповідно до цієї частини, є обов'язковим для всіх держав-членів, які взяли участь в його ухваленні.

Заходи, прийняті відповідно до статті 70 Договору про функціонування Європейського Союзу, встановлюють умови для участі Сполученого Королівства та Ірландії в оцінюванні стосовно сфер, охоплених Розділом V Частини Три Договору.

Для цілей цієї статті кваліфікована більшість визначається відповідно до частини 3 статті 238 Договору про функціонування Європейського Союзу.

2. Якщо протягом розумного періоду рішення, зазначене у частині 1, неможливо ухвалити за участю Сполученого Королівства або Ірландії, Рада може ухвалити таке рішення відповідно до статті 1 без участі Сполученого Королівства або Ірландії. У такому разі застосовується стаття 2.

Стаття 4

Сполучене Королівство або Ірландія можуть у будь-який час після того, як Рада ухвалила рішення відповідно до Розділу V Частини Три Договору про функціонування Європейського Союзу, повідомити Раді та Комісії про свій намір прийняти цей захід. У цьому випадку застосовується *mutatis mutandis* процедура, передбачена частиною 1 статті 331 Договору про функціонування Європейського Союзу.

Стаття 4а

1. У випадку Сполученого Королівства та Ірландії положення цього Протоколу застосовуються також до заходів, запропонованих або ухвалених відповідно до Розділу V Частини Три Договору про функціонування Європейського Союзу, що вносять зміни до існуючого заходу, який є для них зобов'язальним.

2. Проте, у тих випадках, коли Рада, діючи за пропозицією Комісії, визначає, що відмова від участі Сполученого Королівства або Ірландії в змінній версії існуючого заходу робить застосування цього заходу неефективним для інших держав-членів або Союзу, Рада може закликати їх зробити повідомлення відповідно до статей 3 або 4. Для цілей статті 3 подальший двомісячний період починається з дати, коли Рада робить таке визначення.

Якщо після закінчення двомісячного періоду від дати визначення, зробленого Радою, Сполучене Королівство або Ірландія не надає повідомлення відповідно до статей 3 або 4, то існуючий захід не буде зобов'язальним або не застосовуватиметься до Сполученого Королівства або Ірландії, за винятком випадків, коли зацікавлена держава-член подала повідомлення відповідно до статті 4 до набуття чинності заходом, що вносить зміну. Цей захід вступає в силу з дати набуття чинності заходом, що вносить зміну, або після закінчення двомісячного періоду залежно від того, що настане пізніше.

Для цілей цієї частини Рада після всебічного обговорення цього питання діє кваліфікованою більшістю своїх членів, що представляють держави-члени, які беруть або брали участь в прийнятті заходу, що вносить зміну. Кваліфікована більшість Ради визначається відповідно до пункту (а) частини 3 статті 238 Договору про функціонування Європейського Союзу.

3. Рада, діючи кваліфікованою більшістю за пропозицією Комісії, може визначити, що Сполучене Королівство та Ірландія покривають прямі фінансові наслідки, якщо такі обов'язково і неминуче виникли в результаті припинення їхньої участі в існуючому заході.

4. Ця стаття не шкодить статті 4.

Стаття 5

Держава-член, щодо якої захід, ухвалений згідно з Розділом V Частини Три Договору про функціонування Європейського Союзу не є зобов'язальним, не покриває жодних фінансових наслідків цього заходу, крім пов'язаних з цим заходом адміністративних видатків установ, якщо Рада, діючи одностайно після проведення консультації з Європейським Парламентом, не вирішить інакше.

Стаття 6

Якщо у випадках, зазначених у цьому Протоколі, захід, ухвалений Радою згідно з Розділом V Частини Три Договору про функціонування Європейського Союзу, має зобов'язальний характер для Сполученого Королівства або Ірландії, то відносно цього заходу стосовно відповідної держави застосовуються відповідні положення Договорів.

Стаття 6а

Сполучене Королівство та Ірландія не зобов'язані дотримуватися правил, встановлених у статті 16 Договору про функціонування Європейського Союзу, що пов'язані з обробкою державами-членами персональних даних під час здійснення діяльності, яка підпадає під сферу застосування Глави 4 або Глави 5 Розділу V Частини Три згаданого Договору, згідно з якими Сполучене Королівство та Ірландія не зобов'язані дотримуватися правил, що регулюють форми судового співробітництва у кримінальних справах або поліцейського співробітництва, яке вимагає дотримання положень, що встановлені на основі статті 16.

Стаття 7

Статті 3, 4 та 4а не шкодять Протоколу про Шенгенське *acquis*, інтегроване до структури Європейського Союзу.

Стаття 8

Ірландія може письмово повідомити Раді про те, що вона не має наміру надалі дотримуватися умов цього Протоколу. У такому разі до Ірландії застосовуються звичайні договірні положення.

Стаття 9

Що стосується Ірландії, то цей Протокол не застосовується до статті 75 Договору про функціонування Європейського Союзу.

ПРОТОКОЛ (№ 22)

ЩОДО ПОЗИЦІЇ ДАНІЇ

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

НАГАДУЮЧИ про Рішення Голів держав та урядів, які провели зустріч в рамках Ради Європи 12 грудня 1992 року в Единбурзі стосовно деяких питань, порушених Данією щодо Договору про Європейський Союз,

З ОГЛЯДУ на позицію Данії відносно громадянства, економічного та валютного союзу, оборонної політики та юстиції і внутрішніх справ, як встановлено у Единбурзькому Рішенні,

УСВІДОМЛЮЮЧИ, що підтримання в рамках Договорів правового режиму, який бере початок у Единбурзькому Рішенні, значно обмежить участь Данії у важливих сферах співпраці Союзу і що забезпечення цілісності *acquis* у сфері свободи, безпеки та правосуддя відповідало б найкращим інтересам Союзу,

ПРАГНУЧИ, таким чином, встановити правові рамки, що забезпечать право Данії брати участь в ухваленні заходів, запропонованих на основі Розділу V Частини Три Договору про функціонування Європейського Союзу, та вітаючи намір Данії скористатися цим правом, якщо можливо, відповідно до її конституційних вимог,

З ОГЛЯДУ на те, що Данія не перешкоджатиме іншим державам-членам розвивати їх співпрацю стосовно заходів, які не є зобов'язальними для Данії,

ПАМ'ЯТАЮЧИ статтю 3 Протоколу про Шенгенське *acquis*, інтегроване до структури Європейського Союзу,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, що додаються до Договору про Європейський Союз та до Договору про функціонування Європейського Союзу:

ЧАСТИНА I

Стаття 1

Данія не бере участі в ухваленні Радою запропонованих заходів відповідно до Розділу V Частини Три Договору про функціонування Європейського Союзу. Одноставність членів Ради, за винятком представника уряду Данії, є необхідною для рішень Ради, які ухвалюються одностайно.

Для цілей цієї статті кваліфікована більшість визначається відповідно до частини 3 статті 238 Договору про функціонування Європейського Союзу.

Стаття 2

Жодне з положень Розділу V Частини Три Договору про функціонування Європейського Союзу, жоден захід, ухвалений відповідно до цього Розділу, жодне положення будь-якої міжнародної угоди, укладеної Союзом відповідно до цього Розділу, та жодне рішення Суду Європейського Союзу, що тлумачить будь-яке положення, або будь-який захід чи змінений захід або захід, що може бути змінений відповідно до цього Розділу, не є зобов'язальними та не застосовуються щодо Данії; вказані положення, захід або рішення жодним чином не впливають на повноваження, права та обов'язки Данії; і жодне положення, захід або рішення жодним чином ані впливають на *acquis* Співтовариства або Союзу, ані складають частину права Союзу, якщо вони застосовуються до Данії. Зокрема, акти Союзу у сфері поліцейського та судового співробітництва у кримінальних справах, ухвалені та зміни до яких були внесені до набуття чинності Лісабонським Договором, залишаються зобов'язальними та застосовуються щодо Данії без змін.

Стаття 2a

Стаття 2 цього Протоколу також застосовується відносно правил, встановлених на основі статті 16 Договору про функціонування Європейського Союзу, що відносяться до обробки персональних даних державами-членами під час здійснення діяльності, яка підпадає під сферу дії Глави 4 або Глави 5 Розділу V Частини Три згаданого Договору.

Стаття 3

Данія не покриває фінансових наслідків за заходи, зазначені у статті 1, крім пов'язаних з цими заходами адміністративних видатків установ.

Стаття 4

1. Після того, як Рада за пропозицією або за власною ініціативою приймає рішення розробляти Шенгенське *acquis*, охоплене цією Частиною, Данія вирішує протягом шести місяців, чи імплементуватиме вона ці заходи у своє національне законодавство. Якщо вона вирішує це зробити, то вказаний захід створює зобов'язання відповідно до міжнародного права між Данією та іншими державами-членами, щодо яких цей захід є зобов'язальним.

2. Якщо Данія вирішить не імплементувати захід Ради, як зазначено у частині 1, держави-члени, щодо яких цей захід є зобов'язальним, та Данія вирішують щодо вжиття відповідних заходів.

ЧАСТИНА II

Стаття 5

Відносно заходів, вжитих Радою відповідно до частини 1 статті 26, статті 42 та статей 43-46 Договору про Європейський Союз, Данія не бере участі у розробці та реалізації рішень та дій Союзу, які мають оборонне значення. Таким чином, Данія не бере участі у їх ухваленні. Данія не буде перешкоджати іншим державам-членам розвивати подальше

співробітництво у цій сфері. Данія не зобов'язана ані робити внесок у фінансування оперативних видатків, що випливають з таких заходів, ані надавати Союзу свої військові ресурси.

Одноставність членів Ради, за винятком представника уряду Данії, є необхідною для рішень Ради, які ухвалюються одностайно.

Для цілей цієї статті кваліфікована більшість визначається відповідно до частини 3 статті 238 Договору про функціонування Європейського Союзу.

ЧАСТИНА III

Стаття 6

Статті 1, 2 та 3 не застосовуються до заходів, що визначають треті країни, громадяни яких повинні мати візу під час перетину зовнішніх кордонів держав-членів, або до заходів, що стосуються єдиного формату віз.

ЧАСТИНА IV

Стаття 7

У будь-який час Данія може відповідно до своїх конституційних вимог інформувати інших держав-членів про те, що вона більше не бажає користуватися цим Протоколом або його частинами. У такому випадку Данія повністю застосовує всі відповідні діючі заходи, прийняті в рамках Європейського Союзу.

Стаття 8

1. У будь-який час та без шкоди статті 7 Данія може відповідно до своїх конституційних вимог повідомити іншим державам-членам про те, що починаючи з першого дня місяця після повідомлення Частина I складається з положень, що містяться у Додатку. У цьому випадку, як наслідок, статті 5-8 перенумеровуються.

2. Через шість місяців після дати, коли повідомлення, зазначене у частині 1, вступає в силу, все Шенгенське *acquis* та заходи, ухвалені для розробки цього *acquis*, які до цього були зобов'язальними для Данії відповідно до міжнародного права, є зобов'язальними для Данії як законодавство Союзу.

ДОДАТОК

Стаття 1

Відповідно до статті 3 Данія не бере участі у застосуванні Радою заходів, запропонованих відповідно до Розділу V Частини Три Договору про функціонування Європейського Союзу. Одностайність членів Ради, за винятком представника уряду Данії, є необхідною для актів Ради, які повинні ухвалюватись одностайно.

Для цілей цієї статті кваліфікована більшість визначається відповідно до частини 3 статті 238 Договору про функціонування Європейського Союзу.

Стаття 2

Відповідно до статті 1 та з урахуванням статей 3, 4 та 8 жодне з положень Розділу V Частини Три Договору про функціонування Європейського Союзу, жоден захід, вжитий відповідно до цього Розділу, жодне положення будь-якої міжнародної угоди, укладеної Союзом відповідно до цього Розділу, та жодне рішення Суду Європейського Союзу, що тлумачить будь-яке положення, або захід із внесеними змінами, або який змінюється відповідно до цього Розділу, не є зобов'язальними та не застосовуються щодо Данії; і жодне положення, захід або рішення жодним чином не впливають на повноваження, права та обов'язки Данії; і жодне положення, захід або рішення жодним чином ані впливають на *acquis* Співтовариства або Союзу, ані стають частиною права Союзу, якщо вони застосовуються щодо Данії.

Стаття 3

1. Данія може повідомити Голові Ради у письмовій формі протягом трьох місяців після того, як пропозиція або ініціатива була представлена Раді відповідно до Розділу V Частини Три Договору про функціонування Європейського Союзу, що вона має намір взяти участь в ухваленні та застосуванні будь-яких запропонованих заходів, після чого Данії надається право вчиняти так.

2. Якщо після розумного періоду часу захід, зазначений у частині 1, не може бути ухвалений за участю Данії, Рада може ухвалити захід, зазначений у частині 1, відповідно до статті 1 без участі Данії. У цьому випадку застосовується стаття 2.

Стаття 4

У будь-який час після ухвалення заходу відповідно до Розділу V Частини Три Договору про функціонування Європейського Союзу Данія може повідомити Раді та Комісії про свій намір прийняти цей захід. У цьому випадку застосовується *mutatis mutandis* процедура, передбачена частиною 1 статті 331 Договору про функціонування Європейського Союзу.

Стаття 5

1. Положення цього Протоколу застосовуються щодо Данії відносно заходів, запропонованих або ухвалених відповідно до Розділу V Частини Три Договору про функціонування Європейського Союзу, що вносять зміни до існуючих заходів, які є для неї зобов'язальними.

2. Проте, у тих випадках, коли Рада, діючи за пропозицією Комісії, визначає, що відмова від участі Данії в змінній версії існуючого заходу робить застосування цього заходу неефективним для інших держав-членів або Союзу, Рада може закликати Данію зробити повідомлення відповідно до статей 3 або 4. Для цілей статті 3 подальший двомісячний період починається з дати, коли Рада робить таке визначення.

Якщо після закінчення двомісячного періоду від дати визначення, зробленого Радою, Данія не надає повідомлення відповідно до статей 3 або 4, то існуючий захід не буде зобов'язальним або не застосовуватиметься до Данії, за винятком того, що зацікавлена держава-член подасть повідомлення відповідно до статті 4 до набуття чинності заходом, що вносить зміну. Цей захід вступає в силу з дати набуття чинності заходу, що вносить зміну, або після закінчення двомісячного періоду залежно від того, що настане пізніше.

Для цілей цієї частини Рада після всебічного обговорення цього питання діє кваліфікованою більшістю своїх членів, що представляють держави-члени, які беруть або брали участь в прийнятті заходу, що вносить зміну. Кваліфікована більшість Ради визначається відповідно до пункту (а) частини 3 статті 238 Договору про функціонування Європейського Союзу.

3. Рада, діючи кваліфікованою більшістю за пропозицією Комісії, може визначити, що Данія покриває прямі фінансові наслідки, якщо такі обов'язково і неминуче виникли в результаті припинення її участі в існуючому заході.

4. Ця стаття не шкодить статті 4.

Стаття 6

1. Повідомлення відповідно до статті 4 направляється не пізніше шести місяців після остаточного ухвалення заходу, якщо цей захід розвиває Шенгенське *acquis*.

Якщо Данія не направляє повідомлення відповідно до статті 3 або 4 відносно заходу, що розвиває Шенгенське *acquis*, держави-члени, щодо яких цей захід є обов'язковим, і Данія розглядають необхідність вжиття відповідних заходів.

2. Повідомлення відповідно до статті 3 відносно заходу, що розвиває Шенгенське *acquis*, безумовно вважається повідомленням відповідно до статті 3 відносно будь-якої подальшої пропозиції або ініціативи, що має на меті розробку цього заходу тією мірою, якою така пропозиція або ініціатива розвиває Шенгенське *acquis*.

Стаття 7

Данія не зобов'язана дотримуватися правил, встановлених у статті 16 Договору про функціонування Європейського Союзу, що пов'язані з обробкою державами-членами персональних даних під час здійснення діяльності, яка підпадає під сферу застосування Глави 4 або Глави 5 Розділу V Частини Три згаданого Договору, згідно з якими Данія не зобов'язана дотримуватися правил, що регулюють форми судового співробітництва у кримінальних справах або поліцейського співробітництва, яке вимагає дотримання положень, що встановлені на основі статті 16.

Стаття 8

Якщо у випадках, зазначених у цій частині, захід, ухвалений Радою згідно з Розділом V Частини Три Договору про функціонування Європейського Союзу, має зобов'язальний характер для Данії, то відносно цього заходу стосовно Данії застосовуються відповідні положення Договорів.

Стаття 9

Якщо для Данії не є зобов'язальним захід, ухвалений згідно з Розділом V Частини Три Договору про функціонування Європейського Союзу, Данія не покриває жодних фінансових наслідків цього заходу, крім пов'язаних з цим заходом адміністративних видатків установ, якщо Рада, діючи одностайно після проведення консультації з Європейським Парламентом, не вирішить інакше.

ПРОТОКОЛ (№ 23)

**ПРО ЗОВНІШНІ ЗНОСИНИ ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ ЩОДО ПЕРЕТИНУ ЗОВНІШНІХ
КОРДОНІВ**

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

БЕРУЧИ ДО УВАГИ потребу держав-членів забезпечити ефективний контроль на їхніх зовнішніх кордонах та, за необхідності, у співпраці з третіми країнами,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, що додаються до Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу:

Положення про заходи щодо перетину зовнішніх кордонів, що містяться в пункті (b) частини 2 статті 77 Договору про функціонування Європейського Союзу не шкодять повноваженням держав-членів проводити переговори або укладати угоди з третіми країнами, доки зазначені угоди узгоджуються з законодавством Союзу та іншими відповідними міжнародними угодами.

ПРОТОКОЛ (№ 24)

**ПРО НАДАННЯ ПРИТУЛКУ ГРОМАДЯНАМ ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ОСКІЛЬКИ Союз відповідно до частини 1 статті 6 Договору про Європейський Союз визнає права, свободи та принципи, встановлені в Хартії основоположних прав,

ОСКІЛЬКИ відповідно до частини 3 статті 6 Договору про Європейський Союз основоположні права, гарантовані Європейською конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, становлять частину законодавства Союзу як основні принципи,

ОСКІЛЬКИ Суд Європейського Союзу уповноважений забезпечувати дотримання Європейським Союзом законодавства при тлумаченні та застосуванні частин 1 та 3 статті 6 Договору про Європейський Союз,

ОСКІЛЬКИ відповідно до статті 49 Договору про Європейський Союз будь-яка європейська країна, подаючи заявку на вступ до Союзу, повинна поважати цінності, зазначені в статті 2 Договору про Європейський Союз,

ПАМ'ЯТАЮЧИ, що стаття 7 Договору про Європейський Союз встановлює механізм зупинення певних прав у випадку, коли держава-член істотно і тривало порушує такі цінності,

НАГАДУЮЧИ, що кожен громадянин держави-члена як громадянин Союзу користується спеціальним статусом і захистом, який гарантують держави-члени згідно з положеннями Частини Два Договору про функціонування Європейського Союзу,

ПАМ'ЯТАЮЧИ, що Договори створюють простір без внутрішніх кордонів і надають кожному громадянину Союзу право вільно рухатися і проживати на території держав-членів,

ПРАГНУЧИ запобігти тому, щоб інститут притулку використовували з метою, іншою ніж та, для якої він призначений,

ОСКІЛЬКИ цей Протокол вважає завданням та цілю Женевської конвенції від 28 липня 1951 року про правовий статус біженців,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, що додаються до Договору про Європейський Союз та до Договору про функціонування Європейського Союзу:

Єдина стаття

Зважаючи на рівень захисту основоположних прав і свобод у державах-членах Європейського Союзу, держави-члени є надійними країнами походження по відношенню одна до одної для усіх правових і практичних цілей у питаннях притулку. Отже, будь-яка заява громадянина держави-члена про надання притулку може бути взята до уваги або оголошена прийнятною для розгляду іншою державою-членом лише у таких випадках:

- (a) якщо держава-член, громадянин якої подав заяву, користуючись положеннями статті 15 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, після набуття чинності Амстердамським договором вживає заходів на своїй території, що частково відступають від її зобов'язань, що витікають із Конвенції;
 - (b) якщо було розпочато процедуру, зазначену в частині 1 статті 7 Договору про Європейський Союз, і доки Рада або, за необхідності, Європейська Рада не ухвалить рішення стосовно громадянина держави-члена, який подав заяву;
 - (c) якщо Рада ухвалила рішення відповідно до частини 1 статті 7 Договору про Європейський Союз стосовно громадянина держави-члена, який подав заяву, або якщо Європейська Рада ухвалила рішення відповідно до частини 2 статті 7 згаданого Договору стосовно громадянина держави-члена, який подав заяву;
 - (d) якщо держава-член односторонньо приймає таке рішення щодо заяви громадянина іншої держави-члена; у такому випадку необхідно невідкладно повідомити про це Раді; заява розглядається на основі припущення, що остання є очевидно безпідставною, не впливаючи у будь-який спосіб, якою б не була справа, на повноваження держави-члена ухвалювати рішення.
-

ПРОТОКОЛ (№ 25)

ПРО ЗДІЙСНЕННЯ СПІЛЬНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, що додаються до Договору про Європейський Союз та до Договору про функціонування Європейського Союзу:

Єдина стаття

Посилаючись на статтю 2 Договору про функціонування Європейського Союзу щодо спільних повноважень, коли Союз вживає заходи в окремій сфері, межі здійснення таких повноважень охоплюють лише ті елементи, що регулюються відповідним актом Союзу, а отже, не охоплюють усю сферу.

ПРОТОКОЛ (№ 26)

ПРО ПОСЛУГИ ЗАГАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ВИСЛОВЛЮЮЧИ БАЖАННЯ наголосити на важливості послуг загального інтересу,

ПОГОДИЛИСЯ про такі тлумачні положення, що додаються до Договору про Європейський Союз та до Договору про функціонування Європейського Союзу:

Стаття 1

Спільні цінності Союзу щодо послуг загального економічного інтересу у значенні статті 14 Договору про функціонування Європейського Союзу включають, зокрема:

- основну роль та широкі дискреційні повноваження національних, регіональних та місцевих органів влади, що стосується надання, доручення виконання та здійснення організації послуг загального економічного інтересу якомога ближче до потреб користувачів;
- різноманітність послуг загального економічного інтересу та відмінності, що можуть існувати на рівні потреб та уподобань користувачів в залежності від різного географічного розташування, соціального та культурного становища;
- високий рівень якості, безпеки та доступності, однакове ставлення та сприяння загальному доступу та реалізації прав користувачів.

Стаття 2

Положення Договорів жодним чином не впливають на повноваження держав-членів щодо надання, доручення виконання та здійснення організації послуг загального інтересу.

ПРОТОКОЛ (№ 27)

ПРО ВНУТРІШНІЙ РИНОК ТА КОНКУРЕНЦІЮ

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ВРАХОВУЮЧИ той факт, що внутрішній ринок, як визначено в статті 3 Договору про Європейський Союз, включає систему, що забезпечує відсутність спотворення конкуренції,

ПОГОДИЛИСЯ, що:

З цією метою Союз, якщо необхідно, вживає заходів в рамках положень Договорів, зокрема відповідно до статті 352 Договору про функціонування Європейського Союзу.

Цей протокол додається до Договору про Європейський Союз та до Договору про функціонування Європейського Союзу.

ПРОТОКОЛ (№ 28)

ПРО ЕКОНОМІЧНУ, СОЦІАЛЬНУ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНУ ЄДНІСТЬ

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ПАМ'ЯТАЮЧИ про те, що стаття 3 Договору про Європейський Союз містить завдання сприяти економічній, соціальній та територіальній єдності та солідарності між державами-членами і що зазначена єдність належить до сфер застосування спільних повноважень Союзу, зазначених в пункті (с) частини 2 статті 4 Договору про функціонування Європейського Союзу,

ПАМ'ЯТАЮЧИ, що положення Частини Три Розділу XVII про економічну, соціальну та територіальну єдність загалом забезпечують правову основу для консолідації та подальшого розвитку діяльності Союзу у сфері економічної, соціальної та територіальної єдності, включаючи створення нового фонду,

ПАМ'ЯТАЮЧИ, що положення статті 177 Договору про функціонування Європейського Союзу передбачають створення Фонду єдності,

ВІДЗНАЧАЮЧИ те, що Європейський інвестиційний банк надає великі суми, що постійно зростають, на користь бідніших регіонів,

ВІДЗНАЧАЮЧИ прагнення досягти більшої гнучкості умов розподілу коштів структурних фондів,

ВІДЗНАЧАЮЧИ прагнення зміни рівня участі Союзу в програмах і проектах у певних країнах,

ВІДЗНАЧАЮЧИ пропозицію, спрямовану на те, щоб більшою мірою враховувати в системі власних ресурсів відносний добробут держав-членів,

ПІДТВЕРДЖУЮТЬ, що сприяння економічній, соціальній та територіальній єдності має суттєве значення для всеохоплюючого розвитку і тривалого успіху Союзу,

ПІДТВЕРДЖУЮТЬ своє переконання в тому, що структурні фонди мають і надалі відігравати важливу роль в досягненні цілей Союзу у сфері єдності,

ПІДТВЕРДЖУЮТЬ своє переконання в тому, що Європейський інвестиційний банк і надалі має вкладати більшість своїх ресурсів у сприяння економічній, соціальній та територіальній єдності і проголошують свою готовність відразу, як тільки це стане необхідним з цією метою, переглянути потреби в капіталі Європейського інвестиційного банку,

ПОГОДЖУЮТЬСЯ, що Фонд єдності робитиме фінансові внески Союзу в проекти у сфері довкілля та транс'європейських мереж у державах-членах, де ВВП на душу населення нижчий аніж 90% від середнього показника у Союзі, що мають програми, спрямовані на виконання умов економічної конвергенції відповідно до статті 126.

ПРОГОЛОШУЮТЬ свій намір дозволити вищий рівень гнучкості умов розподілу фінансування зі структурних фондів на особливі потреби, не охоплені існуючими правилами структурних фондів;

ПРОГОЛОШУЮТЬ свою готовність змінювати рівень участі Союзу в контексті програм і проектів структурних фондів, щоб уникнути надмірного зростання бюджетних видатків менш заможних держав-членів;

ВИЗНАЮТЬ необхідність регулярно перевіряти поступ на шляху до досягнення економічної, соціальної та територіальної єдності і стверджують свою готовність вивчити всі необхідні для цього заходи;

ПРОГОЛОШУЮТЬ свій намір звернути більшу увагу на спроможність окремих держав-членів сплачувати внески до системи власних ресурсів і перевірити, як можна виправити регресивні елементи, що існують у системі власних ресурсів, для менш заможних держав-членів;

ПОГОДЖУЮТЬСЯ додати цей Протокол до Договору про Європейський Союз та до Договору про функціонування Європейського Союзу.

ПРОТОКОЛ (№ 29)

ПРО СИСТЕМУ ГРОМАДСЬКОГО МОВЛЕННЯ В ДЕРЖАВАХ-ЧЛЕНАХ

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ВВАЖАЮЧИ, що система громадського мовлення в державах-членах безпосередньо пов'язана з демократичними, соціальними і культурними потребами кожного суспільства і потребою зберігати плюралізм засобів масової інформації,

ПОГОДИЛИСЯ про такі тлумачні положення, що додаються до Договору про Європейський Союз та до Договору про функціонування Європейського Союзу:

Положення Договорів не шкодять повноваженням держав-членів забезпечувати фінансування служб громадського мовлення тією мірою, якою таке фінансування надається організаціям мовлення для надання цієї громадської послуги, що покладена, визначена та зорганізована кожною державою-членом, і тією мірою, якою таке фінансування не впливає на умови торгівлі і конкуренції в Союзі настільки, що суперечить спільному інтересу, водночас беручи до уваги реалізацію завдання цієї громадської послуги.

ПРОТОКОЛ (№ 30)

ПРО ЗАСТОСУВАННЯ ХАРТІЇ ОСНОВОПОЛОЖНИХ ПРАВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ДО ПОЛЬЩІ ТА СПОЛУЧЕНОГО КОРОЛІВСТВА

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ОСКІЛЬКИ статтею 6 Договору про Європейський Союз Союзом визнаються права, свободи та принципи, викладені в Хартії основоположних прав Європейського Союзу,

ОСКІЛЬКИ Хартія повинна застосовуватись з неухильним дотриманням зазначеної вище статті 6 та Розділу VII Хартії,

ОСКІЛЬКИ зазначеною вище статтею 6 передбачається, що Хартія повинна застосовуватись і тлумачитись судовими органами Польщі та Сполученого Королівства з неухильним дотриманням зазначених в згаданій статті пояснень,

ОСКІЛЬКИ Хартія містить водночас права та принципи,

ОСКІЛЬКИ Хартія містить положення, що набувають цивільного і політичного характеру, а також положення, що набувають економічного та соціального характеру,

ОСКІЛЬКИ Хартія підтверджує права, свободи та принципи, визнані в Союзі, та робить їх більш явними, проте не створюючи нових прав або принципів,

НАГАДУЮЧИ зобов'язання, що покладаються на Польщу та Сполучене Королівство відповідно до Договору про Європейський Союз, Договору про функціонування Європейського Союзу та права Союзу загалом,

ВІДЗНАЧАЮЧИ бажання Польщі та Сполученого Королівства з'ясувати певні аспекти застосування Хартії,

СПОВНЕНІ БАЖАННЯ, таким чином, з'ясувати застосування Хартії щодо законів та адміністративних актів Польщі та Сполученого Королівства, а також її застосування в Польщі та Сполученому Королівстві,

ПІДТВЕРДЖУЮЧИ, що посилання у цьому Протоколі на застосування спеціальних положень Хартії жодним чином не завдають шкоди застосуванню інших положень Хартії,

ПІДТВЕРДЖУЮЧИ, що цей Протокол не шкодить застосуванню Хартії до інших держав-членів,

ПІДТВЕРДЖУЮЧИ, що цей Протокол не шкодить іншим зобов'язанням, що покладаються на Польщу та Сполучене Королівство відповідно до Договору про Європейський Союз, Договору про функціонування Європейського Союзу та права Союзу загалом,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, що додаються до Договору про Європейський Союз та до Договору про функціонування Європейського Союзу:

Стаття 1

1. Хартія не розширює повноваження Суду Європейського Союзу або будь-якого судового органу Польщі та Сполученого Королівства на оцінку того, що закони, підзаконні або адміністративні акти, практика або діяльність Польщі або Сполученого Королівства були б несумісними з основоположними правами, свободами та принципами, які підтверджує Хартія.

2. Зокрема та з метою уникнення сумнівів жодні положення в Розділі IV Хартії не створюють права, що підлягають судовому захисту в Польщі та Сполученому Королівстві, за винятком того, наскільки такі права були передбачені національним законодавством Польщі та Сполученого Королівства.

Стаття 2

Якщо положення Хартії посилається на національне законодавство або практику, це положення застосовується до Польщі або Сполученого Королівства лише тією мірою, якою зазначені в цьому положенні права та принципи визнаються в законодавстві або практиці Польщі чи Сполученого Королівства.

ПРОТОКОЛ (№ 31)

**ПРО ІМПОРТ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ НАФТОПРОДУКТІВ,
ПЕРЕРОБЛЕНИХ НА НІДЕРЛАНДСЬКИХ АНТИЛЬСЬКИХ ОСТРОВАХ**

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ПРАГНУЧИ більш детально визначити систему торгівлі, яка застосовується до імпорту до Європейського Союзу нафтопродуктів, перероблених на Нідерландських Антильських островах,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, що додаються до цього Договору про Європейський Союз та до Договору про функціонування Європейського Союзу:

Стаття 1

Цей Протокол застосовується до імпортованих для використання в державах-членах нафтопродуктів, що підпадають в Брюссельській номенклатурі під номери 27.10, 27.11, 27.12, колишня 27.13 (парафін, віск нафтовий або м'який та інші парафінові залишки) і 27.14.

Стаття 2

Держави-члени беруть на себе зобов'язання надати нафтопродуктам, переробленим на Нідерландських Антильських островах, тарифні преференції, що випливають з асоціації останніх із Союзом, на умовах, встановлених в цьому Протоколі. Ці положення не втрачають своєї чинності, якими б не були правила походження, що застосовуються в державах-членах.

Стаття 3

1. Коли Комісія на запит держави-члена або за власною ініціативою встановлює, що імпорт до Союзу за системою, передбаченою вище в статті 2, нафтопродуктів, перероблених на Нідерландських Антильських островах, призводить до відчутних ускладнень на ринку однієї або кількох держав-членів, Комісія приймає рішення, що зацікавленій державі-членові необхідно запровадити, підвищити або відновити мито на зазначений імпорт в тій мірі і на такий період, які можуть бути необхідними у такій ситуації. Ставки мита, що були запроваджені, підвищені або відновлені у такий спосіб, не можуть перевищувати мита, що застосовується до третіх країн стосовно такої самої продукції.

2. Положення частини 1 можна у будь-якому випадку застосовувати тоді, коли імпорт до Союзу нафтопродуктів, перероблених на Нідерландських Антильських островах, досяг двох мільйонів метричних тонн на рік.

3. Рада інформується про рішення, прийняті Комісією згідно з частинами 1 і 2, включаючи про ті, що спрямовані на відхилення запиту держави-члена. Рада на вимогу будь-якої держави-члена бере на себе відповідальність за питання і може у будь-який час змінити або скасувати ці рішення.

Стаття 4

1. Якщо держава-член вважає, що імпорт нафтопродуктів, перероблених на Нідерландських Антильських островах, здійснений безпосередньо або через іншу державу-члена згідно з системою, передбаченою вище в статті 2, призводить до відчутних ускладнень на її ринку і що необхідні негайні дії для їх виправлення, вона може за власною ініціативою прийняти рішення про застосування мита до такого імпорту, ставка якого не може перевищувати мита, що застосовується до третіх країн стосовно такої самої продукції. Вона повідомляє про своє рішення Комісії, яка протягом місяця вирішує, чи необхідно зберегти, змінити або скасувати заходи, яких вжито державою. До такого рішення Комісії застосовується частина 3 статті 3.

2. Якщо кількість перероблених на Нідерландських Антильських островах нафтопродуктів, імпортованих згідно з системою, передбаченою вище в статті 2, безпосередньо або через іншу державу-члена до держави-члена або держав-членів Європейського Союзу перевищує протягом календарного року тоннаж, зазначений в Додатку до цього Протоколу, заходи, яких вжито відповідно до частини 1, вважаються обґрунтованими; Комісія, пересвідчившись, що зафіксованого тоннажу досягнуто, формально закріплює вжиті заходи. У такому разі інші держави-члени утримуються від формального подання на розгляд Ради цього питання.

Стаття 5

Якщо Союз приймає рішення застосовувати кількісні обмеження щодо нафтопродуктів без огляду, звідки їх імпортовано, ці обмеження можна також застосовувати до імпорту таких продуктів на Нідерландських Антильських островах. У такому разі Нідерландським Антильським островам надається преференційний режим у порівнянні з третіми країнами.

Стаття 6

1. Якщо ухвалено спільне визначення походження нафтопродуктів з третіх країн та асоційованих країн або прийнято рішення в рамках спільної торгівельної політики щодо зазначених продуктів або запроваджено спільну енергетичну політику, Рада одностайним рішенням після проведення консультацій з Європейським Парламентом та Комісією переглядає положення статей 2-5.

2. Проте, коли здійснено такий перегляд, у будь-якому разі зберігаються у прийнятній формі і на мінімальну кількість в 21 ¹/₂ мільйони метричних тонн нафтопродуктів еквівалентні преференції на користь Нідерландських Антильських островів.

3. Зобов'язання Союзу щодо еквівалентних преференцій, зазначених у частині 2 цієї статті, можуть, за необхідності, бути розподілені державами, беручи до уваги тоннаж, зазначений в Додатку до цього Протоколу.

Стаття 7

Для виконання цього Протоколу Комісія є відповідальною за відслідковування змін в імпорті до держав-членів нафтопродуктів, перероблених на Нідерландських Антильських островах. З цією метою держави-члени повідомляють Комісії, яка забезпечує розповсюдження, усю необхідну інформацію згідно з адміністративними умовами, які рекомендує Комісія.

ДОДАТОК ДО ПРОТОКОЛУ

Для виконання частини другої статті 4 Протоколу про імпорт до Європейського Союзу нафтопродуктів, перероблених на Нідерландських Антильських островах, Високі Договірні Сторони вирішили, що кількість у 2 мільйони метричних тонн нафтопродуктів з Антильських островів розподіляються між державами-членами таким чином:

Німеччина.....	625 000 метричних тонн
Бельгійсько-люксембурзький економічний союз.....	200 000 метричних тонн
Франція.....	75 000 метричних тонн
Італія.....	100 000 метричних тонн
Нідерланди.....	1 000 000 метричних тонн.

ПРОТОКОЛ № (32)

ПРО ПРИДБАННЯ ВЛАСНОСТІ У ДАНІЇ

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ПРАГНУЧИ врегулювати певні особливі проблеми, що стосуються Данії,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, які додаються до Договору про Європейський Союз та до Договору про функціонування Європейського Союзу:

Незважаючи на положення Договорів, Данія може зберігати чинне законодавство про придбання заміських помешкань.

ПРОТОКОЛ (№ 33)

**ПРО СТАТТЮ 157 ДОГОВОРУ ПРО ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО
СОЮЗУ**

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, що додаються до Договору про Європейський Союз та до Договору про функціонування Європейського Союзу:

Для цілей застосування статті 157 Договору про функціонування Європейського Союзу виплати на підставі професійних програм соціального забезпечення не розглядаються як винагорода, якщо та тією мірою, якою ці виплати можуть бути віднесені до періодів зайнятості, що передували 17 травню 1990 року, за винятком працівників або уповноважених ними осіб, які до цієї дати подали судовий позов або аналогічну скаргу відповідно до чинного національного законодавства.

ПРОТОКОЛ (№ 34)

ПРО СПЕЦІАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ГРЕНЛАНДІЇ*Єдина стаття*

1. Режим імпорту до Союзу продукції, що належить до спільної організації ринку рибної продукції, що походить з Гренландії, передбачає з дотриманням механізмів спільної організації ринку звільнення від мита та зборів, що мають еквівалентну дію, та відсутність кількісних обмежень або заходів, що мають еквівалентну дію, якщо можливості доступу до риболовних зон Гренландії, які надано Союзу відповідно до угоди між Союзом і владою, відповідальною за Гренландію, є задовільними для Союзу.
 2. Усі заходи щодо домовленості про імпорт такої продукції, зокрема ті, що стосуються ухвалення таких заходів, ухвалюються згідно з процедурою, встановленою у статті 43 Договору про заснування Європейського Союзу.
-

ПРОТОКОЛ (№ 35)

ПРО СТАТТЮ 40.3.3 КОНСТИТУЦІЇ ІРЛАНДІЇ

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, що додаються до Договору про Європейський Союз та до Договору про функціонування Європейського Союзу, а також до Договору про заснування Європейського Співтовариства з атомної енергії:

Жодне з положень Договорів, або положень Договору про заснування Європейського Співтовариства з атомної енергії, або Договорів чи Актів, що вносять зміни або доповнення до зазначених Договорів, не впливають на застосування в Ірландії статті 40.3.3 Конституції Ірландії.

ПРОТОКОЛ (№ 36)

ПРО ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ОСКІЛЬКИ з метою переходу від інституційних положень Договорів, які застосовувались до набуття чинності Лісабонським Договором, до положень, що містяться у цьому Договорі, необхідно встановити перехідні положення,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, що додаються до Договору про Європейський Союз та до Договору про функціонування Європейського Союзу, а також до Договору про заснування Європейського Співтовариства з атомної енергії:

Стаття 1

У цьому Протоколі слово «Договори» означає Договір про Європейський Союз, Договір про функціонування Європейського Союзу та Договір про заснування Європейського Співтовариства з атомної енергії.

РОЗДІЛ I

ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ*Стаття 2*

Відповідно до другого абзацу частини 2 статті 14 Договору про Європейський Союз Європейська Рада ухвалює рішення щодо визначення складу Європейського Парламенту завчасно до виборів до Європейського Парламенту у 2009 році.

До кінця терміну парламентських повноважень 2004-2009 років склад та кількість представників, що обираються до Європейського Парламенту, залишаються такими самими, як і на дату набуття чинності Лісабонським Договором.

РОЗДІЛ II

ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО КВАЛІФІКОВАНОЇ БІЛЬШОСТІ*Стаття 3*

1. Відповідно до частини 4 статті 16 Договору про Європейський Союз положення цієї частини та частини 2 статті 238 Договору про функціонування Європейського Союзу щодо визначення кваліфікованої більшості у Європейській Раді та Раді набувають чинності з 1 листопада 2014 року.

2. Між 1 листопада 2014 року та 31 березня 2017 року, коли необхідно ухвалити певний акт кваліфікованою більшістю, член Ради може вимагати, щоб він ухвалювався відповідно до кваліфікованої більшості, як визначено у частині 3. У цьому випадку застосовуються частини 3 та 4.

3. До 31 жовтня 2014 року такі положення залишаються в силі без шкоди другому пункту частини 1 статті 235 Договору про функціонування Європейського Союзу.

Для актів Європейської Ради та Ради, що потребують кваліфікованої більшості, голоси членів розподіляються таким чином:

Бельгія	12	Люксембург	4
Болгарія	10	Угорщина	12
Чеська Республіка	12	Мальта	3
Данія	7	Нідерланди	13
Німеччина	29	Австрія	10
Естонія	4	Польща	27
Ірландія	7	Португалія	12
Греція	12	Румунія	14
Іспанія	27	Словенія	4
Франція	29	Словаччина	7
Італія	29	Фінляндія	7
Кіпр	4	Швеція	10
Латвія	4	Сполучене Королівство	29
Литва	7		

Акти ухвалюються, якщо є принаймні 255 голосів на їх користь, що представляють більшість членів, коли відповідно до Договорів вони повинні бути ухваленими за пропозицією Комісії. У інших випадках рішення ухвалюються, якщо є принаймні 255 голосів на їх користь, що представляють дві третини членів.

Коли акт ухвалюється Європейською Радою або Радою кваліфікованою більшістю, член Європейської Ради або Ради може вимагати проведення перевірки, щоб пересвідчитися у тому, що держави-члени, які складають кваліфіковану більшість, представляють принаймні 62% населення Союзу. Якщо це не відповідає дійсності, акт не ухвалюється.

4. До 31 жовтня 2014 року у випадках, коли відповідно до Договорів не всі члени Ради беруть участь у голосуванні, а саме у випадках, коли робиться посилання на кваліфіковану більшість, як визначено у частині 3 статті 238 Договору про функціонування Європейського Союзу, кваліфікована більшість визначається за таким самим співвідношенням зважених голосів та таким самим співвідношенням кількості членів Ради та, за необхідності, за таким же відсотком населення зазначених держав-членів, як встановлено у частині 3 цієї статті.

РОЗДІЛ III

ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО КОНФІГУРАЦІЙ РАДИ

Стаття 4

До набуття чинності рішенням, зазначеним у першому абзаці частини 6 статті 16 Договору про Європейський Союз, Рада може проводити засідання у різних конфігураціях, встановлених у другому і третьому пункті вказаної частини, та в інших конфігураціях, зазначених у переліку, затвердженому Радою із загальних питань, діючи простою більшістю.

РОЗДІЛ IV

**ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО КОМІСІЇ, ВКЛЮЧАЮЧИ ВЕРХОВНОГО
ПРЕДСТАВНИКА СОЮЗУ З ПИТАНЬ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ І ПОЛІТИКИ
БЕЗПЕКИ***Стаття 5*

Члени Комісії, що перебувають на посадах з дати набуття чинності Лісабонським Договором, залишаються на посадах до закінчення строку їхніх повноважень. Проте, у день призначення Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки термін повноважень членів, що мають таке саме громадянство, як і Верховний представник, закінчується.

РОЗДІЛ V

**ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ГЕНЕРАЛЬНОГО СЕКРЕТАРЯ РАДИ, ВЕРХОВНОГО
ПРЕДСТАВНИКА СОЮЗУ З ПИТАНЬ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ І ПОЛІТИКИ
БЕЗПЕКИ ТА ЗАСТУПНИКА ГЕНЕРАЛЬНОГО СЕКРЕТАРЯ РАДИ***Стаття 6*

Строк повноважень Генерального Секретаря Ради, Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки та Заступника Генерального Секретаря Ради закінчується у день набуття чинності Лісабонським Договором. Рада призначає Генерального Секретаря відповідно до частини 2 статті 240 Договору про функціонування Європейського Союзу.

РОЗДІЛ VI

ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ДОРАДЧИХ ОРГАНІВ*Стаття 7*

До набуття чинності рішенням, зазначеним у статті 301 Договору про функціонування Європейського Союзу, розподіл членів Економічно-соціального комітету є таким:

Бельгія	12	Іспанія	21
Болгарія	12	Франція	24
Чеська Республіка	12	Італія	24
Данія	9	Кіпр	6
Німеччина	24	Латвія	7
Естонія	7	Литва	9
Ірландія	9	Люксембург	6
Греція	12	Угорщина	12

Мальта	5	Словенія	7
Нідерланди	12	Словаччина	9
Австрія	12	Фінляндія	9
Польща	21	Швеція	12
Португалія	12	Сполучене Королівство	24
Румунія	15		

Стаття 8

До набуття чинності рішенням, зазначеним у статті 305 Договору про функціонування Європейського Союзу, розподіл членів Комітету регіонів є таким:

Бельгія	12	Угорщина	12
Болгарія	12	Мальта	5
Чеська республіка	12	Нідерланди	12
Данія	9	Австрія	12
Німеччина	24	Польща	21
Естонія	7	Португалія	12
Ірландія	9	Румунія	15
Греція	12	Словенія	7
Іспанія	21	Словаччина	9
Франція	24	Фінляндія	9
Італія	24	Швеція	12
Кіпр	6	Сполучене Королівство	24
Латвія	7		
Литва	9		
Люксембург	6		

РОЗДІЛ VII

ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО АКТИВ, УХВАЛЕНИХ НА ОСНОВІ РОЗДІЛІВ V ТА VI ДОГОВОРУ ПРО ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ ДО НАБУТТЯ ЧИННОСТІ ЛІСАБОНСЬКИМ ДОГОВОРОМ

Стаття 9

Правовий вплив актів установ, органів, служб та агенцій Союзу, ухвалених на основі Договору про Європейський Союз до набуття чинності Лісабонським Договором, зберігається до відкликання, скасування або внесення змін до цих актів в процесі імплементації Договорів. Те ж саме застосовується до угод, укладених між державами-членами на основі Договору про Європейський Союз.

Стаття 10

1. Як тимчасовий захід та стосовно актів Союзу у сфері поліцейського та судового співробітництва у кримінальних справах, які було ухвалено до набуття чинності Лісабонським Договором, повноваження установ на дату набуття чинності згаданим Договором є такими: повноваження Комісії відповідно до статті 258 Договору про

функціонування Європейського Союзу не застосовуються та повноваження Суду Європейського Союзу відповідно до Розділу V Договору про Європейський Союз у редакції, чинній до набуття чинності Лісабонським Договором, залишаються такими самими, включаючи випадки, коли вони були ухвалені відповідно до частини 2 статті 35 Договору про Європейський Союз.

2. Внесення змін до акту, зазначеного у частині 1, тягне за собою застосування повноважень установ, зазначених у цій частині, як встановлено у Договорах стосовно зміненого акту для тих держав-членів, до яких застосовується змінений акт.

3. У будь-якому випадку тимчасовий захід, згаданий у частині 1, припиняє свою дію через п'ять років після набуття чинності Лісабонським Договором.

4. Протягом останніх шести місяців до закінчення перехідного періоду, зазначеного у частині 3, Сполучене Королівство може повідомити Раді, що по відношенню до актів, зазначених у частині 1, Королівство не визнає повноважень установ, зазначених у частині 1, як встановлено у Договорах. У випадку, якщо Сполучене Королівство робить таке повідомлення, всі акти, зазначені у частині 1, більше не застосовуються до Сполученого Королівства з дати закінчення перехідного періоду, зазначеного у частині 3. Цей абзац не застосовується щодо змінених актів, які застосовуються до Сполученого Королівства, як зазначено у частині 2.

Рада, діючи кваліфікованою більшістю за пропозицією Комісії, визначає необхідні подальші та тимчасові заходи. Сполучене Королівство не бере участі в ухваленні цього рішення. Кваліфікована більшість Ради визначається відповідно до пункту (а) частини 3 статті 238 Договору про функціонування Європейського Союзу.

Рада, діючи кваліфікованою більшістю за пропозицією Комісії, може також ухвалити рішення, яке визначає, що Сполучене Королівство покриває всі прямі фінансові наслідки, якщо такі обов'язково та неминуче виникли в результаті припинення участі Сполученого Королівства у цих актах.

5. Сполучене Королівство може у будь-який час після цього повідомити Раді про своє бажання брати участь в актах, застосування яких до нього було припинене відповідно до першого абзацу частини 4. У цьому випадку, якщо необхідно, застосовуються відповідні положення Протоколу про Шенгенське *acquis*, інтегроване у структуру Європейського Союзу, або Протоколу про позицію Сполученого Королівства та Ірландії щодо простору свободи, безпеки та правосуддя. Повноваження установ щодо таких актів є такими, що встановлені в Договорах. Діючи згідно з відповідними Протоколами, установи Союзу та Сполучене Королівство повинні шукати шляхи для відновлення найбільшого можливого рівня участі Сполученого Королівства в *acquis* Союзу щодо простору свободи, безпеки та правосуддя, уникаючи серйозного впливу на практичне функціонування його різних частин та поважаючи їхню сумісність.

ПРОТОКОЛ (№ 37)

**ПРО ФІНАНСОВІ НАСЛІДКИ ЗАКІНЧЕННЯ СТРОКУ ДІЇ
ДОГОВОРУ ПРО ЗАСНУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СПІВТОВАРИСТВА З
ВУГІЛЛЯ ТА СТАЛІ ТА ПРО ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ФОНД З ВУГІЛЛЯ ТА СТАЛІ**

ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ЗГАДУЮЧИ, що всі активи та пасиви Європейського Співтовариства з вугілля та сталі станом на 23 липня 2002 року були переведені до Європейського Співтовариства 24 липня 2002 року,

БЕРУЧИ ДО УВАГИ прагнення використовувати ці кошти на дослідження в галузі вугільної та сталеливарної промисловості та потребу обумовити певні спеціальні правила щодо цього,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, що додаються до Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу:

Стаття 1

1. Вартість цих активів та пасивів за балансовим звітом ЄСВС від 23 липня 2002 року з урахуванням збільшення або зменшення внаслідок ліквідаційних процедур, вважаються активами, призначеними для досліджень в галузях, пов'язаних із вугільною та сталеливарною промисловістю, а зазначаються як «ЄСВС, що ліквідується». Після завершення ліквідації ці активи зазначаються як «активи Дослідницького фонду з вугілля та сталі».

2. Доходи від таких активів, зазначених як «Дослідницький фонд з вугілля та сталі», використовується лише на дослідження поза рамками дослідницьких програм у секторах, пов'язаних з вугільною та сталеливарною промисловістю відповідно до положень цього Протоколу та актів, ухвалених на його основі.

Стаття 2

Рада, діючи згідно зі спеціальною законодавчою процедурою та після отримання згоди Європейського Парламенту, ухвалює всі необхідні положення для імплементації цього Протоколу, включаючи основні принципи.

Рада за пропозицією Комісії та після проведення консультацій з Європейським Парламентом ухвалює заходи, якими встановлюються багаторічні фінансові керівні принципи щодо управління активами Дослідницького Фонду з вугілля та сталі, а також технічні керівні принципи для дослідницьких програм Дослідницького фонду з вугілля та сталі.

Стаття 3

Якщо в цьому Протоколі та актах, ухвалених на його основі, не передбачено інше – застосовуються положення Договорів.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК I

ПЕРЕЛІК, ЗАЗНАЧЕНИЙ У СТАТТІ 38 ДОГОВОРУ ПРО ФУНКЦІОНУВАННЯ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

(1) № в Брюссельській номенклатурі	(2) Опис продукції
Глава 1	Живі тварини
Глава 2	М'ясо та їстівні субпродукти
Глава 3	Риба, ракоподібні та молюски
Глава 4	Молочна продукція; яйця птиці; натуральний мед
Глава 5	
05.04	Кишки, сечові міхури та шлунки тварин (крім риб'ячих), цілі та шматками
05.15	Продукти тваринного походження, не вказані або не включені до інших глав; мертві тварини відповідно до Глави 1 або Глави 3, непридатні для споживання людиною
Глава 6	Живі дерева та інші рослини; цибулини, коріння та подібні; зрізані квіти та декоративна зелень
Глава 7	Їстівні овочі, деякі коренеплоди та бульбоплоди
Глава 8	Їстівні плоди та горіхи; шкірки динь або цитрусових
Глава 9	Кава, чай та прянощі, за винятком мате (позиція № 09.03)
Глава 10	Зернові культури
Глава 11	Продукти борошномельно-круп'яної промисловості; солод та крохмаль; клейковина; інулін
Глава 12	Насіння та плоди олійних рослин; інше зерно, насіння та плоди; технічні та лікарські рослини; солома і фураж
Глава 13	
колишня 13.03	Пектин
Глава 15	
15.01	Лярд та інший топлений свинячий жир; топлений жир свійської птиці
15.02	Нетоплений жир великої рогатої худоби, овечий або козячий; лій (включаючи «перший сік»), вироблений з цих жирів
15.03	Лярд-стеарин, олеостеарин та технічний стеарин, свинячий олеїн, олеомаргарин та масло тварин, не емульговані, не змішані або не приготовлені іншим чином
15.04	Жири та масла з риби та морських ссавців, рафіновані або нерафіновані
15.07	Фіксовані рослинні олії, рідкі або тверді, сирі, рафіновані або очищені
15.12	Тваринні або рослинні жири та олії, гідрогенізовані, рафіновані чи нерафіновані, але не піддані подальшій обробці

(1) № в Брюссельській номенклатурі	(2) Опис продукції
15.13	Маргарин, штучний лярд та інші готові харчові жири
15.17	Залишки після обробки жирних речовин або воску тваринного чи рослинного походження
Глава 16	Продукти з м'яса, риби, ракоподібних або молюсків
Глава 17	
17.01	Цукор з цукрових буряків або цукрової тростини, у твердому стані
17.02	Інші види цукру; цукрові сиропи; штучний мед (змішаний або не змішаний з натуральним медом); карамель
17.03	Патока, знебарвлена чи незнебарвлена
17.05 (*)	Цукор з додаванням ароматичних речовин чи барвників, сиропи та патока (включаючи ванільний цукор та ванілін), крім фруктових соків з додаванням цукру в будь-якій пропорції
Глава 18	
18.01	Какао-боби, цілі або мелені, сирі або смажені
18.02	Шкаралупа, лушпиння, шкірки та відходи какао
Глава 20	Вироби з овочів, фруктів або інших частин рослин
Глава 22	
22.04	Виноградне сусло, в стадії бродіння або бродіння якого зупинено іншим способом, ніж за допомогою додавання спирту
22.05	Вино зі свіжого винограду; виноградне сусло в стадії бродіння, зупиненого додаванням спирту
22.07	Інші зброжені напої (наприклад, сидр, грушевий сидр, та медовий напій)
Колишня 22.08(*)	Етиловий спирт або нейтральні спирти, денатуровані чи неденатуровані, будь-якої міцності, отримані з сільськогосподарської продукції, переліченої у Додатку I, за винятком лікерів та інших алкогольних напоїв та складних алкогольних сумішей (відомих як «концентровані екстракти») для виробництва напоїв
Колишня 22.09(*)	
22.10 (*)	Оцет харчовий та його замінники
Глава 23	Залишки та відходи харчової промисловості; приготовлений сухий корм для тварин
Глава 24	
24.01	Тютюн необроблений, тютюнові відходи
Глава 45	
45.01	Натуральний корок, необроблений, подрібнений, гранульований або мелений; відходи корку

(1) № в Брюссельській номенклатурі	(2) Опис продукції
Глава 54	
54.01	Льон, сирий або оброблений, але невипрядений; лляне клоччя та відходи (у том числі витягнуті та розпушені волокна)
Глава 57	
57.01	Конопля (<i>Cannabis sativa</i>), сира або оброблена, але невипрядена; клоччя та відходи коноплі (у тому числі витягнуті та розпушені волокна чи нитки)

(*) Запис, доданий статтею 1 Регламенту № 7а Ради Європейського Економічного Співтовариства від 18 грудня 1959 року (ОВ № 7, 30.1.1961, С. 71/61).

*ДОДАТОК II***ЗАМОРСЬКІ КРАЇНИ ТА ТЕРИТОРІЇ, ДО ЯКИХ ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ
ПОЛОЖЕННЯ ЧАСТИНИ ЧЕТВЕРТОЇ ДОГОВОРУ ПРО ФУНКЦІОНУВАННЯ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

- Гренландія
- Нова Каледонія та залежні території,
- Французька Полінезія,
- Французькі Південні та Антарктичні території,
- Острови Уолліс та Футуна,
- Майотта,
- Сен-П'єр і Мікелон,
- Аруба,
- Нідерландські Антильські острови:
 - острів Бонайре,
 - острів Кюрасао,
 - острів Саба,
 - острів Сінт-Естатіуса,
 - Сінт Маартін,
- Ангілья,
- Кайманові острови,
- Фолклендські острови,
- Південна Джорджія та Південні Сандвічеві острови,
- Монсеррат,
- Острови Піткern,
- Острів Святої Єлени та залежні території,
- Британська антарктична територія
- Британська територія в Індійському океані,
- Острови Теркс і Кайкос,
- Британські Віргінські острови,
- Бермудські острови.

ДЕКЛАРАЦІЇ
ЩО ДОДАЮТЬСЯ ДО ЗАКЛЮЧНОГО АКТУ МІЖУРЯДОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ, ЩО УХВАЛИЛА ЛІСАБОНСЬКИЙ ДОГОВІР,
підписаний 13 грудня 2007 року

А. ДЕКЛАРАЦІЇ ЩОДО ПОЛОЖЕНЬ ДОГОВОРІВ

1. Декларація щодо Хартії основоположних прав Європейського Союзу

Хартія основоположних прав Європейського Союзу, яка має обов'язкову юридичну силу, підтверджує основоположні права, гарантовані Європейською конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод, та ті, що випливають із спільних для держав-членів конституційних традицій.

Хартія не розширює сферу застосування права Союзу за межі повноважень Союзу, не створює жодних нових повноважень або завдань Союзу та не змінює визначених Договорами повноважень та завдань.

2. Декларація щодо частини 2 статті 6 Договору про Європейський Союз

Конференція дійшла згоди, що питання приєднання Союзу до Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод повинне бути вирішене таким чином, щоб зберегти особливості права Союзу. У зв'язку з цим Конференція відзначає існування постійного діалогу між Судом Європейського Союзу та Європейським Судом з прав людини; такий діалог може бути посилений після вступу Союзу до Конвенції.

3. Декларація щодо статті 8 Договору про Європейський Союз

Союз братиме до уваги особливість становища країн з невеликою територією, які підтримують із Союзом особливі добросусідські відносини.

4. Декларація щодо складу Європейського Парламенту

Італії буде надано додаткове місце в Парламенті.

5. Декларація щодо політичної згоди Європейської Ради щодо проекту Рішення про склад Європейського Парламенту

Європейська Рада надасть свою політичну згоду щодо оновленого проекту Рішення про склад Європейського Парламенту на законодавчий період від 2009 року по 2014 рік, що ґрунтується на пропозиції Європейського Парламенту.

**6. Декларація щодо частин 5 та 6 статті 15, частин 6 та 7 статті 17 та статті 18
Договору про Європейський Союз**

Під час добору осіб, які обійматимуть посади голови Європейського Парламенту, голови Комісії та Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки, необхідно належним чином врахувати необхідність дотримання принципу географічного та демографічного розмаїття Союзу та його держав-членів.

**7. Декларація щодо частини 4 статті 16 Договору про Європейський Союз та частини
2 статті 238 Договору про функціонування Європейського Союзу**

Конференція заявляє, що рішення про імплементацію частини 4 статті 16 Договору про Європейський Союз та частини 2 статті 238 Договору про функціонування Європейського Союзу буде ухвалене Радою в день підписання Лісабонського Договору та набуде чинності в день набуття чинності цим Договором. Проект рішення викладено нижче:

Проект рішення Ради

щодо виконання частини 4 статті 16 Договору про Європейський Союз та частини 2 статті 238 Договору про функціонування Європейського Союзу з 1 листопада 2014 року до 31 березня 2017 року та з 1 квітня 2017 року

РАДА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ,

Оскільки:

- (1) Необхідно ухвалити заходи сприяння плавному переходу від системи прийняття рішень в Раді кваліфікованою більшістю, як визначено в частині 3 статті 3 Протоколу про перехідні положення, застосування якої триватиме до 31 жовтня 2014 року, до системи голосування, визначеної в частині 4 статті 16 Договору про Європейський Союз та в частині 2 статті 238 Договору про функціонування Європейського Союзу, застосування якої почнеться з 1 листопада 2014 року, включно, протягом перехідного періоду до 31 березня 2017 року, з особливими положеннями, встановленими в частині 2 статті 3 згаданого Протоколу.
- (2) Пам'ятаючи, що практикою Ради є докладання всіх можливих зусиль для зміцнення демократичної легітимності рішень, прийнятих кваліфікованою більшістю,

ПРИЙНЯЛА ТАКЕ РІШЕННЯ:

Секція 1

Положення, що застосовуються з 1 листопада 2014 року до 31 березня 2017 року

Стаття 1

З 1 листопада 2014 року до 31 березня 2017 року, якщо члени Ради, що представляють:

- (a) принаймні три чверті населення або
- (b) принаймні три чверті кількості держав-членів,

необхідні для формування блокувальної меншості в результаті застосування першого абзацу частини 4 статті 16 Договору про Європейський Союз та частини 2 статті 238 Договору про функціонування Європейського Союзу, висловлюють заперечення проти ухвалення Радою акту кваліфікованою більшістю, це питання обговорюється Радою.

Стаття 2

У ході такого обговорення Рада робить усе можливе у межах своїх повноважень для досягнення у розумний строк та не порушуючи обов'язкові часові межі, встановлені законодавством Союзу, задовільного рішення щодо розв'язання питань, порушених членами Ради і згаданих в статті 1.

Стаття 3

З цією метою голова Ради за сприяння Комісії та відповідно до Регламенту Ради бере на себе будь-яку ініціативу, необхідну для сприяння досягненню згоди на ширшій основі в межах Ради. Члени Ради надають йому допомогу.

Секція 2

Положення, що застосовуються з 1 квітня 2017 року

Стаття 4

З 1 квітня 2017 року, якщо члени Ради, що представляють:

- (a) принаймні 55% населення або
- (b) принаймні 55% кількості держав-членів,

необхідних для формування блокувальної меншості в результаті застосування першого абзацу частини 4 статті 16 Договору про Європейський Союз та частини 2 статті 238 Договору про функціонування Європейського Союзу, висловлюють заперечення проти ухвалення Радою акту кваліфікованою більшістю, це питання обговорюється Радою.

Стаття 5

У ході такого обговорення Рада робить усе можливе у межах своїх повноважень для досягнення у розумний строк та не порушуючи обов'язкові часові межі, встановлені законодавством Союзу, задовільного рішення щодо розв'язання питань, порушених членами Ради і згаданих в статті 4.

Стаття 6

З цією метою голова Ради за сприяння Комісії та відповідно до Регламенту Ради бере на себе будь-яку ініціативу, необхідну для сприяння досягненню згоди на ширшій основі в межах Ради. Члени Ради надають йому допомогу.

Секція 3

Набуття чинності

Стаття 7

Рішення набуває чинності в день набуття чинності Лісабонським договором.

8. Декларація щодо практичних заходів, яких необхідно вжити після набуття чинності Лісабонським договором, стосовно головування в Європейській Раді та Раді з питань закордонних справ

У разі, якщо Лісабонський договір набуде чинність пізніше ніж з 1 січня 2009 року, Конференція звертається із запитом до уповноважених органів влади держави-члена, яка на той час головуватиме протягом шести місяців, з однієї сторони, та до особи, обраної головою Європейської Ради й особи, призначеної Верховним представником Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки, з іншої сторони, вжити необхідних окремих заходів, проводячи консультації з державою-членом, що головуватиме наступні шість місяців, для сприяння ефективній передачі матеріальних та організаційних аспектів головування в Європейській Раді та Раді з питань закордонних справ.

9. Декларація щодо частини 9 статті 16 Договору про Європейський Союз стосовно рішення Європейської Ради про головування в Раді

Конференція заявляє, що Раді слід розпочати підготовку рішення, що встановлює процедуру виконання рішення про головування в Раді, як тільки буде підписаний Лісабонський договір, а також надати політичну згоду протягом шести місяців. Проект рішення Європейської Ради, який буде ухвалений в день набуття чинності зазначеним Договором, наведений нижче:

Проект рішення Європейської Ради

про головування в Раді

Стаття 1

1. Головування в Раді, за винятком конфігурації Ради з питань закордонних справ, здійснюється заздалегідь утвореними групами, що складаються з трьох держав-членів на період 18 місяців. Групи утворюються за принципом рівної ротації між державами-членами, беручи до уваги їхнє розмаїття та географічний баланс в межах Союзу.

2. Кожний член групи по черзі головує протягом шести місяців в усіх конфігураціях Ради, окрім конфігурації з питань закордонних справ. Інші члени групи надають допомогу Голові стосовно усіх його обов'язків на основі спільної програми. Члени групи можуть узгоджувати між собою інші умови.

Стаття 2

Представник держави-члена, що головує в Раді з загальних питань, головує в Комітеті постійних представників урядів держав-членів.

Представник Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки головує в Комітеті з питань політики та безпеки.

Посада голови органів з підготовки різних конфігурацій Ради, за винятком конфігурації Ради з питань закордонних справ, належить членові групи, що головує у відповідній конфігурації, якщо це питання не вирішене інакше, відповідно до статті 4.

Стаття 3

У співпраці з Комісією Рада з загальних питань забезпечує узгодженість та послідовність роботи різних конфігурацій Ради в рамках багаторічних програм. За сприяння Генерального Секретаріату Ради держави-члени, що здійснюють головування, вживають всіх необхідних заходів для організації та безперебійної роботи Ради.

Стаття 4

Рада ухвалює рішення, що встановлює заходи з виконання цього рішення.

10. Декларація щодо статті 17 Договору про Європейський Союз

Конференція вважає, що якщо до складу Комісії більше не входять громадяни всіх держав-членів, Комісія повинна звернути особливу увагу на необхідність забезпечення повної прозорості у відносинах з усіма державами-членами. Відповідно, Комісії необхідно підтримувати тісний зв'язок з усіма державами-членами незалежно від того, чи є серед членів Комісії їхній громадянин, та в зв'язку з цим приділяти особливу увагу потребі в обміні інформацією та проведенні консультацій з усіма державами-членами.

Конференція також вважає, що Комісія має вжити всіх необхідних заходів для забезпечення належного врахування політичних, соціальних та економічних реалій в усіх державах-членах, включаючи такі держави-члени, громадяни яких не є членами Комісії. Серед таких заходів повинні бути відповідні організаційні заходи для забезпечення належного врахування позиції таких держав-членів.

11. Декларація щодо частин 6 та 7 статті 17 Договору про Європейський Союз

Конференція вважає, що відповідно до положень Договорів Європейський Парламент та Європейська Рада несуть спільну відповідальність за безперешкодний перебіг процесу, що передує виборам Голови Європейської Комісії. Таким чином, рішенням Європейської Ради передує проведення представниками Європейського Парламенту та Європейської Ради необхідних консультацій у форматі, що вважається найбільш доцільним. Такі консультації будуть зосереджені на даних про кандидата на посаду голови Комісії, враховуючи результати виборів до Європейського Парламенту, відповідно до частини 7 статті 17. Умови для проведення таких консультацій визначаються у встановленому порядку за спільною згодою Європейського Парламенту та Європейської Ради.

12. Декларація щодо статті 18 Договору про Європейський Союз

1. Конференція заявляє, що з Європейським Парламентом будуть налагоджені необхідні зв'язки в ході підготовчої роботи, що передує призначенню Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки, яке відбудеться в день набуття чинності Лісабонським договором відповідно до статті 18 Договору про Європейський Союз та статті 5 Протоколу про перехідні положення, а строк перебування на посаді Верховного представника розпочнеться з цієї дати та триватиме до закінчення строку повноважень Комісії, яка перебувала при владі на дату його призначення.

2. Окрім цього, Конференція згадує, що в разі початку строку повноважень Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки в листопаді 2009 року в той же час та на той же строк, що й наступної Комісії, він буде призначений відповідно до положень статей 17 та 18 Договору про Європейський Союз.

13. Декларація щодо спільної зовнішньої та безпекової політики

Конференція підкреслює, що положення Договору про Європейський Союз щодо спільної зовнішньої та безпекової політики, включаючи положення щодо створення посади Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки та заснування Служби з питань зовнішньої діяльності, не впливають на існуючі повноваження держав-членів з формування та здійснення зовнішньої політики або національного представництва в третіх країнах та міжнародних організаціях.

Конференція також відзначає, що положення, які регулюють питання спільної безпекової та оборонної політики, не завдають шкоди особливостям безпекової та оборонної політики держав-членів.

Конференція наголошує, що положення Статуту Організації Об'єднаних Націй і надалі матимуть зобов'язальний характер для Європейського Союзу та його держав-членів, зокрема основне повноваження Ради безпеки та її членів щодо підтримання міжнародного миру та безпеки.

14. Декларація щодо спільної зовнішньої та безпекової політики

Окрім спеціальних правил та процедур, зазначених у частині 1 статті 24 Договору про Європейський Союз, Конференція підкреслює, що положення Договору про Європейський Союз щодо спільної зовнішньої та безпекової політики, включаючи положення щодо Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки та Служби з питань зовнішньої діяльності, не впливають на існуючої правові засади, обов'язки та повноваження кожної з держав-членів щодо формування та ведення своєї зовнішньої політики, національної дипломатичної служби, зносин з третіми країнами та участі в міжнародних організаціях, включаючи членство держави-члена в Раді Безпеки Організації Об'єднаних Націй.

Конференція також відзначає, що положення, які регулюють питання спільної зовнішньої та безпекової політики, не передбачають нових повноважень Комісії щодо ініціювання рішень та не посилюють роль Європейського Парламенту.

Конференція також відзначає, що положення, які регулюють питання спільної безпекової та оборонної політики, не завдають шкоди особливостям безпекової та оборонної політики держав-членів.

15. Декларація щодо статті 27 Договору про Європейський Союз

Конференція заявляє, що після підписання Лісабонського договору Генеральний секретар Ради, Верховний представник з питань закордонних справ і політики безпеки, Комісія та держави-члени повинні розпочати підготовчу роботу щодо Європейської служби з питань зовнішньої діяльності.

16. Декларація щодо частини 2 статті 55 Договору про Європейський Союз

Конференція вважає, що можливість забезпечення перекладу Договорів на мови, зазначені в частині 2 статті 55, сприяє досягненню мети щодо поваги до багатого культурного та мовного розмаїття Союзу, як визначено в пункті 4 частини 3 статті 3. У зв'язку з цим Конференція підтверджує, що Союз підтримує культурне розмаїття Європи та продовжить приділяти особливу увагу цим та іншим мовам.

Конференція рекомендує, щоб держави-члени, які висловили бажання скористатися можливостями, визначеними в частині 2 статті 55, повідомляли Раді протягом 6 місяців з дати підписання Лісабонського договору про мову або мови, на які будуть здійснені переклади Договорів.

17. Декларація щодо вищої юридичної сили

Конференція нагадує, що згідно з усталеним прецедентним правом Суду Європейського Союзу Договори та законодавчі акти, ухвалені Союзом на основі Договорів, мають вищу юридичну силу порівняно з законодавчими актами держав-членів згідно з умовами, встановленими прецедентним правом.

Конференція також вирішила приєднати у вигляді Додатка до цього Заключного акту Висновок Юридичної служби Ради щодо вищої юридичної сили законодавства ЄС, що міститься у документі 11197/07 (JUR 260):

«Висновок Юридичної служби Ради

від 22 червня 2007 року

З прецедентного права Суду Європейського Союзу випливає, що вища юридична сила права ЄС є наріжним принципом права Співтовариства. Відповідно до Суду цей принцип випливає з особливої природи Європейського Співтовариства. На час прийняття першого рішення у рамках прецедентного права (Costa/ENEL від 15 липня 1964 року, Справа 6/641⁽¹⁾) положення щодо вищої юридичної сили не згадувалося в Договорі. Такий стан речей існує і на сьогодні. Той факт, що принцип, який передбачає наділення права ЄС вищою юридичною силою, не буде включений до майбутнього Договору, жодним чином не впливає на існування цього принципу й існуюче прецедентне право Суду.

⁽¹⁾ «Таким чином, (...) право, що походить з Договору, незалежного джерела права, не може через свою особливу й унікальну природу бути нижчим за будь-які внутрішні правові норми у будь-якому форматі без позбавлення його статусу права Співтовариства та без того, щоб поставити під сумнів правові засади самого Співтовариства.»»

18. Декларація стосовно розмежування повноважень

Конференція підкреслює, що відповідно до передбаченої у Договорі про Європейський Союз та у Договорі про функціонування Європейського Союзу системи розподілу повноважень між Союзом та державами-членами повноваження, не покладені на Союз відповідно до Договорів, належать державам-членам.

Якщо Договори надають Союзу повноваження, якими в певній сфері також наділені держави-члени, держави-члени здійснюють свої повноваження в обсязі, в якому Союз не здійснює або вирішив більше не здійснювати свої повноваження. Така ситуація виникає, коли відповідна установа ЄС приймає рішення скасувати законодавчий акт, зокрема з метою ефективнішого забезпечення незмінного дотримання принципів субсидіарності та пропорційності. За ініціативою одного або кількох своїх членів (представників держав-членів) та відповідно до статті 241 Договору про функціонування Європейського Союзу Рада може звернутися до Комісії за пропозиціями щодо скасування законодавчого акту. Конференція вітає декларацію Комісії про те, що вона буде приділяти особливу увагу таким зверненням.

У той же час представники урядів держав-членів, зустрічаючись на міжурядовій конференції, відповідно до звичайної процедури перегляду, встановленої в частинах 2 та 5 статті 48 Договору про Європейський Союз, можуть прийняти рішення внести зміни до Договорів, на яких заснований Союз, щодо розширення або обмеження повноважень, наданих Союзу Договорами.

19. Декларація щодо статті 8 Договору про функціонування Європейського Союзу

Конференція погоджується з тим, що в межах загальних зусиль, спрямованих на усунення нерівності між жінками та чоловіками, Союз буде спрямовувати свої різноманітні політики на подолання будь-яких проявів домашнього насилля. Державам-членам необхідно вжити всіх необхідних заходів для попередження та покарання таких злочинних дій та для надання підтримки та захисту жертвам.

20. Декларація щодо статті 16 Договору про функціонування Європейського Союзу

Конференція заявляє, що необхідно належним чином брати до уваги особливий характер питання, коли правила щодо захисту персональних даних, які необхідно ухвалити на основі статті 16, можуть мати прямий вплив на національну безпеку. У цьому відношенні слід пригадати, що існуюче чинне законодавство (див. зокрема Директиву 95/46/ЄС) містить певні відступи щодо цього.

21. Декларація щодо захисту персональних даних у сфері судового співробітництва в кримінальних справах та поліцейського співробітництва

Конференція визнає, що в силу особливої природи цих сфер може виникнути потреба в конкретних правилах, заснованих на положеннях статті 16 Договору про функціонування Європейського Союзу, щодо захисту персональних даних та вільного розповсюдження таких даних у сфері судового співробітництва в кримінальних справах та поліцейського співробітництва.

22. Декларація щодо статей 48 та 79 Договору про функціонування Європейського Союзу

Конференція вважає, що у випадку, якщо засновані на частині 2 статті 79 проекти законодавчих актів матимуть вплив на важливі аспекти системи соціального захисту держави-члена, включаючи вплив на її сферу застосування, витрати або фінансову структуру, або матимуть вплив на фінансовий баланс системи, як визначено в частині 2 статті 48, інтереси такої держави-члена належним чином братимуться до уваги.

23. Декларація щодо частини 2 статті 48 Договору про функціонування Європейського Союзу

Конференція нагадує, що у такому випадку відповідно до частини 4 статті 15 Договору про Європейський Союз Європейська Рада приймає рішення консенсусом.

24. Декларація щодо правосуб'єктності Європейського Союзу

Конференція підтверджує, що правосуб'єктність Європейського Союзу не уповноважує Союз на законодавчу або іншу діяльність поза межами повноважень, покладених на нього державами-членами в Договорах.

25. Декларація щодо статті 75 та 215 Договору про функціонування Європейського Союзу

Конференція нагадує, що дотримання основоположних прав та свобод передбачає, зокрема, належну увагу до захисту та дотримання встановлених законодавством прав фізичних та юридичних осіб. З цією метою та з метою гарантування належного правового перегляду рішень, які передбачають обмежувальні заходи для фізичних або юридичних осіб, такі рішення мають ґрунтуватися на зрозумілих та чітких критеріях. Такі критерії повинні бути адаптованими до специфіки кожного обмежувального заходу.

26. Декларація щодо відмови від участі держави-члена в заході, заснованому на Розділі V Частини Три Договору про функціонування Європейського Союзу

Конференція заявляє, що у разі, коли держава-член має намір не брати участь у заході, заснованому на Розділі V Частини Три Договору про функціонування Європейського Союзу, Рада проводитиме всебічне обговорення щодо можливих ускладнень та впливу такої відмови від участі у заході.

Окрім цього, будь-яка держава-член може звернутися до Комісії з запитом дослідити ситуацію на основі статті 116 Договору про функціонування Європейського Союзу.

Зазначені вище частини не шкодять наданому державі-члену праву щодо направлення цього питання на розгляд Європейської Ради.

27. Декларація щодо другого пункту частини 1 статті 85 Договору про функціонування Європейського Союзу

Конференція вважає, що регламенти, зазначені у другому пункті частини 1 статті 85 Договору про функціонування Європейського Союзу, повинні враховувати національні норми та практику щодо ініціювання кримінального розслідування.

28. Декларація щодо статті 98 Договору про функціонування Європейського Союзу

Конференція зауважує, що положення статті 98 застосовуються згідно з існуючою практикою. Вислів «ці заходи необхідні для компенсації економічних втрат, спричинених поділом Німеччини, економікам деяких регіонів Федеративної Республіки, що зазнали впливу від такого поділу» необхідно тлумачити згідно з існуючим прецедентним правом Суду Європейського Союзу.

29. Декларація щодо пункту (с) частини 2 статті 107 Договору про функціонування Європейського Союзу

Конференція зауважує, що пункт (с) частини 2 статті 107 необхідно тлумачити згідно з існуючим прецедентним правом Суду Європейського Союзу відносно застосування положень щодо допомоги, що надається певним регіонам Федеративної Республіки Німеччини, які зазнали впливу колишнього поділу Німеччини.

30. Декларація щодо статті 126 Договору про функціонування Європейського Союзу

Беручи до уваги статтю 126, Конференція підтверджує, що підвищення потенціалу зростання та забезпечення міцних бюджетних позицій становлять дві основи економічної та фінансової політики Союзу та держав-членів. Пакт про стабільність та зростання є важливим засобом досягнення цієї мети.

Конференція повторно підтверджує свою відданість положенням, що стосуються Пакту про стабільність та зростання як основи для координування бюджетної політики держав-членів.

Конференція підтверджує, що система, заснована на правилах, є найкращим засобом для забезпечення виконання зобов'язань та для рівного ставлення до усіх держав-членів.

У цьому контексті Конференція також повторно підтверджує свою відданість цілям Лісабонської стратегії: створення робочих місць, структурні реформи та соціальна єдність.

Союз має на меті досягнути збалансованого економічного зростання та стабільності цін. Таким чином, в період слабкого економічного росту економічна та бюджетна політика повинні встановити правильні пріоритети в сфері економічних реформ, інноваційної діяльності, конкурентоспроможності та заохочення приватних інвестицій і споживання. Це необхідно відобразити в спрямованості бюджетних рішень на національному рівні та на рівні Союзу, зокрема шляхом реструктуризації державних доходів та витрат з

дотриманням бюджетної дисципліни відповідно до Договорів та Пакту про стабільність та зростання.

Виклики бюджетного та економічного характеру, що постають перед державами-членами, підкреслюють важливе значення правильної бюджетної політики під час економічного циклу.

Конференція погоджується, що державам-членам необхідно активно використовувати періоди економічного відродження для зміцнення державних фінансів та покращення їхнього бюджетного становища. Метою є поступове досягнення бюджетного профіциту в період сприятливих умов, який створить необхідні резерви для періоду економічного спаду і, таким чином, сприятиме тривалій стабільності державних фінансів.

Держави-члени очікують можливі пропозиції Комісії, а також подальші внески держав-членів для зміцнення та роз'яснення питань щодо реалізації Пакту про стабільність та зростання. Держави-члени будуть вживати усіх необхідних заходів для підвищення потенціалу зростання власних економік. Досягненню цієї мети могло б сприяти покращене координування економічної політики. Ця декларація не перешкоджає майбутньому обговоренню Пакту про стабільність та зростання.

31. Декларація щодо статті 156 Договору про функціонування Європейського Союзу

Конференція підтверджує, що стратегії, зазначені в статті 156, належать здебільшого до компетенції держав-членів. Заходи для надання підтримки та сприяння координації на рівні Союзу відповідно до цієї статті носять доповняльний характер. Вони слугують для посилення співробітництва між державами-членами, а не для гармонізації національних систем. Вплив на існуючі в державах-членах гарантії та практики стосовно відповідальності соціальних партнерів відсутній.

Ця Декларація не шкодить положенням Договорів, що надають Союзу повноваження, зокрема в соціальній сфері.

32. Декларація щодо пункту (с) частини 4 статті 168 Договору про функціонування Європейського Союзу

Конференція заявляє, що заходи, які мають бути ухвалені відповідно до пункту (с) частини 4 статті 168, повинні відповідати спільним інтересам в сфері безпеки та мають за мету встановити високі стандарти якості та безпеки, якщо національні стандарти, що мають вплив на внутрішній ринок, перешкоджатимуть досягненню високого рівня захисту громадського здоров'я.

33. Декларація щодо статті 174 Договору про функціонування Європейського Союзу

Конференція вважає, що посилення в статті 174 на острівні райони можуть включати острівні держави в своїй цілісності, за умови дотримання необхідних критеріїв.

34. Декларація щодо статті 179 Договору про функціонування Європейського Союзу

Конференція погоджується, що у діяльності Союзу в дослідницькій сфері та сфері технологічного розвитку належним чином будуть враховуватися основоположні напрямки та обрані дослідницькі стратегії держав-членів.

35. Декларація щодо статті 194 Договору про функціонування Європейського Союзу

Конференція вважає, що стаття 194 не впливає на право держав-членів вживати необхідних заходів для забезпечення енергопостачання згідно з умовами, передбаченими у статті 347.

36. Декларація щодо статті 218 Договору про функціонування Європейського Союзу стосовно переговорів щодо міжнародних угод та їх укладання державами-членами у сфері свободи, безпеки та правосуддя

Конференція підтверджує, що держави-члени можуть вести переговори щодо міжнародних угод та укладати їх з третіми країнами або міжнародними організаціями у сферах, що охоплюються Главами 3, 4 та 5 Розділу V Частини Три, якщо такі угоди не суперечать законодавству Союзу.

37. Декларація щодо статті 222 Договору про функціонування Європейського Союзу

Без шкоди заходам, ухваленим Союзом для забезпечення дотримання свого зобов'язання щодо солідарності перед державою-членом, яка зазнала терористичного нападу або природного чи антропогенного стихійного лиха, жодне положення статті 222 не впливає на право іншої держави-члена обирати найбільш доцільні засоби для дотримання свого зобов'язання щодо солідарності перед цією державою-членом.

38. Декларація щодо статті 252 Договору про функціонування Європейського Союзу стосовно кількості Генеральних адвокатів у Суді

Конференція заявляє, що якщо відповідно до частини 1 статті 252 Договору про функціонування Європейського Союзу Суд робить запит щодо збільшення кількості Генеральних адвокатів на три (одиннадцять замість восьми), Рада, діючи одностайно, дає згоду на таке збільшення.

У такому випадку Конференція погоджується, що Польща, як і Німеччина, Франція, Італія, Іспанія та Сполучене Королівство, буде мати постійного Генерального адвоката та не буде брати участі в системі ротації, в той час як система ротації буде стосуватися ротації п'яти Генеральних адвокатів, замість трьох.

39. Декларація щодо статті 290 Договору про функціонування Європейського Союзу

Конференція відзначає намір Комісії продовжити консультації з експертами, призначеними державами-членами, з питань підготовки проекту делегованих актів у сфері фінансових послуг згідно з усталеною практикою.

40. Декларація щодо статті 329 Договору про функціонування Європейського Союзу

Конференція заявляє, що якщо держави-члени роблять запит щодо встановлення посиленого співробітництва, вони можуть зазначити, чи на цьому етапі вони мають намір застосовувати положення статті 333, що передбачає продовження голосування кваліфікованою більшістю, чи вдаватися до використання звичайної законодавчої процедури.

41. Декларація щодо статті 352 Договору про функціонування Європейського Союзу

Конференція заявляє, що посилення на цілі Союзу в частині 1 статті 352 Договору про функціонування Європейського Союзу передбачають цілі, визначені у частинах 2 та 3 статті 3 Договору про Європейський Союз, та цілі, визначені у частині 5 статті 3 зазначеного Договору, щодо зовнішньої діяльності згідно з Частиною П'ять Договору про функціонування Європейського Союзу. Таким чином, не допускається, щоб дії, засновані на статті 352 Договору про функціонування Європейського Союзу, були направлені виключно на досягнення тих цілей, що визначені у частині 1 статті 3 Договору про Європейський Союз. У зв'язку з цим Конференція відзначає, що відповідно до частини 1 статті 31 Договору про Європейський Союз законодавчі акти не можуть ухвалюватися у сфері спільної зовнішньої та безпекової політики.

42. Декларація щодо статті 352 Договору про функціонування Європейського Союзу

Конференція підкреслює, що відповідно до усталеного прецедентного права Суду Європейського Союзу стаття 352 Договору про функціонування Європейського Союзу, що є невід'ємною частиною інституційної системи, заснованої на принципі надання повноважень, не може слугувати підставою для розширення сфери повноважень Союзу за межі загальних рамок, встановлених положеннями Договорів в цілому та, зокрема, тими, що визначають завдання та діяльність Союзу. У жодному разі ця стаття не може використовуватися як підстава для ухвалення положень, вплив яких, по суті, полягає у внесенні змін до Договорів без дотримання передбаченої з цією метою процедури.

43. Декларація щодо частини 6 статті 355 Договору про функціонування Європейського Союзу

Високі Договірні Сторони погоджуються, що Європейська Рада відповідно до частини 6 статті 355 прийме рішення, що призведе до зміни статусу Майотти стосовно Союзу, що полягає у перетворенні цієї території на найвіддаленіший регіон в межах значення частини 1 статті 355 та статті 349, якщо органи влади Франції повідомлять Європейській Раді та Комісії про те, що теперішній розвиток внутрішньої системи острова це дозволяє.

В. ДЕКЛАРАЦІЇ ЩОДО ПРОТОКОЛІВ, ДОДАНИХ ДО ДОГОВОРІВ

44. Декларація щодо статті 5 Протоколу про Шенгенське *acquis*, інтегроване до структури Європейського Союзу

Конференція відзначає, що у тих випадках, коли держава-член надіслала повідомлення відповідно до частини 2 статті 5 Протоколу про Шенгенське *acquis*, інтегроване до структури Європейського Союзу, про те, що вона не має бажання брати участь в пропозиції або ініціативі, таке повідомлення може бути відкликано в будь-який момент до ухваленням заходу, що розвиває Шенгенське *acquis*.

45. Декларація щодо частини 2 статті 5 Протоколу про Шенгенське *acquis*, інтегроване до структури Європейського Союзу

Конференція заявляє, що коли Сполучене Королівство або Ірландія повідомляють Раді про свій намір не брати участь у заході, заснованому на Шенгенському *acquis*, в якому вони беруть участь, Рада буде проводити всебічне обговорення можливих наслідків такої відмови від участі держави-члена у цьому заході. Обговорення в межах Ради повинне проводитися у світлі поданих Комісією вказівок стосовно зв'язку між пропозицією та Шенгенським *acquis*.

46. Декларація щодо частини 3 статті 5 Протоколу про Шенгенське *acquis*, інтегроване до структури Європейського Союзу

Конференція нагадує, що якщо Рада не ухвалює рішення після першого ґрунтовного обговорення питання, Комісія може надати змінену пропозицію для подальшого ґрунтового повторного вивчення Радою протягом періоду, що не перевищує 4 місяців.

47. Декларація щодо частин 3, 4 та 5 статті 5 Протоколу про Шенгенське *acquis*, інтегроване до структури Європейського Союзу

Конференція відзначає, що умови, які необхідно визначити в рішенні, зазначеному в частинах 3, 4 та 5 статті 5 Протоколу про Шенгенське *acquis*, інтегроване до структури Європейського Союзу, можуть передбачити, щоб відповідна держава-член несла, за наявності, прямі фінансові наслідки як неминучий та обов'язковий результат припинення участі в деяких або в усіх *acquis*, зазначених у будь-якому рішенні, ухваленому Радою відповідно до статті 4 згаданого Протоколу.

48. Декларація щодо Протоколу про позицію Данії

Конференція відзначає, що стосовно законодавчих актів, які приймаються Радою самостійно або спільно з Європейським Парламентом та які містять положення, що стосуються Данії, а також не стосуються Данії через наявність в них правової основи, до якої застосовується Частина I Протоколу щодо позиції Данії, Данія заявляє, що не буде використовувати право голосу для перешкоджання ухваленню положень, що не застосовуються до Данії.

Окрім цього, Конференція відзначає, що на основі Декларації Конференції щодо статті 222 Данія заявляє, що участь Данії у діях або законодавчих актах відповідно до статті 222 відбуватиметься відповідно до Частини I та Частини II Протоколу щодо позиції Данії.

49. Декларація щодо Італії

Конференція відзначає, що в Протоколі про Італію, доданому в 1957 році до Договору про заснування Європейського економічного співтовариства, зі змінами, внесеними після ухвалення Договору про Європейський Союз, зазначено, що:

«ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ,

ПРАГНУЧИ розв'язати деякі конкретні проблеми щодо Італії,

ПОГОДИЛИСЯ про такі положення, які додаються до цього Договору:

ДЕРЖАВИ-ЧЛЕНИ СПІВТОВАРИСТВА

ВІДЗНАЧАЮТЬ той факт, що уряд Італії виконує десятирічну програму економічного зростання, спрямовану на подолання незбалансованості в структурі італійської економіки, зокрема створюючи інфраструктуру на менш розвинутих територіях півдня Італії та італійських островах та створюючи нові робочі місця для подолання безробіття;

НАГАДУЮТЬ, що принципи та цілі цієї програми уряду Італії були розглянуті та схвалені організаціями міжнародного співробітництва, членами яких є держави-члени;

ВИЗНАЮТЬ спільний інтерес в досягненні цілей італійської програми;

ПОГОДИЛИСЯ для сприяння виконанню цього завдання урядом Італії рекомендувати установам Співтовариства використовувати усі методи та процедури, зазначені в цьому Договорі, та, зокрема, належним чином використовувати ресурси Європейського інвестиційного банку та Європейського соціального фонду;

ВВАЖАЮТЬ, що, застосовуючи цей Договір, установам Співтовариства слід враховувати безперервні спроби, які має зробити італійська економіка протягом наступних років, а також необхідність уникати небезпечних переобтяжень, зокрема в балансі платежів або рівні зайнятості, що можуть ставити під загрозу застосування цього Договору в Італії;

ВИЗНАЮТЬ, що у випадку застосування статей 109 Н та 109 І необхідно пересвідчитися, щоб жодні заходи, які вимагаються від уряду Італії, не перешкождали завершенню програми економічного зростання і підвищенню рівня життя населення».

50. Декларація щодо статті 10 Протоколу про перехідні положення

Конференція пропонує Європейському Парламенту, Раді та Комісії докласти зусиль для ухвалення законодавчих актів, що вносять зміни або замінюють акти, зазначені в частині 1 статті 10 Протоколу про перехідні положення, в межах своїх повноважень в належних випадках та, за можливості, впродовж періоду, що перевищує 5 років, як зазначено в частині 3 статті 10 загаданого Протоколу.

С. ДЕКЛАРАЦІЇ ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ

51. Декларація Королівства Бельгія щодо національних парламентів

Бельгія висловлює бажання уточнити, що відповідно до її конституційного законодавства та в залежності від сфери повноважень, якими наділений Союз, не лише Палата представників та Сенат федерального парламенту, але й парламентські збори Співтовариств та Регіонів діють як складові частини системи національного парламенту або його палат.

52. Декларація Королівства Бельгія, Республіки Болгарія, Федеративної Республіки Німеччина, Грецької Республіки, Королівства Іспанія, Італійської Республіки, Республіки Кіпр, Литовської Республіки, Великого Герцогства Люксембург, Угорської Республіки, Республіки Мальта, Австрійської Республіки, Португальської Республіки, Румунії, Республіки Словенія та Словацької Республіки щодо символіки Європейського Союзу

Бельгія, Болгарія, Німеччина, Греція, Іспанія, Італія, Кіпр, Литва, Люксембург, Угорщина, Мальта, Австрія, Португалія, Румунія, Словенія та Словацька Республіка заявляють, що прапор з дванадцятьма золотими зірками, розташованими колом на синьому фоні, гімн, який має за основу „Оду радості” з Дев'ятої симфонії Людвіга ван Бетховена, гасло „Єдність в різноманітності”, євро як валюта Європейського Союзу та день Європи 9 травня продовжують бути для них символами, які виражають суть спільності громадян в Європейському Союзі та їхню вірність йому.

53. Декларація Чеської Республіки щодо Хартії основоположних прав Європейського Союзу

1. Чеська Республіка нагадує, що положення Хартії основоположних прав Європейського Союзу адресовані установам та органам Європейського Союзу з належною увагою до принципу субсидіарності та розподілу повноважень між Європейським Союзом та державами-членами, як вже зазначено в Декларації (№ 18) щодо розмежування повноважень. Чеська Республіка наголошує, що її положення адресовані державам-членам лише в тому випадку, коли вони імплементують право Союзу, а не тоді, коли вони затверджують або імплементують національне законодавство незалежно від права Союзу.

2. Чеська Республіка також наголошує, що Хартія не розширює сферу застосування права Союзу та не створює нові повноваження для Союзу. Хартія не звужує сферу застосування національного права та не обмежує існуючих повноважень національних органів влади у цій сфері.

3. Чеська Республіка наголошує, що оскільки Хартія визнає основоположні права та принципи, що впливають з конституційних традицій, спільних для держав-членів, ці права та принципи слід тлумачити згідно з такими традиціями.

4. Чеська Республіка також підкреслює, що жодне положення в цій Хартії не може тлумачитися як таке, що обмежує або негативно впливає на права людини та основоположні свободи, визнані залежно від сфери застосування або в законодавстві Союзу, або в конституціях держав-членів, або в міжнародних угодах, учасником яких є Союз або усі держави-члени, включаючи Європейську Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод.

54. Декларація Федеративної Республіки Німеччина, Ірландії, Угорської Республіки, Республіки Австрії та Королівства Швеції

Німеччина, Ірландія, Угорщина, Австрія та Швеція відзначають, що основні положення Договору про заснування Європейського Співтовариства з атомної енергії не зазнавали суттєвих змін з часу набрання чинності цим Договором та повинні бути актуалізовані. Таким чином, зазначені держави підтримують ідею проведення Конференції представників урядів держав-членів, яка має бути скликана якнайшвидше.

55. Декларація Королівства Іспанія та Сполученого Королівства Великобританії та Північної Ірландії

Договори розглядають Гібралтар як Європейську територію, за зовнішні відносини якої відповідає держава-член. Це не передбачає зміни відповідних позицій таких держав-членів.

56. Декларація Ірландії щодо статті 3 Протоколу про позицію Сполученого Королівства та Ірландії стосовно простору свободи, безпеки та правосуддя

Ірландія підтверджує свої зобов'язання перед Союзом як простором свободи, безпеки та правосуддя, що поважає основоположні права та різні правові системи й традиції держав-членів, в межах яких громадянам забезпечується високий рівень безпеки.

Таким чином, Ірландія заявляє про рішучі наміри скористатися своїм правом відповідно до статті 3 Протоколу про позицію Сполученого Королівства та Ірландії стосовно простору свободи, безпеки та правосуддя і максимально, наскільки вважає можливим, взяти участь в ухваленні заходів відповідно до Розділу 5 Частини Три Договору про функціонування Європейського Союзу.

Ірландія, зокрема, максимально братиме участь в заходах в сфері поліцейського співробітництва.

Крім цього, Ірландія нагадує, що відповідно до статті 8 Протоколу вона може надіслати Раді письмове повідомлення про те, що вона більше не має наміру застосовувати положення Протоколу. Ірландія має намір провести огляд функціонування цих механізмів протягом трьох років з моменту набуття чинності Лісабонським договором.

57. Декларація Італійської Республіки щодо складу Європейського Парламенту

Італія відзначає, що відповідно до статті 10 та 14 Договору про Європейський Союз Європейський Парламент має складатися з представників громадян Союзу; таке представництво повинно бути засноване на принципах дегресивної пропорційності.

Італія також відзначає, що на основі статті 9 Договору про Європейський Союз та статті 20 Договору про функціонування Європейського Союзу кожен громадянин будь-якої держави-члена є громадянином Союзу.

Італія, таким чином, вважає, що без шкоди рішенням щодо законодавчого періоду 2009 - 2014 років будь-яке рішення, ухвалене Європейською Радою за ініціативою Європейського Парламенту та за його згодою, що встановлює склад Європейського Парламенту, має ґрунтуватися на принципах, визначених у першому абзаці статті 14.

58. Декларація Латвійської Республіки, Угорської Республіки та Республіки Мальта щодо написання назви єдиної валюти в Договорах

Без шкоди для уніфікованого написання назви єдиної валюти Європейського Союзу, згаданої в Договорах та як відображено на банкнотах та монетах, Латвія, Угорщина та Мальта заявляють, що написання назви єдиної валюти, включаючи похідні від цієї назви слова в латвійських, угорських та мальтійських текстах Договорів, не впливає на існуючі правила латвійської, угорської та мальтійської мов.

59. Декларація Королівства Нідерланди щодо статті 312 Договору про функціонування Європейського Союзу

Королівство Нідерланди схвалить рішення, зазначене в другому абзаці частини 2 статті 312 Договору про функціонування Європейського Союзу, після того як змінене рішення, зазначене у частині 3 статті 311 цього Договору, надасть Нідерландам задовільне вирішення проблеми щодо від'ємної чистої суми платежів, що є надмірною по відношенню до бюджету Союзу.

60. Декларація Королівства Нідерланди щодо статті 355 Договору про функціонування Європейського Союзу

Королівство Нідерланди заявляє, що ініціатива щодо рішення, як зазначено в частині 6 статті 355, спрямованого на зміну статусу Нідерландських Антильських островів та/або Аруби по відношенню до Союзу, буде подано лише на основі рішення, прийнятого відповідно до Хартії Королівства Нідерланди.

61. Декларація Республіки Польщі щодо Хартії основоположних прав Європейського Союзу

Хартія жодним чином не шкодить праву держав-членів на законодавчу діяльність в сфері суспільної моралі, сімейного законодавства, а також захисту людської гідності та поваги фізичної і моральної недоторканості людини.

62. Декларація Республіки Польща стосовно Протоколу про застосування Хартії основоположних прав Європейського Союзу щодо Польщі та Сполученого Королівства

Польща заявляє, що вона, беручи до уваги традицію громадського руху «Солідарність» та його вагомий внесок у боротьбу за соціальні та трудові права, цілком поважає соціальні та трудові права, встановлені законодавством Європейського Союзу та, зокрема, підтвержені у Розділі IV Хартії основоположних прав Європейського Союзу.

63. Декларація Сполученого Королівства Великобританії та Північної Ірландії щодо визначення поняття «громадяни»

Що стосується Договорів та Договору про заснування Європейського Співтовариства з атомної енергії та інших актів, що впливають з цих Договорів або дія яких продовжується цими договорами, Сполучене Королівство підтверджує свою Декларацію, проголошену 31 грудня 1982 року, щодо визначення поняття «громадяни» з тією різницею, що слова «громадяни британських залежних територій» повинні тлумачитися як «громадяни британських заморських територій».

64. Декларація Сполученого Королівства Великобританії та Північної Ірландії щодо права участі в голосуванні під час виборів до Європейського Парламенту

Сполучене Королівство Великобританія відзначає, що стаття 14 Договору про Європейський Союз та інші положення Договорів не покликані змінити основу для права участі в голосуванні під час виборів до Європейського Парламенту.

65. Декларація Сполученого Королівства Великобританії та Північної Ірландії щодо статті 75 Договору про функціонування Європейського Союзу

Сполучене Королівство повністю підтримує активні дії стосовно ухвалення фінансових санкцій, покликаних запобігати та боротися проти тероризму та пов'язаною з ним діяльністю. Таким чином, Сполучене Королівство заявляє, що воно має намір скористатися своїм правом відповідно до статті 3 Протоколу про позицію Сполученого Королівства Великобританії та Ірландії стосовно простору свободи, безпеки та правосуддя і брати участь в ухваленні всіх пропозицій, внесених на підставі статті 75 Договору про функціонування Європейського Союзу.

ТАБЛИЦІ ВІДПОВІДНОСТІ (*)

Договір про Європейський Союз

Стара нумерація у Договорі про Європейський Союз	Нова нумерація у Договорі про Європейський Союз
РОЗДІЛ I – ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	РОЗДІЛ I – ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ
Стаття 1	Стаття 1
	Стаття 2
Стаття 2	Стаття 3
Стаття 3 (скасована) ⁽¹⁾	
	Стаття 4
	Стаття 5 ⁽²⁾
Стаття 4 (скасована) ⁽³⁾	
Стаття 5 (скасована) ⁽⁴⁾	
Стаття 6	Стаття 6
Стаття 7	Стаття 7
	Стаття 8
РОЗДІЛ II – ПОЛОЖЕННЯ ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ДОГОВОРУ ПРО ЗАСНУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВТОВАРИСТВА З МЕТОЮ ЗАСНУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СПІВТОВАРИСТВА	РОЗДІЛ II – ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ДЕМОКРАТИЧНИХ ПРИНЦИПІВ
Стаття 8 (скасована) ⁽⁵⁾	Стаття 9
	Стаття 10 ⁽⁶⁾

⁽¹⁾ Замінена, по суті, статтею 7 Договору про функціонування Європейського Союзу («TFEU»), частиною 1 статті 13 і другим пунктом частини 3 статті 21 Договору про Європейський Союз («TEU»).

⁽²⁾ Замінює статтю 5 Договору про заснування Європейського Співтовариства («ТЕС»).

⁽³⁾ Замінена, по суті, статтею 15.

⁽⁴⁾ Замінена, по суті, частиною 2 статті 13.

⁽⁵⁾ Статтею 8 TEU, яка була чинною до набрання чинності Лісабонським Договором (надалі – «чинний»), були внесені зміни до ТЕС. Ці зміни були включені до останнього Договору, а статтю 8 було скасовано. Її номер використовується для введення нового положення.

⁽⁶⁾ Частина 4 замінює, по суті, перший пункт статті 191 ТЕС.

* Таблиці відповідності, зазначені у статті 5 Лісабонського Договору. Центральний стовпчик, який був наявний в оригіналі і в якому було зазначено проміжну нумерацію, що використовувалася у зазначеному Договорі, було опущено.

Стара нумерація у Договорі про Європейський Союз	Нова нумерація у Договорі про Європейський Союз
	Стаття 11
	Стаття 12
РОЗДІЛ III – ПОЛОЖЕННЯ ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ДОГОВОРУ ПРО ЗАСНУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СПІВТОВАРИСТВА З ВУГІЛЛЯ ТА СТАЛІ	РОЗДІЛ III – ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО УСТАНОВ
Стаття 9 (скасована) ⁽⁷⁾	Стаття 13
	Стаття 14 ⁽⁸⁾
	Стаття 15 ⁽⁹⁾
	Стаття 16 ⁽¹⁰⁾
	Стаття 17 ⁽¹¹⁾
	Стаття 18
	Стаття 19 ⁽¹²⁾
РОЗДІЛ IV – ПОЛОЖЕННЯ ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ДОГОВОРУ ПРО ЗАСНУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СПІВТОВАРИСТВА З АТОМНОЇ ЕНЕРГІЇ	РОЗДІЛ IV – ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ПОСИЛЕНОЇ СПІВПРАЦІ
Стаття 10 (скасована) ⁽¹³⁾ <i>Статті 27a – 27e (замінені)</i> <i>Статті 40 – 40 b (замінені)</i> <i>Статті 43 – 45 (замінені)</i>	Стаття 20 ⁽¹⁴⁾

⁽⁷⁾ Чинною статтею 9 TEU було внесено зміни до Договору про заснування Європейського Співтовариства з вугілля і сталі. Зазначений Договір втратив свою чинність 23 липня 2002 року. Статтю 9 скасовано, і тому її номер використовується для введення іншого положення.

⁽⁸⁾ – Частина 1 та 2 замінюють, по суті, статтю 189 ТЕС;
– частини 1 - 3 замінюють, по суті, частини 1 - 3 статті 190 ТЕС;
– частина 1 замінює, по суті, перший пункт статті 192 ТЕС;
– частина 4 замінює, по суті, перший пункт статті 197 ТЕС.

⁽⁹⁾ Замінює, по суті, статтю 4.

⁽¹⁰⁾ – Частина 1 замінює, по суті, перший та другий абзаци статті 202 ТЕС;
– частини 2 та 9 замінюють, по суті, статтю 203 ТЕС;
– частини 4 та 5 замінюють, по суті, частини 2 та 4 статті 205 ТЕС;

⁽¹¹⁾ – Частина 1 замінює, по суті, статтю 211 ТЕС;
– частини 3 та 7 замінюють, по суті, статтю 214 ТЕС;
– частина 6 замінює, по суті, частини 1, 3 та 4 статті 217 ТЕС;

⁽¹²⁾ – Замінює, по суті, статтю 220 ТЕС;
– перший пункт частини 2 замінює, по суті, перший пункт статті 221 ТЕС.

⁽¹³⁾ Чинною статтею 10 TEU було внесено зміни до Договору про заснування Європейського Співтовариства з атомної енергії. Ці зміни були включені до Лісабонського Договору. Статтю 10 скасовано, і тому її номер використовується для введення іншого положення.

⁽¹⁴⁾ Також замінює статті 11 і 11a ТЕС.

Стара нумерація у Договорі про Європейський Союз	Нова нумерація у Договорі про Європейський Союз
РОЗДІЛ V – ПОЛОЖЕННЯ ПРО СПІЛЬНУ ЗОВНІШНЮ ТА БЕЗПЕКОВУ ПОЛІТИКУ	РОЗДІЛ V – ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ЗОВНІШНІХ ДІЙ СОЮЗУ ТА ОСОБЛИВІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО СПІЛЬНОЇ ЗОВНІШНЬОЇ ТА БЕЗПЕКОВОЇ ПОЛІТИКИ
	Глава 1 – Загальні положення щодо зовнішніх дій Союзу
	Стаття 21
	Стаття 22
	Глава 2 – Спеціальні положення про спільну зовнішню та безпекову політику
	Секція 1 – Загальні положення
	Стаття 23
Стаття 11	Стаття 24
Стаття 12	Стаття 25
Стаття 13	Стаття 26
	Стаття 27
Стаття 14	Стаття 28
Стаття 15	Стаття 29
<i>Стаття 22 (переміщена)</i>	Стаття 30
<i>Стаття 23 (переміщена)</i>	Стаття 31
Стаття 16	Стаття 32
Стаття 17 (переміщена)	Стаття 42
Стаття 18	Стаття 33
Стаття 19	Стаття 34
Стаття 20	Стаття 35
Стаття 21	Стаття 36
Стаття 22 (переміщена)	<i>Стаття 30</i>
Стаття 23 (переміщена)	<i>Стаття 31</i>
Стаття 24	Стаття 37

Стара нумерація у Договорі про Європейський Союз	Нова нумерація у Договорі про Європейський Союз
Стаття 25	Стаття 38
	Стаття 39
<i>Стаття 47 (переміщена)</i>	Стаття 40
Стаття 26 (скасована)	
Стаття 27 (скасована)	
Стаття 27a (замінена) ⁽¹⁵⁾	<i>Стаття 20</i>
Стаття 27b (замінена) ⁽¹⁵⁾	<i>Стаття 20</i>
Стаття 27c (замінена) ⁽¹⁵⁾	<i>Стаття 20</i>
Стаття 27d (замінена) ⁽¹⁵⁾	<i>Стаття 20</i>
Стаття 27e (замінена) ⁽¹⁵⁾	<i>Стаття 20</i>
Стаття 28	Стаття 41
	Секція 2 – Положення щодо спільної безпекової та оборонної політики
<i>Стаття 17 (переміщена)</i>	Стаття 42
	Стаття 43
	Стаття 44
	Стаття 45
	Стаття 46
РОЗДІЛ VI – ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПОЛІЦЕЙСЬКУ ТА СУДОВУ СПІВПРАЦЮ В КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ (скасований) ⁽¹⁶⁾	
Стаття 29 (замінена) ⁽¹⁷⁾	
Стаття 30 (замінена) ⁽¹⁸⁾	
Стаття 31 (замінена) ⁽¹⁹⁾	

⁽¹⁵⁾ Чинні статті 27a - 27e про посилену співпрацю також замінюються статтями 326 - 334 TFEU.

⁽¹⁶⁾ Чинні положення Розділу VI в TEU про поліцейську та судову співпрацю в кримінальних справах замінюються положеннями Глав 1, 4 і 5 Розділу IV (перенумерований V) у Частині Три TFEU.

⁽¹⁷⁾ Замінена статтею 67 TFEU.

⁽¹⁸⁾ Замінена статтями 87 і 88 TFEU.

⁽¹⁹⁾ Замінена статтями 82, 83 і 85 TFEU.

Стара нумерація у Договорі про Європейський Союз	Нова нумерація у Договорі про Європейський Союз
Стаття 32 (замінена) ⁽²⁰⁾	
Стаття 33 (замінена) ⁽²¹⁾	
Стаття 34 (скасована)	
Стаття 35 (скасована)	
Стаття 36 (замінена) ⁽²²⁾	
Стаття 37 (скасована)	
Стаття 38 (скасована)	
Стаття 39 (скасована)	
Стаття 40 (замінена) ⁽²³⁾	<i>Стаття 20</i>
Стаття 40 А (замінена) ⁽²³⁾	<i>Стаття 20</i>
Стаття 40 В (замінена) ⁽²³⁾	<i>Стаття 20</i>
Стаття 41 (скасована)	
Стаття 42 (скасована)	
РОЗДІЛ VII – ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПОСИЛЕНУ СПІВПРАЦЮ (замінений) ⁽²⁴⁾	<i>РОЗДІЛ IV – ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПОСИЛЕНУ СПІВПРАЦЮ</i>
Стаття 43 (замінена) ⁽²⁴⁾	<i>Стаття 20</i>
Стаття 43 А (замінена) ⁽²⁴⁾	<i>Стаття 20</i>
Стаття 43 В (замінена) ⁽²⁴⁾	<i>Стаття 20</i>
Стаття 44 (замінена) ⁽²⁴⁾	<i>Стаття 20</i>
Стаття 44 А (замінена) ⁽²⁴⁾	<i>Стаття 20</i>
Стаття 45 (замінена) ⁽²⁴⁾	<i>Стаття 20</i>
РОЗДІЛ VIII – ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ	РОЗДІЛ VI – ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ
Стаття 46 (скасована)	
	Стаття 47

⁽²⁰⁾ Замінена статтею 89 TFEU.

⁽²¹⁾ Замінена статтею 72 TFEU.

⁽²²⁾ Замінена статтею 71 TFEU.

⁽²³⁾ Чинні статті 40 – 40 В TEU про посилену співпрацю також замінюються статтями 326 - 334 TFEU.

⁽²⁴⁾ Чинні статті 43 – 45 та Розділ VII TEU про посилену співпрацю також замінюються статтями 326 - 334 TFEU.

Стара нумерація у Договорі про Європейський Союз	Нова нумерація у Договорі про Європейський Союз
Стаття 47 (замінена)	<i>Стаття 40</i>
Стаття 48	Стаття 48
Стаття 49	Стаття 49
	Стаття 50
	Стаття 51
	Стаття 52
Стаття 50 (скасована)	
Стаття 51	Стаття 53
Стаття 52	Стаття 54
Стаття 53	Стаття 55

Договір про функціонування Європейського Союзу

Стара нумерація у Договорі про заснування Європейського Співтовариства	Нова нумерація у Договорі про функціонування Європейського Союзу
ЧАСТИНА ОДИН – ПРИНЦИПИ	ЧАСТИНА ОДИН – ПРИНЦИПИ
Стаття 1 (скасована)	
	Стаття 1
Стаття 2 (скасована) ⁽²⁵⁾	Розділ I – Категорії та сфери повноважень Союзу
	Стаття 2
	Стаття 3
	Стаття 4
	Стаття 5
	Стаття 6
	Розділ II – Положення загального застосування

⁽²⁵⁾ Замінена, по суті, статтею 3 TEU.

Стара нумерація у Договорі про заснування Європейського Співтовариства	Нова нумерація у Договорі про функціонування Європейського Союзу
	Стаття 7
Стаття 3, частина 1 (скасована) ⁽²⁶⁾	
Стаття 3, частина 2	Стаття 8
Стаття 4 (переміщена)	<i>Стаття 119</i>
Стаття 5 (замінена) ⁽²⁷⁾	
	Стаття 9
	Стаття 10
Стаття 6	Стаття 11
<i>Стаття 153, частина 2 (переміщена)</i>	Стаття 12
	Стаття 13 ⁽²⁸⁾
Стаття 7 (скасована) ⁽²⁹⁾	
Стаття 8 (скасована) ⁽³⁰⁾	
Стаття 9 (скасована)	
Стаття 10 (скасована) ⁽³¹⁾	
Стаття 11 (скасована) ⁽³²⁾	<i>Статті 326 – 334</i>
Стаття 11a (скасована) ⁽³²⁾	<i>Статті 326 – 334</i>
Стаття 12 (переміщена)	<i>Стаття 18</i>
Стаття 13 (переміщена)	<i>Стаття 19</i>
Стаття 14 (переміщена)	<i>Стаття 26</i>
Стаття 15 (переміщена)	<i>Стаття 27</i>
Стаття 16	Стаття 14
<i>Стаття 255 (переміщена)</i>	Стаття 15
<i>Стаття 286 (переміщена)</i>	Стаття 16

⁽²⁶⁾ Замінена, по суті, статтями 3 – 6 TEU.

⁽²⁷⁾ Замінена статтею 5 TEU.

⁽²⁸⁾ Доповнення резолютивною частиною протоколу про захист і добробут тварин.

⁽²⁹⁾ Замінена, по суті, статтею 13 TEU.

⁽³⁰⁾ Замінена, по суті, статтею 13 TEU та частиною 1 статті 282 TFEU.

⁽³¹⁾ Замінена, по суті, частиною 3 статті 4 TEU.

⁽³²⁾ Також замінена статтею 20 TEU.

Стара нумерація у Договорі про заснування Європейського Співтовариства	Нова нумерація у Договорі про функціонування Європейського Союзу
	Стаття 17
ЧАСТИНА ДВА – ГРОМАДЯНСТВО СОЮЗУ	ЧАСТИНА ДВА – ГРОМАДЯНСТВО СОЮЗУ ТА НЕДИСКРИМІНАЦІЯ
<i>Стаття 12 (переміщена)</i>	Стаття 18
<i>Стаття 13 (переміщена)</i>	Стаття 19
Стаття 17	Стаття 20
Стаття 18	Стаття 21
Стаття 19	Стаття 22
Стаття 20	Стаття 23
Стаття 21	Стаття 24
Стаття 22	Стаття 25
ЧАСТИНА ТРИ – ПОЛІТИКИ СПІЛЬНОТИ	ЧАСТИНА ТРИ – ПОЛІТИКИ СОЮЗУ ТА ВНУТРІШНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ
	Розділ I – Внутрішній ринок
<i>Стаття 14 (переміщена)</i>	Стаття 26
<i>Стаття 15 (переміщена)</i>	Стаття 27
Розділ I – Вільний рух товарів	Розділ II – Вільний рух товарів
Стаття 23	Стаття 28
Стаття 24	Стаття 29
Глава 1 – Митний союз	Глава 1 – Митний союз
Стаття 25	Стаття 30
Стаття 26	Стаття 31
Стаття 27	Стаття 32
<i>Частина Три, Розділ X, Митне співробітництво (переміщена)</i>	Глава 2 – Митне співробітництво
<i>Стаття 135 (переміщена)</i>	Стаття 33
Глава 2 – Заборона кількісних обмежень між державами-членами	Глава 3 – Заборона кількісних обмежень між державами-членами
Стаття 28	Стаття 34

Стара нумерація у Договорі про заснування Європейського Співтовариства	Нова нумерація у Договорі про функціонування Європейського Союзу
Стаття 29	Стаття 35
Стаття 30	Стаття 36
Стаття 31	Стаття 37
Розділ II – Сільське господарство	Розділ III – Сільське господарство та рибальство
Стаття 32	Стаття 38
Стаття 33	Стаття 39
Стаття 34	Стаття 40
Стаття 35	Стаття 41
Стаття 36	Стаття 42
Стаття 37	Стаття 43
Стаття 38	Стаття 44
Розділ III – ВІЛЬНИЙ РУХ ОСІБ, ПОСЛУГ ТА КАПІТАЛУ	РОЗДІЛ IV – ВІЛЬНИЙ РУХ ОСІБ, ПОСЛУГ ТА КАПІТАЛУ
Глава 1 – Працівники	Глава 1 – Працівники
Стаття 39	Стаття 45
Стаття 40	Стаття 46
Стаття 41	Стаття 47
Стаття 42	Стаття 48
Глава 2 – Право на заснування	Глава 2 – Право на заснування
Стаття 43	Стаття 49
Стаття 44	Стаття 50
Стаття 45	Стаття 51
Стаття 45	Стаття 52
Стаття 47	Стаття 53
Стаття 48	Стаття 54
<i>Стаття 294 (переміщена)</i>	Стаття 55
Глава 3 – Послуги	Глава 3 – Послуги
Стаття 49	Стаття 56

Стара нумерація у Договорі про заснування Європейського Співтовариства	Нова нумерація у Договорі про функціонування Європейського Союзу
Стаття 50	Стаття 57
Стаття 51	Стаття 58
Стаття 52	Стаття 59
Стаття 53	Стаття 60
Стаття 54	Стаття 61
Стаття 55	Стаття 62
Глава 4 – Капітал та платежі	Глава 4 – Капітал та платежі
Стаття 56	Стаття 63
Стаття 57	Стаття 64
Стаття 58	Стаття 65
Стаття 59	Стаття 66
Стаття 60 (переміщена)	<i>Стаття 75</i>
Розділ IV – Візи, притулок, імміграція та інші питання, пов'язані з вільним рухом осіб	Розділ V – Простір свободи, безпеки та правосуддя
	Глава 1 – Загальні положення
Стаття 61	Стаття 67 ⁽³³⁾
	Стаття 68
	Стаття 69
	Стаття 70
	Стаття 71 ⁽³⁴⁾
<i>Стаття 64, частина 1 (замінена)</i>	Стаття 72 ⁽³⁵⁾
	Стаття 73
<i>Стаття 66 (замінена)</i>	Стаття 74
<i>Стаття 60 (переміщена)</i>	Стаття 75
	Стаття 76

⁽³³⁾ Також замінює чинну статтю 29 TEU.

⁽³⁴⁾ Замінює чинну статтю 36 TEU.

⁽³⁵⁾ Також замінює чинну статтю 33 TEU.

Стара нумерація у Договорі про заснування Європейського Співтовариства	Нова нумерація у Договорі про функціонування Європейського Союзу
	Глава 2 – Політика щодо прикордонних перевірок, притулку та імміграції
Стаття 62	Стаття 77
Стаття 63, пункти 1 і 2, та стаття 64, частина 2 ⁽³⁶⁾	Стаття 78
Стаття 63, пункти 3 і 4	Стаття 79
	Стаття 80
Стаття 64, частина 1 (замінена)	<i>Стаття 72</i>
	Глава 3 – Судове співробітництво в цивільних справах
Стаття 65	Стаття 81
Стаття 66 (замінена)	<i>Стаття 74</i>
Стаття 67 (скасована)	
Стаття 68 (скасована)	
Стаття 69 (скасована)	
	Глава 4 – Судове співробітництво в кримінальних справах
	Стаття 82 ⁽³⁷⁾
	Стаття 83 ⁽³⁷⁾
	Стаття 84
	Стаття 85 ⁽³⁷⁾
	Стаття 86
	Глава 5 – Поліцейське співробітництво
	Стаття 87 ⁽³⁸⁾
	Стаття 88 ⁽³⁸⁾
	Стаття 89 ⁽³⁸⁾

⁽³⁶⁾ Пункти 1 і 2 статті 63 ЄС замінені частинами 1 і 2 статті 78 TFEU, а частина 2 статті 64 замінена частиною 3 статті 78 TFEU.

⁽³⁷⁾ Замінює чинну статтю 31 TEU.

⁽³⁸⁾ Замінює чинну статтю 30 TEU.

⁽³⁹⁾ Замінює чинну статтю 32 TEU.

Стара нумерація у Договорі про заснування Європейського Співтовариства	Нова нумерація у Договорі про функціонування Європейського Союзу
Розділ V – Транспорт	Розділ VI – Транспорт
Стаття 70	Стаття 90
Стаття 71	Стаття 91
Стаття 72	Стаття 92
Стаття 73	Стаття 93
Стаття 74	Стаття 94
Стаття 75	Стаття 95
Стаття 76	Стаття 96
Стаття 77	Стаття 97
Стаття 78	Стаття 98
Стаття 79	Стаття 99
Стаття 80	Стаття 100
Розділ VI – Спільні правила конкуренції, оподаткування та зближення законодавства	Розділ VII – Спільні правила конкуренції, оподаткування та зближення законодавства
Глава 1 – Правила конкуренції	Глава 1 – Правила конкуренції
Секція 1 – Правила, що застосовуються до суб'єктів господарювання	Секція 1 – Правила, що застосовуються до суб'єктів господарювання
Стаття 81	Стаття 101
Стаття 82	Стаття 102
Стаття 83	Стаття 103
Стаття 84	Стаття 104
Стаття 85	Стаття 105
Стаття 86	Стаття 106
Секція 2 – Допомога, що надається державами	Секція 2 – Допомога, що надається державами
Стаття 87	Стаття 107
Стаття 88	Стаття 108
Стаття 89	Стаття 109
Глава 2 – Податкові положення	Глава 2 – Податкові положення

Стара нумерація у Договорі про заснування Європейського Співтовариства	Нова нумерація у Договорі про функціонування Європейського Союзу
Стаття 90	Стаття 110
Стаття 91	Стаття 111
Стаття 92	Стаття 112
Стаття 93	Стаття 113
Глава 3 – Наближення законодавства	Глава 3 – Наближення законодавства
<i>Стаття 95 (переміщена)</i>	Стаття 114
<i>Стаття 94 (переміщена)</i>	Стаття 115
Стаття 96	Стаття 116
Стаття 97	Стаття 117
	Стаття 118
Розділ VII – Економічна та монетарна політика	Розділ VIII – Економічна та монетарна політика
<i>Стаття 4 (переміщена)</i>	Стаття 119
Глава 1 – Економічна політика	Глава 1 – Економічна політика
Стаття 98	Стаття 120
Стаття 99	Стаття 121
Стаття 100	Стаття 122
Стаття 101	Стаття 123
Стаття 102	Стаття 124
Стаття 103	Стаття 125
Стаття 104	Стаття 126
Глава 2 – Монетарна політика	Глава 2 – Монетарна політика
Стаття 105	Стаття 127
Стаття 106	Стаття 128
Стаття 107	Стаття 129
Стаття 108	Стаття 130
Стаття 109	Стаття 131
Стаття 110	Стаття 132

Стара нумерація у Договорі про заснування Європейського Співтовариства	Нова нумерація у Договорі про функціонування Європейського Союзу
Стаття 111, частини 1 – 3 та 5 (переміщені)	<i>Стаття 219</i>
Стаття 111, частина 4 (переміщена)	<i>Стаття 138</i>
	Стаття 133
Глава 3 – Інституційні положення	Глава 3 – Інституційні положення
Стаття 112 (переміщена)	<i>Стаття 283</i>
Стаття 113 (переміщена)	<i>Стаття 284</i>
Стаття 114	Стаття 134
Стаття 115	Стаття 135
	Глава 4 – Особливі положення для держав-членів, валютою яких є євро
	Стаття 136
	Стаття 137
<i>Стаття 111, частина 4 (переміщена)</i>	Стаття 138
Глава 4 – Перехідні положення	Глава 5 – Перехідні положення
Стаття 116 (скасована)	
	Стаття 139
Стаття 117, частини 1, 2, шостий абзац, та частини 3 – 9 (скасовані)	
Стаття 117, частина 2, перші п'ять абзаців (переміщені)	<i>Стаття 141, частина 2</i>
<i>Стаття 121, частина 1 (переміщена)</i>	Стаття 140 ⁽⁴⁰⁾
<i>Стаття 122, частина 2, друге речення (переміщене)</i>	
<i>Стаття 123, частина 2 (переміщена)</i>	
Стаття 118 (скасована)	
<i>Стаття 123, частина 3 (переміщена)</i>	Стаття 141 ⁽⁴¹⁾
<i>Стаття 117, частина 2, перші п'ять абзаців (переміщені)</i>	

⁽⁴⁰⁾ - Частина 1 статті 140 переймає формулювання частини 1 статті 121.

- Частина 2 статті 140 переймає друге речення частини 2 статті 122.

- Частина 3 статті 140 переймає частину 5 статті 123.

⁽⁴¹⁾ - Частина 1 статті 141 переймає частину 3 статті 123.

- Частина 2 статті 141 переймає перші п'ять абзаців частини 2 статті 117.

Стара нумерація у Договорі про заснування Європейського Співтовариства	Нова нумерація у Договорі про функціонування Європейського Союзу
<i>Стаття 124, частина 1 (переміщена)</i>	Стаття 142
Стаття 119	Стаття 143
Стаття 120	Стаття 144
Стаття 121, частина 1 (переміщена)	<i>Стаття 140, частина 1</i>
Стаття 121, частини 2 – 4 (скасовані)	
Стаття 122, частини 1, 2, перше речення, 3, 4, 5 та 6 (скасовані)	
Стаття 122, частина 2, друге речення (переміщене)	<i>Стаття 140, частина 2, перший пункт</i>
Стаття 123, частини 1, 2 та 4 (скасовані)	
Стаття 123, частина 3 (переміщена)	<i>Стаття 141, частина 1</i>
Стаття 123, частина 5 (переміщена)	<i>Стаття 140, частина 3</i>
Стаття 124, частина 1 (переміщена)	<i>Стаття 142</i>
Стаття 124, частина 2 (скасована)	
Розділ VIII – Зайнятість	Розділ IX – Зайнятість
Стаття 125	Стаття 145
Стаття 126	Стаття 146
Стаття 127	Стаття 147
Стаття 128	Стаття 148
Стаття 129	Стаття 149
Стаття 130	Стаття 150
Розділ IX – Спільна торгівельна політика (переміщений)	<i>Частина П'ять, Розділ II, Спільна торгівельна політика</i>
Стаття 131 (переміщена)	<i>Стаття 206</i>
Стаття 132 (переміщена)	
Стаття 133 (переміщена)	<i>Стаття 207</i>
Стаття 134 (переміщена)	
Розділ X – Митна співпраця	<i>Частина Три, Розділ II, Глава 2, Митна співпраця</i>

Стара нумерація у Договорі про заснування Європейського Співтовариства	Нова нумерація у Договорі про функціонування Європейського Союзу
Стаття 135 (переміщена)	<i>Стаття 33</i>
Розділ XI – Соціальна політика, освіта, професійне навчання та молодь	Розділ X – Соціальна політика
Глава 1 – Соціальні положення (скасована)	
Стаття 136	Стаття 151
	Стаття 152
Стаття 137	Стаття 153
Стаття 138	Стаття 154
Стаття 139	Стаття 155
Стаття 140	Стаття 156
Стаття 141	Стаття 157
Стаття 142	Стаття 158
Стаття 143	Стаття 159
Стаття 144	Стаття 160
Стаття 145	Стаття 161
Глава 2 – Європейський соціальний фонд	Розділ XI – Європейський соціальний фонд
Стаття 146	Стаття 162
Стаття 147	Стаття 163
Стаття 148	Стаття 164
Глава 3 – Освіта, професійне навчання та молодь	Розділ XII – Освіта, професійне навчання, молодь та спорт
Стаття 149	Стаття 165
Стаття 150	Стаття 166
Розділ XII – Культура	Розділ XIII – Культура
Стаття 151	Стаття 167
Розділ XIII – Охорона громадського здоров'я	Розділ XIV – Охорона громадського здоров'я
Стаття 152	Стаття 168
Розділ XIV – Захист прав споживачів	Розділ XV – Захист прав споживачів

Стара нумерація у Договорі про заснування Європейського Співтовариства	Нова нумерація у Договорі про функціонування Європейського Союзу
Стаття 153, частини 1, 3, 4 та 5	Стаття 169
Стаття 153, частина 2 (переміщена)	<i>Стаття 12</i>
Розділ XV – Транс'європейські мережі	Розділ XVI – Транс'європейські мережі
Стаття 154	Стаття 170
Стаття 155	Стаття 171
Стаття 156	Стаття 172
Розділ XVI – Промисловість	Розділ XVII – Промисловість
Стаття 157	Стаття 173
Розділ XVII – Економічна та соціальна згуртованість	Розділ XVIII – Економічна, соціальна та територіальна згуртованість
Стаття 158	Стаття 174
Стаття 159	Стаття 175
Стаття 160	Стаття 176
Стаття 161	Стаття 177
Стаття 162	Стаття 178
Розділ XVIII – Дослідження та технічний розвиток	Розділ XIX – Дослідження, технічний розвиток і космос
Стаття 163	Стаття 179
Стаття 164	Стаття 180
Стаття 165	Стаття 181
Стаття 166	Стаття 182
Стаття 167	Стаття 183
Стаття 168	Стаття 184
Стаття 169	Стаття 185
Стаття 170	Стаття 186
Стаття 171	Стаття 187
Стаття 172	Стаття 188
	Стаття 189

Стара нумерація у Договорі про заснування Європейського Співтовариства	Нова нумерація у Договорі про функціонування Європейського Союзу
Стаття 173	Стаття 190
Розділ XIX – Довкілля	Розділ XX – Довкілля
Стаття 174	Стаття 191
Стаття 175	Стаття 192
Стаття 176	Стаття 193
	Розділ XXI – Енергетика
	Стаття 194
	Розділ XXII – Туризм
	Стаття 195
	Розділ XXIII – Цивільний захист
	Стаття 196
	Розділ XXIV – Адміністративне співробітництво
	Стаття 197
Розділ XX – Співпраця з питань розвитку (переміщений)	<i>Частина П'ять, Розділ III, Глава 1, Співпраця з питань розвитку</i>
Стаття 177 (переміщена)	<i>Стаття 208</i>
Стаття 178 (скасована) ⁽⁴²⁾	
Стаття 179 (переміщена)	<i>Стаття 209</i>
Стаття 180 (переміщена)	<i>Стаття 210</i>
Стаття 181 (переміщена)	<i>Стаття 211</i>
Розділ XXI – Економічна, фінансова та технічна співпраця з третіми країнами	<i>Частина П'ять, Розділ III, Глава 2, Економічне, фінансове та технічне співробітництво з третіми країнами</i>
Стаття 181a (переміщена)	<i>Стаття 212</i>
ЧАСТИНА ЧЕТВЕРТА – АСОЦІЮВАННЯ ЗАМОРСЬКИХ КРАЇН ТА ТЕРИТОРІЙ	ЧАСТИНА ЧЕТВЕРТА – АСОЦІЮВАННЯ ЗАМОРСЬКИХ КРАЇН ТА ТЕРИТОРІЙ
Стаття 182	Стаття 198
Стаття 183	Стаття 199

⁽⁴²⁾ Замінена, по суті, другим реченням другого пункту частини 1 статті 208 TFEU.

Стара нумерація у Договорі про заснування Європейського Співтовариства	Нова нумерація у Договорі про функціонування Європейського Союзу
Стаття 184	Стаття 200
Стаття 185	Стаття 201
Стаття 186	Стаття 202
Стаття 187	Стаття 203
Стаття 188	Стаття 204
	ЧАСТИНА П'ЯТЬ – ЗОВНІШНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ СОЮЗУ
	Розділ I – Загальні положення щодо зовнішньої діяльності Союзу
	Стаття 205
<i>Частина Три, Розділ IX, Спільна торгівельна політика (переміщена)</i>	Розділ II – Спільна торгівельна політика
<i>Стаття 131 (переміщена)</i>	Стаття 206
<i>Стаття 133 (переміщена)</i>	Стаття 207
	Розділ III – Співробітництво з третіми країнами та гуманітарна допомога
<i>Частина Три, Розділ XX, Співробітництво з питань розвитку (переміщена)</i>	Глава 1 – Співробітництво з питань розвитку
<i>Стаття 177 (переміщена)</i>	Стаття 208 ⁽⁴³⁾
<i>Стаття 179 (переміщена)</i>	Стаття 209
<i>Стаття 180 (переміщена)</i>	Стаття 210
<i>Стаття 181 (переміщена)</i>	Стаття 211
<i>Частина Три, Розділ XXI, Економічне, фінансове та технічне співробітництво з третіми країнами (переміщена)</i>	Глава 2 – Економічне, фінансове та технічне співробітництво з третіми країнами
<i>Стаття 181a (переміщена)</i>	Стаття 212
	Стаття 213
	Глава 2 – Гуманітарна допомога
	Стаття 214
	Розділ IV – Обмежувальні заходи

⁽⁴³⁾ Друге речення другого пункту частини 1 замінює, по суті, статтю 178 ТЕС.

Стара нумерація у Договорі про заснування Європейського Співтовариства	Нова нумерація у Договорі про функціонування Європейського Союзу
<i>Стаття 301 (замінена)</i>	Стаття 215
	Розділ V – Міжнародні угоди
	Стаття 216
<i>Стаття 310 (переміщена)</i>	Стаття 217
<i>Стаття 300 (замінена)</i>	Стаття 218
<i>Стаття 111, частини 1 – 3 та 5 (переміщені)</i>	Стаття 219
	Розділ VI – Відносини Союзу з міжнародними організаціями і третіми країнами та місії Союзу
<i>Статті 302 – 304 (замінена)</i>	Стаття 220
	Стаття 221
	Розділ VII – Застереження щодо солідарності
	Стаття 222
ЧАСТИНА П'ЯТЬ – ІНСТИТУЦІЇ СПІВТОВАРИСТВА	ЧАСТИНА ШІСТЬ – ІНСТИТУЦІЙНІ ТА ФІНАНСОВІ ПОЛОЖЕННЯ
Розділ I – Інституційні положення	Розділ I – Інституційні положення
Глава 1 – Інституції	Глава 1 – Інституції
Секція 1 – Європейський Парламент	Секція 1 – Європейський Парламент
Стаття 189 (скасована) ⁽⁴⁴⁾	
Стаття 190, частини 1-3 (скасовані) ⁽⁴⁵⁾	
Стаття 190, частини 4 та 5	Стаття 223
Стаття 191, перша частина (скасована) ⁽⁴⁶⁾	
Стаття 191, друга частина	Стаття 224
Стаття 192, перша частина (скасована) ⁽⁴⁷⁾	
Стаття 192, друга частина	Стаття 225
Стаття 193	Стаття 226

⁽⁴⁴⁾ Замінена, по суті, частинами 1 та 2 статті 14 TEU.

⁽⁴⁵⁾ Замінені, по суті, частинами 1 - 3 статті 14 TEU.

⁽⁴⁶⁾ Замінена, по суті, частиною 4 статті 11 TEU.

⁽⁴⁷⁾ Замінена, по суті, частиною 1 статті 14 TEU.

Стара нумерація у Договорі про заснування Європейського Співтовариства	Нова нумерація у Договорі про функціонування Європейського Союзу
Стаття 194	Стаття 227
Стаття 195	Стаття 228
Стаття 196	Стаття 229
Стаття 197, перша частина (скасована) ⁽⁴⁸⁾	
Стаття 197, друга, третя та четверта частини	Стаття 230
Стаття 198	Стаття 231
Стаття 199	Стаття 232
Стаття 200	Стаття 233
Стаття 201	Стаття 234
	Секція 2 – Європейська Рада
	Стаття 235
	Стаття 236
Секція 2 – Рада	Секція 3 – Рада
Стаття 202 (скасована) ⁽⁴⁹⁾	
Стаття 203 (скасована) ⁽⁵⁰⁾	
Стаття 204	Стаття 237
Стаття 205, частини 2 та 4 (скасовані) ⁽⁵¹⁾	
Стаття 205, частини 1 та 3	Стаття 238
Стаття 206	Стаття 239
Стаття 207	Стаття 240
Стаття 208	Стаття 241
Стаття 209	Стаття 242
Стаття 210	Стаття 243
Секція 3 – Комісія	Секція 4 – Комісія

⁽⁴⁸⁾ Замінена, по суті, частиною 4 статті 14 TEU.

⁽⁴⁹⁾ Замінена, по суті, частиною 1 статті 16 TEU та статтями 290 і 291 TFEU.

⁽⁵⁰⁾ Замінена, по суті, частинами 2 та 9 статті 16 TEU.

⁽⁵¹⁾ Замінені, по суті, частинами 4 та 5 статті 14 TEU.

Стара нумерація у Договорі про заснування Європейського Співтовариства	Нова нумерація у Договорі про функціонування Європейського Союзу
Стаття 211 (скасована) ⁽⁵²⁾	
	Стаття 244
Стаття 212 (переміщена)	<i>Стаття 249, частина 2</i>
Стаття 213	Стаття 245
Стаття 214 (скасована) ⁽⁵³⁾	
Стаття 215	Стаття 246
Стаття 216	Стаття 247
Стаття 217, частини 1, 3 та 4 (скасовані) ⁽⁵⁴⁾	
Стаття 217, частина 2	Стаття 248
Стаття 218, частина 1 (скасована) ⁽⁵⁵⁾	
Стаття 218, частина 2	Стаття 249
Стаття 219	Стаття 250
Секція 4 – Суд	Секція 5 – Суд Європейського Союзу
Стаття 220 (скасована) ⁽⁵⁶⁾	
Стаття 221, перша частина (скасована) ⁽⁵⁷⁾	
Стаття 221, друга та третя частини	Стаття 251
Стаття 222	Стаття 252
Стаття 223	Стаття 253
Стаття 224 ⁽⁵⁸⁾	Стаття 254
	Стаття 255
Стаття 225	Стаття 256
Стаття 225а	Стаття 257

⁽⁵²⁾ Замінена, по суті, частиною 1 статті 17 TEU.

⁽⁵³⁾ Замінена, по суті, частинами 3 та 7 статті 17 TEU.

⁽⁵⁴⁾ Замінені, по суті, частиною 6 статті 17 TEU.

⁽⁵⁵⁾ Замінена, по суті, статтею 295 TFEU.

⁽⁵⁶⁾ Замінена, по суті, статтею 19 TEU.

⁽⁵⁷⁾ Замінена, по суті, першим пунктом частини 2 статті 19 TEU.

⁽⁵⁸⁾ Перше речення першого пункту замінене, по суті, другим пунктом частини 2 статті 19 TEU.

Стара нумерація у Договорі про заснування Європейського Співтовариства	Нова нумерація у Договорі про функціонування Європейського Союзу
Стаття 226	Стаття 258
Стаття 227	Стаття 259
Стаття 228	Стаття 260
Стаття 229	Стаття 261
Стаття 229а	Стаття 262
Стаття 230	Стаття 263
Стаття 231	Стаття 264
Стаття 232	Стаття 265
Стаття 233	Стаття 266
Стаття 234	Стаття 267
Стаття 235	Стаття 268
	Стаття 269
Стаття 236	Стаття 270
Стаття 237	Стаття 271
Стаття 238	Стаття 272
Стаття 239	Стаття 273
Стаття 240	Стаття 274
	Стаття 275
	Стаття 276
Стаття 241	Стаття 277
Стаття 242	Стаття 278
Стаття 243	Стаття 279
Стаття 244	Стаття 280
Стаття 245	Стаття 281
	Секція 6 – Європейський центральний банк
	Стаття 282
<i>Стаття 112 (переміщена)</i>	Стаття 283

Стара нумерація у Договорі про заснування Європейського Співтовариства	Нова нумерація у Договорі про функціонування Європейського Союзу
<i>Стаття 113 (переміщена)</i>	Стаття 284
Секція 5 – Рахункова палата	Секція 7 – Рахункова палата
Стаття 246	Стаття 285
Стаття 247	Стаття 286
Стаття 248	Стаття 287
Глава 2 – Положення, спільні для кількох інституцій	Глава 2 – Правові акти Союзу, процедури ухвалення та інші положення
	Секція 1 – Правові акти Союзу
Стаття 249	Стаття 288
	Стаття 289
	Стаття 290 ⁽⁵⁹⁾
	Стаття 291 ⁽⁵⁹⁾
	Стаття 292
	Секція 2 – Процедури ухвалення актів та інші положення
Стаття 250	Стаття 293
Стаття 251	Стаття 294
Стаття 252 (скасована)	
	Стаття 295
Стаття 253	Стаття 296
Стаття 254	Стаття 297
	Стаття 298
Стаття 255 (переміщена)	<i>Стаття 15</i>
Стаття 256	Стаття 299
	Глава 3 – Дорадчі органи Союзу
	Стаття 300
Глава 3 – Економічно-соціальний комітет	Секція 1 – Економічно-соціальний комітет

⁽⁵⁹⁾ Замінює, по суті, третій абзац статті 202 ТЕС.

Стара нумерація у Договорі про заснування Європейського Співтовариства	Нова нумерація у Договорі про функціонування Європейського Союзу
Стаття 257 (скасована) ⁽⁶⁰⁾	
Стаття 258, перша, друга та четверта частини	Стаття 301
Стаття 258, третя частина (скасована) ⁽⁶¹⁾	
Стаття 259	Стаття 302
Стаття 260	Стаття 303
Стаття 261 (скасована)	
Стаття 262	Стаття 304
Глава 4 – Комітет регіонів	Секція 2 – Комітет регіонів
Стаття 263, перша та п'ята частини (скасовані) ⁽⁶²⁾	
Стаття 263, друга – четверта частини	Стаття 305
Стаття 264	Стаття 306
Стаття 265	Стаття 307
Глава 5 – Європейський інвестиційний банк	Глава 4 – Європейський інвестиційний банк
Стаття 266	Стаття 308
Стаття 267	Стаття 309
Розділ II – Фінансові положення	Розділ II – Фінансові положення
Стаття 268	Стаття 310
	Глава 1 – Власні ресурси Союзу
Стаття 269	Стаття 311
Стаття 270 (скасована) ⁽⁶³⁾	
	Глава 2 – Багаторічна фінансова програма
	Стаття 312
	Глава 3 – Річний бюджет Союзу

⁽⁶⁰⁾ Замінена, по суті, частиною 2 статті 300 TFEU.

⁽⁶¹⁾ Замінена, по суті, частиною 4 статті 300 TFEU.

⁽⁶²⁾ Замінені, по суті, частинами 3 та 4 статті 300 TFEU.

⁽⁶³⁾ Замінена, по суті, частиною 4 статті 310 TFEU.

Стара нумерація у Договорі про заснування Європейського Співтовариства	Нова нумерація у Договорі про функціонування Європейського Союзу
<i>Стаття 272, частина 1 (переміщена)</i>	Стаття 313
Стаття 271 (переміщена)	<i>Стаття 316</i>
Стаття 272, частина 1 (переміщена)	<i>Стаття 313</i>
Стаття 272, частини 2 – 10	Стаття 314
Стаття 273	Стаття 315
<i>Стаття 271 (переміщена)</i>	Стаття 316
	Глава 4 – Виконання бюджету та звільнення від зобов'язань
Стаття 274	Стаття 317
Стаття 275	Стаття 318
Стаття 276	Стаття 319
	Глава 5 – Спільні положення
Стаття 277	Стаття 320
Стаття 278	Стаття 321
Стаття 279	Стаття 322
	Стаття 323
	Стаття 324
	Глава 6 – Боротьба проти шахрайства
Стаття 280	Стаття 325
	Розділ III – Посилена співпраця
<i>Статті 11 та 11а (замінені)</i>	Стаття 326 ⁽⁶⁴⁾
<i>Статті 11 та 11а (замінені)</i>	Стаття 327 ⁽⁶⁴⁾
<i>Статті 11 та 11а (замінені)</i>	Стаття 328 ⁽⁶⁴⁾
<i>Статті 11 та 11а (замінені)</i>	Стаття 329 ⁽⁶⁴⁾
<i>Статті 11 та 11а (замінені)</i>	Стаття 330 ⁽⁶⁴⁾
<i>Статті 11 та 11а (замінені)</i>	Стаття 331 ⁽⁶⁴⁾
<i>Статті 11 та 11а (замінені)</i>	Стаття 332 ⁽⁶⁴⁾

⁽⁶⁴⁾ Також замінює чинні статті 27a – 27e, 40 - 40b і 43 – 45 TEU.

Стара нумерація у Договорі про заснування Європейського Співтовариства	Нова нумерація у Договорі про функціонування Європейського Союзу
<i>Статті 11 та 11а (замінені)</i>	Стаття 333 ⁽⁶⁴⁾
<i>Статті 11 та 11а (замінені)</i>	Стаття 334 ⁽⁶⁴⁾
ЧАСТИНА ШІСТЬ – ЗАГАЛЬНІ ТА ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ	ЧАСТИНА СІМ – ЗАГАЛЬНІ ТА ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ
Стаття 281 (скасована) ⁽⁶⁵⁾	
Стаття 282	Стаття 335
Стаття 283	Стаття 336
Стаття 284	Стаття 337
Стаття 285	Стаття 338
Стаття 286 (замінена)	<i>Стаття 16</i>
Стаття 287	Стаття 339
Стаття 288	Стаття 340
Стаття 289	Стаття 341
Стаття 290	Стаття 342
Стаття 291	Стаття 343
Стаття 292	Стаття 344
Стаття 293 (скасована)	
Стаття 294 (переміщена)	Стаття 55
Стаття 295	Стаття 345
Стаття 296	Стаття 346
Стаття 297	Стаття 347
Стаття 298	Стаття 348
Стаття 299, частина 1 (скасована) ⁽⁶⁶⁾	
Стаття 299, частина 2, другий, третій та четвертий пункти	Стаття 349
Стаття 299, частина 2, перший пункт та частини 3 – 6 (переміщені)	<i>Стаття 355</i>

⁽⁶⁴⁾ Також замінює чинні статті 27а – 27е, 40 - 40b і 43 – 45 TEU.

⁽⁶⁵⁾ Замінена, по суті, статтею 47 TEU.

⁽⁶⁶⁾ Замінена, по суті, статтею 52 TEU.

Стара нумерація у Договорі про заснування Європейського Співтовариства	Нова нумерація у Договорі про функціонування Європейського Союзу
Стаття 300 (замінена)	<i>Стаття 218</i>
Стаття 301 (замінена)	<i>Стаття 215</i>
Стаття 302 (замінена)	<i>Стаття 220</i>
Стаття 303 (замінена)	<i>Стаття 220</i>
Стаття 304 (замінена)	<i>Стаття 220</i>
Стаття 305 (замінена)	
Стаття 306	Стаття 350
Стаття 307	Стаття 351
Стаття 308	Стаття 352
	Стаття 353
Стаття 309	Стаття 354
Стаття 310 (переміщена)	<i>Стаття 217</i>
Стаття 311 (скасована) ⁽⁶⁷⁾	
<i>Стаття 299, частина 2, перший пункт та частини 3 – 6 (переміщені)</i>	Стаття 355
Стаття 312	Стаття 356
Прикінцеві положення	
Стаття 313	Стаття 357
	Стаття 358
Стаття 314 (скасована) ⁽⁶⁸⁾	

⁽⁶⁷⁾ Замінена, по суті, статтею 51 TEU.

⁽⁶⁸⁾ Замінена, по суті, статтею 55 TEU.

ХАРТІЯ ОСНОВОПОЛОЖНИХ ПРАВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

(2010/C 83/02)

Європейський Парламент, Рада та Комісія урочисто проголошують, що цей текст є Хартією основоположних прав Європейського Союзу.

ХАРТІЯ ОСНОВОПОЛОЖНИХ ПРАВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Преамбула

Народи Європи, створюючи дедалі тісніший союз між собою, непохитно прагнуть спільно жити у мирному майбутньому, заснованому на спільних цінностях.

Свідомий свого духовного й морального спадку Союз засновується на неподільних універсальних цінностях людської гідності, свободи, рівності та солідарності. Його підвалинами є принципи демократії та верховенства права. Запроваджуючи громадянство Союзу та простір свободи, безпеки та правосуддя, Союз робить людську особистість центром своєї діяльності.

Союз сприяє збереженню та розвитку цих спільних цінностей, водночас поважаючи розмаїття культур і традицій народів Європи, національну ідентичність держав-членів та організацію їхніх органів державної влади на національному, регіональному та місцевому рівнях; Союз прагне підтримувати збалансований та стабільний розвиток і забезпечує вільний рух осіб, товарів, послуг та капіталу, а також свободу заснування.

З цією метою з огляду на зміни у суспільстві соціальний поступ та науковий і технологічний розвиток необхідно посилити захист основоположних прав, зробивши їх більш чітко вираженими у Хартії.

Ця Хартія, належним чином враховуючи повноваження та завдання Союзу, а також принцип субсидіарності, ще раз підтверджує права, що впливають, зокрема, з конституційних традицій та спільних для всіх держав-членів міжнародних зобов'язань, Європейської Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, Соціальних Хартій, ухвалених Союзом та Радою Європи, та прецедентного права Суду Європейського Союзу та Європейського Суду з прав людини. У цьому контексті суди Союзу та держав-членів будуть тлумачити Хартію з належним урахуванням пояснень, підготовлених за ініціативою Президії Конвенту, що розробила проект Хартії та оновила Хартію під керівництвом Президії Європейського Конвенту.

Користування цими правами тягне за собою відповідальність та обов'язки щодо інших осіб, людської спільноти та прийдешніх поколінь.

Отже, Союз визнає права, свободи та принципи, встановлені у цій Хартії.

РОЗДІЛ I
ГІДНІСТЬ

Стаття 1

Людська гідність

Людська гідність є непорушною. Гідність слід шанувати та захищати.

Стаття 2

Право на життя

1. Кожен має право на життя.
2. Нікого не можна засудити до смертної кари або стратити.

Стаття 3

Право на особисту недоторканість

1. Кожен має право на повагу до його фізичної та психічної недоторканості.
2. У сфері медицини та біології предметом поваги зокрема має бути:
 - (a) вільна й свідома згода зацікавленої особи згідно з процедурами, встановленими в законі;
 - (b) заборона евгенічних практик, зокрема спрямованих на селекцію людей;
 - (c) заборона використання тіла людини та його частин як джерела фінансового прибутку;
 - (d) заборона репродуктивного клонування людини.

Стаття 4

Заборона катування та нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження або покарання

Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню.

Стаття 5

Заборона рабства та примусової праці

1. Нікого не можна тримати в рабстві або в підневільному стані.
2. Нікого не можна змушувати виконувати примусову чи обов'язкову працю.
3. Торгівлю людьми заборонено.

РОЗДІЛ II

СВОБОДИ

Стаття 6

Право на свободу та безпеку

Кожен має право на особисту свободу та безпеку.

Стаття 7

Повага до приватного та сімейного життя

Кожен має право на повагу до його приватного та сімейного життя, житла та спілкування.

Стаття 8

Захист персональних даних

1. Кожен має право на захист персональних даних, що його стосуються.
2. Такі дані повинні оброблятися виключно для визначених цілей та на підставі згоди зацікавленої особи або на іншій правомірній підставі, встановленій у законодавстві. Кожен має право доступу до зібраних про нього даних та право виправляти помилки в них.
3. Дотримання цих правил підлягає контролю незалежним органом влади.

Стаття 9

Право на шлюб і право на створення сім'ї

Право на шлюб та право на створення сім'ї гарантується згідно з положеннями національного законодавства, що регулює реалізацію цих прав.

Стаття 10

Свобода думки, совісті та віросповідання

1. Кожен має право на свободу думки, совісті та віросповідання. Це право охоплює свободу змінити релігію чи переконання, а також свободу сповідувати свою релігію або переконання під час богослужіння, навчання, виконання та дотримання релігійної практики і ритуальних обрядів як одноособово, так і спільно з іншими, як прилюдно, так і приватно.
2. Право на свідому відмову визнається згідно з положеннями національних законодавств, що регулюють реалізацію цього права.

*Стаття 11***Свобода вираження поглядів та свобода інформації**

1. Кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів.
2. Слід поважати свободу та плюралізм засобів масової інформації.

*Стаття 12***Свобода зібрань та об'єднання**

1. Кожен має право на свободу мирних зібрань і свободу об'єднання на всіх рівнях, зокрема в справах політичних, громадських та профспілкових, включаючи право кожного створювати професійні спілки та приєднуватися до них заради захисту своїх інтересів.
2. Політичні партії на рівні Союзу сприяють вираженню політичної волі громадян Союзу.

*Стаття 13***Свобода мистецтва та науки**

Мистецтво та наукові дослідження вільні від обмежень. Слід поважати академічну свободу.

*Стаття 14***Право на освіту**

1. Кожен має право на освіту і на доступ до професійного навчання та його продовження.
2. Це право охоплює можливість отримувати безоплатну обов'язкову освіту.
3. Свободу засновувати навчальні заклади, належним чином дотримуючись демократичних принципів, та право батьків забезпечувати освіту та навчання своїх дітей згідно зі своїми релігійними, світоглядними та педагогічними переконаннями слід поважати згідно з положеннями національного законодавства, що регулюють реалізацію таких свободи та права.

*Стаття 15***Свобода вибору професії та право на працю**

1. Кожен має право на працю та право провадити професійну діяльність, яку він вільно обрав чи на яку він надав добровільну згоду.
2. Кожен громадянин Союзу може вільно шукати роботу, працювати, реалізовувати право на заснування та надавати послуги в будь-якій державі-члені.
3. Громадяни третіх країн, які мають дозвіл працювати на території держав-членів, отримують право на умови праці, еквівалентні тим, що мають громадяни Союзу.

*Стаття 16***Свобода підприємництва**

Свобода підприємництва визнається відповідно до законодавства Союзу та національного законодавства, а також національної практики.

*Стаття 17***Право на власність**

1. Кожен має право володіти, користуватися, розпоряджатися своїм законно надбаним майном та заповідати його. Нікого не можна позбавити його майна, інакше ніж в інтересах суспільства, у випадках і за умов, встановлених законом, а також зі справедливим та вчасним відшкодуванням втрат. Користування майном може підлягати правовому регулюванню тією мірою, якою це є необхідним для загального інтересу.
2. Слід захищати інтелектуальну власність.

*Стаття 18***Право на притулок**

Право на притулок слід гарантувати з належним дотриманням положень Женевської Конвенції від 28 липня 1951 року та Протоколу від 31 січня 1967 року про статус біженців та відповідно до Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу (надалі – «Договори»).

*Стаття 19***Захист у разі переміщення, вислання або екстрадиції**

1. Колективні вислання заборонені.
2. Нікого не можна перемістити, вислати або видати державі, де існує серйозна загроза того, що ця особа буде піддана смертній карі, катуванню або іншому нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню.

РОЗДІЛ III**РІВНІСТЬ***Стаття 20***Рівність перед законом**

Усі рівні перед законом.

*Стаття 21***Недискримінація**

1. Заборонено будь-яку дискримінацію за будь-якою ознакою, такою як стать, раса, колір шкіри, етнічне чи соціальне походження, генетичні риси, мова, релігія або переконання, політичні або будь-які інші погляди, належність до національної меншини, власність, походження, фізична або розумова недієздатність, вік або сексуальна орієнтація.
2. У сфері застосування Договорів без шкоди окремим їхнім положенням заборонено будь-яку дискримінацію на підставі державної належності.

*Стаття 22***Культурне, релігійне та мовне розмаїття**

Союз поважає культурне, релігійне та мовне розмаїття.

*Стаття 23***Рівність жінок та чоловіків**

Рівність жінок та чоловіків повинна забезпечуватися в усіх сферах, включаючи працевлаштування, працю та її оплату.

Принцип рівності не перешкоджає збереженню або ухваленню заходів, що передбачають окремі переваги на користь недостатньо представленої статі.

*Стаття 24***Права дитини**

1. Діти мають право на такий захист і піклування, які є необхідними для їхнього добробуту. Вони можуть вільно виражати свої погляди. Ці погляди слід враховувати у справах, що стосуються дітей, залежно від їхнього віку та зрілості.
2. У будь-якій діяльності органів державної влади або приватних установ, пов'язаній з дітьми, першорядна увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини.
3. Кожна дитина має право постійно підтримувати особисті відносини і прямі контакти з обома батьками, за винятком випадків, коли це суперечить інтересам дитини.

*Стаття 25***Права літніх людей**

Союз визнає та поважає права літніх людей на гідне й незалежне життя та участь у соціальному та культурному житті.

*Стаття 26***Інтеграція [фізично або психічно] недієздатних людей**

Союз визнає й поважає право [фізичною або психічно] недієздатних людей користуватися перевагами заходів, призначених для забезпечення їхньої незалежності, соціальної та професійної інтеграції та для участі у суспільному житті.

РОЗДІЛ IV

СОЛІДАРНІСТЬ*Стаття 27***Право працівників на інформацію та консультацію на підприємстві**

Працівники та їхні представники повинні на належному рівні мати гарантії вчасного отримання інформації та консультацій у випадках та на умовах, передбачених законодавством Союзу, а також національним законодавством та практикою.

*Стаття 28***Право на колективне ведення переговорів та колективні дії**

Працівники та працедавці або їхні відповідні організації відповідно до законодавства Союзу, а також національного законодавства та практики мають право на належному рівні вести переговори та укладати колективні договори та, в разі конфлікту інтересів, – вдаватися до колективних дій для захисту своїх інтересів, зокрема страйкувати.

*Стаття 29***Право на доступ до служб працевлаштування**

Кожен має право на доступ до безкоштовної служби працевлаштування.

*Стаття 30***Захист у разі безпідставного звільнення**

Кожен працівник має право на захист у разі безпідставного звільнення відповідно до законодавства Союзу, а також національними законодавствами та практики.

*Стаття 31***Справедливі та належні умови праці**

1. Кожен працівник має право на здорові, безпечні та гідні умови праці.
2. Кожен працівник має право на обмеження максимальної кількості робочих годин, на щоденний та щотижневий відпочинок та на щорічну оплачувану відпустку.

*Стаття 32***Заборона дитячої праці та захист молоді, що працює**

Дитяча праця забороняється. Мінімальний вік прийняття на роботу не може бути меншим ніж мінімальний вік закінчення обов'язкової школи без шкоди більш сприятливим правилам щодо молоді та за винятком нечисленних відступів.

Молоді люди, допущені до роботи, повинні мати належні умови праці згідно з їхнім віком та захист від економічної експлуатації та будь-якої роботи, що може зашкодити їхній безпеці, здоров'ю, фізичному, психічному, моральному або соціальному розвитку або завадити їхній освіті.

*Стаття 33***Сім'я та професійне життя**

1. Сім'я користується правовим, економічним та соціальним захистом.
2. З метою збалансованого поєднання сімейного та професійного життя кожен має право на захист від звільнення з причин, пов'язаних з вагітністю та пологами, право на оплачувану відпустку у зв'язку з вагітністю та пологами та на відпустку по догляду за дитиною після народження або усиновлення дитини.

*Стаття 34***Соціальне забезпечення та соціальна допомога**

1. Союз визнає та поважає надання права користуватися перевагами соціального забезпечення та соціальними послугами, що надають захист у таких випадках, як: вагітність та пологи, хвороба, виробнича травма, перебування на утриманні або старість та в разі втрати роботи – відповідно до законодавства Союзу, а також національного законодавства та практики.
2. Кожному, хто проживає та на законних підставах змінює місце свого проживання в межах Європейського Союзу, надається право отримувати соціальні виплати та соціальні пільги відповідно до законодавства Союзу, а також національного законодавства та практики.
3. З метою подолання соціального виключення та бідності Союз визнає та поважає право на соціальну допомогу та допомогу в забезпеченні житлом для того, щоб гарантувати відповідно до законодавства Союзу, а також національного законодавства та практики гідне існування усім, кому бракує достатніх засобів.

*Стаття 35***Охорона здоров'я**

Кожен має право отримувати профілактичне медичне обслуговування та лікування згідно з умовами, встановленими національним законодавством та практикою. Високий рівень охорони здоров'я людини забезпечується у рамках визначення та реалізації всіх політик і дій Союзу.

*Стаття 36***Доступ до послуг загального економічного інтересу**

З метою сприяння соціальній та територіальній єдності Союзу відповідно до Договорів Союз визнає та поважає доступ до послуг загального економічного інтересу, як передбачено національним законодавством та практикою.

*Стаття 37***Захист довкілля**

Високий рівень захисту довкілля та поліпшення його якості повинні бути невід'ємною складовою політик Союзу та повинні забезпечуватися згідно з принципом сталого розвитку.

*Стаття 38***Захист прав споживачів**

Політики Союзу забезпечують високий рівень захисту прав споживачів.

РОЗДІЛ V

ПРАВА ГРОМАДЯН*Стаття 39***Право обирати та бути обраним до Європейського Парламенту**

1. Кожен громадянин Союзу має право обирати та бути обраним до Європейського Парламенту в державі-члені проживання на таких самих умовах, що й громадяни цієї держави.
2. Члени Європейського Парламенту обираються на прямих загальних виборах вільним таємним голосуванням.

*Стаття 40***Право обирати та бути обраним на місцевих виборах**

Кожен громадянин Союзу має право обирати та бути обраним на місцевих виборах у державі-члені проживання на таких самих умовах, що й громадяни цієї держави.

*Стаття 41***Право на належне управління**

1. Кожна особа має право на те, щоб установи, органи, служби та агенції Союзу розглядали її справу неупереджено, справедливо та протягом розумного строку.

2. Це право охоплює:
 - (a) право кожної особи на те, що її заслухають, перш ніж вживати щодо неї будь-якого індивідуального заходу, що може на неї негативно вплинути;
 - (b) право кожної особи на доступ до своєї особової справи з дотриманням законних інтересів конфіденційності, професійної та комерційної таємниці;
 - (c) обов'язок адміністрації обґрунтовувати свої рішення.
3. Кожна особа має право на те, щоб Союз відшкодував будь-яку шкоду, завдану установами або їхніми службовцями під час виконання обов'язків, згідно з загальними принципами, спільними для законодавств держав-членів.
4. Кожна особа має право письмово звернутися до установ Союзу однією з мов Договорів та повинна отримати відповідь тією ж мовою.

Стаття 42

Право доступу до документів

Кожен громадянин Союзу, кожна фізична або юридична особа, яка проживає або має юридичну адресу на території держави-члена, має право доступу до документів установ, органів, служб та агенцій Союзу, відтворених на будь-якому носіїві.

Стаття 43

Європейський Омбудсмен

Кожен громадянин Союзу, кожна фізична або юридична особа, яка проживає або має юридичну адресу на території держави-члена, має право звертатися до Європейського Омбудсмена у випадках неналежного управління в діяльності установ, органів, служб або агенцій Союзу, за винятком Суду Європейського Союзу під час виконання ним своїх судових функцій.

Стаття 44

Право на звернення

Кожен громадянин Союзу, кожна фізична або юридична особа, яка проживає або має юридичну адресу на території держави-члена, має право звертатися до Європейського Парламенту.

Стаття 45

Свобода руху та проживання

1. Кожен громадянин Союзу має право вільно переміщуватися та проживати на території держав-членів.
2. Свободу руху та перебування можна надавати відповідно до Договорів громадянам третіх країн, що законно проживають на території держави-члена.

*Стаття 46***Дипломатичний та консульський захист**

Кожному громадянину Союзу на території третьої країни, де не представлена держава-член, громадянином якої він є, надається захист дипломатичних представництв і консульств будь-якої держави-члена на тих самих умовах, що й громадянам цієї держави-члена.

**РОЗДІЛ VI
ПРАВОСУДДЯ***Стаття 47***Право на ефективний засіб правового захисту та справедливий суд**

Кожен, чий права та свободи, гарантовані законодавством Союзу, порушено, має право на ефективний засіб правового захисту в суді згідно з умовами, встановленими в цій статті.

Кожен має право на справедливий та відкритий розгляд його справи протягом розумного строку незалежним та неупередженим судом, попередньо створеним згідно з законом. Кожен має можливість отримувати консультації, користуватися захистом та мати представника.

Правова допомога надається тим, кому бракує достатніх коштів, тією мірою, якою ця допомога є необхідною для забезпечення ефективного доступу до правосуддя.

*Стаття 48***Презумпція невинуватості та право на захист**

1. Кожного, кого обвинувачено, вважається невинуватим доти, доки його вину не буде доведено відповідно до закону.
2. Кожному, кого обвинувачено, гарантується дотримання його права на захист.

*Стаття 49***Принципи законності та пропорційності кримінального правопорушення та покарання**

1. Нікого не може бути визнано винним у вчиненні будь-якого кримінального правопорушення на підставі будь-якої дії чи бездіяльності, яка на час її вчинення не становила кримінального правопорушення згідно з національним законодавством або міжнародним правом. Також не може бути призначене покарання суворіше ніж те, що підлягало застосуванню на час вчинення кримінального правопорушення. Якщо після вчинення кримінального правопорушення закон передбачає менш суворе покарання, то застосовується менш суворе покарання.
2. Ця стаття не шкодить судовому розгляду, а також покаранню будь-якої особи за будь-яку дію або бездіяльність, яка на час її вчинення становила кримінальне правопорушення відповідно до загальних принципів права, визнаних світовою спільнотою.
3. Суворість покарання не повинна бути непропорційною кримінальному правопорушенню.

*Стаття 50***Право не бути засудженим чи покараним двічі у порядку кримінального судочинства за те саме кримінальне правопорушення**

Нікого не може бути знову засуджено чи покарано в порядку кримінального судочинства за правопорушення, за яке його вже було остаточно виправдано або визнано винним у межах Союзу відповідно до закону.

РОЗДІЛ VII

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ТЛУМАЧЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ХАРТІЇ*Стаття 51***Сфера застосування**

1. Положення Хартії адресовано всім установам, органам, службам та агенціям Союзу з належним дотриманням принципу субсидіарності та державам-членам, лише коли вони виконують законодавство Союзу. Отже, вони поважають права, дотримуються принципів та сприяють їх застосуванню згідно зі своїми відповідними повноваженнями, поважаючи межі повноважень Союзу, покладених на Союз Договорами.
2. Ця Хартія не розширює сферу застосування права Союзу поза межі повноважень Союзу, не надає Союзові нових повноважень і не покладає нових завдань, не змінює повноважень та завдань, визначених в Договорах.

*Стаття 52***Обсяг та тлумачення прав та принципів**

1. Будь-яке обмеження у реалізації прав та свобод, визнаних цією Хартією, повинно передбачатися законом та повинно поважати суть цих прав та свобод. З урахуванням принципу пропорційності обмеження можна встановити лише тоді, коли вони необхідні й дійсно відповідають цілям загального інтересу, визнаним Союзом, або коли постає необхідність захищати права та свободи інших.
2. Якщо Договори містять положення щодо прав, визнаних цією Хартією, то ці права реалізуються за умов та в межах, визначених у згаданих Договорах.
3. Тією мірою, якою ця Хартія містить права, що відповідають правам, гарантованим у Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, значення та обсяг цих прав є тими самими, що їх встановлено Конвенцією. Це положення не шкодить праву Союзу надавати більш широкий захист.
4. Тією мірою, якою ця Хартія визнає основоположні права, що впливають із конституційних традицій, що є спільними для держав-членів, ці права тлумачаться у згоді з цими традиціями.

5. Положення цієї Хартії, що містять принципи, можна реалізовувати через законодавчі та виконавчі акти установ, органів, служб та агенцій Союзу та акти держав-членів щодо виконання законодавства Союзу під час здійснення їхніх відповідних повноважень. Судовий розгляд положень Хартії можливий лише щодо тлумачення та визначення правомірності таких актів.
6. Національне законодавство та практика враховується в повному обсязі, як зазначено в цій Хартії.
7. Пояснення, укладені з метою надання настанов щодо тлумачення цієї Хартії, належним чином враховуються судами Союзу та держав-членів.

Стаття 53

Рівень захисту

Жодне положення в цій Хартії не тлумачиться як обмеження чи порушення прав людини та основоположних свобод, що визнаються у відповідних сферах застосування законодавством Союзу та міжнародним правом, а також міжнародними угодами, сторонами яких є Союз або всі держави-члени, включаючи Європейську Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, та конституціями держав-членів.

Стаття 54

Заборона зловживання правами

Жодне з положень цієї Хартії не може тлумачитись як таке, що надає право займатися будь-якою діяльністю або вчиняти будь-яку дію, спрямовану на скасування будь-яких прав і свобод, визнаних цією Хартією, або на їх обмеження в більшому обсязі, ніж це передбачено в Хартії.

o

o o

Вищенаведений текст відтворює в адаптованій редакції Хартію, проголошену 7 грудня 2000 року, та замінить її з дати набуття чинності Лісабонським Договором.
